

Asociația Comunelor din România

Asociația Municipiilor din România

Manualul alesului local

V.3

București, 2021

CUPRINS

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Introducere	7
Statul român	9
Principiile și cadrul general aplicabil administrației publice	9
Concepte esențiale	9
Principiile generale aplicabile administrației publice	11
Cadrul normativ al administrației publice	12
Recomandări	13
Administrația publică centrală.....	14
Ministerele	15
Prefectul, instituția prefectului și serviciile deconcentrate	15
Autoritățile administrative autonome.....	17
Recomandări	17
Administrația publică locală	19
Regimul general.....	19
Descentralizarea	20
Autonomia locală.....	20
Structurile asociative ale autorităților administrației publice locale	21
Unitățile administrativ-teritoriale din România.....	22
Recomandări	23
Autoritățile administrației publice locale	25
Cadrul legal general	25
Consiliul local.....	26
Validarea mandatului de consilier local	26
Atribuțiile consiliului local	28
Ședințele consiliului local	31
Adoptarea hotărârilor consiliului local.....	33
Funcționarea comisiilor de specialitate	34
Recomandări.....	35
Primarul.....	35
Rolul și atribuțiile primarului	36
Delegarea atribuțiilor	38
Suspendarea mandatului primarului	39
Încetarea de drept a mandatului primarului	39
Viceprimarul	40

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Indemnizația primarului și a viceprimarului.....	41
Recomandări.....	41
Consiliul județean.....	41
Atribuțiile consiliului județean.....	42
Ședințele consiliului județean.....	45
Adoptarea hotărârilor consiliului județean.....	46
Situțiile de dizolvare a consiliului județean.....	46
Președintele consiliului județean.....	48
Rolul și atribuțiile președintelui consiliului județean.....	49
Suspendarea și încetarea mandatului președintelui consiliului județean.....	51
Vicepreședinții consiliului județean.....	51
Relațiile dintre autoritățile administrației publice locale.....	52
Actele autorităților administrației publice locale.....	52
Monitorul Oficial Local.....	54
Controlul de legalitate.....	57
Mandatul aleșilor locali.....	58
Drepturile aleșilor locali.....	58
Obligațiile aleșilor locali.....	63
Răspunderea aleșilor locali.....	64
Răspunderea aferentă actelor administrative.....	66
Recomandări generale cu privire la exercitarea mandatului aleșilor locali.....	69
Transparență și comunicare.....	69
Inițiativa cetățenească.....	69
Adunările cetățenești.....	69
Transparența decizională și consultarea publică.....	70
Interacțiunea cu cetățenii și organizațiile neguvernamentale.....	72
Organizarea instituțională a administrației publice locale.....	73
Aparatul de specialitate.....	73
Secretarul general al unității administrativ-teritoriale.....	73
Administratorul public.....	74
Instituțiile publice de interes local.....	75
Societăți comerciale cu capital al unităților administrativ-teritoriale.....	75
Asociațiile de dezvoltare intercomunitară.....	76
Recomandări.....	78

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Serviciile publice locale	79
Principiile.....	79
Clasificarea	80
Înființarea și organizarea	80
Competențele autorităților administrației publice locale – aspecte generale.....	81
Competențele autorităților administrației publice locale – servicii selectate.....	84
Recomandări	132
Administrarea proprietății publice și private a unităților administrativ-teritoriale	134
Dreptul de proprietate publică	135
Inventarul domeniului public	135
Transferuri ale bunurilor din domeniul public	136
Modalitățile de exercitare a dreptului de proprietate publică	136
Dreptul de proprietate privată.....	137
Transferuri ale bunurilor din domeniul privat.....	137
Modalitățile de exercitare a dreptului de proprietate privată.....	137
Recomandări	138
Finanțele publice locale.....	139
Cadrul legislativ. Prezentare și interpretări	139
Actele normative principale	139
Principii bugetare.....	143
Structura bugetelor.....	146
Reguli bugetare.....	147
Procesul bugetar.....	148
Ordonatorii de credite.....	148
Elaborarea bugetelor	149
Calendarul bugetar	149
Virări de credite și rectificări bugetare	150
Prevenirea plăților restante și a arieratelor	151
Echilibrul bugetar	152
Execuția bugetară	153
Investițiile publice locale	154
Finanțarea instituțiilor publice de interes local	155
Veniturile bugetelor locale	155
Impozite și taxe locale.....	155

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Cote defalcate din impozitul pe venit	159
Echilibrarea bugetelor locale	160
Transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat sau bugetele unor instituții publice centrale.....	161
Datoria publică locală	163
Condiții. Pragul de îndatorare. Excepții	164
Criza financiară și insolvența.....	165
Criza financiară	165
Insolvența	165
Recomandări	166
Alte activități esențiale funcționării administrației publice locale	168
Managementul resurselor umane.....	168
Cadrul legislativ.....	168
Clasificarea personalului din administrația publică locală	168
Gestiunea personalului din administrația publică locală	170
Salarizarea	171
Pensii și alte drepturi de asigurări sociale.....	174
Recomandări.....	174
Managementul investițiilor.....	175
Ciclul investițiilor publice	175
Surse de finanțare	176
Recomandări.....	177
Managementul proiectelor cu fonduri externe nerambursabile.....	177
Surse de finanțare nerambursabilă	177
Organizarea instituțională.....	178
Recomandări.....	179
Achiziții publice	179
Organizarea și implementarea procedurilor de atribuire	180
Recomandări.....	181
Sistemul de control intern managerial	181
Recomandări.....	183
Principalele registre specifice administrației publice locale.....	183
Recomandări.....	185
Servicii e-guvernare	185

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Obiective și clasificare	185
Monitorul Oficial Local	188
Correspondența electronică	190
Recomandări	190
Elaborarea documentelor de politici publice de interes local	190
Cadrul general	190
Instrumente de politică publică	191
Recomandări	198
Anexe	199
Anexa 1 - Nivelurile administrative din statele membre ale Uniunii Europene și ale Spațiului Economic European	199
Anexa 2 - Sinteze din coduri/ manuale privind aleșii locali din state europene	205
Recomandări	211

Lista acronimelor

A.a.p.l. – autoritate a administrației publice locale

U.a.t. – unitate administrativ-teritorială

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Lucrând împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă!

Proiectul beneficiază de un grant în valoare de 3.277.000 € oferit de Norvegia prin Granturile Norvegiene, în cadrul Programului Dezvoltare locală.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Introducere

Acest manual este dedicat aleșilor locali din România, respectiv primari, viceprimari, consilieri locali, președinți și vicepreședinți ai consiliilor județene, consilieri județeni.

Manualul își propune să contribuie la creșterea nivelului de cunoaștere al aleșilor locali cu privire la organizarea și funcționarea administrației publice locale din țara noastră prin punerea la dispoziție, într-un mod integrat și ușor accesibil a informației necesare exercitării mandatului. Scopul demersului este de a contribui la creșterea eficienței activității aleșilor locali și a structurilor subordonate lor și, prin aceasta, la creșterea încrederii cetățenilor în reprezentanții lor aleși și la o mai bună colaborare între aleșii locali și cetățeni.

7

Manualul se dorește a fi un instrument care să servească mai multor obiective specifice:

- informarea cu privire la actele normative în vigoare în domeniile principale de activitate;
- informarea cu privire la noțiuni, procese și structuri instituționale în administrația publică locală;
- sinteza informației necesar a fi cunoscute de către aleșii locali cu privire la mandatul lor, la organizarea administrației publice locale și la furnizarea serviciilor publice locale;
- recomandări cu privire la conduita pe care aleșii locali trebuie să o adopte în activitate;
- informarea cu privire la obligațiile de informare și transparență aflate în responsabilitatea aleșilor locali;
- recomandări cu privire la politici publice de interes local, ce ar putea fi promovate de aleșii locali.

Documentul tratează o gamă largă de subiecte, toate indisolubil legate de funcționarea administrației publice locale: concepte generale privind statul, administrația publică centrală și locală; mandatul aleșilor locali; funcționarea autorităților administrației publice locale; organizarea instituțională locală; serviciile publice locale; finanțele publice locale; managementul resurselor umane; serviciile furnizate electronic; achizițiile publice; gestiunea investițiilor; elaborarea documentelor de politici publice etc. Fiecare capitol și subcapitol prezintă cadrul legal aplicabil, sinteza prevederilor legislative și constatări rezultate din practica autorilor, precum și recomandări de conduită sau de politici ori de câte ori au fost considerate necesare.

Manualul are drept surse principale Constituția, legile cu caracter general privind administrația publică locală – Codul Administrativ și legea finanțelor publice locale – și legi speciale aplicabile unor activități sau servicii publice distincte. Anexele prezintă și o descriere a altor manuale/coduri dedicate administrației publice locale din alte state membre ale Uniunii Europene și ale Spațiului Economic European.

Manualul a fost elaborat printr-un efort comun al Asociației Comunelor din România și al Asociației Municipiilor din România, finanțat prin proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”, care beneficiază de un grant oferit de Norvegia prin Granturile Norvegiene în cadrul Programului Dezvoltare locală.

Pentru promovarea manualului, cele două organizații vor organiza sesiuni de instruire cu aleși locali, care va avea loc atât în cursul anilor 2021-2022, cât și după alegerile locale din anul 2024. Manualul va fi publicat și pe paginile de internet ale celor două asociații și transmis prin poșta

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Lucrând împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă!

Proiectul beneficiază de un grant în valoare de 3.277.000 € oferit de Norvegia prin Granturile Norvegiene, în cadrul Programului Dezvoltare locală.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

electronică unitățile administrativ-teritoriale membre ale acestora. În anii următori, documentul va fi actualizat pe măsură ce vor apărea noutăți legislative și vor fi colectate propuneri și observații de la beneficiari. Acestea din urmă pot fi comunicate prin poșta electronică la adresele contact@acor.ro și amr@amr.ro.

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Lucrând împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă!

Proiectul beneficiază de un grant în valoare de 3.277.000 € oferit de Norvegia prin Granturile Norvegiene, în cadrul Programului Dezvoltare locală.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Statul român

Noțiunea de „stat” poate avea mai multe accepțiuni. În sens larg, politic, statul este rezultanta a trei componente, respectiv teritoriu, populație și puterea politică organizată, suverană. În sens restrâns, juridic, statul este ansamblul sistematizat de organe de stat (autorități), prin care este organizată și condusă societatea.

Într-o definiție larg acceptată statul este „forma instituționalizată de organizare politică a unei colectivități umane dintr-un anumit teritoriu, în care un grup de persoane, ce dețin prerogativele și mijloacele autorității publice, exprimă și apără interesele fundamentale ale statului și ale colectivității și impune voința acestora ca voință general obligatorie”¹.

În acțiunea sa statul este subiect colectiv de drept, fiind persoană juridică de drept public, dar și subiect în raporturi de drept privat. Personalitatea sa juridică se exprimă prin autoritățile publice și instituțiile publice.

Potrivit articolului 1 din Constituție, România este stat național, suveran și independent, unitar și indivizibil, stat de drept, democratic și social. În România, statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor - legislativa, executivă și judecătorească - în cadrul democrației constituționale.

Faptul că România este stat de drept și democrație constituțională afirmă supremația constituției și a legilor în organizarea și conducerea societății, atât pentru entitățile de drept public, cât și pentru cele de drept privat.

Principiile și cadrul general aplicabil administrației publice

Concepte esențiale

Pentru înțelegerea modului de organizare și funcționare a statului, cu precădere a administrației publice, este necesară însușirea unor termeni esențiali, potrivit definițiilor din Tabelul 1. Aceștia sunt definiți în Codul Administrativ al României²³, precum și în doctrina dreptului constituțional, și influențează decisiv modul în care este conceptualizată și reglementată administrația publică din România.

¹ Cristian Ionescu, Drept constituțional și instituții politice. Curs sinteza, Editura Hamangiu, 2012, pp. 12.

² Codul Administrativ al României, aprobat prin O.U.G. nr. 57/2019, cu modificările și completările ulterioare.

³ Pe parcursul documentului vor fi făcute numeroase referiri la acte normative. Titlurile acestora vor fi indicate ori de câte ori se impune, fără precizarea „cu modificările și completările ulterioare”. Cititorul va avea în vedere, atunci când consultă acte normative, să caute, să identifice și să utilizeze varianta actualizată a acestora, care include modificări și completări survenite după adoptarea/ aprobarea inițială.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Tabelul 1 – Noțiuni de bază. Sursa: Codul Administrativ, articolul 5.

Termen	Descriere
Putere publică	Ansamblul drepturilor speciale (prerogative) și constrângerilor prevăzute de lege pentru autoritățile și instituțiile publice în vederea exercitării atribuțiilor lor, care le conferă posibilitatea de a se impune cu forță juridică obligatorie în raporturile lor cu persoane fizice sau juridice, pentru apărarea interesului public.
Interes public	Necesitățile materiale și spirituale ale cetățenilor la un moment dat.
Autoritate publică	Structură organizațională investită cu prerogative de putere publică, care acționează pentru satisfacerea unui interes public. În sens restrâns, autoritățile publice sunt cele enumerate în Titlul III din Constituție, respectiv Parlamentul, Președintele României, Guvernul, administrația publică centrală (ministerele, organe de specialitate, autorități administrative autonome), administrația publică locală (consilii locale, primari, consilii județene), autoritatea judecătorească (instanțe judecătorești, Ministerul Public, Consiliul Superior al Magistraturii). În sens larg, autorități publice sunt și alte organe care exercită prerogative de putere publică, fără a putea fi încadrate într-una dintre cele trei puteri, de exemplu, autoritățile administrative autonome, care exercită diverse forme de control asupra celor trei puteri (Avocatul Poporului, Curtea de Conturi, Curtea Constituțională).
Administrația publică	Ansamblul activităților desfășurate de Președintele României, Guvern, ministere, autorități administrative autonome centrale și locale, precum și de structurile subordonate acestora, prin care, în regim de putere publică, se aduc la îndeplinire legile sau, în limitele legii, se prestează servicii publice. Activitatea autorităților și instituțiilor administrației publice, precum și raporturile dintre acestea și cu alte subiecte de drept public sau privat, sunt reglementate prin Codul Administrativ.
Aleșii locali	Primarul, viceprimarul, consilierii locali, președintele consiliului județean, vicepreședinții consiliului județean și consilierii județeni. În exercitarea mandatului lor, aleșii locali îndeplinesc o funcție de autoritate publică.
Autoritatea administrației publice	Autoritate publică ce acționează pentru organizarea executării sau executarea în concret a legii sau pentru prestarea serviciilor publice. Autoritățile administrației publice sunt au competențe, structură stabilă, activitate permanentă, personalitate juridică, personal și patrimoniu. Ele se înființează prin lege.
Instituție publică	Structura funcțională care acționează în regim de putere publică și/sau prestează servicii publice și care este finanțată din venituri bugetare și/sau din venituri proprii, în condițiile legii finanțelor publice. Instituțiile publice sunt persoane juridice de drept public.
Competența	Ansamblul atribuțiilor stabilite de lege, care conferă autorităților și instituțiilor administrației publice drepturi și obligații de a desfășura, în regim de putere publică și sub propria responsabilitate, o activitate de natura administrativă.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Termen	Descriere
Deconcentrarea	Alocarea de atribuții administrative și financiare de către ministere și celelalte organe de specialitate ale administrației publice centrale către structuri proprii de specialitate, care activează la nivel teritorial.
Descentralizarea	Transferul de competente administrative și financiare de la nivelul administrației publice centrale la nivelul administrației publice locale din unitățile administrativ-teritoriale, împreună cu resursele materiale și financiare necesare exercitării acestora.
Servicii publice deconcentrate	Structurile de specialitate ale ministerelor și ale altor organe de specialitate centrale, care activează la nivel teritorial, unde răspund de satisfacerea unor nevoi de interes public sau furnizează servicii publice, în concordanță cu obiectivele politicilor și strategiilor sectoriale ale Guvernului.
Autoritatea executivă	Primarii comunelor, ai orașelor, ai municipiilor, ai subdiviziunilor administrativ-teritoriale ale municipiilor, primarul general al municipiului București și președintele consiliului județean.
Autoritatea deliberativă	Consiliile locale ale comunelor, ale orașelor și ale municipiilor, Consiliul General al Municipiului București, consiliile locale ale subdiviziunilor administrativ-teritoriale ale municipiilor și consiliile județene.

11

Principiile generale aplicabile administrației publice

În activitatea lor, autoritățile administrației publice și instituțiile publice trebuie să se conducă după o serie de principii cu aplicabilitate generală și definitorii pentru administrația publică, în ansamblul său. Acestea sunt enumerate și definite în Codul Administrativ.

Tabelul 2 – Principiile general valabile în activitatea administrației publice. Sursa: Codul Administrativ, articolele 6-13

Principiul	Descriere
Legalității	Autoritățile și instituțiile administrației publice, precum și personalul acestora au obligația de a acționa cu respectarea prevederilor legale în vigoare și a tratatelor și a convențiilor internaționale la care România este parte.
Egalității	Beneficiarii activității autorităților și instituțiilor administrației publice au dreptul de a fi tratați în mod egal, într-o manieră nediscriminatorie. Autoritățile și instituțiile publice au obligația de a trata în mod egal pe toți beneficiarii, fără discriminare.
Transparenței	Autoritățile și instituțiile publice au obligația de a informa și de a supune consultării și dezbaterii publice proiectele de acte normative și de a permite accesul cetățenilor la procesul de luare a deciziilor administrative, precum și la datele și informațiile de interes public, în limitele legii. Beneficiarii activităților administrației publice au dreptul de a obține informații de la autoritățile și instituțiile publice, iar acestea au obligația de a le pune la dispoziția beneficiarilor informații din oficiu sau la cerere, în limitele legii.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Principiul	Descriere
Proportionalității	Formele de activitate ale autorităților administrației publice trebuie să fie corespunzătoare satisfacerii unui interes public, precum și echilibrate din punctul de vedere al efectelor asupra persoanelor. Reglementările sau măsurile autorităților și instituțiilor administrației publice sunt inițiate, adoptate, emise, după caz, numai în urma evaluării nevoilor de interes public sau a problemelor, după caz, a riscurilor și a impactului soluțiilor propuse.
Satisfacerii interesului public	Autoritățile și instituțiile administrației publice, precum și personalul din cadrul acestora au obligația de a urmări satisfacerea interesului public înaintea celui individual sau de grup. Interesul public național este prioritar față de interesul public local.
Imparțialității	Personalul din administrația publică are obligația de a-și exercita atribuțiile legale fără subiectivism, indiferent de propriile convingeri sau interese.
Continuității	Activitatea administrației publice se exercită fără întreruperi, cu respectarea prevederilor legale.
Adaptabilității	Autoritățile și instituțiile administrației publice au obligația de a satisface nevoile societății.

12

Cadrul normativ al administrației publice

„În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie”⁴. Activitatea autorităților administrației publice și a instituțiilor publice este circumscrisă limitelor stabilite prin legile în vigoare, în aplicarea căror sunt emise acte administrative cu caracter normativ, respectiv cu aplicabilitate generală, sau individual, respectiv limitat la anumite persoane. Legile și actele administrative cu caracter normativ constituie cadrul legislativ aplicabil administrației publice din România.

Legile sunt adoptate de Parlament și promulgate de Președintele României. Constituția prevede o ierarhie a legilor, respectiv:

1. Legi constituționale, prin care se revizuieste Constituția;
2. Legi organice, care reglementează domenii expres prevăzute de Constituție (de exemplu, „organizarea administrației publice locale, a teritoriului, precum și regimul general privind autonomia locală”);
3. Legi ordinare, prin care se reglementează celelalte domenii.

Prin procedura de delegare legislativă, Guvernul poate fi abilitat de Parlament să adopte ordonanțe în domeniile și în intervalul de timp specificate în legea specială de abilitare. De asemenea, în situații extraordinare a căror reglementare nu poate fi amânată, Guvernul poate adopta ordonanțe de urgență. Potrivit Curții Constituționale, „ordonanța nu reprezintă o lege în sens formal, ci un act administrativ de domeniul legii, asimilat acesteia prin efectele pe care le produce... (ordonanțele) conțin norme de reglementare primară, având o forță juridică asimilată

⁴ Constituția României, art. 1 alin. (5).

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

cu a legii”⁵. Toate ordonanțele trebuie comunicate Parlamentului pentru a fi aprobate, cu sau fără modificări, ori respinse prin lege.

În organizarea executării legilor, Guvernul adoptă hotărâri. Hotărârile Guvernului sunt acte administrative. În exercitarea atribuțiilor ce le revin, autoritățile administrației publice emit sau adoptă, după caz, acte administrative: miniștrii, prefectii și conducătorii organelor de specialitate și ai instituțiilor publice din administrația publică centrală emit ordine, consiliile locale și județene adoptă hotărâri, iar primarii emit dispoziții. Actele administrative emise de autoritățile administrației publice centrale sunt opozabile administrației publice locale, în cazul în care se specifică astfel în legile pe care le pun în aplicare. Actele administrative pot avea caracter normativ sau individual; actele administrative normative conțin reglementări cu caracter general, impersonale, care produc efecte opozabile tuturor, în timp ce actele individuale produc efecte față de persoana sau persoanele nominalizate. Actele cu caracter normativ se aduc la cunoștința publică prin publicarea în Monitorul Oficial sau Monitorul Oficial Local, în funcție de autoritatea publică emitentă; actele cu caracter individual se comunică persoanelor vizate.

13

Legile și actele administrative pot avea caracter cu caracter normativ se elaborează potrivit normelor de tehnică legislativă stabilite prin Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, cu modificările și completările ulterioare.

Recomandări

- Aleșii locali trebuie să facă distincția între legi și ordonanțe ale Guvernului, pe de o parte, și actele administrative emise pentru organizarea executării și executarea în concret a acestora, respectiv hotărâri, ordine, instrucțiuni, dispoziții adoptate sau emise de autorități publice centrale sau locale.
- Pentru a avea inițiative adecvate și a obține rezultate concrete în activitate, aleșii locali trebuie să cunoască legile și actele administrative aplicabile în domeniile de activitate în care sunt stabilite atribuții pentru autoritățile administrației publice locale.
- Aleșii locali trebuie să conștientizeze că prevederile legale care au impact asupra unui domeniu, unui serviciu, unei activități, unui proces sau unui bun imobil din administrația publică locală se pot găsi în mai multe legi sau acte administrative, fiind obligați să le aibă în vedere pe toate cele care sunt în vigoare.

⁵ Curtea Constituțională, Decizia nr. 405/2016.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Administrația publică centrală

Administrația publică centrală este alcătuită din Guvern, ministere, organe centrale de specialitate în subordinea Guvernului sau a ministerelor, autorități administrative autonome. Prevederile generale cu privire la înființarea, funcțiile, conducerea și funcționarea acestora se regăsesc în Constituția României⁶ și în Codul Administrativ⁷.

Guvernul este alcătuit din primul-ministru, viceprim-miniștri, miniștri și miniștri delegați, după caz. Guvernul e condus de primul-ministru.

Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a țării și exercită conducerea generală a administrației publice. În acest scop, Guvernul pune în aplicare programul de guvernare în baza căruia a fost investit de Parlament. În activitatea sa, Guvernul exercita funcțiile enumerate în Tabelul 3.

14

Tabelul 3 – Funcțiile Guvernului. Sursa: Codul Administrativ

Funcția	Descriere
Strategie	Elaborarea strategiei de punere în aplicare a Programului de guvernare. Aprobarea strategiilor naționale din domenii aflate în competența administrației publice centrale.
Implementare	Punerea în aplicare a Programului de guvernare și a strategiilor naționale aprobate.
Reglementare	Elaborarea cadrului normativ și instituțional necesar în vederea realizării obiectivelor strategice. Guvernul adoptă hotărâri și ordonanțe. În virtutea dreptului de inițiativă legislativă, Guvernul poate iniția proiecte de lege, pe care transmite Parlamentului.
Administrare	Administrarea proprietății publice și private a statului, precum și gestionarea serviciilor publice aflate în competența autorităților administrației publice centrale.
Reprezentare	Reprezentarea pe plan intern și extern, în numele statului român în domeniul sau de activitate.
Autoritate de stat	Urmărirea și controlul aplicării și respectării reglementărilor în domeniul apărării, ordinii publice și securității naționale, precum și în domeniile economic și social și al funcționării instituțiilor și organismelor care își desfășoară activitatea în subordinea sau sub autoritatea Guvernului.

Guvernul se afla în raporturi de colaborare cu autoritățile administrative autonome din administrația publică centrală, precum și cu autoritățile administrației publice locale.

Guvernul exercită controlul asupra ministerelor, asupra organelor de specialitate din subordinea sa, precum și asupra prefectilor, în condițiile legii.

⁶ Constituția României, articolele 102 – 110, 140, 142 – 147, 58 – 60.

⁷ Codul Administrativ, Partea a II-a, Administrația publică centrală.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

În subordinea Guvernului funcționează un aparat de lucru, din care fac parte Secretariatul general al Guvernului, Cancelaria Primului Ministru, aparatul propriu de lucru al viceprim-ministrului, departamente și alte structuri organizatorice. Guvernul poate înființa în subordinea sa, cu avizul conform al Curții de Conturi, organe de specialitate, altele decât ministerele.

Ministerele

Ministerele sunt organe de specialitate ale administrației publice centrale, în subordinea Guvernului, care realizează politica guvernamentală în domeniile aflate în responsabilitatea lor. Lista ministerelor este propusă de candidatul la funcția de prim-ministru și este aprobată de Parlament prin acordarea votului de încredere asupra Programului de guvernare și întregii liste a Guvernului. Pe durata exercitării mandatului, Prim-ministrul poate cere Parlamentului modificarea structurii Guvernului prin înființarea, desființarea sau, după caz, divizarea ori comasarea unor ministere.

Organizarea și funcționarea ministerelor se reglementează prin hotărâre a Guvernului⁸. Ministerele pot înființa în subordinea lor organe de specialitate, cu avizul conform al Curții de Conturi.

Ministerele și alte organe de specialitate ale administrației publice centrale pot avea în subordinea lor servicii publice deconcentrate, care le reprezintă la nivel teritorial, de cele mai multe ori județean. Înființarea sau desființarea serviciilor publice deconcentrate, obiectul de activitate și competențele acestora sunt stabilite prin actul de înființare a ministerului, respectiv a organului de specialitate al administrației publice centrale.

Prefectul, instituția prefectului și serviciile deconcentrate

Guvernul numește un prefect în fiecare județ și în municipiul București.

Rolurile prefectului sunt multiple:

- este reprezentantul Guvernului pe plan local;
- conduce serviciile publice deconcentrate de la nivel județean;
- conduce comitetul județean pentru situații de urgență;
- verifică legalitatea actelor administrative ale autorităților administrației publice locale și le atacă în fața instanței de contencios pe cele pe care le considera ilegale;
- îndrumă administrația publică locală: primește solicitări de la autoritățile publice locale și, după caz, consulta celelalte autorități ale administrației publice centrale în vederea emiterii unui punct de vedere.

Prefectul este ajutat de 2 subprefecți (3 subprefecți în municipiul București). Funcțiile de prefect și de subprefect sunt funcții de demnitate publică.

Noțiunea de „conducere” a serviciilor deconcentrate se materializează prin verificarea activității, avizarea consultativă a proiectelor de buget și a situațiilor financiare, desemnarea de

⁸ Cu excepția Ministerului Apărării Naționale și a Ministerului Afacerilor Interne, care se organizează și funcționează prin lege.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

reprezentanți în comisiile de concurs pentru recrutarea conducătorilor serviciilor deconcentrate. Lista serviciilor deconcentrate nu a fost vreodată adoptată de Guvern, astfel încât autoritatea Prefectului este respinsă de entitățile organizate în teritoriu ale unor ministere sau organe de specialitate centrale, care nu sunt desemnate prin actele de înființare drept servicii deconcentrate (de exemplu, inspectoratele județene de poliție, oficiile județene ale registrului comerțului etc.). În prezent, în definiția generală a serviciilor deconcentrate se încadrează următoarele entități organizate la nivel județean (Tabelul 4):

Tabelul 4 – Exemple de servicii publice deconcentrate organizate la nivel județean

Notă: enumerarea include și entități care nu sunt declarate formal drept servicii publice deconcentrate în actele normative de înființare, dar se încadrează în definiția prevăzută în Codul Administrativ

Autoritate Centrală	Serviciu public deconcentrat
Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară	Oficiul de Cadastru și Publicitate Imobiliară
Autoritatea Națională Pentru Protecția Consumatorilor	Comisariatul pentru Protecția Consumatorilor
Guvernul	Direcția de Statistică Direcția Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor
Ministerul Afacerilor Interne	Biroul Arhivelor Naționale Inspectoratul de Jandarmi Inspectoratul de Poliție Inspectoratul pentru Situații de Urgență
Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale	Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură Direcția pentru Agricultură Filiala de Îmbunătățiri Funciare Inspectoratul pentru Calitatea Semințelor și a Materialului Săditor Oficiul de Studii Pedologice și Agrochimice Oficiul pentru Finanțarea Investițiilor Rurale
Ministerul Apărării Naționale	Centrul Militar
Ministerul Culturii	Direcția pentru Cultură
Ministerul Economiei, Antreprenorialului și Turismului	Serviciu de Metrologie Legală
Ministerul Educației și Cercetării	Inspectoratul Școlar
Ministerul Finanțelor Publice	Administrația Finanțelor Publice Biroul Vamal
Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor	Agenția pentru Protecția Mediului Comisariatul Gărzii Naționale de Mediu Direcția Silvică Sistemul de Gospodărire a Apelor

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Autoritate Centrală	Serviciu public deconcentrat
Ministerul Muncii și Protecției Sociale	Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă
	Agenția pentru Plăți și Inspecție Socială
	Casa de Pensii
	Inspectoratul de Muncă
Ministerul Sănătății	Casa de Asigurări de Sănătate
	Direcția de Sănătate Publică
Ministerul Tineretului și Sportului	Direcția pentru Sport și Tineret
Ministerul Transporturilor și Infrastructurii	Autoritatea Rutieră Română

În relația cu autoritățile administrației publice locale, prefectul:

1. verifica legalitatea actelor administrative ale consiliului județean, ale consiliilor locale și ale primarilor. Le poate ataca pe cele pe care le considera ilegale în fața instanței competente, în condițiile legii contenciosului administrativ⁹;
2. Întocmește și actualizează lista cuprinzând aleșii locali de la nivelul fiecărei unități /subdiviziuni administrativ-teritoriale, pe care o comunica ministerului cu atribuții în domeniul administrației publice și ministerului cu atribuții în domeniul afacerilor interne;
3. solicită autorităților executive convocarea unor ședințe extraordinare ale autorităților deliberative, în situații de criza, de urgență sau în cazul declarării stării de alertă;
4. conduce comitete județene ale căror decizii sunt opozabile structurilor omoloage constituite la nivel local, respectiv comitetul județean pentru situații de urgență și comisia județeană pentru fond funciar.

Între prefect și autoritățile administrației publice locale nu există relații de subordonare, ci de colaborare.

Autoritățile administrative autonome

Autoritățile administrative autonome sunt autorități ale administrației publice centrale a căror activitate este supusa controlului Parlamentului, în condițiile prevăzute de legile lor de înființare, organizare și funcționare și care nu se afla în raporturi de subordonare fata de Guvern, de ministere sau fata de organele de specialitate ale acestora. Înființarea și desființarea autorităților administrative autonome se fac prin lege organica. Exemple de autorități administrative autonome sunt: Avocatul Poporului, Curtea de Conturi, Curtea Constituțională, Consiliul Legislativ etc.

Recomandări

- Aleșii locali nu sunt subordonați autorităților administrației publice centrale și nici prefectilor. Între toate aceste autorități trebuie să existe relații de colaborare. Sunt de evitat pozițiile de adversitate deoarece în sistemul administrativ românesc toate nivelurile și autoritățile publice sunt interdependente.

⁹ Legea contenciosului administrativ nr. 554/2004.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din
Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Administrația publică locală

Regimul general

Administrația publică locală reunește autoritățile administrației publice locale și structurile subordonate acestora, care, în regim de putere publică și în limitele impuse de legile incidente, rezolvă treburile publice și furnizează servicii publice. Regimul general al organizării și funcționării administrației publice locale este definit de Constituția României și de Codul Administrativ. Încă din Constituție se prevede că administrația publică locală este circumscrisă unităților administrativ-teritoriale, că se bazează pe principiile autonomiei locale și descentralizării. Constituția enumeră autoritățile publice locale, care sunt alese și funcționează ca autorități administrative autonome, cu rolul de a rezolva treburile publice din comune și orașe și, respectiv, de a furniza servicii publice de interes județean. Autoritățile administrației publice locale funcționează potrivit prevederilor stabilite prin lege¹⁰.

19

Codul Administrativ reia prevederile constituționale, grupează autoritățile administrației publice locale în autorități executive și deliberative și stabilește aleșii locali, respectiv primarul, viceprimarul, consilierii locali, președintele consiliului județean, vicepreședinții consiliului județean și consilierii județeni. În exercitarea mandatului lor, aceștia exercită o funcție de autoritate publică. Ca membri ai autorităților pe care le reprezintă, ei sunt aleși prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat¹¹.

Codul Administrativ menționează distinct că raporturile dintre autoritățile administrației publice din comune, orașe, municipii, pe de o parte, și cele de la nivelul județului, pe de altă parte, nu sunt de subordonare, ci de colaborare, bazându-se pe „principiile autonomiei locale, legalității, cooperării, solidarității, egalității de tratament și responsabilității”. De asemenea, relațiile dintre autorități executive și cele deliberative sunt de colaborare, nu de subordonare¹².

Administrația publică locală se organizează și funcționează în temeiul principiilor generale ale administrației publice, sus-menționate, precum și potrivit unor principii specifice, respectiv:

- principiul descentralizării;
- principiul autonomiei locale;
- principiul consultării cetățenilor în soluționarea problemelor de interes local deosebit;
- principiul eligibilității autorităților administrației publice locale;
- principiul cooperării;
- principiul responsabilității;
- principiul constrângerii bugetare.

¹⁰ Constituția României, articolele 122-124.

¹¹ Codul Administrativ, articolele 106-107.

¹² Codul Administrativ, articolul 85.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Descentralizarea

În rezolvarea treburilor de interes local sau județean, autoritățile administrației publice locale acționează în regim de putere publică sau furnizează servicii, potrivit competențelor care le-au fost stabilite prin lege. Competența este „ansamblul atribuțiilor stabilite de lege, care conferă autorităților și instituțiilor administrației publice drepturi și obligații de a desfășura, în regim de putere publică și sub propria responsabilitate, o activitate de natură administrativă”¹³. Competențele pot fi exclusive, partajate și delegate. În cazul competențelor exclusive, toate atribuțiile aparțin autorităților administrației publice locale. În cazul competențelor partajate, cel puțin una dintre atribuții este exercitată în comun cu o autoritate publică centrală. În cazul competențelor delegate, autoritățile administrației publice locale sunt însărcinate numai cu prestarea serviciului public, restul atribuțiilor fiind păstrate de administrația publică centrală.

20

O bună parte din serviciile publice locale furnizate de administrația publică locală au fost transferate de administrația publică centrală, ca rezultat al procesului de descentralizare, de exemplu, serviciile sociale, serviciile de sănătate, învățământul preuniversitar, unele servicii comunitare de utilități publice, ordinea și liniștea publică etc. În perspectiva continuării procesului de descentralizare, Codul Administrativ enunță etapele și regulile transferului de competențe, precum și obligațiile tuturor autorităților administrației publice implicate, potrivit succesiunii din Tabelul 5.

Tabelul 5 – Etapele procesului de descentralizare. Sursa: Codul Administrativ

1. Ministerele și celelalte organe de specialitate centrale stabilesc competențele care urmează a fi descentralizate, ca parte a strategiilor sectoriale de descentralizare. Selectarea competențelor și alocarea lor se realizează cu respectarea principiului subsidiarității și criteriului ariei geografice a beneficiarilor, potrivit căruia transferul competenței se face către acel nivel al administrației publice locale care corespunde cel mai bine ariei geografice a beneficiarilor serviciului public respectiv.
2. Autoritățile care descentralizează pot organiza faze-pilot în vederea testării și evaluării impactului soluțiilor propuse pentru descentralizarea competențelor.
3. Autoritățile care descentralizează elaborează proiecte de lege prin care se transferă competențe către autoritățile administrației publice locale, inclusiv analize de impact.
4. Transferul de competențe, precum și exercitarea acestora, se fac concomitent cu asigurarea tuturor resurselor necesare.
5. Autoritățile care descentralizează elaborează standarde de cost și de calitate, aprobate prin hotărâre a Guvernului, care sunt obligatorii pentru autoritățile administrației publice locale.
6. În toate etapele procesului de transfer de competențe este obligatorie consultarea structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale.

Autonomia locală

Autonomia locală este principiul călăuzitor al organizării și funcționării autorităților administrației publice locale. Ea este definită ca „dreptul și capacitatea efectivă a autorităților administrației publice locale de a soluționa și de a gestiona, în numele și în interesul colectivităților locale la

¹³ Codul Administrativ, art. 5 lit. r).

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

nivelul cărora sunt alese, treburile publice”¹⁴. „Autonomia locala este numai administrativa și financiara, fiind exercitata pe baza și în limitele prevăzute de lege. Ea privește organizarea, funcționarea, competența și atribuțiile autorităților administrației publice locale, precum și gestionarea resurselor care aparțin unităților administrativ-teritoriale. Autonomia locală garantează autorităților administrației publice locale dreptul ca, în limitele legii, să aibă inițiative în toate domeniile, cu excepția celor date în mod expres în competența altor autorități publice.”¹⁵ Așadar, autonomia locala nu are caracter politic și se exercita de către autoritățile administrației publice locale în limitele prevăzute de legile care le acordă competențe de rezolvare a „treburilor publice”.

În virtutea autonomiei locale, autoritățile administrației publice locale nu sunt subordonate niciunei autorități a administrației publice centrale. Între acestea există relații de colaborare. Totuși, prin competența de verificare a legalității actelor administrative ale autorităților administrației publice locale, prefectul exercită o formă de control indirect. În plus, actele administrative locale trebuie să respecte normele din actele autorităților administrației publice centrale, atunci când acestea sunt emise în implementarea unor legi ce stabilesc drepturi și obligații pentru administrația publică locală.

Structurile asociative ale autorităților administrației publice locale

Activitatea de legiferare în toate domeniile care vizează administrația publică locală trebuie realizată în colaborare cu autoritățile administrației publice locale. În acest scop, au fost înființate structurile asociative ale autorităților administrației publice locale, respectiv Asociația Comunelor din România, Asociația Orașelor din România, Asociația Municipiilor din România și Uniunea Națională a Consiliilor Județene din România. Acestea sunt consultate de autoritățile administrației publice centrale ori de câte ori se elaborează proiecte de acte normative cu efecte directe sau indirecte asupra colectivităților locale. Codul Administrativ prevede obligația transmiterii spre consultare a proiectelor cu 15 zile înainte de însușirea lor de către conducătorii autorităților sau organelor de specialitate centrale inițiatoare¹⁶.

¹⁴ Codul Administrativ, art. 5.

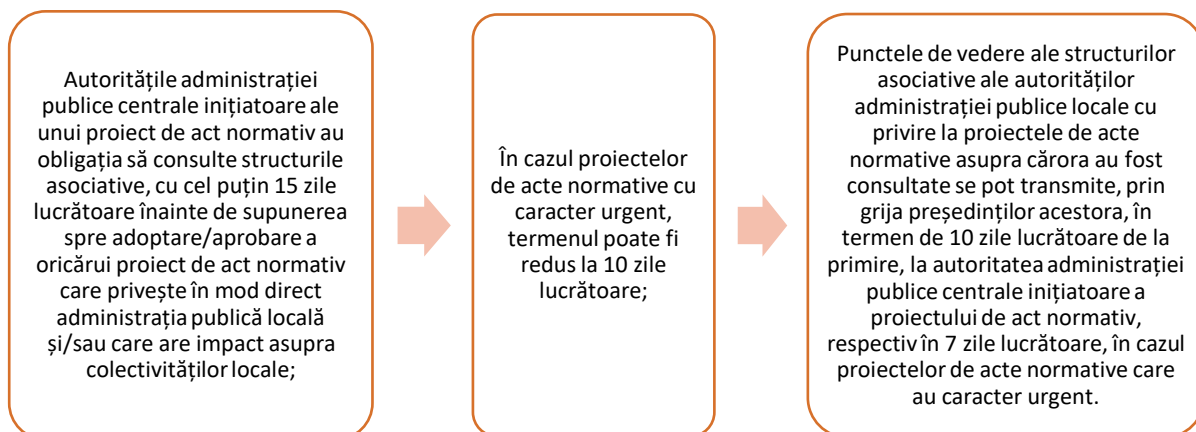
¹⁵ Codul Administrativ, art. 84.

¹⁶ Codul Administrativ, art. 86.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Figura 1 – Procesul de consultare a structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale. sursa: Codul Administrativ

22

De asemenea, structurile asociative, prin filialele lor județene cu personalitate juridică, pot avea un rol important în furnizarea în comun a unor servicii publice sau implementarea unor proiecte comune mai multor unități administrativ-teritoriale.

Unitățile administrativ-teritoriale din România

Reglementările generale cu privire la regimul juridic al unităților administrativ-teritoriale se regăsesc în Constituția României¹⁷ și în Codul Administrativ. Denumirile și lista concretă a acestora sunt prevăzute de legea privind organizarea administrativă¹⁸. În plus, legea privind planul de amenajare a teritoriului național stabilește criteriile pentru stabilirea rangurilor unităților administrativ-teritoriale și pentru încadrarea în categoriile orașelor și municipiilor¹⁹.

Teritoriul României este organizat administrativ în comune, orașe, municipii și județe. Acestea sunt unități administrativ-teritoriale. Teritoriul județelor înglobează teritoriile comunelor, orașelor și municipiilor componente. Unitățile administrativ-teritoriale se înființează prin lege. Comunele, orașele și municipiile pot avea în componență mai multe localități. În comune, localitățile se numesc sate, din care satul de reședință găzduiește sediul unității administrativ-teritoriale, iar celelalte sunt sate aparținătoare. În orașe și municipii, sediul unității administrativ-teritoriale se găsește în localitățile urbane, iar restul localităților sunt sate aparținătoare.

Unitățile administrativ-teritoriale sunt persoane juridice de drept public, cu capacitate juridică deplină și patrimoniu propriu. Ele sunt subiecte juridice de drept fiscal, titulare ale codului de înregistrare fiscală și ale conturilor deschise la unitățile teritoriale de trezorerie, precum și la unitățile bancare²⁰.

¹⁷ Constituția României, art. 3.

¹⁸ Legea nr. 2/1968 privind organizarea administrativă a teritoriului României.

¹⁹ Legea nr. 351/2001 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a IV-a Rețeaua de localități.

²⁰ Codul Administrativ, art. 96. Subdiviziunile administrativ-teritoriale nu au personalitate juridică, dar sunt subiecte juridice de drept fiscal, titulare ale codului de înregistrare fiscală și ale conturilor deschise la unitățile teritoriale de trezorerie, precum și la unitățile bancare.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Unitățile administrativ-teritoriale sunt titulare ale drepturilor și obligațiilor ce decurg din contractele în care sunt parte, precum și din raporturile cu alte persoane fizice sau juridice, în condițiile legii. Autoritățile executive reprezintă și acționează în numele unităților administrativ-teritoriale din care provin.

Reprezentarea în justiție a unităților administrativ-teritoriale se asigură de către autoritățile executive, care stau în judecată în calitate de reprezentant legal al unităților administrativ-teritoriale și nu în nume personal. Atribuția de reprezentare în justiție poate fi exercitată în numele primarului sau al președintelui consiliului județean de către un consilier juridic sau de un avocat contractat. Cheltuielile de judecată sau, după caz, despăgubirile stabilite pe baza hotărârilor definitive, se suportă sau se fac venit de la bugetul local al unității administrativ-teritoriale²¹.

Limitele unităților administrativ-teritoriale se stabilesc prin legea de înființare sau reorganizare. Orice modificare a acestora se poate efectua numai prin lege și după consultarea obligatorie a cetățenilor, prin referendum local. Referendumul este organizat în condițiile Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului. Stabilirea în teren a limitelor se face de către comisia de delimitare numita prin ordin al prefectului, constituită în condițiile legii cadastrului și publicității imobiliare²².

Autoritățile deliberative aprobă statutele unităților administrativ-teritoriale. Acestea cuprind elementele locale de identitate culturală, istorică, obiceiuri și/sau tradiții pe baza cărora se pot dezvolta programe, proiecte sau activități a căror finanțare se asigură din bugetul local. Structura detaliată a statutului este prevăzută în Codul Administrativ²³. Forma sa aprobată se publică în Monitorul Oficial Local.

Recomandări

- Autoritățile administrației publice locale sunt autonome, ceea ce înseamnă că se subordonează numai legii, nu unei alte autorități a administrației publice – centrale sau locale –, iar drepturile și obligațiile lor se stabilesc numai prin lege sau prin acte administrative emise în executarea legii.
- Libertatea de acțiune a autorităților administrației publice locale se manifestă numai în limitele stabilite de lege, respectiv acestora le este interzis tot ceea ce nu este permis în mod expres de lege.
- Autoritățile deliberative și executive fac împreună parte din puterea executivă a statului român; autoritatea deliberativă – consiliul local sau județean – nu trebuie considerată ca parte a puterii legislative, deoarece nu adoptă legi, ci acte administrative menite să organizeze executarea și să execute în concret legile adoptate de Parlament.
- Expresiile „colectivitate locală” și „comunitate locală” nu trebuie să fie confundate: colectivitatea locală se referă la totalitatea locuitorilor dintr-o comună, oraș sau municipiu, iar comunitatea este un grup de persoane care au anumite trăsături comune; astfel, într-o

²¹ Codul Administrativ, art. 109.

²² Legea nr. 7/1996 a cadastrului și publicității imobiliare.

²³ Codul Administrativ, art. 104.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

colectivitate locală pot fi regăsite mai multe comunități – profesionale, sociale, etnice; colectivitatea locală este expresia corectă când se face referire la totalitatea locuitorilor unei unități administrativ-teritoriale.

- Orice modificare a limitelor unităților administrativ-teritoriale se face prin referendum local și prin lege. În cazul în care două sau mai multe unități administrativ-teritoriale plănuiesc să fuzioneze, trebuie organizate referendumuri separate în fiecare din acestea. Toate referendumurile respective trebuie să fie valide și să aprobe fuziunea propusă. În lipsa acestei condiții nu poate fi adoptată legea de fuzionare a unităților administrativ-teritoriale implicate.
- Primarul și președintele consiliului județean reprezintă unitățile administrativ-teritoriale în relațiile cu terții, iar unitățile administrativ-teritoriale, ca persoane juridice, sunt titulare de drepturi și obligații. Prin urmare, este impropriu să se afirme că un bun imobil sau mobil sau un contract aparține sau se încheie în numele consiliului local/ județean; la fel, bugetul local este al unității administrativ-teritoriale, nu al consiliului local sau județean.

Autoritățile administrației publice locale

Cadrul legal general

Conform articolului 84 al Codului Administrativ al României, autonomia locală se exercită de autoritățile administrației publice locale. În condițiile legii, autoritățile administrației publice locale pot apela la consultarea locuitorilor, care se face prin referendum sau prin orice altă formă de participare directă a cetățenilor la treburile publice. Autonomia locală privește organizarea, funcționarea, competența și atribuțiile autorităților administrației publice locale, precum și gestionarea resurselor care, potrivit legii, aparțin comunei, orașului, municipiului sau județului, după caz. Totodată, aceasta garantează autorităților administrației publice locale dreptul ca, în limitele legii, să aibă inițiative în toate domeniile, cu excepția celor date în mod expres în competența altor autorități publice.

25

Prin articolul 121 din Constituția României, se specifică faptul că „autoritățile administrației publice, prin care se realizează autonomia locală în comune și în orașe, sunt consiliile locale alese și primarii aleși, în condițiile legii”. Consiliile locale și primarii funcționează „ca autorități administrative autonome și rezolvă treburile publice din comune și din orașe”. La articolul 122 sunt definite autoritățile administrației publice locale de la nivel județean: „consiliul județean este autoritatea administrației publice pentru coordonarea activității consiliilor comunale și orășenești, în vederea realizării serviciilor publice de interes județean”. Toate autoritățile administrației publice locale sunt alese și funcționează în condițiile legii.

Autonomia locală se exercită de către autoritățile administrației publice locale de la nivelul comunelor, orașelor, municipiilor și județelor. În condițiile legii, se pot constitui autorități ale administrației publice locale și la nivelul subdiviziunilor administrativ-teritoriale ale municipiilor.

Tabelul 6 - Autoritățile administrației publice locale din comune, orașe, municipii și cele din județ. Sursa: Codul Administrativ

Autoritățile administrației publice locale din comune, orașe și municipii	Autoritățile administrației publice din județe
Autoritățile administrației publice din comune, orașe și municipii sunt consiliile locale, ca autorități deliberative, și primarii, ca autorități executive.	Consiliul județean este autoritatea administrației publice locale pentru coordonarea activității consiliilor comunale, orășenești și municipale, în vederea realizării serviciilor publice de interes județean.
Consiliile locale și primarii se aleg prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, în condițiile prevăzute de legea pentru alegerea autorităților administrației publice locale.	Consiliul județean este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, în condițiile legii pentru alegerea autorităților administrației publice locale.
Consiliile locale și primarii funcționează ca autorități ale administrației publice locale și rezolvă treburile publice din comune, orașe și municipii, în condițiile legii.	Consiliul județean este condus de un președinte al consiliului județean care reprezintă autoritatea executivă la nivelul județului.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Consiliul local

Consiliul local este ales pentru un mandat de 4 ani în condițiile legii privind alegerea autorităților administrației publice locale. Mandatul consiliului local se exercită de la data la care consiliul local este legal constituit până la data la care consiliul local nou-ales este legal constituit.

Mandatul consiliului local poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau catastrofă ori alte situații expres prevăzute de lege atunci când, din cauza acestor situații, nu pot fi organizate alegeri în condițiile legii (de exemplu situația pandemică Covid-19, când alegerile locale din iunie 2020 au fost amânate până în septembrie 2020).

Consiliul local se compune din consilieri locali aleși în condițiile stabilite de lege, iar numărul membrilor fiecărui consiliu local se stabilește prin ordin al prefectului, în funcție de numărul locuitorilor comunei, ai orașului sau ai municipiului, conform populației raportate, în funcție de domiciliu, de Institutul Național de Statistică la data de 1 ianuarie a anului în care se organizează alegerile, după cum urmează:

Tabelul 7 – Numărul consilierilor locali în funcție de numărul locuitorilor comunei/orașului/municipiului. Sursa: Codul Administrativ

Nr. crt.	Numărul locuitorilor comunei, ai orașului sau ai municipiului	Numărul consilierilor locali
1.	până la 1.500, inclusiv	9
2.	între 1.501 și 3.000, inclusiv	11
3.	între 3.001 și 5.000, inclusiv	13
4.	între 5.001 și 10.000, inclusiv	15
5.	între 10.001 și 20.000, inclusiv	17
6.	între 20.001 și 50.000, inclusiv	19
7.	între 50.001 și 100.000, inclusiv	21
8.	între 100.001 și 200.000, inclusiv	23
9.	între 200.001 și 400.000, inclusiv	27
10.	peste 400.000 cu excepția municipiului București	31

Validarea mandatului de consilier local

Consiliul local se constituie în cel mult 60 de zile de la data desfășurării alegerilor autorităților administrației publice locale. Anterior constituirii consiliului local, mandatele consilierilor locali declarați aleși sunt validate de judecătoria în a cărei rază teritorială se află unitatea administrativ-teritorială respectivă. După validarea mandatelor de consilier local este organizată o ședință privind ceremonia de constituire a consiliului local, ocazie cu care consilierii locali depun jurământul. Mandatele consilierilor locali declarați aleși sunt validate în cel mult 25 de zile de la data desfășurării alegerilor locale. Mandatul unui consilier local este validat dacă, la data pronunțării încheierii, consilierul local declarat ales îndeplinește cumulativ următoarele condiții:

- are domiciliul pe teritoriul unității administrativ-teritoriale în care a fost ales, dovedit prin actul de identitate în copie;
- nu și-a pierdut drepturile electorale, fapt dovedit prin cazierul judiciar;

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

- nu și-a pierdut calitatea de membru al partidului politic pe lista căruia a fost ales, urmare a demisiei sau urmare a excluderii prin hotărârea definitivă a forului competent al partidului politic ori prin hotărâre definitivă a unei instanței judecătorești;
- mandatarul financiar coordonator a depus raportul detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale în conformitate cu prevederile legii privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, fapt dovedit prin depunerea raportului, în condițiile legii;
- nu a renunțat la mandat;
- nu a fost ales prin fraudă electorală constatată în condițiile legii privind alegerea autorităților administrației publice locale, dovedită prin documentele privind rezultatele alegerilor înaintate de către biroul electoral de circumscripție judecătorească în a cărei rază teritorială se află circumscripția electorală pentru care au fost desfășurate alegeri.

27

Consilierii locali declarați aleși au obligația transmiterii către secretarul general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale a documentelor doveditoare pentru îndeplinirea condițiilor de eligibilitate, în cel mult 15 zile de la data desfășurării alegerilor, pentru care li se eliberează o confirmare de primire. Termenul de 15 zile este termen de decădere, caz în care secretarul general transmite judecătoriei documentele care i-au fost puse la dispoziție înăuntrul acestui termen, precum și o adresă prin care propune validarea consilierilor care au depus documentele necesare sau, după caz, invalidarea consilierilor care nu au depus aceste documente.

Secretarul general are obligația de a transmite judecătoriei documentele doveditoare pentru îndeplinirea condițiilor în termen de 2 zile de la împlinirea termenului, în vederea validării mandatelor consilierilor locali declarați aleși. Încheierea judecătoriei privind validarea sau, după caz, invalidarea mandatelor consilierilor locali cuprinde numele consilierilor locali ale căror mandate au fost validate și se comunică de îndată prefectului și secretarului general. În prima zi lucrătoare ulterioară comunicării încheierii, secretarul general informează consilierii locali declarați aleși cu privire la validarea mandatelor lor, supleanții acestora cu privire la invalidarea mandatelor consilierilor locali declarați aleși și partidele politice sau organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale. Încheierea judecătoriei prin care sunt invalidate mandatele este comunicată și respectivilor consilieri locali declarați aleși. În termen de 3 zile de la comunicare, cei interesați pot formula apel împotriva încheierii judecătorești de validare sau invalidare a mandatelor. Apelul se soluționează de tribunalul în a cărui circumscripție se află judecătoria în termen de 5 zile de la depunerea apelului, în procedură necontencioasă, fără a fi aplicabilă procedura de regularizare a cererii, hotărârea fiind definitivă. Hotărârea se comunică de îndată de la pronunțare prefectului, secretarului general și consilierului local declarat ales. Pronunțarea încheierii judecătorești, respectiv pronunțarea hotărârii tribunalului se poate amâna, o singură dată, cel mult 24 de ore, iar termenul pentru motivarea încheierii, respectiv a hotărârii este de cel mult 48 de ore de la pronunțare.

Consilierul local declarat ales poate și să renunțe la mandat în cel mult 10 zile de la data desfășurării alegerilor, situație în care comunică, în același termen, sub semnătură, decizia sa secretarului general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale. Pentru ședința privind ceremonia de constituire a consiliului local, prefectul convoacă consilierii locali în cel mult 5 zile

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

de la comunicarea încheierii judecătorești. Consiliul local este legal constituit dacă numărul consilierilor locali care au depus jurământul este mai mare decât primul număr natural strict mai mare decât jumătate din numărul membrilor consiliului local.

Atribuțiile consiliului local

Codul Administrativ definește atribuțiile consiliului local atât prin excludere – toate chestiunile de interes local care nu sunt date expres prin lege altor autorități centrale sau locale –, cât și printr-o enumerare generală. Potrivit articolului 129, consiliul local are atribuții, la nivelul unității administrativ-teritoriale, privind:

1. unitatea administrativ-teritorială, organizarea proprie și a aparatului de specialitate al primarului, a instituțiilor publice de interes local și a societăților și regiilor autonome de interes local;
2. dezvoltarea economico-socială și de mediu;
3. administrarea domeniului public și privat;
4. gestionarea serviciilor publice locale;
5. cooperare interinstituțională.

Atribuțiile consiliului local sunt prevăzute la modul general al articolului 129 din Codul administrativ, dar, prin alte reglementări, legi, ordonanțe de urgență, ordonanțe, chiar și hotărâri ale Guvernului pot fi identificate și ale atribuții ale consiliului local. Uneori alte atribuții decurg și din proiecte de hotărâri inițiate de primar, potrivit atribuțiilor sale, pe care trebuie să le aducă în fața consiliului local.

1. Consiliul local îndeplinește următoarele categorii atribuții privind unitatea administrativ teritorială, organizarea proprie, precum și organizarea și funcționarea aparatului de specialitate al primarului, ale instituțiilor publice de interes local și ale societăților și regiilor autonome de interes local:

- aprobă statutul comunei, orașului sau municipiului, precum și regulamentul de organizare și funcționare a consiliului local; prin ordin al ministrului de resort se aprobă un model orientativ al statutului unității administrativ-teritoriale, precum și un model orientativ al regulamentul de organizare și funcționare a consiliului local;
- alege viceprimarul/viceprimarii, din rândul consilierilor locali, la propunerea primarului sau a consilierilor locali;
- aprobă, în condițiile legii, la propunerea primarului, înființarea, organizarea și statul de funcții ale aparatului de specialitate al primarului, ale instituțiilor publice de interes local, reorganizarea și statul de funcții ale regiilor autonome de interes local, precum și înființarea, reorganizarea sau desființarea de societăți de interes local și statul de funcții al acestora;
- exercită, în numele unității administrativ-teritoriale, toate drepturile și obligațiile corespunzătoare participațiilor deținute la societăți sau regii autonome, în condițiile legii;
- hotărăște înființarea sau reorganizarea de instituții, servicii publice, societăți și regii autonome, în condițiile legii.

2. În exercitarea atribuțiilor privind dezvoltarea economico-socială și de mediu a comunei, orașului sau municipiului, consiliul local:

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Lucrând împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă!

Proiectul beneficiază de un grant în valoare de 3.277.000 € oferit de Norvegia prin Granturile Norvegiene, în cadrul Programului Dezvoltare locală.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

- aprobă, la propunerea primarului, bugetul unității administrativ-teritoriale, virările de credite, modul de utilizare a rezervei bugetare și contul de încheiere a exercițiului bugetar;
- aprobă, la propunerea primarului, contractarea și/sau garantarea împrumuturilor, precum și contractarea de datorie publică locală prin emisiuni de titluri de valoare, în numele unității administrativ-teritoriale, în condițiile legii;
- stabilește și aprobă impozitele și taxele locale, în condițiile legii;
- aprobă, la propunerea primarului, documentațiile tehnico-economice pentru lucrările de investiții de interes local, în condițiile legii;
- aprobă strategiile privind dezvoltarea economică, socială și de mediu a unității administrativ-teritoriale;
- asigură un mediu favorabil înființării și/sau dezvoltării afacerilor, inclusiv prin valorificarea patrimoniului existent, precum și prin realizarea de noi investiții care să contribuie la îndeplinirea programelor de dezvoltare economică regională și locală;
- asigură realizarea lucrărilor și ia măsurile necesare implementării și conformării cu prevederile angajamentelor asumate de România în calitate de stat membru al Uniunii Europene în domeniul protecției mediului și gospodăririi apelor pentru serviciile furnizate cetățenilor.

29

3. În exercitarea atribuțiilor prevăzute cu privire la administrarea domeniului public și privat, consiliul local:

- hotărăște darea în administrare, concesiunea, închirierea sau darea în folosință gratuită a bunurilor proprietate publică a comunei, orașului sau municipiului, după caz, precum și a serviciilor publice de interes local, în condițiile legii;
- hotărăște vânzarea, darea în administrare, concesiunea, darea în folosință gratuită sau închirierea bunurilor proprietate privată a comunei, orașului sau municipiului, după caz, în condițiile legii;
- avizează sau aprobă, în condițiile legii, documentațiile de amenajare a teritoriului și urbanism ale localităților;
- atribuie sau schimbă, în condițiile legii, denumiri de străzi, de piețe și de orice alte obiective de interes public local.

4. În exercitarea atribuțiilor vizând furnizarea serviciilor publice de interes local, consiliul local asigură condițiile necesare în următoarele domenii, potrivit atribuțiilor primite prin legi sectoriale:

- educația;
- serviciile sociale pentru protecția copilului, a persoanelor cu handicap, a persoanelor vârstnice, a familiei și a altor persoane sau grupuri aflate în nevoie socială;
- sănătatea;
- cultura;
- tineretul;
- sportul;
- ordinea publică;
- situațiile de urgență;
- protecția și refacerea mediului;
- conservarea, restaurarea și punerea în valoare a monumentelor istorice și de arhitectură, a parcurilor, grădinilor publice și rezervațiilor naturale;

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

- dezvoltarea urbană;
 - evidența persoanelor;
 - podurile și drumurile publice;
 - serviciile comunitare de utilități publice de interes local;
 - serviciile de urgență de tip salvamont, salvamar și de prim ajutor;
 - activitățile de administrație social-comunitară;
 - locuințele sociale și celelalte unități locative aflate în proprietatea unității administrativ-teritoriale sau în administrarea sa;
 - punerea în valoare, în interesul colectivității locale, a resurselor naturale de pe raza unității administrativ-teritoriale;
 - alte servicii publice de interes local stabilite prin lege.
- sprijină, în condițiile legii, activitatea cultelor religioase;
- aprobă construirea locuințelor sociale, criteriile pentru repartizarea locuințelor sociale și a utilităților locative aflate în proprietatea sau în administrarea sa.

30

5. În exercitarea atribuțiilor privind cooperarea interinstituțională pe plan intern și extern, consiliul local:

- hotărăște cooperarea sau asocierea cu persoane juridice române sau străine, în vederea finanțării și realizării în comun a unor acțiuni, lucrări, servicii sau proiecte de interes public local;
- hotărăște înfrățirea comunei, orașului sau municipiului cu unități administrativ-teritoriale din alte țări;
- hotărăște cooperarea sau asocierea cu alte unități administrativ-teritoriale din țară sau din străinătate, precum și aderarea la asociații naționale și internaționale ale autorităților administrației publice locale, în vederea promovării unor interese comune.

6. Alte atribuții ale consiliului local ²⁴:

- mai poate asigura, în tot sau în parte, cu acordul titularului dreptului de proprietate sau al celui de administrare, lucrările și fondurile necesare pentru reabilitarea, dotarea și funcționarea clădirilor în care își desfășoară activitatea autorității sau instituții publice a căror activitate prezintă un interes local. Bunurile achiziționate pentru dotări rămân în proprietatea unității administrativ-teritoriale;
- poate asigura, în tot sau în parte, cu acordul instituției sau autorității publice titulare a dreptului de proprietate sau de administrare, lucrări de amenajare, dotare și întreținere a clădirilor sau terenurilor aflate în proprietatea publică sau privată a statului, în scopul creșterii nivelului de atractivitate turistică a unității administrativ-teritoriale, cu condiția ca, prin acordul exprimat, titularul dreptului să permită accesul publicului în spațiile astfel îmbunătățite pe o perioadă de minimum 5 ani. Bunurile achiziționate pentru dotări rămân în proprietatea unității administrativ-teritoriale;
- poate solicita informări și rapoarte de la primar, viceprimar și de la conducătorii organismelor prestatoare de servicii publice și de utilitate publică de interes local;
- hotărăște asupra politicii salariale aplicabile în aparatul de specialitate și în instituțiile publice de interes local;

²⁴ Codul Administrativ, articolele 128 – 129.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

- poate conferi persoanelor fizice române sau străine cu merite deosebite titlul de cetățean de onoare al comunei, orașului sau municipiului, în baza unui regulament propriu. Prin acest regulament se stabilesc și condițiile retragerii titlului conferit. Acest regulament poate fi parte integrantă a statutului unității administrativ-teritoriale;
- îndeplinește orice alte atribuții, în toate domeniile de interes local, cu excepția celor date în mod expres în competența altor autorități publice, precum și orice alte atribuții stabilite prin lege.

Ședințele consiliului local

Consiliul local se întrunește în ședințe ordinare, cel puțin o dată pe lună, la convocarea primarului. Consiliul local se poate întruni și în ședințe extraordinare la convocarea²⁵:

- primarului;
- a cel puțin unei treimi din numărul consilierilor locali în funcție;
- primarului, ca urmare a solicitării prefectului.

Ședința ordinară se organizează în cinci zile la convocare, iar cea extraordinară în trei zile la convocare. În documentele de convocare sunt trecute locul, timpul, subiectele ce vor fi discutate și materialele aferente, indicarea comisiilor cărora le-au fost transmise spre avizare proiectele de hotărâri, precum și invitația de a face amendamente la propunerile de hotărâri.

Documentul de convocare are atașată o ordine de zi întocmită de secretarul general al UAT și compartimentele de resort din aparatul de specialitate al primarului. Pe ordinea de zi a ședințelor pot fi nu doar proiecte de hotărâri, ci și diverse rapoarte (ale primarului, viceprimarului, operatorilor de utilități publice) sau alte probleme locale.

Proiect de hotărâri pot fi inițiate de primar, un consilier local sau, mai rar, cetățeni. Odată cu transmiterea proiectelor de hotărâri se comunică și data de depunere a rapoartelor și a avizelor, avându-se grijă ca rapoartele compartimentelor de resort să poată fi transmise și comisiilor de specialitate înainte de pronunțarea acestora. După examinarea proiectului de hotărâre, comisia de specialitate a consiliului local emite un aviz cu privire la adoptarea sau, după caz, respingerea proiectului. Avizul comisiei se transmite secretarului general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale, care dispune măsurile corespunzătoare înaintării lui către consilierii locali și către inițiatori, după caz, cel mai târziu în ziua ședinței. Perioada necesară emiterii rapoartelor avizelor nu trebuie să depășească 30 de zile de la înregistrare proiectelor de hotărâre propuse pentru a fi scrise pe proiectul de ordine de zi. Fiecare proiect de hotărâre este înscris pe ordinea de zi a ședinței consiliului local și este supus dezbaterii numai dacă este însoțit de:

- 1) referatul de aprobare, ca instrument de prezentare și motivare, semnat de inițiator;
- 2) rapoartele compartimentelor de resort din cadrul aparatului de specialitate al primarului;
- 3) avizele cu caracter consultativ ale comisiilor de specialitate ale consiliului local;
- 4) alte documente prevăzute de legislația specială (de exemplu, aviz conform de la inspectoratul școlar județean pentru propunerile de organizare a rețelei școlare).

²⁵ Codul Administrativ, articolul 133.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Pentru actele administrative cu caracter normativ există obligația legală de asigurare a transparenței decizionale²⁶. În Monitorul Oficial Local, aflat pe pagina de internet a unității administrativ-teritoriale, se publică proiectul actului normativ cu cel puțin 30 de zile înainte de aprobare, se oferă minim 10 zile pentru exprimarea opiniilor de la publicul larg, se consemnează și se analizează sugestiile primite și se definitivează textul actului normativ. Există și posibilitatea ca publicul să solicite o dezbatere publică; dacă cererea vine de la un ONG sau de la o autoritate publică organizarea dezbaterii e obligatorie.

Autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal. Trimiterile la reglementări în preambulul actelor administrative indică cetățenilor de ce o anumită decizie s-a luat la nivel local și care este suportul juridic.

Secretarul general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale asigură îndeplinirea condițiilor și aduce la cunoștința consiliului local cazul neîndeplinirii acestora înainte de adoptarea ordinii de zi. Rapoartele și avizele trebuie întocmite în termenul prevăzut odată cu comunicarea datei de depunere a rapoartelor și a avizelor, dar nu mai târziu de 30 de zile de la înregistrarea proiectelor de hotărâre propuse pentru a fi înscrise pe proiectul ordinii de zi a ședințelor ordinare ale consiliului local, respectiv în termen de cel mult 3 zile de la înregistrarea proiectelor de hotărâre propuse a fi înscrise pe proiectul ordinii de zi a ședințelor extraordinare. În situația ședințelor extraordinare convocate de îndată, rapoartele compartimentelor de specialitate se întocmesc în procedură de urgență, cel târziu odată cu proiectul hotărârii. Inițiatorul proiectului îl poate retrage sau poate renunța, în orice moment, la susținerea acestuia.

Ședințele se desfășoară legal când sunt prezenți majoritatea consilierilor locali (fizic sau online); absența trebuie motivată. Ședințele sunt publice, cetățenii având acces la proiectele de hotărâri, procesele verbale ale ședințelor și la ședința propriu-zisă. Hotărârile se adoptă prin majoritate simplă (majoritatea celor prezenți) sau absolută (majoritatea întregului consiliu), în funcție de tipul de hotărâre.

În timpul dezbaterii din consiliul local, se poate ajunge la concluzia că proiectul trebuie amendat. În acest caz, președintele de ședință retrimite proiectul la inițiator și compartimentele de specialitate. Proiectele de hotărâre respinse nu pot fi readuse în dezbaterile acestora în cursul aceleiași ședințe. Ele pot fi dezbătute din nou în cursul unei alte ședințe, care va fi convocată potrivit regulilor aplicabile.

Hotărârile adoptate sunt semnate la finalul ședinței de președintele de ședință și de secretarul general, pentru legalitate. Secretarul poate refuza să semneze, dacă consideră că hotărârea este ilegală, caz în care trebuie să motiveze în scris la ședința următoare și să susțină motivația, acest lucru fiind consemnat în procesul verbal al ședinței.

Sinteza dezbaterilor din ședința consiliului local, precum și modul în care și-a exercitat votul fiecare consilier local, se consemnează într-un proces-verbal, semnat de președintele de ședință și de

²⁶ Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

secretarul general. Președintele de ședință, împreună cu secretarul general, își asumă prin semnătură responsabilitatea veridicității celor consemnate. În termen de trei zile de la data aprobării procesului verbal al ședinței, secretarul general îl afișează la sediul primăriei și îl publică pe pagina de internet, în Monitorul Oficial Local.

Adoptarea hotărârilor consiliului local

Consiliul local adoptă hotărâri²⁷, cu majoritate absolută sau simplă, după caz. Prin excepție, hotărârile privind dobândirea sau înstrăinarea dreptului de proprietate în cazul bunurilor imobile se adoptă de consiliul local cu majoritatea calificată, de două treimi din numărul consilierilor locali în funcție. Se adoptă cu majoritatea absolută a consilierilor locali în funcție următoarele hotărâri ale consiliului local:

- hotărârile privind bugetul local;
- hotărârile privind contractarea de împrumuturi, în condițiile legii;
- hotărârile prin care se stabilesc impozite și taxe locale;
- hotărârile privind participarea la programe de dezvoltare județeană, regională, zonală sau de cooperare transfrontalieră;
- hotărârile privind organizarea și dezvoltarea urbanistică a localităților și amenajarea teritoriului;
- hotărârile privind asocierea sau cooperarea cu alte autorități publice, cu persoane juridice române sau străine;
- hotărârile privind administrarea patrimoniului;
- hotărârile privind exercitarea atribuțiilor asupra participării cu împrumuturi, capital sau bunuri, după caz, în numele și interesul colectivităților locale la nivelul cărora sunt alese;
- alte hotărâri necesare bunei funcționări a consiliului local, stabilite prin legi speciale sau regulamentul de organizare și funcționare a consiliului local.

Votul consilierilor locali este individual și poate fi deschis sau secret. Votul deschis se exprimă prin oricare din următoarele modalități:

- prin ridicarea mâinii;
- prin apel nominal, efectuat de președintele de ședință;
- electronic.

Hotărârile cu caracter individual cu privire la persoane sunt luate întotdeauna prin vot secret, iar pentru exercitarea votului secret se folosesc buletine de vot. Redactarea buletinelor de vot trebuie să fie fără echivoc. Pentru exprimarea opțiunii se folosesc, de regulă, cuvintele da sau nu. Buletinele de vot se introduc într-o urnă. La numărarea voturilor nu se iau în calcul buletinele de vot pe care nu a fost exprimată opțiunea consilierului local sau au fost folosite ambele cuvinte. Abținerile se numără la voturile împotriva. Dacă pe parcursul desfășurării ședinței nu este întrunită majoritatea legală necesară pentru adoptarea proiectului de hotărâre, președintele de ședință amână votarea până la întrunirea acesteia.

²⁷ Codul Administrativ, articolul 139.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Proiectele de hotărâri respinse de consiliul local nu pot fi readuse în dezbateră în cursul aceleiași ședințe.

Funcționarea comisiilor de specialitate

Comisiile de specialitate lucrează în plen și deliberază cu votul majorității simple a membrilor lor²⁸. Participarea membrilor comisiei la ședințele acesteia este obligatorie. Dacă absențele continuă, fără a fi motivate, președintele comisiei poate propune consiliului local aplicarea următoarelor sancțiuni disciplinare:

- avertismentul;
- chemarea la ordine;
- retragerea cuvântului;
- eliminarea din sala de ședință;
- excluderea temporară de la lucrările consiliului și ale comisiei de specialitate;
- diminuarea indemnizației lunare cu 10% pentru maximum 6 luni;
- retragerea indemnizației lunare pentru una sau două luni.

Comisia poate invita să participe la ședințele sale specialiști din cadrul aparatului de specialitate al primarului sau din afara acestuia. Au dreptul să participe la ședințele comisiei și inițiatorii propunerilor ce stau la baza lucrărilor comisiei. Comisia poate invita și alte persoane care să participe la dezbateri. Ședințele comisiei de specialitate sunt, de regulă, publice. Comisia poate hotărî ca unele ședințe sau dezbaterile unor puncte de pe ordinea de zi să se desfășoare cu ușile închise. Convocarea ședințelor comisiei se face de către președintele acesteia cu cel puțin 3 zile înainte sau de îndată, în situația ședințelor convocate. Ordinea de zi se aprobă de comisie la propunerea președintelui. Oricare dintre membrii comisiei poate cere includerea pe ordinea de zi a unor probleme. Ședințele comisiilor de specialitate se desfășoară înaintea ședințelor consiliului local, atunci când ordinea de zi a ședinței acestuia cuprinde sarcini sau proiecte de hotărâri asupra cărora i se solicită avizul. Pentru dezbateră proiectelor de hotărâri sau a celorlalte probleme repartizate comisiei de către secretarul general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale, președintele acesteia desemnează un consilier local care prezintă în cadrul ședinței proiectele și, după caz, celelalte probleme aflate pe ordinea de zi, care nu sunt prezentate de inițiator. Secretarul comisiei sau, în lipsa acestuia, un consilier local desemnat întocmește avizul, cu caracter consultativ, al comisiei, pe baza amendamentelor și a propunerilor formulate de membrii acesteia, care au fost aprobate cu majoritatea voturilor consilierilor locali prezenți. Avizele întocmite de comisie cuprind separat, cu motivarea necesară, atât amendamentele și propunerile acceptate, cât și cele respinse. Avizele întocmite sunt prezentate secretarului general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale, care asigură transmiterea acestora către consilierii locali, cel mai târziu înainte de aprobarea ordinii de zi. Votul în comisii este, de regulă, deschis. În anumite situații comisia poate hotărî ca votul să fie secret, stabilind, de la caz la caz, și modalitatea de exprimare a acestuia. Lucrările ședințelor comisiei se consemnează, prin grija secretarului acesteia, într-un proces-verbal. După încheierea ședinței, procesul-verbal este semnat de către președintele și secretarul comisiei. Președintele poate încuviința ca procesele-verbale ale ședințelor să fie

²⁸ Codul Administrativ, articolul 141.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

consultate de alte persoane interesate care nu au participat la ședință, cu excepția proceselor-verbale întocmite în ședințele ale căror lucrări s-au desfășurat cu ușile închise.

Recomandări

- Pentru buna funcționare a consiliului, este necesară conlucrarea foarte strânsă între președintele de ședință, președinții de comisii, secretarii acestora și secretarul general.
- Proiectele de hotărâri și referatele de aprobare trebuie redactate conform normelor de tehnică legislativă, stabilite prin Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă. Deși atât proiectul hotărârii, cât și referatul de aprobare trebuie să conțină o serie de elemente obligatorii, de exemplu invocarea legislației primare care stabilește atribuția consiliului local și motivul emiterii actului normativ, formatele lor sunt la fel de stricte precum ale actelor normative emise de Guvern sau de Parlament. Preocuparea aleșilor locali trebuie să fie în special pe conținutul actelor normative propuse.
- Pentru ca o propunere de proiect de hotărâre să fie bine elaborată și să aibă șanse mari să fie aprobată (chiar și acolo unde nu există o majoritate), este esențial ca inițiatorii să discute dinainte cu toți actorii implicați, cu toți cei care urmează să fie afectați într-un fel sau altul de aceasta. Discuțiile cu toți cei implicați ajută nu doar la înțelegerea mai bună a problemei care trebuie rezolvată și a soluției optime, ci și la construirea unei „coaliții” de actori care să ajute la promovarea proiectului. Cu cât acesta e mai vizibil și mai bine argumentat, cu atât are șanse mai mari să treacă, chiar și atunci când nu există o majoritate anticipată.

Exemplu: Reabilitarea și modernizarea unui spațiu de joacă. E nevoie să se poarte discuții cu specialiști, cu departamentele relevante din primărie, cu membrii comisiilor de specialitate relevante din consiliul local, cu cetățenii care stau în zonă. De stabilit ce documente trebuie elaborate, ce buget ar fi necesar, cât timp ar dura și de unde pot fi luați banii.

- Aleșii locali trebuie să fie atenți la ordinea de zi a ședințelor extraordinare și, mai ales, la „suplimentarea ordinii de zi” cu diverse proiecte de hotărâri.
- În cazul neaprobării proiectului ordinii de zi, nu se acordă indemnizația cuvenită consilierilor locali pentru ședința respectivă.

Primarul

Comunele, orașele și municipiile au câte un primar și câte un viceprimar, iar municipiile reședință de județ au câte un primar și câte 2 viceprimari, aleși în condițiile legii. Funcția de primar și funcția de viceprimar sunt funcții de demnitate publică²⁹.

Mandatul primarului declarat ales este validat în termen de 20 de zile de la data desfășurării alegerilor de către judecătoria în a cărei rază teritorială se află circumscripția electorală pentru care au avut loc alegeri, în procedură necontencioasă. Validarea se realizează la judecătoria, după depunerea raportului detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale, potrivit legii privind finanțarea partidelor politice și a campaniilor electorale, prin încheiere pronunțată în camera de consiliu, fără a fi aplicabilă procedura de regularizare a cererii. Invalidarea alegerii primarului se poate pronunța în cazul în care se constată, potrivit legii privind alegerea autorităților

²⁹ Codul Administrativ, articolul 148.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

administrației publice locale, încălcarea condițiilor de eligibilitate sau dacă alegerea acestuia s-a făcut prin fraudă electorală. Încheierea judecătorei privind validarea sau, după caz, invalidarea alegerii primarului se comunică de îndată prefectului și secretarului general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale, care are obligația aducerii la cunoștință publică prin afișarea acesteia la sediul unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale, în termen de cel mult 24 de ore de la comunicare. În termen de 2 zile de la aducerea la cunoștință publică, cei interesați pot formula apel împotriva încheierii judecătorei de validare sau invalidare a alegerii primarului la tribunal. Apelul se soluționează de tribunal în termen de 5 zile de la sesizare, hotărârea fiind definitivă. Hotărârea se comunică de îndată prefectului, secretarului general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale, primarului declarat ales și se aduce la cunoștință publică. Rezultatul validării sau invalidării alegerii primarului se prezintă în prima ședință privind ceremonia de constituire sau, după caz, într-o ședință extraordinară a consiliului local.

Primarul depune jurământul prevăzut la art. 117 al Codului Administrativ, în prima ședință privind ceremonia de constituire a consiliului local.

Jur să respect Constituția și legile țării și să fac, cu bună-credință, tot ceea ce stă în puterile și priceperea mea pentru binele locuitorilor comunei/orașului/municipiului... Așa să îmi ajute Dumnezeu!

Jurământul poate fi depus și fără formula religioasă. Jurământul se imprimă pe un formular special și se semnează, în două exemplare, de fiecare ales local.

Primarul care refuză să depună jurământul este considerat demisionat de drept. După depunerea jurământului, primarul intră în exercițiul de drept al mandatului.

Mandatul primarului este de 4 ani. Durata mandatului constituie vechime în muncă și în specialitatea studiilor absolvite. Mandatul primarului se exercită până la depunerea jurământului de către primarul nou-ales. Mandatul primarului poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război, calamitate naturală, dezastru sau sinistru deosebit de grav.

Rolul și atribuțiile primarului

Tabelul 8 - Rolul și atribuțiile primarului. Sursa: Codul Administrativ, articolele 154-158

Rolul primarului	Atribuțiile generale ale primarului
a) asigură respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a prevederilor Constituției, precum și punerea în aplicare a legilor, a decretelor Președintelui României, a ordonanțelor și hotărârilor Guvernului, a hotărârilor consiliului local; b) dispune măsurile necesare și acordă sprijin pentru aplicarea ordinelor și instrucțiunilor cu caracter normativ ale miniștrilor, ale celorlalți conducători ai	a) atribuții exercitate în calitate de reprezentant al statului; b) atribuții referitoare la relația cu consiliul local; c) atribuții referitoare la bugetul local al unității administrativ-teritoriale; d) atribuții privind serviciile publice asigurate cetățenilor, de interes local;

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

autorităților administrației publice centrale, ale prefectului, a dispozițiilor președintelui consiliului județean, precum și a hotărârilor consiliului județean, în condițiile legii;

c) conduce instituțiile publice de interes local, precum și serviciile publice de interes local;

d) participă la ședințele consiliului local și are dreptul să își exprime punctul de vedere asupra tuturor problemelor înscrise pe ordinea de zi, precum și de a formula amendamente de fond sau de formă asupra oricăror proiecte de hotărâri, inclusiv ale altor inițiatori;

e) reprezintă unitatea administrativ-teritorială în relațiile cu alte autorități publice, cu persoanele fizice sau juridice române și străine, precum și în justiție.

1. În calitate de reprezentant al statului, primarul îndeplinește funcția de ofițer de stare civilă și de autoritate tutelară și asigură funcționarea serviciilor publice locale de profil. De asemenea, îndeplinește atribuții privind organizarea și desfășurarea alegerilor, referendumului și a recensământului

2. Cu privire la relația cu consiliul local, primarul:

- prezintă consiliului local, în primul trimestru al anului, un raport anual privind starea economică, socială și de mediu a unității administrativ-teritoriale, care se publică pe pagina de internet a unității administrativ-teritoriale în condițiile legii;
- participă la ședințele consiliului local și dispune măsurile necesare pentru pregătirea și desfășurarea în bune condiții a acestora;
- prezintă, la solicitarea consiliului local, alte rapoarte și informări;
- elaborează, în urma consultărilor publice, proiectele de strategii privind starea economică, socială și de mediu a unității administrativ-teritoriale, le publică pe site-ul unității administrativ-teritoriale și le supune aprobării consiliului local.

3. În exercitarea atribuțiilor referitoare la bugetul local al unității administrativ-teritoriale, primarul:

- exercită funcția de ordonator principal de credite;
- întocmește proiectul bugetului unității administrativ-teritoriale și contul de încheiere a exercițiului bugetar și le supune spre aprobare consiliului local, în condițiile și la termenele prevăzute de lege;
- prezintă consiliului local informări periodice privind execuția bugetară, în condițiile legii;
- inițiază, în condițiile legii, negocieri pentru contractarea de împrumuturi și emiterea de titluri de valoare în numele unității administrativ-teritoriale;
- verifică, prin compartimentele de specialitate, corecta înregistrare fiscală a contribuabililor la organul fiscal teritorial, atât a sediului social principal, cât și a sediului secundar.

4. În exercitarea atribuțiilor privind serviciile publice locale, primarul:

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Lucrând împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă!

Proiectul beneficiază de un grant în valoare de 3.277.000 € oferit de Norvegia prin Granturile Norvegiene, în cadrul Programului Dezvoltare locală.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

- coordonează realizarea serviciilor publice de interes local, prin intermediul aparatului de specialitate sau prin intermediul organismelor prestatoare de servicii publice și de utilitate publică de interes local;
- ia măsuri pentru prevenirea și, după caz, gestionarea situațiilor de urgență;
- ia măsuri pentru organizarea executării și executarea în concret a activităților din domeniile de interes public (sănătate, educație, ordine publică, tineret și sport etc.);
- ia măsuri pentru asigurarea inventarierii, evidenței statistice, inspecției și controlului furnizării serviciilor publice de interes local, precum și a bunurilor din patrimoniul public și privat al unității administrativ-teritoriale;
- numește, sancționează și dispune suspendarea, modificarea și încetarea raporturilor de serviciu sau, după caz, a raporturilor de muncă, în condițiile legii, pentru personalul din cadrul aparatului de specialitate, precum și pentru conducătorii instituțiilor și serviciilor publice de interes local;
- asigură elaborarea planurilor urbanistice prevăzute de lege, le supune aprobării consiliului local și acționează pentru respectarea prevederilor acestora;
- emite avizele, acordurile și autorizațiile date în competența sa prin lege și alte acte normative, ulterior verificării și certificării de către compartimentele de specialitate din punctul de vedere al regularității, legalității și de îndeplinire a cerințelor tehnice;
- asigură realizarea lucrărilor și ia măsurile necesare conformării cu prevederile angajamentelor asumate în procesul de integrare europeană în domeniul protecției mediului și gospodăririi apelor pentru serviciile furnizate cetățenilor.

38

Pentru exercitarea corespunzătoare a atribuțiilor sale, primarul colaborează cu serviciile publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe de specialitate ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale, precum și cu autoritățile administrației publice locale și județene. Primarul poate solicita prefectului, în condițiile legii, sprijinul conducătorilor serviciilor publice deconcentrate ale ministerelor și ale celorlalte organe de specialitate ale administrației publice centrale din unitățile administrativ-teritoriale.

Numirea conducătorilor instituțiilor publice de interes local, respectiv ai serviciilor publice de interes local se face pe baza concursului sau examenului organizat potrivit procedurilor și criteriilor aprobate de consiliul local la propunerea primarului.

Delegarea atribuțiilor

Primarul poate delega, prin dispoziție, atribuțiile ce îi sunt conferite de lege și alte acte normative viceprimarului, secretarului general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale, conducătorilor compartimentelor funcționale sau personalului din aparatul de specialitate, administratorului public, precum și conducătorilor instituțiilor și serviciilor publice de interes local, în funcție de competențele ce le revin în domeniile respective. Dispoziția de delegare trebuie să prevadă perioada, atribuțiile delegate și limitele exercitării atribuțiilor delegate, sub sancțiunea nulității. Dispoziția de delegare nu poate avea ca obiect toate atribuțiile prevăzute de lege în sarcina primarului. Delegarea de atribuții se face numai cu informarea prealabilă a persoanei căreia i se delegă atribuțiile. Persoana căreia i-au fost delegate atribuții exercită pe perioada delegării atribuțiile funcției pe care o deține, precum și atribuțiile delegate; este interzisă

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

subdelegarea atribuțiilor. Persoana căreia i-au fost delegate atribuții răspunde civil, administrativ sau penal, după caz, pentru faptele săvârșite cu încălcarea legii în exercitarea acestor atribuții.

Primarii și viceprimarii comunelor, ai orașelor, ai municipiilor și ai sectoarelor municipiului București pot înființa, cabinetul primarului, respectiv al viceprimarului.

Suspendarea mandatului primarului

Mandatul primarului se suspendă de drept în următoarele situații:

- a fost dispusă măsura arestării preventive;
- a fost dispusă măsura arestului la domiciliu³⁰.

Măsurile dispuse în condițiile Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, cu modificările și completările ulterioare, se comunică de îndată de către instanța de judecată prefectului, care, prin ordin, în termen de maximum 48 de ore de la comunicare, constată suspendarea mandatului. Ordinul de suspendare se comunică, în termen de maximum 48 de ore de la emitere, primarului. Suspendarea durează până la încetarea situației. În cazul în care față de primarul suspendat din funcție a fost dispusă clasarea ori renunțarea la urmărirea penală sau instanța judecătorească a dispus achitarea sau încetarea procesului penal, acesta are dreptul, în condițiile legii, la plata drepturilor salariale corespunzătoare perioadei în care a fost suspendat. Aceleași prevederi se aplică și viceprimarului.

Încetarea de drept a mandatului primarului

Mandatul primarului încetează, de drept, în următoarele cazuri³¹:

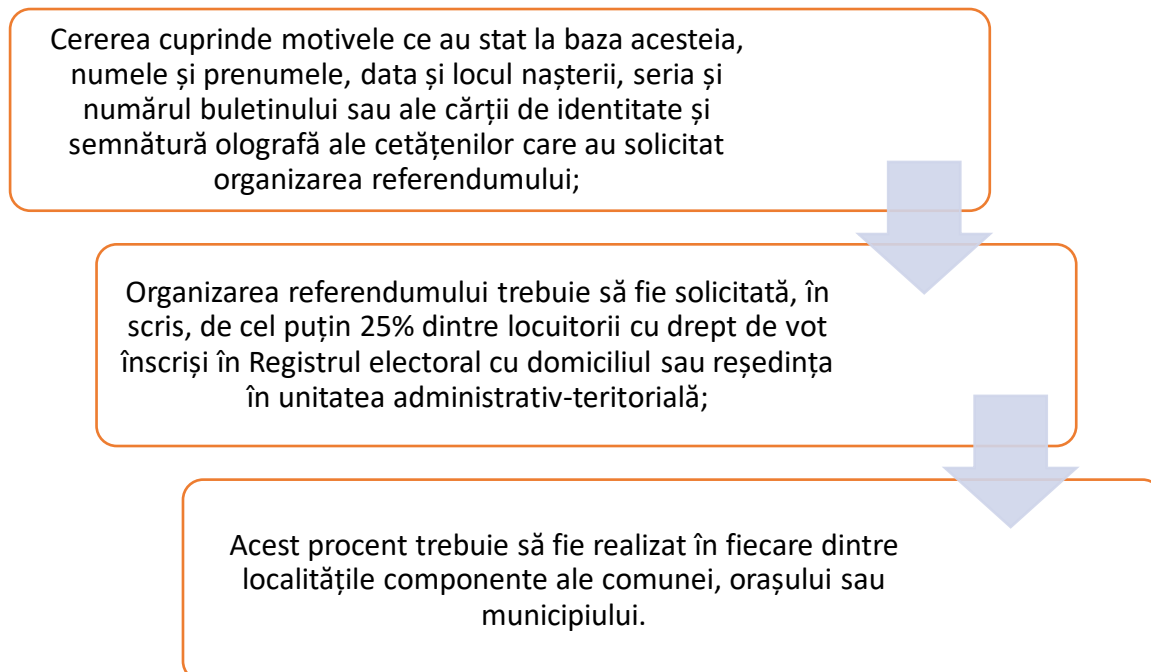
- demisie;
- constatarea și sancționarea, în condițiile legii privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, a unei stări de incompatibilitate;
- schimbarea domiciliului într-o altă unitate administrativ-teritorială;
- condamnarea prin hotărâre judecătorească rămasă definitivă la o pedeapsă privativă de libertate, indiferent de modalitatea de individualizare a executării pedepsei;
- punerea sub interdicție judecătorească;
- pierderea drepturilor electorale;
- imposibilitatea exercitării funcției din cauza unei boli grave, certificate, sau a altor motive temeinice dovedite, care nu permit desfășurarea activității în bune condiții timp de 6 luni, pe parcursul unui an calendaristic;
- pierderea, prin demisie, a calității de membru al partidului politic sau al organizației minorității naționale pe a cărei listă a fost ales;
- condamnarea prin hotărâre rămasă definitivă pentru săvârșirea unei infracțiuni electorale pe durata procesului electoral în cadrul căruia a fost ales, indiferent de pedeapsa aplicată și de modalitatea de individualizare a executării acesteia;
- deces;
- aprobarea unui referendum având ca obiect demiterea primarului.

³⁰ Codul Administrativ, articolul 159.

³¹ Codul Administrativ, articolul 160.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Figura 2 - Întocmirea cererii de organizare a referendumului pentru încetarea mandatului primarului. sursa: Codul Administrativ

Viceprimarul

Viceprimarul este subordonat primarului și, în situațiile prevăzute de lege, înlocuitorul de drept al acestuia, situație în care exercită, în numele primarului, atribuțiile ce îi revin acestuia. Primarul poate delega o parte din atribuțiile sale viceprimarului³². Viceprimarul este ales, prin vot secret, cu majoritate absolută, din rândul membrilor consiliului local, la propunerea primarului sau a consilierilor locali. Exercițarea votului se face pe bază de buletine de vot. Alegerea viceprimarului se realizează prin hotărâre a consiliului local. În situația în care se aleg doi viceprimari, sunt declarați aleși candidații care au obținut votul majorității absolute. În această situație, consiliul local desemnează, prin hotărâre, care dintre cei doi viceprimari exercită primul calitatea de înlocuitor de drept al primarului. Eliberarea din funcție a viceprimarului se poate face de consiliul local, prin hotărâre adoptată, prin vot secret, cu majoritatea a două treimi din numărul consilierilor în funcție, la propunerea temeinic motivată a primarului sau a unei treimi din numărul consilierilor locali în funcție. Eliberarea din funcție a viceprimarului nu se poate face în ultimele 6 luni ale mandatului consiliului local. La deliberarea și adoptarea hotărârilor care privesc alegerea sau eliberarea din funcție a viceprimarului participă și votează consilierul local care candidează la funcția de viceprimar, respectiv viceprimarul în funcție a cărui schimbare se propune. Pe durata exercitării mandatului, viceprimarul își păstrează statutul de consilier local, fără a beneficia de indemnizația aferentă acestui statut, fiindu-i aplicabile incompatibilitățile specifice funcției de viceprimar prevăzute în legislația națională, cu modificările și completările ulterioare. Durata mandatului viceprimarului este egală cu durata mandatului consiliului local. În cazul în care

³² Codul Administrativ, articolul 152.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

mandatul consiliului local încetează sau încetează calitatea de consilier local, înainte de expirarea duratei normale de 4 ani, încetează de drept și mandatul viceprimarului, fără vreo altă formalitate.

Indemnizația primarului și a viceprimarului

Pe durata mandatului, primarii și viceprimarii au dreptul la o indemnizație lunară³³, stabilită potrivit legii privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice. Primarii și viceprimarii au dreptul la decontarea, în condițiile legii, a cheltuielilor legate de exercitarea mandatului, respectiv plata cheltuielilor de transport, cazare, indemnizația de delegare sau deplasare, după caz, precum și a altor cheltuieli prevăzute de lege, altele decât indemnizația prevăzută.

41

Recomandări

- Primarul delegă din atribuțiile sale viceprimarului, administratorului public, secretarului general, conducătorilor unor compartimente din aparatul de specialitate și ai unor instituții publice de interes local. În aceste demersuri, primarul trebuie să mențină un echilibru astfel încât să își păstreze mijloacele de a-și îndeplini programul politic și a conduce administrația publică locală, să-și asigure majoritatea politică în consiliul local și să se elibereze de sarcini neesențiale.
- În activitatea de reglementare și în relația cu consiliul local primarul trebuie să aibă în vedere multiplele atribuții stabilite prin lege în sarcina secretarului general al unității administrativ-teritoriale și să dezvolte o relație

Consiliul județean

Consiliul județean este autoritatea administrației publice locale, constituită la nivel județean în vederea realizării serviciilor publice de interes județean. Consiliul județean este compus din consilieri județeni aleși în condițiile legii pentru alegerea autorităților administrației publice locale.

Numărul membrilor fiecărui consiliu județean se stabilește prin ordin al prefectului, în funcție de numărul locuitorilor județului, conform populației după domiciliu raportate de Institutul Național de Statistică la data de 1 ianuarie a anului în care se organizează alegerile, după cum urmează:

Tabelul 9 - Numărul consilierilor județeni în funcție de numărul de locuitori ai județului. Sursa: Codul Administrativ

Nr. crt.	Numărul locuitorilor județului	Numărul consilierilor județeni
1.	până la 350.000, inclusiv	30
2.	între 350.001 și 500.000	32
3.	între 500.001 și 650.000	34
4.	peste 650.000	36

Consiliul județean se completează cu președintele consiliului județean, ales în condițiile legii pentru alegerea autorităților administrației publice locale, care are drept de vot și conduce

³³ Codul Administrativ, articolul 153.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

ședințele acestuia. Funcția de președinte al consiliului județean și funcția de vicepreședinte al consiliului județean sunt funcții de demnitate publică.

Pentru constituirea consiliului județean³⁴ validarea mandatelor este realizată de tribunalul județului respectiv. Încheierea de validare sau invalidare poate fi atacată de cei interesați la curtea de apel în a cărei circumscripție se află tribunalul.

Consiliul județean se alege pentru un mandat de 4 ani în condițiile legii privind alegerea autorităților administrației publice locale. Mandatul consiliului județean se exercită de la data la care consiliul județean este legal constituit până la data la care consiliul județean nou-ales este legal constituit. Mandatul consiliului județean poate fi prelungit, prin lege organică, în caz de război sau catastrofă ori alte situații expres prevăzute de lege atunci când, datorită acestor situații, nu pot fi organizate alegeri.

Atribuțiile consiliului județean

Consiliul județean îndeplinește următoarele categorii principale de atribuții³⁵:

- atribuții privind înființarea, organizarea și funcționarea aparatului de specialitate al consiliului județean, ale instituțiilor publice de interes județean și ale societăților și regiilor autonome de interes județean;
- atribuții privind dezvoltarea economico-socială a județului;
- atribuții privind administrarea domeniului public și privat al județului;
- atribuții privind gestionarea serviciilor publice de interes județean;
- atribuții privind cooperarea interinstituțională pe plan intern și extern;
- alte atribuții prevăzute de lege.

1. În exercitarea atribuțiilor privind înființarea, organizarea și funcționarea aparatului de specialitate al consiliului județean, ale instituțiilor publice de interes județean și ale societăților și regiilor autonome de interes județean, consiliul județean:

- alege din rândul consilierilor județeni 2 vicepreședinți, la propunerea președintelui sau a consilierilor județeni;
- hotărăște înființarea sau reorganizarea de instituții, servicii publice, societăți și regii autonome, în condițiile legii;
- aprobă, în condițiile legii, la propunerea președintelui consiliului județean, regulamentul de organizare și funcționare a consiliului județean, organigrama, statul de funcții, regulamentul de organizare și funcționare ale aparatului de specialitate al consiliului județean, precum și ale instituțiilor publice de interes județean și ale societăților și regiilor autonome de interes județean;
- exercită, în numele județului, toate drepturile și obligațiile corespunzătoare participațiilor deținute la societăți sau regii autonome, în condițiile legii.

2. În exercitarea atribuțiilor privind dezvoltarea economico-socială a județului, consiliul județean:

³⁴ Codul Administrativ, articolul 172.

³⁵ Codul Administrativ, articolul 173.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

- aprobă, la propunerea președintelui consiliului județean, bugetul județului, virările de credite, modul de utilizare a rezervei bugetare și contul de încheiere a exercițiului bugetar;
- aprobă, la propunerea președintelui consiliului județean, contractarea și/sau garantarea împrumuturilor, precum și contractarea de datorie publică locală prin emisiuni de titluri de valoare în numele județului, în condițiile legii;
- stabilește și aprobă impozite și taxe, în condițiile legii;
- adoptă strategii, prognoze și programe de dezvoltare economico-socială și de mediu a județului sau din proprie inițiativă, pe baza propunerilor primite de la consiliile locale; dispune, aprobă și urmărește, în cooperare cu autoritățile administrației publice locale comunale, orășenești și municipale interesate, măsurile necesare, inclusiv cele de ordin financiar, pentru realizarea acestora;
- stabilește, pe baza avizului consiliilor locale ale unităților administrativ-teritoriale implicate, proiectele de organizare și amenajare a teritoriului județului, precum și de dezvoltare urbanistică generală a acestuia și a unităților administrativ-teritoriale componente; urmărește modul de realizare a acestora, în cooperare cu autoritățile administrației publice comunale, orășenești sau municipale implicate;
- aprobă documentațiile tehnico-economice pentru lucrările de investiții de interes județean, în limitele și în condițiile legii.

43

3. În exercitarea atribuțiilor privind administrarea domeniului public și privat al județului, consiliul județean:

- hotărăște darea în administrare, concesiunea, închirierea sau darea în folosință gratuită a bunurilor proprietate publică a județului, după caz, precum și a serviciilor publice de interes județean, în condițiile prezentului cod;
- hotărăște vânzarea, darea în administrare, concesiunea, închirierea sau darea în folosință gratuită a bunurilor proprietate privată a județului, după caz, în condițiile legii;
- atribuie, în condițiile legii, denumiri de obiective de interes județean.

4. În exercitarea atribuțiilor privind gestionarea serviciilor publice de interes județean, consiliul județean asigură, potrivit competențelor sale și în condițiile legii, cadrul necesar pentru furnizarea serviciilor publice de interes județean privind:

- educația;
- serviciile sociale pentru protecția copilului, a persoanelor cu handicap, a persoanelor vârstnice, a familiei și a altor persoane sau grupuri aflate în nevoie socială;
- sănătatea;
- cultura;
- tineretul;
- sportul;
- ordinea publică;
- situațiile de urgență;
- protecția și refacerea mediului;
- conservarea, restaurarea și punerea în valoare a monumentelor istorice și de arhitectură, a parcurilor, grădinilor publice și rezervațiilor naturale;
- evidența persoanelor;
- podurile și drumurile publice;

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

- serviciile comunitare de utilitate publică de interes județean;
- turism;
- dezvoltare rurală;
- dezvoltare economică;
- alte servicii publice stabilite prin lege.

5. În exercitarea atribuțiilor privind cooperarea interinstituțională pe plan intern și extern, consiliul județean:

- sprijină, în condițiile legii, activitatea cultelor religioase;
- emite avizele, acordurile și autorizațiile date în competența sa prin lege;
- acordă asistență tehnică în domenii specifice, în condițiile legii, unităților administrativ-teritoriale din județ, la cererea acestora.

44

6. În exercitarea altor atribuții prevăzute de lege, consiliul județean:

- hotărăște, în condițiile legii, cooperarea sau asocierea cu persoane juridice române ori străine, inclusiv cu parteneri din societatea civilă, în vederea finanțării și realizării în comun a unor acțiuni, lucrări, servicii sau proiecte de interes public județean;
- hotărăște, în condițiile legii, înfrățirea județului cu unități administrativ-teritoriale din alte țări;
- hotărăște, în condițiile legii, cooperarea sau asocierea cu alte unități administrativ-teritoriale din țară ori din străinătate, precum și aderarea la asociații naționale și internaționale ale autorităților administrației publice locale, în vederea promovării unor interese comune.

7. Totodată, consiliul județean:

- mai poate asigura, în tot sau în parte, cu acordul titularului dreptului de proprietate sau al celui de administrare, lucrările și fondurile necesare pentru reabilitarea, dotarea și funcționarea clădirilor în care își desfășoară activitatea autorități sau instituții publice a căror activitate prezintă un interes județean. Bunurile achiziționate pentru dotări rămân în proprietatea județului;
- poate asigura, în tot sau în parte, cu acordul instituției sau autorității publice titulare a dreptului de proprietate sau de administrare, lucrări de amenajare, dotare și întreținere a clădirilor sau terenurilor aflate în proprietatea publică sau privată a statului, în scopul creșterii nivelului de atractivitate turistică a unității administrativ-teritoriale, cu condiția ca, prin acordul exprimat, titularul dreptului să permită accesul publicului în spațiile astfel îmbunătățite pe o perioadă de minimum 5 ani. Bunurile achiziționate pentru dotări rămân în proprietatea județului.

Județul este reprezentat de drept în adunările generale ale societăților comerciale, asociațiilor de dezvoltare intercomunitară și în adunările generale ale operatorilor regionali și locali de servicii comunitare de utilități publice de către președintele consiliului județean³⁶. Președintele consiliului județean poate delega calitatea sa de reprezentant de drept în adunările generale unuia dintre vicepreședinții consiliului județean, secretarului general al județului, administratorului public,

³⁶ Codul Administrativ, articolul 175.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

consilierilor județeni, precum și oricăror alte persoane din cadrul aparatului de specialitate propriu sau din cadrul unei instituții publice de interes județean.

Consilierii județeni împuterniciți³⁷ să reprezinte interesele unității administrativ-teritoriale în societăți comerciale și asociații de dezvoltare intercomunitară sunt desemnați, prin hotărâre a consiliului județean, în condițiile legii, cu respectarea regimului incompatibilităților aplicabil și a configurației politice de la ultimele alegeri locale.

Ședințele consiliului județean

Consiliul județean se întrunește în ședință ordinară cel puțin o dată pe lună, la convocarea președintelui consiliului județean. Consiliul județean se poate întruni și în ședințe extraordinare ori de câte ori este necesar, pentru problemele urgente, care nu pot fi amânate până la următoarea ședință ordinară, la cererea președintelui consiliului județean sau a cel puțin unei treimi din numărul membrilor consiliului, ori, la solicitarea prefectului, adresată președintelui consiliului județean, în cazuri excepționale care necesită adoptarea de măsuri imediate pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea urmărilor calamităților, catastrofelor, incendiilor, epidemiilor sau epizootiilor, pentru apărarea ordinii și liniștii publice.

Convocarea consiliului județean se face în scris, prin intermediul secretarului general al județului. Data ședinței consiliului județean precizată cu ocazia convocării este stabilită, cu respectarea modului de calcul al termenelor procedurale, astfel:

- în termen de 5 zile de la data comunicării dispoziției de convocare pentru ședințele ordinare;
- în termen de 3 zile de la data comunicării dispoziției sau documentului de convocare pentru ședințele extraordinare.

În caz de forță majoră și de maximă urgență, pentru rezolvarea intereselor locuitorilor județului, convocarea consiliului județean, prin excepție se poate face de îndată. Odată cu notificarea convocării, sunt puse la dispoziție consilierilor județeni materialele înscrise pe ordinea de zi. În situația în care președintele consiliului județean se află în imposibilitatea de a convoca consiliul în ședință ordinară, aceasta se face de către vicepreședintele desemnat (vezi situațiile de desemnare ca și în cazul capitolului privind Primarul).

Ședințele consiliului județean se desfășoară legal în prezența majorității consilierilor județeni în funcție. Prezența consilierilor județeni la ședințele consiliului județean și ale comisiilor de specialitate este obligatorie.

Ședințele consiliului județean sunt conduse de președintele consiliului județean sau, în lipsa acestuia, de vicepreședintele desemnat.

³⁷ Codul Administrativ, articolele 176- 178, respectiv, articolele 180-182.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Adoptarea hotărârilor consiliului județean

În exercitarea atribuțiilor ce îi revin, consiliul județean adoptă hotărâri cu majoritate calificată, absolută sau simplă.

Prin excepție, hotărârile privind dobândirea sau înstrăinarea dreptului de proprietate în cazul bunurilor imobile se adoptă de consiliul județean cu majoritatea calificată, de două treimi din numărul consilierilor județeni în funcție. Se adoptă cu majoritatea absolută a consilierilor județeni în funcție următoarele hotărâri ale consiliului județean:

- hotărârile privind bugetul județean;
- hotărârile privind contractarea de împrumuturi, în condițiile legii;
- hotărârile prin care se stabilesc impozite și taxe județene;
- hotărârile privind participarea la programe de dezvoltare județeană, regională, zonală sau de cooperare transfrontalieră;
- hotărârile privind amenajarea teritoriului;
- hotărârile privind asocierea sau cooperarea cu alte autorități publice, cu persoane juridice române sau străine;
- hotărârile privind administrarea patrimoniului;
- hotărârile privind exercitarea atribuțiilor asupra participării cu împrumuturi, capital sau bunuri, după caz, în numele și interesul colectivităților județene la nivelul cărora sunt alese;
- alte hotărâri necesare bunei funcționări a consiliului județean, stabilite prin legi speciale sau regulamentul de organizare și funcționare a consiliului județean.

46

Proiectele de hotărâri pot fi propuse de consilieri județeni, de președintele consiliului județean, de vicepreședinții consiliului județean sau de cetățeni. Redactarea proiectelor se face de către cei care le propun, cu sprijinul secretarului general și al serviciilor din cadrul aparatului de specialitate al consiliului județean. Hotărârile se semnează de președinte sau, în lipsa acestuia, de vicepreședintele consiliului județean sau consilierul județean care a condus ședința și se contrasemnează de secretarul general al județului. Dispozițiile cu privire la elaborarea, avizarea, dezbateră și adoptarea hotărârilor consiliului local se aplică în mod corespunzător și consiliului județean.

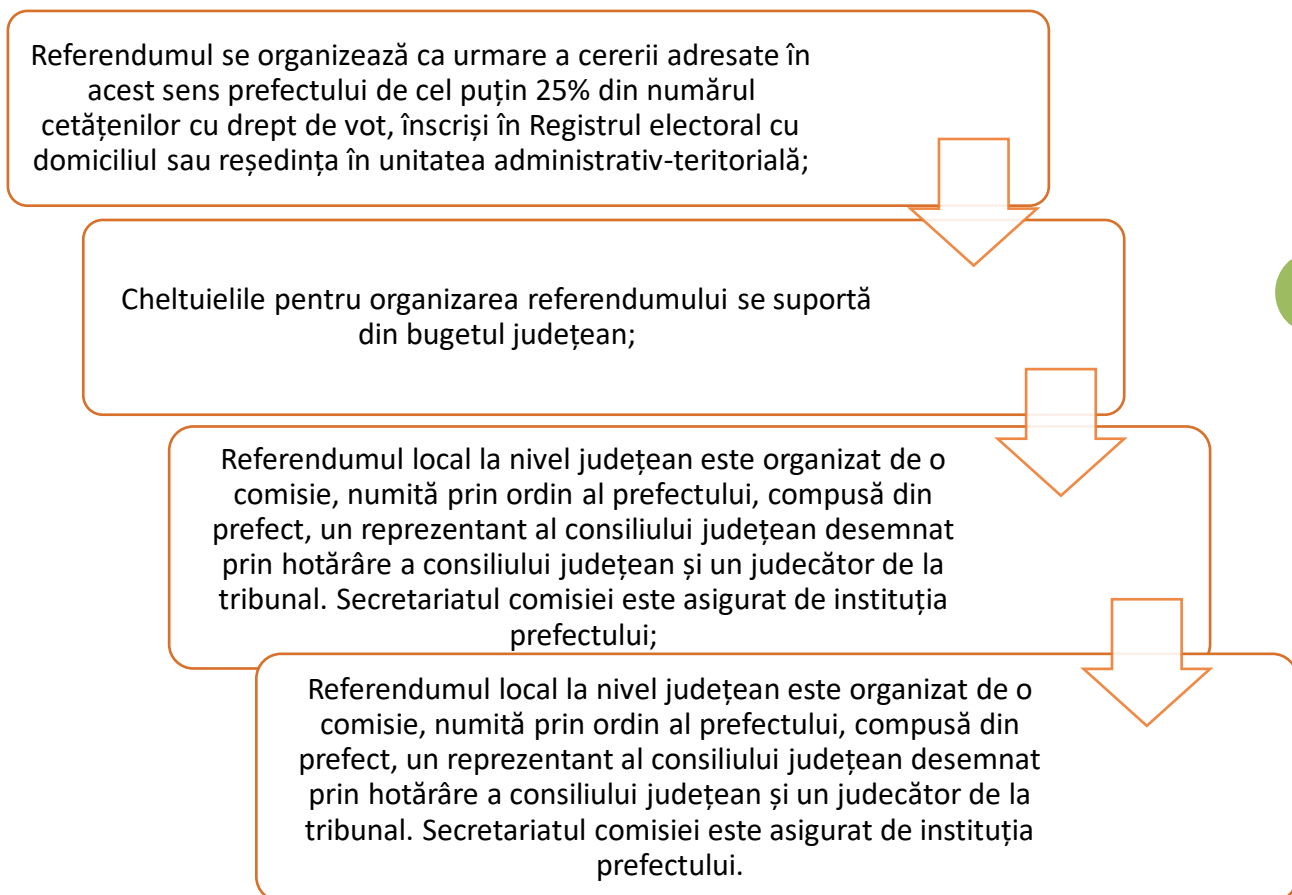
Situațiile de dizolvare a consiliului județean

Consiliul județean se dizolvă de drept în cazul în care acesta nu se întrunește cel puțin într-o ședință ordinară sau extraordinară, pe durata a patru luni calendaristice consecutive, deși a fost convocat conform prevederilor legale, sau prin referendum local la nivel județean³⁸. Președintele consiliului județean, vicepreședinții consiliului județean, secretarul general al județului, prefectul sau orice altă persoană interesată sesizează instanța de contencios administrativ cu privire la această situație. Instanța analizează situația de fapt și se pronunță cu privire la dizolvarea consiliului județean. Hotărâră instanței este definitivă și se comunică prefectului.

³⁸ Codul Administrativ, articolele 183-184.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Figura 3 – Reguli privind referendumul local pentru dizolvarea consiliului județean. sursa: Codul Administrativ

În termen de maximum 90 de zile de la rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești prin care s-a constatat dizolvarea consiliului județean sau, după caz, de la validarea rezultatului referendumului, se organizează alegeri pentru alegerea unui nou consiliu județean³⁹. Stabilirea datei pentru organizarea alegerii noului consiliu județean se face de Guvern, la propunerea autorităților cu atribuții în organizarea alegerilor locale pe baza solicitării prefectului.

Până la constituirea noului consiliu județean, problemele curente ale administrației județului sunt rezolvate de președintele consiliului județean sau, în absența acestuia, de secretarul general al județului, care acționează pe baza unei împuterniciri speciale date de Guvern, prin ministerul cu atribuții în domeniul administrației publice. În situația excepțională în care consiliul județean este dizolvat, președintele consiliului județean se află în imposibilitatea exercitării atribuțiilor sale ca urmare a încetării sau suspendării mandatului său ori a altor situații prevăzute de lege, iar funcția de secretar general al județului este vacantă, prefectul numește prin ordin o persoană prin detașare, în condițiile legii⁴⁰, care să exercite atribuțiile de secretar general al județului pentru a rezolva problemele curente ale județului, până la ocuparea funcției publice de conducere de secretar general al unității administrativ-teritoriale în condițiile legii. Persoana desemnată trebuie

³⁹ Codul Administrativ, articolul 186

⁴⁰ Codul Administrativ cu modificările aduse Codului prin O.U.G. nr. 4 și dispozițiilor de aplicare H.G. nr. 66/2021

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

să îndeplinească condițiile de studii și vechime în specialitatea studiilor necesare pentru ocuparea funcției de secretar general al unității administrativ-teritoriale.

Președintele consiliului județean

Președintele consiliului județean este ales prin vot direct, prin scrutin uninominal. Validarea alegerii președintelui consiliului județean, depunerea jurământului, intrarea în exercițiul de drept al mandatului de președinte al consiliului județean și durata mandatului președintelui și al vicepreședinților consiliului județean

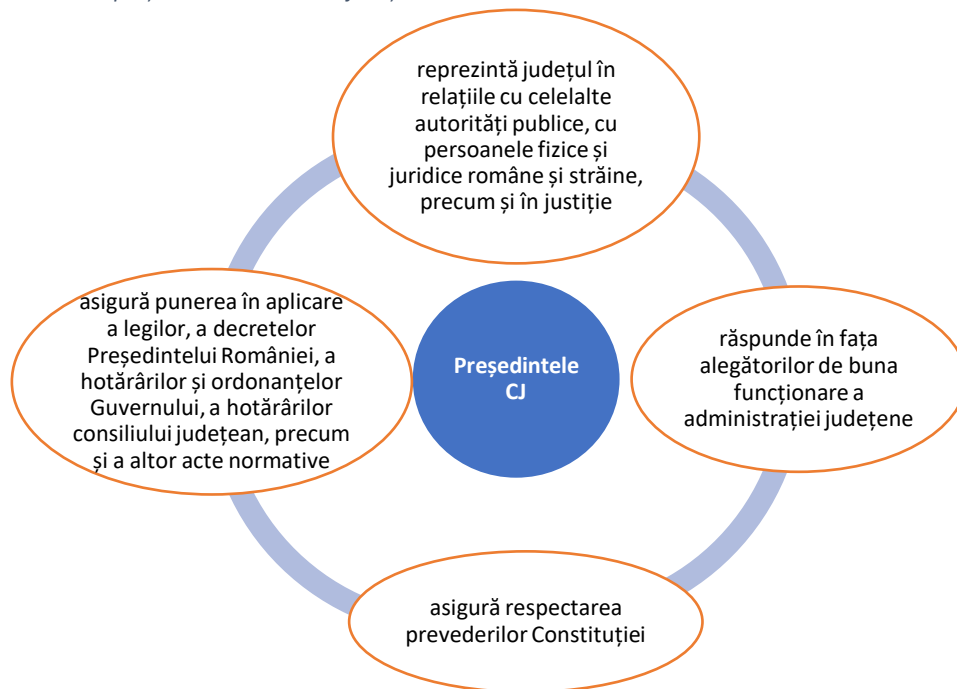
Aceleași dispoziții ca și în cazul Primarului, se aplică în mod corespunzător pentru validarea mandatului de președinte al consiliului județean, validarea mandatului fiind realizată de către tribunalul în a cărui circumscripție se află unitatea administrativ-teritorială. Încheierea de validare sau invalidare poate fi atacată de cei interesați la curtea de apel în a cărei circumscripție se află tribunalul. Președintele consiliului județean depune jurământul în prima ședință privind ceremonia de constituire a consiliului județean sau în fața președintelui tribunalului, în camera de consiliu, în cazul în care prima ședință privind ceremonia de constituire a consiliului județean nu are loc în termen de 60 de zile de la data alegerilor. Durata mandatului președintelui și al vicepreședinților consiliului județean este egală, de regulă, cu durata mandatului consiliului județean. În cazul în care mandatul consiliului județean încetează înainte de expirarea duratei normale de 4 ani, încetează de drept și mandatul vicepreședinților consiliului județean fără vreo altă formalitate. Durata mandatului constituie vechime în muncă și în specialitatea studiilor absolvite.

Pe durata mandatului, președintele și vicepreședinții consiliului județean au dreptul la o indemnizație lunară, stabilită potrivit legii privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Rolul și atribuțiile președintelui consiliului județean

Figura 4 – Rolul președintelui consiliului județean. sursa: Codul Administrativ

Președintele consiliului județean îndeplinește, în condițiile legii, următoarele categorii principale de atribuții⁴¹:

- atribuții privind funcționarea aparatului de specialitate al consiliului județean, a instituțiilor publice de interes județean și a societăților și regiilor autonome de interes județean;
- atribuții privind relația cu consiliul județean;
- atribuții privind bugetul județului;
- atribuții privind relația cu alte autorități ale administrației publice locale;
- atribuții privind serviciile publice de interes județean;
- alte atribuții prevăzute de lege.

1. În exercitarea atribuțiilor privind funcționarea aparatului de specialitate al consiliului județean, a instituțiilor publice de interes județean și a societăților și regiilor autonome de interes județean, președintele consiliului județean:

- întocmește și supune spre aprobare consiliului județean regulamentul de organizare și funcționare a acestuia, organigrama, statul de funcții și regulamentul de organizare și funcționare a aparatului de specialitate, precum și ale instituțiilor publice de interes județean și ale societăților și regiilor autonome de interes județean;
- numește, sancționează și dispune suspendarea, modificarea și încetarea raporturilor de serviciu sau, după caz, a raporturilor de muncă, în condițiile legii, pentru personalul din

⁴¹ Codul Administrativ, articolul 191.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

cadrul aparatului de specialitate al consiliului județean și pentru conducătorii instituțiilor și serviciilor publice de interes județean.

2. În exercitarea atribuțiilor privind relația cu consiliul județean, președintele consiliului județean:

- conduce ședințele consiliului județean și dispune măsurile necesare pentru pregătirea și desfășurarea în bune condiții a acestora;
- prezintă consiliului județean, anual sau la cerere, rapoarte cu privire la modul de îndeplinire a atribuțiilor sale și a hotărârilor consiliului județean.

3. În exercitarea atribuțiilor privind bugetul județului, președintele consiliului județean:

- exercită funcția de ordonator principal de credite;
- întocmește proiectul bugetului județului și contul de încheiere a exercițiului bugetar și le supune spre aprobare consiliului județean, în condițiile și la termenele prevăzute de lege;
- urmărește modul de realizare a veniturilor bugetare și propune consiliului județean adoptarea măsurilor necesare pentru încasarea acestora la termen;
- inițiază, cu aprobarea consiliului județean, negocieri pentru contractarea de împrumuturi și emisiuni de titluri de valoare în numele județului.

4. În exercitarea atribuțiilor privind relația cu alte autorități ale administrației publice locale, președintele consiliului județean:

- îndrumă metodologic, prin aparatul de specialitate al consiliului județean, activitățile de stare civilă și autoritate tutelară desfășurate în comune, orașe și municipii;
- poate acorda, fără plată, prin aparatul de specialitate al consiliului județean, sprijin, asistență tehnică, juridică și de orice altă natură, consiliilor locale sau primarilor, la cererea expresă a acestora.

5. În exercitarea atribuțiilor privind serviciile publice de interes județean, președintele consiliului județean:

- coordonează realizarea serviciilor publice de interes județean furnizate prin intermediul aparatului de specialitate al consiliului județean sau prin intermediul organismelor prestatoare de servicii publice de interes județean;
- ia măsuri pentru organizarea executării și executarea în concret a activităților din domeniile ce țin de interesul public (sănătate, educație, mediu, tineret și sport, etc.);
- ia măsuri pentru asigurarea inventarierii, evidenței statistice, inspecției și controlului furnizării serviciilor publice de interes județean, precum și a bunurilor din domeniul public și privat al județului;
- emite avizele, acordurile și autorizațiile date în competența sa, prin lege;
- coordonează și controlează organismele prestatoare de servicii publice de interes județean, înființate de consiliul județean și subordonate acestuia;
- coordonează și controlează realizarea activităților de investiții și reabilitare a infrastructurii județene.

Președintele consiliului județean poate delega, prin dispoziție, atribuțiile vicepreședinților, conducătorilor compartimentelor funcționale sau personalului din aparatul de specialitate, administratorului public, secretarului general al județului, precum și conducătorilor instituțiilor și serviciilor publice de interes județean. În situații de urgență sau de forță majoră, președintele

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

consiliului județean, în calitate sa de vicepreședinte al comitetului pentru situații de urgență, colaborează cu prefectul județului. Președintele consiliului județean poate fi membru în autoritatea teritorială de ordine publică.

Suspendarea și încetarea mandatului președintelui consiliului județean

În caz de vacanță a funcției de președinte al consiliului județean, de suspendare a mandatului președintelui consiliului județean, precum și în situațiile de imposibilitate de exercitare a mandatului, atribuțiile acestuia sunt exercitate de drept de unul dintre vicepreședinți, desemnat de consiliul județean, prin vot secret, cu majoritate absolută, cu respectarea drepturilor și obligațiilor corespunzătoare funcției de președinte al consiliului județean. În situația descrisă mai sus, consiliul județean poate delega, prin hotărâre, din rândul membrilor săi, un consilier județean care îndeplinește temporar atribuțiile vicepreședintelui consiliului județean, cu respectarea drepturilor și obligațiilor corespunzătoare funcției. Pe perioada exercitării funcției de vicepreședinte al consiliului județean, consilierul județean beneficiază de o unică indemnizație lunară egală cu cea a funcției de vicepreședinte al consiliului județean. Consiliul județean poate hotărî retragerea delegării consilierului județean care îndeplinește temporar atribuțiile vicepreședintelui consiliului județean desemnat înainte de încetarea situațiilor de suspendare a mandatului. În situația în care sunt suspendați din funcție, în același timp, atât președintele consiliului județean, cât și vicepreședinții consiliului județean, precum și în situațiile de imposibilitate de exercitare de către aceștia a mandatului, consiliul județean delegă un consilier județean care îndeplinește atât atribuțiile președintelui consiliului județean, cât și pe cele ale vicepreședinților consiliului județean, până la încetarea situației respective, cu respectarea drepturilor și obligațiilor corespunzătoare funcției de președinte al consiliului județean. Pe perioada exercitării atribuțiilor de președinte al consiliului județean, precum și de vicepreședinte al consiliului județean, consilierul județean beneficiază de o unică indemnizație lunară egală cu cea a funcției de vicepreședinte al consiliului județean⁴².

Președintele și vicepreședinții consiliului județean pot înființa, în limita numărului maxim de posturi aprobate, cabinetul președintelui, respectiv al vicepreședintelui consiliului județean⁴³.

Vicepreședinții consiliului județean

Consiliul județean alege dintre membrii săi 2 vicepreședinți⁴⁴. Vicepreședinții consiliului județean se aleg prin vot secret, cu majoritate absolută. Președintele consiliului județean desemnează prin dispoziție care dintre cei doi vicepreședinți exercită primul atribuțiile sale în alte cazuri de absență. Pe durata exercitării mandatului, vicepreședinții consiliului județean își păstrează statutul de consilier județean fără a beneficia de indemnizația aferentă acestui statut, fiindu-le aplicabile incompatibilitățile specifice funcției de vicepreședinte al consiliului județean. Eliberarea din funcție a vicepreședinților consiliului județean se poate face de consiliul județean, prin vot secret, cu majoritatea a două treimi din numărul consilierilor în funcție, la propunerea temeinic motivată

⁴² Codul Administrativ, articolul 192.

⁴³ Codul Administrativ, articolul 193.

⁴⁴ Codul Administrativ, articolul 188.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

a cel puțin unei treimi din numărul acestora. Eliberarea din funcție a vicepreședinților consiliului județean nu se poate face în ultimele 6 luni ale mandatului consiliului județean. La deliberarea și adoptarea hotărârilor care privesc alegerea sau eliberarea din funcție a vicepreședintelui consiliului județean participă și votează consilierul județean care candidează la funcția de vicepreședinte al consiliului județean, respectiv vicepreședintele consiliului județean a cărui eliberare din funcție se propune.

Relațiile dintre autoritățile administrației publice locale

Raporturile dintre autoritățile administrației publice din comune, orașe, municipii și autoritățile administrației publice de la nivelul județului se bazează pe principiile autonomiei locale, legalității, cooperării, solidarității, egalității de tratament și responsabilității⁴⁵. În relațiile dintre consiliul local și primar, consiliul județean și președintele consiliului județean, precum și între autoritățile administrației publice din comune, orașe, municipii și autoritățile administrației publice de la nivel județean nu există raporturi de subordonare; în relațiile dintre acestea există raporturi de colaborare.

Actele autorităților administrației publice locale

Activitatea autorităților administrației publice și a instituțiilor publice este circumscrisă limitelor stabilite prin legile în vigoare, în aplicarea cărora sunt emise acte administrative cu caracter normativ, respectiv cu aplicabilitate generală, sau individual, respectiv limitat la anumite persoane.

Legile sunt adoptate de Parlament și promulgate de Președintele României. Constituția prevede o ierarhie a legilor, respectiv:

4. Legi constituționale, prin care se revizuește Constituția;
5. Legi organice, care reglementează domeniul expres prevăzute de Constituție (de exemplu, „organizarea administrației publice locale, a teritoriului, precum și regimul general privind autonomia locală”);
6. Legi ordinare, prin care se reglementează celelalte domenii.

Prin procedura de delegare legislativă, Guvernul poate fi abilitat de Parlament să adopte ordonanțe în domeniile și în intervalul de timp specificate în legea specială de abilitare. De asemenea, în situații extraordinare a căror reglementare nu poate fi amânată, Guvernul poate adopta ordonanțe de urgență.

În organizarea executării legilor, Guvernul adoptă hotărâri. Hotărârile Guvernului sunt acte administrative. În exercitarea atribuțiilor ce le revin, autoritățile administrației publice emit sau adoptă, după caz, acte administrative: miniștrii, prefectii și conducătorii organelor de specialitate și ai instituțiilor publice din administrația publică centrală emit ordine, consiliile locale și județene adoptă hotărâri, iar primarii emit dispoziții. Actele administrative emise de autoritățile administrației publice centrale sunt opozabile administrației publice locale, în cazul în care se specifică astfel în legile pe care le pun în aplicare. Actele administrative pot avea caracter normativ

⁴⁵ Codul Administrativ, articolul 85.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

sau individual; actele administrative normative conțin reglementări cu caracter general, impersonale, care produc efecte opozabile tuturor, în timp ce actele individuale produc efecte față de persoana sau persoanele nominalizate.

În exercitarea atribuțiilor ce le revin, autoritățile administrației publice locale adoptă sau emit, după caz, acte administrative cu caracter normativ sau individual, după cum urmează:

- consiliul local și consiliul județean adoptă hotărâri;
- primarul și președintele consiliului județean emit dispoziții.

În organizarea executării sau executarea în concret a legii, autoritățile deliberative și cele executive adoptă, emit sau încheie, după caz, și alte acte juridice prin care se nasc, se modifică sau se sting drepturi și obligații⁴⁶.

Dispozițiile primarului, hotărârile consiliului local și hotărârile consiliului județean sunt supuse controlului de legalitate exercitat de către prefect. Secretarul general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale comunică actele administrative prefectului în cel mult 10 zile lucrătoare de la data adoptării, respectiv emiterii. Hotărârile consiliului local se comunică primarului. Comunicarea, însoțită de eventualele obiecții motivate cu privire la legalitate, se face în scris de către secretarul general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale și se înregistrează într-un registru special destinat acestui scop.

Proiectele de acte normative locale, inclusiv referatele de aprobare, trebuie elaborate cu respectarea normelor de tehnică legislativă. Tehnica legislativă asigură sistematizarea, unificarea și coordonarea legislației, precum și conținutul și forma juridică adecvate pentru fiecare act normativ. Normele de tehnică legislativă definesc părțile constitutive ale actului normativ, structura, forma și modul de sistematizare a conținutului acestuia, procedeele tehnice privind modificarea, completarea, abrogarea, publicarea și republicarea actelor normative, precum și limbajul și stilul actului normativ.

Potrivit Legii nr. 24/2000⁴⁷, normele de tehnică legislativă sunt obligatorii:

- la elaborarea proiectelor de lege de către Guvern, a propunerilor legislative aparținând deputaților, senatorilor sau cetățenilor;
- la elaborarea și adoptarea ordonanțelor și hotărârilor Guvernului;
- la elaborarea și adoptarea proiectelor de ordine, instrucțiuni și de alte acte normative emise de conducătorii organelor administrației publice centrale de specialitate;
- la elaborarea și adoptarea actelor cu caracter normativ emise de autoritățile administrației publice locale.

Proiectele de acte normative se redactează în forma prescriptivă proprie normelor juridice. Prin modul de exprimare actul normativ trebuie să asigure dispozițiilor sale un caracter obligatoriu. Dispozițiile cuprinse în actul normativ pot fi imperative, supletive, permise, alternative, derogatorii, facultative, tranzitorii, temporare, de recomandare sau altele asemenea; aceste

⁴⁶ Codul Administrativ, articolele 195-200.

⁴⁷ Legea nr. 24/2000, articolul 2.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

situații trebuie să rezulte expres din redactarea normelor. Textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure sau echivoce. Nu se folosesc termeni cu încărcătură afectivă. Forma și estetica exprimării nu trebuie să prejudicieze stilul juridic, precizia și claritatea dispozițiilor. Proiectele de acte normative se supun spre adoptare însoțite de un instrument de prezentare și motivare, care în administrația publică locală se numește referat de aprobare.

Pentru a se asigura de respectarea normelor de tehnică legislativă, autoritățile administrației publice locale elaborează și adoptă regulamente proprii cuprinzând măsurile metodologice, organizatorice, termenele și circulația proiectelor de acte normative, respectiv hotărâri și dispoziții. La nivel local, regulamentul aplicabil autorității deliberative trebuie să fie separat de cel aplicabil autorității executive.

54

Hotărârile și dispozițiile se aduc la cunoștința publică și se comunică, în condițiile legii, prin grija secretarului general. Hotărârile și dispozițiile, documentele și informațiile financiare, precum și alte documente prevăzute de lege se publică, pentru informare, în format electronic și în Monitorul Oficial Local.

Hotărârile și dispozițiile cu caracter normativ devin obligatorii de la data aducerii lor la cunoștință publică. Aducerea la cunoștință publică a hotărârilor și a dispozițiilor cu caracter normativ se face în termen de 5 zile de la data comunicării oficiale către prefect. În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, stabilit la ultimul recensământ, hotărârile cu caracter normativ se aduc la cunoștință publică atât în limba română, cât și în limba minorității respective.

Comunicarea hotărârilor și dispozițiilor cu caracter individual către persoanele cărora li se adresează se face în cel mult 5 zile de la data comunicării oficiale către prefect. Hotărârile și dispozițiile cu caracter individual produc efecte juridice de la data comunicării către persoanele cărora li se adresează. În unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, stabilit la ultimul recensământ, hotărârile cu caracter individual se comunică, la cerere, și în limba minorității respective.

Monitorul Oficial Local

Potrivit dispozițiilor Codului Administrativ⁴⁸, fiecare unitate administrativ-teritorială are obligația de a organiza, în cadrul paginii proprii de internet, în Monitorul Oficial Local, unicul mijloc de publicitate a actelor administrative ale autorităților administrației publice locale. Monitorul Oficial Local este gestionat de secretarul general al unității administrativ-teritoriale și de persoane desemnate de autoritatea executivă; acestea sunt responsabile pentru înființarea Monitorului Oficial Local pe pagina de internet, popularea sa și actualizarea la zi a conținutului. El va avea șase secțiuni, al căror conținut este detaliat de Codul Administrativ și de legea finanțelor publice locale, potrivit Tabelul 10.

⁴⁸ Codul Administrativ, anexa nr. 1.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Tabelul 10 – Conținutul Monitorului Oficial Local. Sursa: Codul Administrativ și legea finanțelor publice locale

Secțiune	Conținut
Statutul unității administrativ-teritoriale	Copie după statutul unității administrativ-teritoriale
Regulamentele privind procedurile administrative	Regulamentul cuprinzând măsurile metodologice, organizatorice, termenele și circulația proiectelor de hotărâri ale autorității deliberative Regulamentul cuprinzând măsurile metodologice, organizatorice, termenele și circulația proiectelor de dispoziții ale autorității executive
Hotărârile autorității deliberative	Actele administrative adoptate de autoritatea deliberativă (atât cele cu caracter normativ, cât și cele cu caracter individual) Registrul pentru evidența proiectelor de hotărâri ale autorității deliberative Registrul pentru evidența hotărârilor autorității deliberative
Dispozițiile autorității executive	Actele administrative emise de autoritatea executivă Registrul pentru evidența proiectelor de dispoziții ale autorității executive Registrul pentru evidența dispozițiilor autorității executive
Documente și informații financiare⁴⁹	Proiectele bugetelor unității administrativ-teritoriale, supuse consultării publice Bugetele unității administrativ-teritoriale, aprobate Situațiile financiare asupra execuției bugetare trimestriale și anuale aferente bugetelor unității administrativ-teritoriale, inclusiv plățile restante Bugetul general consolidat al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale Registrul datoriei publice locale, actualizat anual Registrul garanțiilor locale, actualizat anual Programul de investiții publice al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale, aprobat
Alte documente	Registrul privind înregistrarea refuzurilor de a semna/contrasemna/aviza actele administrative, precum obiecțiile cu privire la legalitate, efectuate în scris Registrul pentru consemnarea propunerilor, sugestiilor sau opiniilor cu privire la proiectele hotărârilor autorității deliberative și dispozițiilor autorității executive, numai în cazul celor cu caracter normativ Raportul anual privind starea economică, socială și de mediu a unității administrativ-teritoriale

⁴⁹ Lista documentelor financiare e prevăzută la art. 76¹ alin. (1) din Legea nr. 273/2006 privind finanțelor publice locale.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Secțiune	Conținut
	<p>Informarea în prealabil, din oficiu, asupra problemelor de interes public care urmează să fie dezbătute de autoritățile administrației publice locale</p> <p>Informarea în prealabil, din oficiu, asupra proiectelor de acte administrative, cu caracter normativ</p> <p>Minutele în care se consemnează, în rezumat, punctele de vedere exprimate de participanți la o ședință publică</p> <p>Procesele-verbale ale ședințelor autorității deliberative</p> <p>Declarațiile de căsătorie</p> <p>Orice alte documente care, potrivit legii, fac obiectul aducerii la cunoștință publică</p> <p>Orice alte documente a căror aducere la cunoștință publică se apreciază de către autoritățile administrației publice locale ca fiind oportună și necesară</p>

56

Pe pagina de internet a ministerului cu atribuții în domeniul administrației publice se include o etichetă „Monitorul Oficial Local” în care se vor introduce linkurile către fiecare etichetă a fiecărei pagini de internet „Monitorul Oficial Local” a fiecărei unități/subdiviziuni administrativ-teritoriale.

Actele administrative, precum și orice alte documente se redactează și se publică cu respectarea tuturor cerințelor impuse de prevederile legislației privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative. Toate datele din Monitorul Oficial Local trebuie să fie corecte din punctul de vedere al proprietății termenilor utilizați, sub aspect gramatical, ortografic, ortoepic și, după caz, sub aspectul punctuației, conform normelor academice în vigoare, potrivit legislației privind folosirea limbii române în locuri, relații și instituții publice. Sistemul informatic care gestionează Monitorul Oficial Local respectă prevederile legislației privind utilizarea Codificării standardizate a setului de caractere în documentele în formă electronică. În cazul unităților administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor din unitatea administrativ-teritorială respectivă, „MONITORUL OFICIAL LOCAL” se publică atât în limba română, cât și în limba persoanelor aparținând minorității naționale în cauză.

În structura funcțională a fiecărei unități/subdiviziuni administrativ-teritoriale se instituie un compartiment pentru monitorizarea procedurilor administrative, iar persoana/persoanele din acest compartiment de specialitate care are/au ca atribuții organizarea Monitorului Oficial Local, precum și asigurarea publicării oricăror documente se stabilesc prin dispoziție a autorității executive. Secretarul general și persoanele desemnate de autoritatea executivă au responsabilitatea respectării prevederilor legale cu privire la organizarea și publicarea Monitorului Oficial Local.

Numerotarea actelor administrative, pe fiecare emitent în parte, se face în ordinea datării lor, separat pe fiecare an calendaristic, iar publicarea în Monitorul Oficial Local se asigură strict în ordine crescătoare a numerelor naturale, astfel încât la deschiderea dosarului electronic, primul

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Lucrând împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă!

Proiectul beneficiază de un grant în valoare de 3.277.000 € oferit de Norvegia prin Granturile Norvegiene, în cadrul Programului Dezvoltare locală.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

document din listă, de jos în sus, să corespundă nr. 1, după cum primul document din listă, de sus în jos, să corespundă ultimului act administrativ publicat, în ordinea cronologică a datelor. Publicarea oricărui act administrativ se face în format „pdf” editabil pentru a se păstra macheta și aspectul documentului intacte, astfel încât acesta să arate exact așa cum a fost realizat și să poată fi tipărit corect de oricine și de oriunde, fără să cuprindă semnăturile olografe ale persoanelor, asigurându-se respectarea reglementărilor în materia protecției datelor personale.

Controlul de legalitate

Condițiile de legalitate ale actelor administrative sunt următoarele:

- Actul administrativ trebuie emis sau adoptat în baza și în vederea executării legilor (Constituția, legile organice, legile ordinare, hotărârile și ordonanțele de Guvern, actele administrative emise de alte autorități ale administrației publice cu forță juridică superioară);
- Actul administrativ trebuie emis sau adoptat doar în limitele competenței conferite de lege respectivelor organe sau autorități administrative, respectiv materială, teritorială, temporală;
- Actul administrative trebuie emis sau adoptat cu respectarea condițiilor de formă și procedură prescrise de lege;
- Actul administrativ trebuie adoptat sau emis în vederea realizării unui scop licit;
- Actul administrative trebuie să fie oportun, adică să corespundă situației de fapt.

Nu toate condițiile de legalitate au aceeași valoare și, prin urmare, nu toate determină același gen de sancțiune. În funcție de importanța acestora, neîndeplinirea lor va atrage, după caz, sancțiunea nulității actului administrativ. Pe de altă parte, neîndeplinirea condițiilor de oportunitate are drept efect revocarea sau abrogarea actului administrativ.

Dispozițiile primarului, hotărârile consiliului local și hotărârile consiliului județean sunt supuse controlului de legalitate exercitat de către prefect. Prefectul poate introduce acțiune în contencios administrativ pentru anularea unui act administrativ considerat ilegal⁵⁰. Plângerea prealabilă nu este obligatorie. Până la soluționarea cauzei, actul atacat este suspendat de drept.

Orice persoană care se considera vătămată într-un drept al sau ori într-un interes legitim, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente, pentru anularea actului, recunoașterea dreptului pretins sau a interesului legitim și repararea pagubei ce i-a fost cauzată. Interesul legitim poate fi atât privat, cât și public. Se poate adresa instanței de contencios administrativ și persoana vătămată într-un drept sau într-un interes legitim printr-un act administrativ cu caracter individual, adresat altui subiect de drept. Ca plângere prealabilă, înainte de a se adresa instanței de contencios administrativ competente, persoana care se consideră vătămată trebuie să solicite autorității publice emitente, în termen de 30 de zile de la data comunicării actului, revocarea, în tot sau în parte, a acestuia. Persoana vătămată poate să ceară

⁵⁰ Legea nr 554/2004 a contenciosului administrativ, articolul 3.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

instanței competente să dispună suspendarea executării actului administrativ unilateral până la pronunțarea instanței de fond.

Mandatul aleșilor locali

Autoritățile deliberative - consiliul local și consiliul județean -, precum și autoritățile executive - primarul sau președintele consiliului județean -, au un mandat de 4 ani⁵¹. Autoritățile administrației publice locale alese în urma organizării unor noi unități administrativ-teritoriale, își exercită mandatul numai până la organizarea următoarelor alegeri locale generale.

Drepturile aleșilor locali

În exercitarea mandatului, aleșii locali se bucură de următoarele drepturi⁵²:

Dreptul la asociere

Aleșii locali se pot asocia liber în partide politice și în alte forme de asociere, în condițiile legii.

Dreptul la legitimație și semne distinctiv

După depunerea jurământului de primar, respectiv de președintele consiliului județean, acestora li se înmânează legitimația, semnată de președintele ședinței în care a fost adoptat modelul acesteia, un semn distinctiv al calității de primar, respectiv de președinte al consiliului județean, pe care aceștia au dreptul să le poarte, potrivit legii, pe întreaga durată a mandatului, precum și o eșarfă, în culorile drapelului național al României. Legitimația primarului, respectiv a președintelui consiliului județean este înmănată de către secretarul general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale.

După alegerea viceprimarului, respectiv a vicepreședintelui consiliului județean, acestuia i se înmânează legitimația, semnată de primar sau președintele consiliului județean, după caz, precum și un semn distinctiv al calității de viceprimar, respectiv de vicepreședinte al consiliului județean. Legitimația viceprimarului, respectiv a vicepreședintelui consiliului județean este înmănată de către secretarul general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale.

După declararea ca legal constituit a consiliului local sau județean, după caz, consilierilor în funcție li se eliberează o legitimație care atestă calitatea de membru al consiliului local, respectiv al consiliului județean, semnată de primar sau de președintele consiliului județean, după caz, și primesc un semn distinctiv al calității lor de reprezentanți aleși ai colectivității locale, pe care au dreptul să îl poarte pe întreaga durată a mandatului.

Legitimația și semnul distinctiv se pot păstra, după încetarea mandatului, cu titlu evocativ. Eșarfa în culorile drapelului național al României se poartă în mod obligatoriu la Ziua Națională a României, la solemnități, recepții, ceremonii publice și la celebrarea căsătoriilor, indiferent de locul de desfășurare a acestora.

51 Codul Administrativ, capitolul 201.

52 Codul Administrativ, articolele 206 - 226.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Protecția aleșilor locali

Libertatea de opinie în exercitarea mandatului alesului local pentru soluționarea și gestionarea treburilor publice în interesul colectivității locale pe care o reprezintă este garantată. Aleșii locali nu pot fi trași la răspundere juridică pentru opiniile politice exprimate în exercitarea mandatului. Reținerea, dispunerea măsurii arestării preventive, a arestului la domiciliu sau trimiterea în judecată penală a aleșilor locali, precum și faptele săvârșite care au determinat luarea măsurilor se aduc la cunoștință atât autorității administrației publice din care fac parte, cât și prefectului, în termen de cel mult 24 de ore, de către organele care au dispus măsurile respective. Pe întreaga durată a mandatului, aleșii locali se consideră în exercițiul autorității publice și se bucură de protecția prevăzută de lege. De aceeași protecție beneficiază și membrii familiei alesului local - soț, soție și copii - în cazul în care agresiunea împotriva acestora urmărește nemijlocit exercitarea de presiuni asupra alesului local în legătură cu exercitarea mandatului său.

59

Activitatea în grupuri de consilieri

Consilierii locali și consilierii județeni se pot constitui în grupuri⁵³, în funcție de partidele sau alianțele politice pe ale căror liste au fost aleși, dacă sunt în număr de cel puțin 3. Consilierii locali și consilierii județeni care nu îndeplinesc condițiile pot constitui un grup prin asociere. Grupul de consilieri locali, respectiv județeni este condus de un lider, ales prin votul deschis al majorității membrilor grupului. Aceleași prevederi se aplică și consilierilor independenți. Consilierii locali și consilierii județeni nu pot forma grupuri în numele unor partide care nu au participat la alegeri sau care nu au întrunit numărul de voturi necesar pentru a intra în consiliu cu cel puțin un consilier. În cazul fuzionării, două sau mai multe partide, care sunt reprezentate în consiliul local sau în consiliul județean sau care au deja constituite grupuri, pot forma un grup distinct.

Raporturile de muncă sau de serviciu

Pe perioada exercitării mandatului de primar, viceprimar, președinte al consiliului județean sau vicepreședinte al consiliului județean se suspendă contractul de muncă⁵⁴, respectiv raportul de serviciu al acestuia, în cadrul unei instituții sau autorități publice, ori în cadrul regiilor autonome sau societăților cu capital integral ori majoritar de stat sau al unităților administrativ-teritoriale, cu excepția situațiilor prevăzute de lege.

Consilierul local, respectiv consilierul județean al cărui raport de serviciu ori contract individual de muncă este suspendat, în condițiile legii, la data începerii exercitării mandatului, își reia activitatea în executarea aceluiași raport de serviciu sau contract individual de muncă, după caz, la încetarea mandatului de consilier local, respectiv consilier județean.

Sunt exceptate de la suspendarea contractului de muncă sau a actului de numire cadrele didactice, cercetătorii științifici, persoanele care dețin funcții sau desfășoară activități în domeniul creației literar-artistice.

⁵³ Codul Administrativ, articolul 208.

⁵⁴ Codul Administrativ, articolul 209.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

La încetarea mandatului de primar, de viceprimar, de președinte al consiliului județean sau vicepreședinte al consiliului județean, persoanele în cauză își reiau activitatea în executarea aceluiași contracte de muncă sau raporturi de serviciu, după caz. La stabilirea clasei și a gradului de încadrare se iau în calcul și perioadele lucrate în funcțiile de demnitate publică alese. Aleșilor locali nu li se poate modifica sau desface contractul de muncă pentru motive ce nu le sunt imputabile timp de 2 ani de la data încetării mandatului, cu excepțiile prevăzute de lege.

Indemnizația pentru limită de vârstă

Persoanele care începând cu anul 1992 au deținut calitatea de primar, viceprimar, președinte sau vicepreședinte al consiliului județean și care îndeplinesc condițiile vârstei standard de pensionare, ale vârstei standard de pensionare reduse așa cum sunt prevăzute de legislația privind sistemul de pensii publice sau cele prevăzute de alte legi speciale au dreptul, la încetarea mandatului, la o indemnizație lunară pentru limită de vârstă de la data la care li se acordă drepturile de pensie pentru limită de vârstă, dar nu mai devreme de data încetării mandatului aflat în derulare⁵⁵.

De indemnizația pentru limită de vârstă nu beneficiază primarii, viceprimarii, președinții și vicepreședinții consiliilor județene care au fost condamnați definitiv pentru comiterea, în calitate de primar, viceprimar, președinte și vicepreședinte de consilii județene, a unei infracțiuni de corupție.

Cuantumul indemnizației pentru limită de vârstă se acordă în limita a 3 mandate, cu condiția ca persoanele să fi exercitat cel puțin un mandat complet de primar, viceprimar, președinte sau vicepreședinte al consiliului județean. Cuantumul indemnizației pentru limită de vârstă se calculează ca produs al numărului lunilor de mandat cu 0,40% din indemnizația brută lunară aflată în plată. În situația în care persoanele au exercitat mai mult de trei mandate diferite, acestea pot opta pentru oricare dintre aceste mandate pentru a fi luate în considerare la stabilirea indemnizației pentru limită de vârstă. Cererea pentru acordarea indemnizației pentru limită de vârstă se depune la unitatea/subdiviziunea administrativ-teritorială pe raza căreia și-a exercitat solicitantul mandatul. Cuantumul indemnizației pentru limită de vârstă se suportă din bugetul de stat și este prevăzut pentru fiecare unitate administrativ-teritorială prin anexă distinctă la legea anuală de aprobare a bugetului de stat.

Indemnizația pentru limită de vârstă se cumulează cu orice tip de pensie stabilită în sistemul public de pensii sau în alt sistem de pensii neintegrat sistemului public.

Indemnizația pentru limită de vârstă este supusă impozitului pe venit și contribuției de asigurări sociale de sănătate.

Notă: în anul 2021, aplicarea prevederilor privind indemnizația pentru limită de vârstă este suspendată, potrivit prevederilor OUG nr. 226/2020.

Dreptul de inițiativă în promovarea actelor administrative

Aleșii locali au dreptul de inițiativă în promovarea actelor administrative, individual sau în grup.

⁵⁵ codul Administrativ, articolul 210.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Indemnizația pentru activitatea curentă

Primarii, viceprimarii, președinții și vicepreședinții consiliilor județene sunt remunerați cu o indemnizație lunară, care se determină prin înmulțirea unui coeficient, care diferă după categoria unității administrativ-teritoriale, funcție și populație, cu salariul de bază minim brut pe țară în vigoare⁵⁶.

Pentru participarea la ședințele consiliului și ale comisiilor de specialitate, consilierii locali, respectiv consilierii județeni au dreptul la o indemnizație lunară⁵⁷. Indemnizația lunară pentru consilierii locali, respectiv județeni care participă la ședințele ordinare ori la ședințele extraordinare ale consiliului local, respectiv consiliului județean și ale comisiilor de specialitate este în cuantum de până la 10% din indemnizația lunară a primarului, respectiv a președintelui consiliului județean, în concordanță cu posibilitățile de finanțare. Consilierii locali, respectiv consilierii județeni au dreptul la indemnizația lunară doar dacă participă la cel puțin o ședință a autorității deliberative și o ședință a comisiei de specialitate, pe lună, desfășurate în condițiile legii.

Consilierii locali, respectiv consilierii județeni și delegatul sătesc care participă la ședințele de consiliu local, respectiv județean, organizate în timpul programului de lucru, se consideră învoiați de drept, fără a le fi afectat salariul și celelalte drepturi ce le revin, potrivit legii, de la locul de muncă.

Drepturile bănești convenite aleșilor locali, potrivit legii, pot fi cumulate cu pensia sau cu alte venituri, în condițiile legii.

Dreptul la concediu

Primarii și viceprimarii, președinții consiliilor județene și vicepreședinții consiliilor județene au dreptul la concedii de odihnă, concedii medicale, concedii fără plată, precum și la concedii plătite în cazul unor evenimente familiale deosebite⁵⁸.

Durata concediului de odihnă anual este de 25 de zile lucrătoare. Planificarea concediului de odihnă se face de președintele consiliului județean sau de primarul unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale, în luna decembrie a anului premergător celui în care se efectuează concediul, pe baza consultării cu vicepreședinții, respectiv cu viceprimarii. Președintele și vicepreședinții aceluiași consiliu județean, primarul și viceprimarul, respectiv viceprimarii aceleiași unități/subdiviziuni administrativ-teritoriale nu pot efectua concediul de odihnă simultan. În situația în care mandatul începe în timpul anului, durata concediului de odihnă se stabilește proporțional cu timpul efectiv lucrat sau cu timpul care va fi lucrat în anul respectiv. Concediul de odihnă poate fi întrerupt în mod excepțional dacă interesele colectivității locale impun prezența acestora în unitatea/subdiviziunea administrativ-teritorială.

Pentru perioada concediului de odihnă, președinții și vicepreședinții consiliilor județene, primarii și viceprimarii beneficiază de o indemnizație de concediu ce reprezintă media zilnică a

⁵⁶ Coeficienții sunt prevăzuși în anexa nr. IX a Legii-cadru nr. 153/2017 a salarizării personalului plătit din surse publice.

⁵⁷ Codul Administrativ, articolul 212.

⁵⁸ Codul Administrativ, articolele 213-215.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

indemnizației din luna/lunile în care este efectuat concediul, multiplicată cu numărul de zile de concediu de odihnă.

În afara concediului de odihnă, președinții și vicepreședinții consiliilor județene, primarii și viceprimarii au dreptul la concedii medicale, dovedite cu certificat medical, concediu de maternitate, precum și la alte concedii, în conformitate cu legislația în vigoare. Aleșii locali beneficiază de concediu fără plată și concediu pentru formare profesională⁵⁹. Pentru evenimente familiale deosebite, aleșii locali au dreptul, în afara concediului anual de odihnă, la zile de concediu plătit după cum urmează:

- 5 zile pentru căsătoria celui în cauză;
- 3 zile pentru nașterea sau căsătoria unui copil;
- 3 zile în caz de deces al soțului/soției sau al unei rude sau afin de până la gradul II inclusiv.

Concediile fără plată sau pentru evenimente familiale deosebite, precum și durata acestora, în cazul viceprimarilor și vicepreședinților consiliilor județene, se aprobă de către primar, respectiv de către președintele consiliului județean.

Transportul

Aleșii locali care folosesc autoturismul proprietate personală sau mijloacele de transport în comun pentru a se deplasa din localitatea în care domiciliază în localitatea în care se desfășoară ședința consiliului local, a consiliului județean sau a comisiilor de specialitate primesc contravaloarea transportului.

Formarea profesională

Aleșii locali au dreptul la pregătire, formare și perfecționare profesională. Aleșii locali beneficiază de plata programelor de pregătire, formare și perfecționare profesională organizate în condițiile legii, în decursul mandatului, a cheltuielilor de transport, cazare, masă, a indemnizațiilor de delegare sau deplasare, după caz, în condițiile legii. Autoritățile și instituțiile publice au obligația să prevadă în bugetul local sumele necesare pentru programele de pregătire, formare și perfecționare profesională organizate de Institutul Național de Administrație sau alți furnizori de formare și perfecționare profesională în decursul mandatului destinate aleșilor locali, organizate la inițiativa ori în interesul autorității sau instituției publice.

Accesul la informații

Dreptul aleșilor locali de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit⁶⁰. Autoritățile administrației publice centrale și locale, instituțiile, serviciile publice, precum și persoanele juridice de drept privat sunt obligate să asigure informarea corectă a aleșilor locali, potrivit competențelor ce le revin, asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes local.

⁵⁹ Potrivit prevederilor Legii nr. 53/2003 din Codul muncii, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

⁶⁰ Codul Administrativ, articolul 218.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Obligațiile aleșilor locali

Respectarea legii

Aleșii locali sunt obligați să respecte Constituția și legile țării, precum și să se supună regulilor de curtoazie și disciplină și să nu folosească în cuvântul lor sau în relațiile cu cetățenii expresii injurioase, ofensatoare ori calomnioase. Consilierii locali și consilierii județeni sunt obligați să respecte regulamentul de organizare și funcționare a consiliului local, respectiv a consiliului județean.

Participarea la lucrările consiliului local sau ale consiliului județean și ale comisiilor de specialitate

Membrii autorităților deliberative nu pot lipsi de la lucrările acestora sau ale comisiilor de specialitate din care fac parte, cu excepția situațiilor prevăzute în regulamentul de organizare și funcționare.

Buna-credință și fidelitatea

Consilierii locali și consilierii județeni, aflați în serviciul colectivității locale, precum și primarii și președinții consiliilor județene, după caz, în calitatea lor de reprezentanți legali ai unităților administrativ-teritoriale, au îndatorirea de a participa, pe durata mandatului, la exercitarea competențelor autorităților administrației publice locale din care fac parte sau pe care le reprezintă, după caz, cu bună-credință și fidelitate față de țară și de colectivitatea care i-a ales.

Probitatea și discreția profesională

Aleșii locali sunt obligați la probitate și discreție profesională.

Cinstea și corectitudinea

În exercitarea mandatului, aleșii locali sunt obligați să dea dovadă de cinste și corectitudine. Este interzis alesului local să ceară, pentru sine sau pentru altul, bani, foloase materiale sau alte avantaje. Aleșii locali nu pot face uz și nu se pot prevala de această calitate în exercitarea unei activități de interes personal.

Obligații de informare

Aleșii locali sunt obligați ca, în exercitarea mandatului, să organizeze periodic, cel puțin o dată pe trimestru, întâlniri cu cetățenii, să acorde audiențe și să prezinte în consiliul local, respectiv în consiliul județean o informare privind problemele ridicate la întâlnirile cu cetățenii.

Fiecare consilier local, respectiv consilier județean, precum și viceprimarii, respectiv vicepreședinții consiliului județean sunt obligați să prezinte un raport anual de activitate, care este făcut public prin grija secretarului general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale.

Fiecare primar prezintă anual, în fața autorității deliberative, un raport privind starea economică, socială și de mediu a unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale.

Fiecare președinte al consiliului județean prezintă anual în fața autorității deliberative un raport privind modul de îndeplinire a atribuțiilor sale.

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Lucrând împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă!

Proiectul beneficiază de un grant în valoare de 3.277.000 € oferit de Norvegia prin Granturile Norvegiene, în cadrul Programului Dezvoltare locală.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

În urma efectuării unor deplasări în străinătate pentru exercitarea unor atribuții stabilite prin lege, aleșii locali sunt obligați să prezinte la prima ședință ordinară a autorității deliberative o informare privind deplasările efectuate.

Transparența

Autoritățile executive sunt obligate ca, prin intermediul secretarului general și al aparatului de specialitate, să pună la dispoziție consilierilor, la cererea acestora, în termen de cel mult 10 zile lucrătoare, informațiile necesare în vederea îndeplinirii mandatului în condițiile legii. Consilierii pot adresa întrebări și interpelări primarului, viceprimarului, respectiv președintelui consiliului județean, vicepreședinților consiliului județean, după caz. Răspunsul solicitat se transmite, de regulă, imediat sau, dacă nu este posibil, la următoarea ședință a autorității executive. Cel interpelat are obligația de a răspunde în scris sau, după caz, oral până cel mai târziu la următoarea ședință⁶¹.

Răspunderea aleșilor locali

Aleșii locali răspund, după caz, administrativ, civil sau penal pentru faptele săvârșite în exercitarea atribuțiilor ce le revin, în condițiile legii și ale prevederilor Codului Administrativ⁶².

Consilierii locali, respectiv consilierii județeni răspund în nume propriu, pentru activitatea desfășurată în exercitarea mandatului, precum și solidar, pentru activitatea consiliului din care fac parte și pentru hotărârile pe care le-au votat. În procesul-verbal al ședinței consiliului local, respectiv a consiliului județean se consemnează rezultatul votului, iar, la cererea consilierului local, respectiv a consilierului județean, se menționează în mod expres votul acestuia.

Sanctiunile disciplinare aplicabile consilierilor locali și consilierilor județeni

Pentru încălcarea de către consilierii locali, respectiv de către consilierii județeni a prevederilor legale referitoare la conflictul de interese și a prevederilor regulamentului de organizare și funcționare a consiliului local sau a consiliului județean, după caz, consiliul local sau consiliul județean poate aplica următoarele sancțiuni disciplinare:

Tabelul 11 - Tipurile de sancțiuni disciplinare aplicabile consilierilor locali și consilierilor județeni.
Sursa: Codul Administrativ

Tipul sancțiunii disciplinare	Descrierea sancțiunii disciplinare
Avertismentul	La prima abatere, președintele de ședință atrage atenția consilierului în culpă și îl invită să respecte regulamentul.
Chemarea la ordine	Consilierii care nesocotesc avertismentul și invitația președintelui de ședință și continuă să se abată de la regulament, precum și cei care încalcă în mod grav, chiar pentru prima dată, dispozițiile regulamentului sunt chemați la ordine. Chemarea la ordine se înscrie în procesul-verbal de ședință. Înainte de a fi chemat la ordine,

⁶¹ Codul Administrativ, articolul 226.

⁶² Codul Administrativ, articolele 231-241.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Tipul sancțiunii disciplinare	Descrierea sancțiunii disciplinare
	consilierul este invitat de către președintele de ședință să își retragă sau să explice cuvântul ori expresiile care au generat incidentul și care ar atrage aplicarea sancțiunii. Dacă expresia întrebuintată a fost retrasă ori dacă explicațiile date sunt apreciate de președintele de ședință ca satisfăcătoare, sancțiunea nu se mai aplică.
Retragerea cuvântului	În cazul în care, după chemarea la ordine, un consilier continuă să se abată de la regulament, președintele de ședință îi va retrage cuvântul, acesta nemaiputând lua cuvântul pe perioada desfășurării ședinței autorității deliberative.
Eliminarea din sala de ședință	În situația în care un consilier persistă să se abată de la regulament, președintele de ședință îl va elimina din sală. Eliminarea din sală echivalează cu absența nemotivată de la ședință.
Excluderea temporară de la lucrările consiliului și ale comisiei de specialitate	În cazul unor abateri grave, săvârșite în mod repetat, sau al unor abateri deosebit de grave, autoritatea deliberativă poate aplica sancțiunea excluderii temporare a consilierului de la lucrările autorității deliberative și ale comisiilor de specialitate. Gravitatea abaterii este stabilită de comisia de specialitate care are în obiectul de activitate aspecte juridice, în cel mult 10 zile de la sesizare. Excluderea temporară de la lucrările autorității deliberative și ale comisiilor de specialitate nu poate depăși două ședințe consecutive. În caz de opunere, interzicerea participării la ședințe se execută cu ajutorul personalului care asigură ordinea publică locală.
Diminuarea indemnizației lunare cu 10% pentru maximum 6 luni	Excluderea de la lucrările autorității deliberative și ale comisiilor de specialitate are drept consecință neacordarea indemnizației lunare.
Retragerea indemnizației lunare pentru una sau două luni.	În cazuri extrem de grave.

Sancțiunile se aplică de către președintele de ședință, sau de către autoritatea deliberativă, prin hotărâre. Pentru aplicarea sancțiunilor prevăzute, cazul se transmite comisiei de specialitate care are în obiectul de activitate și aspectele juridice, aceasta prezentând un raport întocmit pe baza cercetărilor efectuate, inclusiv a explicațiilor furnizate de cel în cauză. Sancțiunile prevăzute se aplică prin hotărâre adoptată de autoritatea deliberativă cu majoritatea absolută. Pe perioada aplicării sancțiunilor prevăzute, consilierii locali sau județeni în cauză nu vor fi socotiți la cvorumul pentru ședință.

Pentru menținerea ordinii în ședințele comisiilor de specialitate, președinții acestora au aceleași drepturi ca și președintele de ședință. Aceștia pot aplica sancțiunile prevăzute.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Sancțiunile prevăzute se pot aplica în mod corespunzător viceprimarilor, președinților și vicepreședinților consiliilor județene, pentru abaterile săvârșite în calitatea lor de consilier local, respectiv de consilier județean.

Pentru abateri grave și/sau repetate, săvârșite în exercitarea mandatului de viceprimar sau de vicepreședinte al consiliului județean, persoanelor în cauză li se pot aplica următoarele sancțiuni:

- muștrare;
- avertisment;
- diminuarea indemnizației cu 5-10% timp de 1-3 luni;
- eliberarea din funcție.

66

Sancțiunile prevăzute se aplică, prin hotărâre a autorității deliberative, la propunerea motivată a autorității executive respective. Motivele care justifică propunerea de sancționare sunt aduse la cunoștință consilierilor cu cel puțin 5 zile înaintea ședinței. În cazul acestor sancțiuni, hotărârea se adoptă prin vot secret cu majoritatea calificată de două treimi din numărul consilierilor locali sau consilierilor județeni în funcție. Împotriva sancțiunilor prevăzute, viceprimarul sau vicepreședintele se poate adresa instanței de contencios administrativ competente. Procedura prealabilă nu este obligatorie. Aplicarea sancțiunii nu are niciun efect asupra mandatului de consilier local sau județean, după caz, al viceprimarului sau al vicepreședintelui consiliului județean.

Răspunderea aferentă actelor administrative

Primarul, președintele consiliului județean, respectiv președintele de ședință al consiliului local, prin semnare, investește cu formulă de autoritate executarea actelor administrative emise sau adoptate în exercitarea atribuțiilor care îi revin potrivit legii⁶³. Aprecierea necesității și oportunitatea adoptării și emiterii actelor administrative aparține exclusiv autorităților deliberative, respectiv executive. Întocmirea rapoartelor sau a altor documente de fundamentare prevăzute de lege, contrasemnarea sau avizarea pentru legalitate și semnarea documentelor de fundamentare angajează răspunderea administrativă, civilă sau penală, după caz, a semnatarilor, în cazul încălcării legii, în raport cu atribuțiile specifice. Actele autorităților administrației publice locale angajează, în condițiile legii, răspunderea administrativă, civilă sau penală, după caz, a funcționarilor publici și personalului contractual din aparatul de specialitate al primarului, respectiv al consiliului județean care, cu încălcarea prevederilor legale, fundamentează din punct de vedere tehnic și al legalității emiterea sau adoptarea lor sau contrasemnează ori avizează, după caz, pentru legalitate aceste acte. Funcționarii publici sau personalul contractual, după caz, responsabili cu operațiunile prevăzute pot formula obiecții ori refuza efectuarea acestora.

În cazul în care printr-un act administrativ al autorităților administrației publice locale emis sau adoptat fără a fi fundamentat, contrasemnat sau avizat din punct de vedere tehnic sau al legalității s-au produs consecințe vătămătoare, este angajată răspunderea juridică a autorității executive sau autorității deliberative. Aceleași prevederi se aplică și în cazul altor acte administrative sau

⁶³ Codul Administrativ, articolul 240.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

asimilate acestora în condițiile legii emise, respectiv adoptate de autoritățile administrației publice locale (de exemplu, avize, certificate etc.).

Constituie contravenții, dacă nu sunt săvârșite în astfel de condiții încât să fie considerate, potrivit legii penale, infracțiuni:

- nepunerea în aplicare, cu rea-credință, a hotărârilor consiliului local de către primar;
- nepunerea în aplicare, cu rea-credință, a hotărârilor consiliului județean de către președintele consiliului județean;
- neprezentarea, în termenul prevăzut de legislația care reglementează finanțele publice locale, a proiectului bugetului unității administrativ-teritoriale de către primar, respectiv președintele consiliului județean, din culpa lor;
- neprezentarea de către aleșii locali a rapoartelor prevăzute de lege, din culpa lor;
- neluarea măsurilor necesare, stabilite de lege, de către primar sau președintele consiliului județean, în calitatea acestora de reprezentanți ai statului în unitățile administrativ-teritoriale;
- netransmiterea în termenul prevăzut către camera notarilor publici a sesizării pentru deschiderea procedurii succesorale.

67

Constatarea contravențiilor, instituirea măsurilor de remediere, urmărirea îndeplinirii măsurilor de remediere și aplicarea amenzilor se fac de către prefect, în calitatea sa de autoritate publică, reprezentant al Guvernului pe plan local, în condițiile legii, și se sancționează cu amendă de la 1.000 lei la 5.000 lei.

Măsuri de prevenire a actelor de corupție

Principiile⁶⁴ care stau la baza prevenirii conflictului de interese în exercitarea demnităților publice și funcțiilor publice sunt:

- imparțialitatea;
- integritatea;
- transparența deciziei;
- supremația interesului public.

Pentru ca prevenirea și combaterea fenomenului de corupție să fie eficientă, este necesară concentrarea pe înțelegerea cauzelor reale ale diferitelor manifestări și pe identificarea metodelor de prevenire și combatere a acestora. Printre cauzele frecvente ale corupției se regăsesc lipsa de educație, lipsa de reglementari specifice, supradimensionarea aparatului public (care inevitabil induce creșterea birocrăției) și lipsa transparenței. Stabilirea unor mecanisme eficiente și eficace de prevenire și combatere general valabile sau specifice depind de evaluarea corectă și realistă a cauzelor fenomenelor de corupție.

⁶⁴Legea 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, art. 71

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Prevenirea corupției constituie un ansamblu de măsuri aplicate în scopul reducerii incidenței faptelor de corupție și de promovare a culturii integrității prin mecanisme și instrumente adecvate specifice unei unități administrativ-teritoriale sau la nivel național.

Tabelul 12 – Măsuri luate în scopul de a împiedica apariția sau reparația formelor de corupție

Măsuri aplicate în scopul reducerii incidenței faptelor de corupție	Activități/instrumente specifice unei unități și/sau general impuse la nivel național
Măsuri sociale, economice, educaționale, juridice.	Activități de informare, conștientizare, formare sau instruire.
Măsuri de apărare împotriva abuzurilor din partea funcționarilor publici.	Legislație adecvată, sancțiuni administrative și penale drastice, evaluări de integritate.
Măsuri procedurale, metodologice, normative cu rolul de a înlătura riscurile și vulnerabilitățile de manifestare a formelor de corupție.	Identificarea și gestionarea riscurilor și vulnerabilităților, evaluarea reacției de răspundere la corupția sau incidentele de integritate, simplificare operațională.

În actele de lucru ale Consiliului și ale Parlamentului European, prin propunerile Comisiei Europene de adoptare a reglementarilor cu rang de directive, s-a admis faptul că este oportun și imperativ necesar ca statele membre să transpună și să aplice instrumentele proiectate la nivel european și internațional (a se urmări și conținutul Agendei 2030 a Organizației Națiunilor Unite) în domeniul luptei împotriva infracționalității organizate și corupției. Prioritățile, după cum se vorbește în Raportul referitor la combaterea corupției și acțiunile subsecvente rezoluției CRIM⁶⁵ din anul 2016 al Comisiei pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne și și Raportul referitor la raportul anual pe 2017 privind protejarea intereselor financiare ale Uniunii Europene – combaterea fraudei⁶⁶ al Comisiei pentru control bugetar, ale Parlamentului European, trebuie să fie definite în raport cu politicile europene de prevenire a infracționalității și cu cele economice, sociale, ocupaționale, protejarea intereselor financiare ale UE (în relație cu finanțarea europeană) și din domeniul educației.

Recomandări cu privire la prevenirea și combaterea corupției

Având în vedere particularitățile administrației publice locale, în vederea prevenirii și combaterii corupției, precum și pentru realizarea unei administrații eficiente și eficace, se recomandă:

- Răspunderea managerială și ierarhizarea clară a responsabilităților.
- Formarea continuă a personalului.
- Evaluarea integrității profesionale, atât la angajare, cât și periodic, în activitatea curentă.
- Conștientizarea și responsabilizarea entităților publice/private și a cetățenilor.
- Dezvoltarea și aplicarea fermă a instrumentelor de conduita etică și profesională.
- Proiectarea și aplicarea mecanismelor specifice organizației de evaluare a incidentelor.

⁶⁵Raport referitor la combaterea corupției și acțiunile subsecvente rezoluției CRIM (A8-0284/2016), din 7 octombrie 2016.

⁶⁶Raport referitor la raportul anual pe 2017 privind protejarea intereselor financiare ale Uniunii Europene – combaterea fraudei (2018/2152(INI)) din 10 ianuarie 2019.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

- Dezvoltarea de aplicații și platforme de tip e-administrație pentru eficientizarea activităților și creșterea gradului de transparență organizațională și decizională.
- Realizarea de achiziții publice transparente și competitive.

Recomandări generale cu privire la exercitarea mandatului aleșilor locali

Pentru a avea o activitate eficientă în cadrul autorităților deliberative, se recomandă aleșilor locali să dea importanță următoarelor aspecte:

- Aleșii locali trebuie să pună cu promptitudine la dispoziția secretarului general al unității administrativ-teritoriale documentele doveditoare necesare validării mandatelor lor.
- Aleșii locali trebuie să își însușească regulamentul de organizare și funcționare a autorității deliberative, și regulamentele privind măsurile metodologice, organizatorice, termenele și circulația proiectelor de acte normative.
- Aleșii locali trebuie să cunoască prevederile Codului Administrativ cu privire la administrația publică locală.
- Aleșii locali trebuie să respecte normele de tehnică legislativă.

69

Transparență și comunicare

Inițiativa cetățenească

Cetățenii pot propune consiliilor locale și consiliilor județene din unitățile administrativ-teritoriale în a căror rază teritorială domiciliază, spre dezbateră și adoptare, proiecte de hotărâri.⁶⁷ Promovarea unui proiect de hotărâre se poate face de unul sau de mai mulți cetățeni cu drept de vot, dacă acesta este susținut prin semnături de cel puțin 5% din populația cu drept de vot înscrisă în Registrul electoral cu domiciliul sau reședința în unitatea administrativ-teritorială.

Inițiatorii depun la secretarul general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale forma propusă pentru proiectul de hotărâre. Proiectul se afișează spre informare publică.

Inițiatorii asigură întocmirea listelor de susținători pe formulare puse la dispoziție de secretarul general al unității administrativ-teritoriale. Listele de susținători cuprind numele, prenumele și domiciliul, seria și numărul actului de identitate și semnăturile susținătorilor. Listele de susținători pot fi semnate numai de cetățenii cu drept de vot înscriși în Registrul electoral cu domiciliul sau reședința în unitatea/subdiviziunea administrativ-teritorială, al cărei consiliu local sau județean, după caz, urmează să dezbate proiectul de hotărâre în cauză.

După depunerea documentației și verificarea acesteia de către secretarul general, proiectul de hotărâre urmează procedurile regulamentare de lucru ale consiliului local sau județean, după caz.

Adunările cetățenești

Cetățenii comunei sau orașului pot fi consultați și prin adunări cetățenești organizate pe sate, în mediul rural, și pe cartiere sau străzi, în mediul urban. Convocarea și organizarea adunărilor

⁶⁷ Codul Administrativ, articolele 247-248.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

cetățenești se fac de către primar, la inițiativa acestuia ori a unei treimi din numărul consilierilor în funcție.

Convocarea adunării cetățenești se face prin aducerea la cunoștință publică a scopului, datei și a locului unde urmează să se desfășoare aceasta. Adunarea cetățenească este valabil constituită în prezenta majorității cetățenilor cu drept de vot și adoptă propuneri cu majoritatea celor prezenți.

Propunerile se consemnează într-un proces-verbal și se înaintează primarului, care le supune dezbaterii consiliului local în prima ședință, în vederea stabilirii modalităților concrete de realizare și de finanțare, dacă este cazul. Soluția adoptată de consiliul local se aduce la cunoștință publică prin grija secretarului general.

Transparența decizională și consultarea publică

În cadrul procedurilor de elaborare a proiectelor de acte normative autoritatea administrației publice are obligația să publice un anunț referitor la această acțiune în site-ul propriu, în Monitorul Oficial Local, să-l afișeze la sediul propriu, într-un spațiu accesibil publicului, și să-l transmită către mass-media centrală sau locală, după caz. Autoritatea administrației publice va transmite proiectele de acte normative tuturor persoanelor care au depus o cerere pentru primirea acestor informații. Anunțul referitor la elaborarea unui proiect de act normativ cu relevanță asupra mediului de afaceri se transmite de către inițiator asociațiilor de afaceri și altor asociații legal constituite, pe domenii specifice de activitate. Anunțul referitor la elaborarea unui proiect de act normativ va fi adus la cunoștința publicului, cu cel puțin 30 de zile lucrătoare înainte de supunerea spre avizare de către autoritățile publice.⁶⁸ Anunțul va cuprinde:

- data afișării,
- referatul de aprobare privind necesitatea adoptării actului normativ propus,
- un studiu de impact și/sau de fezabilitate, după caz,
- textul complet al proiectului actului administrativ,
- termenul-limită, locul și modalitatea în care cei interesați pot trimite în scris propuneri, sugestii, opinii cu valoare de recomandare privind proiectul de act normativ.

La publicarea anunțului, autoritatea administrației publice va stabili o perioadă de cel puțin 10 zile calendaristice pentru proiectele de acte normative pentru a primi în scris propuneri, sugestii sau opinii cu privire la proiectul de act normativ supus dezbaterii publice. Propunerile, sugestiile sau opiniile cu privire la proiectul de act normativ supus dezbaterii publice se vor consemna într-un registru, menționându-se data primirii, persoana și datele de contact de la care s-a primit propunerea, opinia sau recomandarea. Persoanele sau organizațiile interesate care transmit în scris propuneri, sugestii sau opinii cu privire la proiectul de act normativ supus dezbaterii publice vor specifica articolul sau articolele la care se referă, menționând data trimiterii și datele de contact ale expeditorului. Conducătorul autorității publice va desemna o persoană din cadrul instituției, responsabilă pentru relația cu societatea civilă, care să primească propunerile, sugestiile și opiniile persoanelor interesate cu privire la proiectul de act normativ propus.

⁶⁸ În temeiul art.7 din Legea nr.52/2003 privind transparența decizională în administrația publică și în conformitate cu prevederile art. 15 alin (2) din HG nr. 561/2009

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Proiectul de act normativ se transmite spre analiză și avizare comisiilor de specialitate interesate numai după definitivare, pe baza observațiilor și propunerilor formulate. Autoritățile administrației publice locale sunt obligate să organizeze o întâlnire în care să se dezbată public proiectul de act normativ, dacă acest lucru a fost cerut în scris de către o asociație legal constituită sau de către o altă autoritate publică. În toate cazurile în care se organizează dezbateri publice, acestea trebuie să se desfășoare în cel mult 10 zile calendaristice de la publicarea datei și locul unde urmează să fie organizate.

Dezbaterile publice se vor desfășura după următoarele reguli:

1. autoritatea publică responsabilă, prin persoana desemnată va organiza întâlnirea, va publica pe site-ul propriu și va afișa la sediul propriu, alături de documentele necesare și modalitatea de colectare a recomandărilor, modalitatea de înscriere și luare a cuvântului, timpul alocat luării cuvântului și orice alte detalii de desfășurare a dezbaterii publice prin care se asigură dreptul la libera exprimare al oricărui cetățean interesat;
2. dezbaterile publice se va încheia în momentul în care toți solicitanții înscriși la cuvânt și-au exprimat recomandările cu referire concretă doar la proiectul de act normativ în discuție;
3. la dezbaterile publice vor participa obligatoriu inițiatorul și/sau inițiatorii proiectului de act normativ din cadrul aparatului de specialitate sau instituției publice de interes local, experții și/sau specialiștii care au participat la elaborarea referatului de aprobare, a studiului de impact și/sau de fezabilitate, după caz, și a proiectului de act normativ;
4. în termen de 10 zile calendaristice de la încheierea dezbaterii publice se asigură accesul public, pe site-ul și la sediul autorității publice responsabile, la următoarele documente: minuta dezbaterii publice, recomandările scrise colectate, versiunile îmbunătățite ale proiectului de act normativ în diverse etape ale elaborării, rapoartele de avizare, precum și versiunea finală adoptată a actului normativ.

Autoritățile administrației publice locale sunt obligate să justifice în scris nepreluarea recomandărilor formulate și înaintate în scris de cetățeni și asociațiile legal constituite ale acestora.

Toate documentele vor fi păstrate pe site-ul unității administrativ-teritoriale, în Monitorul Oficial Local, în secțiune dedicată „Altor documente”. Toate actualizările în site vor menționa obligatoriu data afișării.

Autoritățile publice sunt obligate să întocmească și să facă public un raport anual privind transparența decizională, care va cuprinde cel puțin următoarele elemente:

- numărul total al recomandărilor primite;
- numărul total al recomandărilor incluse în proiectele de acte normative și în conținutul deciziilor luate;
- numărul participanților la ședințele publice;
- numărul dezbaterilor publice organizate pe marginea proiectelor de acte normative;
- situația cazurilor în care autoritatea publică a fost acționată în justiție pentru nerespectarea prevederilor prezentei legi;
- evaluarea proprie a parteneriatului cu cetățenii și asociațiile legal constituite ale acestora;
- numărul ședințelor care nu au fost publice și motivația restricționării accesului.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Raportul anual privind transparența decizională va fi făcut public în site-ul propriu (în Monitorul Oficial Local), prin afișare la sediul propriu într-un spațiu accesibil publicului sau prin prezentare în ședință publică.

Interacțiunea cu cetățenii și organizațiile neguvernamentale

Participarea persoanelor interesate la lucrările ședințelor publice se va face în următoarele condiții:⁶⁹

1. anunțul privind ședința publică se afișează la sediul autorității publice, inserat în site-ul propriu - în Monitorul Oficial Local - și se transmite către mass-media, cu cel puțin 3 zile înainte de desfășurare;
2. acest anunț trebuie adus la cunoștința cetățenilor și a asociațiilor legal constituite care au prezentat sugestii și propuneri în scris, cu valoare de recomandare, referitoare la unul dintre domeniile de interes public care urmează să fie abordat în ședința publică;
3. anunțul va conține data, ora și locul de desfășurare a ședinței publice, precum și ordinea de zi.

72

Difuzarea anunțului și invitarea specială a unor persoane la ședința publică sunt în sarcina responsabilului desemnat pentru relația cu societatea civilă. Participarea persoanelor interesate la ședințele publice se va face în limita locurilor disponibile în sala de ședințe, în ordinea de precădere dată de interesul asociațiilor legal constituite în raport cu subiectul ședinței publice, stabilită de persoana care prezidează ședința publică. Ordinea de precădere nu poate limita accesul mass-mediei la ședințele publice.

Persoana care prezidează ședința publică oferă invitațiilor și persoanelor care participă din proprie inițiativă posibilitatea de a se exprima cu privire la problemele aflate pe ordinea de zi.

Adoptarea actelor administrative ține de competența exclusivă a autorităților administrației publice locale. Punctele de vedere exprimate în cadrul ședințelor publice de cetățenii prezenți au valoare de recomandare.

Minuta ședinței publice, incluzând și votul fiecărui membru, cu excepția cazurilor în care s-a hotărât vot secret, va fi afișată la sediul autorității publice în cauză și publicată în site-ul propriu (în Monitorul Oficial Local).

Autoritățile administrației publice locale sunt obligate să elaboreze și să arhiveze minutele ședințelor publice. Atunci când se consideră necesar, ședințele publice pot fi înregistrate.

⁶⁹ Ordinul ministrului dezvoltării, lucrărilor publice și administrației nr. 25/2021 pentru aprobarea modelului orientativ al statutului unității administrativ-teritoriale, precum și a modelului orientativ al regulamentului de organizare și funcționare a consiliului local, cu modificările și completările ulterioare.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Organizarea instituțională a administrației publice locale

Aparatul de specialitate

Pentru punerea în aplicare a activităților date în competența sa, primarul are în subordine un aparat de specialitate. La nivel județean este organizat aparatul de specialitate al consiliului județean, subordonat președintelui consiliului județean.

Aparatul de specialitate este structurat pe compartimente funcționale încadrate cu funcționari publici și personal contractual. Autoritatea executivă numește, sancționează și dispune suspendarea, modificarea și încetarea raporturilor de serviciu sau, după caz, a raporturilor de muncă, în condițiile legii, pentru personalul din cadrul aparatului de specialitate.

73

Autoritatea deliberativă aprobă, la propunerea autorității executive, organigrama, statul de funcții, regulamentul de organizare și funcționare ale aparatului de specialitate.

Secretarul general al unității administrativ-teritoriale

Fiecare unitate și subdiviziune administrativ-teritorială are un secretar general salarizat din bugetul local, funcționar public de conducere, cu studii superioare juridice, administrative sau științe politice, ce asigură respectarea principiului legalității în activitatea de emitere și adoptare a actelor administrative, stabilitatea funcționării aparatului de specialitate, continuitatea conducerii și realizarea legăturilor funcționale între compartimentele din cadrul acestora⁷⁰.

Secretarul general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale nu poate fi soț, soție sau rudă până la gradul al II-lea cu primarul sau cu viceprimarul, respectiv cu președintele sau vicepreședintele consiliului județean, sub sancțiunea eliberării din funcție.

Secretarul general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale nu poate fi membru al unui partid politic, sub sancțiunea destituirii din funcție.

Recrutarea, numirea, suspendarea, modificarea, încetarea raporturilor de serviciu și regimul disciplinar ale secretarului general al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale se fac în conformitate cu Statutul funcționarilor publici (Partea a VI-a din Codul Administrativ).

Secretarul general îndeplinește următoarele atribuții:

- avizează proiectele de hotărâri și contrasemnează pentru legalitate dispozițiile autorității executive și hotărârile autorității deliberative, după caz;
- participă la ședințele autorității deliberative;
- asigură gestionarea procedurilor administrative privind relația dintre autoritatea deliberativă și autoritatea executivă, precum și între aceștia și prefect;
- coordonează organizarea arhivei și evidența statistică a hotărârilor și a dispozițiilor;
- asigură transparența și comunicarea către autoritățile, instituțiile publice și persoanele interesate a actelor administrative ale autorităților administrației publice locale;

⁷⁰ Codul Administrativ, articolele 242-243.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

- asigură procedurile de convocare a autorității deliberative și efectuarea lucrărilor de secretariat, comunicarea ordinii de zi, întocmirea procesului-verbal al ședințelor și redactarea hotărârilor;
- asigură pregătirea lucrărilor supuse dezbaterii autorității deliberative și comisiilor de specialitate ale acestuia;
- poate atesta, prin derogare de la prevederile Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 246/2005, cu modificările și completările ulterioare, actul constitutiv și statutul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară din care face parte unitatea administrativ-teritorială în cadrul căreia funcționează;
- poate propune autorității executive înscrierea unor probleme în proiectul ordinii de zi a ședințelor ordinare ale autorității deliberative;
- efectuează apelul nominal și ține evidența participării la ședințele autorității deliberative a consilierilor locali, respectiv a consilierilor județeni;
- numără voturile și consemnează rezultatul votării, pe care îl prezintă președintelui de ședință, respectiv președintelui consiliului județean sau, după caz, înlocuitorului de drept al acestuia;
- informează președintele de ședință, respectiv președintele consiliului județean sau, după caz, înlocuitorul de drept al acestuia, cu privire la cvorumul și la majoritatea necesare pentru adoptarea fiecărei hotărâri a autorității deliberative;
- asigură întocmirea dosarelor de ședință, legarea, numerotarea paginilor, semnarea și ștampilarea acestora;
- urmărește ca la deliberarea și adoptarea unor hotărâri ale autorității deliberative să nu ia parte consilierii locali sau consilierii județeni aflați în conflict de interese;
- certifică conformitatea copiei cu actele originale din arhiva unității administrativ-teritoriale;
- alte atribuții prevăzute de lege sau însărcinări date prin acte administrative de consiliul local, de primar, de consiliul județean sau de președintele consiliului județean.

74

Secretarii generali ai comunelor și cei ai orașelor unde nu funcționează birouri ale notarilor publici îndeplinesc, la cererea părților, următoarele acte notariale:

- legalizarea semnăturilor de pe înscrisurile prezentate de părți, în vederea acordării de către autoritățile administrației publice locale de la nivelul comunelor și orașelor a beneficiilor de asistență socială și/sau serviciilor sociale;
- legalizarea copiilor de pe înscrisurile prezentate de părți, cu excepția înscrisurilor sub semnătură privată.

Administratorul public

La nivelul comunelor, orașelor, municipiilor și județelor, autoritatea executivă poate propune autorității deliberative înființarea funcției de conducere de administrator public, în limita numărului maxim de posturi aprobate. Persoanele care pot ocupa funcția de administrator public, de regulă, trebuie să fi absolvit studii superioare economice, administrative, tehnice sau juridice. Numirea⁷¹ în funcție a administratorului public se face prin dispoziția primarului, respectiv a

⁷¹ Codul Administrativ, articolele 244-246.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

președintelui consiliului județean, după caz, care are ca anexă un contract de management cu respectarea cerințelor specifice privind contractul de management.⁷²

Contractul de management se încheie între autoritatea executivă și administratorul public pe durată determinată. Durata contractului de management al administratorului public nu poate depăși durata mandatului autorității executive în timpul căreia a fost numit. În baza contractului de management, administratorul public poate îndeplini atribuții de coordonare a unor compartimente ale aparatului de specialitate sau a instituțiilor publice de interes local, respectiv județean, după caz. Autoritatea executivă poate delega către administratorul public, în condițiile legii, calitatea de ordonator principal de credite. Eliberarea din funcție a administratorului public se face prin dispoziția autorității executive și intervine în următoarele situații:

- în situația în care durata contractului de management a expirat;
- ca urmare a condamnării definitive pentru una dintre infracțiunile de corupție sau de serviciu;
- în situația în care administratorul public nu își îndeplinește obligațiile stabilite în sarcina sa prin contractul de management;
- în alte situații prevăzute de lege.

Instituțiile publice de interes local

Consiliile locale și județene pot hotărî, la propunerea autorităților executive respective, înființarea de instituții publice de interes local⁷³ în principalele domenii de activitate, potrivit specificului și nevoilor colectivității locale, cu respectarea prevederilor legale și în limita mijloacelor financiare de care dispun. Numirea și eliberarea din funcție a personalului din cadrul instituțiilor publice de interes local se fac de conducătorii acestora, în condițiile legii. Numirea, sancționarea, suspendarea, modificarea și încetarea raporturilor de serviciu sau de muncă, după caz, a conducătorilor instituțiilor publice de interes local se fac de către autoritatea executivă, prin dispoziție, în condițiile legii.

Organizarea instituțiilor publice de interes local se face prin hotărâri ale autorităților deliberative, la propunerea autorităților executive. Instituțiile publice de interes local realizează gestiunea bugetară potrivit prevederilor Legii nr. 273/2006 a finanțelor publice locale. Pentru anumite instituții publice de interes local, de exemplu, spitale publice, unități de învățământ și instituții de spectacole și concerte, sunt aplicabile nu numai prevederile generale din Codul Administrativ și legea finanțelor publice locale, ci și cele din legile speciale în vigoare.

Societăți comerciale cu capital al unităților administrativ-teritoriale

Autoritățile deliberative pot hotărî, la propunerea autorităților executive respective, înființarea de societăți comerciale - pe acțiuni sau cu răspundere limitată - cu capital al unităților administrativ-teritoriale.

⁷² Codul Administrativ, articolul 543.

⁷³ Codul Administrativ, articolele 130-132.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Autoritatea deliberativă aprobă statutul societății comerciale, prin care se vor stabili:

- forma juridică, obiectul de activitate, denumirea și sediul principal al societății;
- capitalul social subscris, structura și modalitatea de constituire a acestuia.

În baza actului de înființare, societatea comercială se înscrie în registrul comerțului. Actul de înființare se publică în Monitorul Oficial al României.

Bunurile din patrimoniul societății comerciale sunt proprietatea acesteia, cu excepția celor dobândite cu alt titlu. Societățile comerciale cu capital al unităților administrativ-teritoriale întocmesc anual buget de venituri și cheltuieli, bilanț contabil și cont de profit și pierderi⁷⁴. Ele trebuie să respecte prevederile privind guvernanța corporativă a întreprinderilor publice⁷⁵, care reprezintă ansamblul de reguli ce le guvernează sistemul de administrare și control, raporturile dintre autoritățile administrației publice locale și organele de conducere ale societăților comerciale, precum și dintre consiliul de administrație sau de supraveghere, directori sau directorat, acționari și alte persoane interesate.

Consilierii împuterniciți să reprezinte interesele unității administrativ-teritoriale în societăți comerciale sunt desemnați, prin hotărâre a autorității deliberative, în condițiile legii, cu respectarea regimului incompatibilităților aplicabil și a configurației politice de la ultimele alegeri locale⁷⁶.

Asociațiile de dezvoltare intercomunitară

Autoritățile deliberative pot hotărî, la propunerea autorităților executive respective, înființarea unor asociații de dezvoltare intercomunitară⁷⁷. Acestea sunt structuri de cooperare cu personalitate juridică, de drept privat și de utilitate publică, înființate de unitățile administrativ-teritoriale pentru realizarea în comun a unor proiecte de dezvoltare de interes zonal sau regional ori pentru furnizarea în comun a unor servicii publice. În anumite domenii desemnate prin legi speciale pot activa forme speciale de asociații de dezvoltare intercomunitară, respectiv zone metropolitane, constituite între capitala României ori municipiile reședință de județ și unitățile administrativ-teritoriale aflate în zona limitrofă, și asociații de dezvoltare intercomunitară având ca scop serviciile de utilități publice, constituite de unitățile administrativ-teritoriale membre ale unui sistem zonal sau regional de servicii comunitare de utilități publice.

Zonele metropolitane au ca obiectiv dezvoltarea infrastructurilor și a obiectivelor de dezvoltare de interes comun. Asociațiile de dezvoltare intercomunitară având ca scop serviciile de utilități publice acționează pentru înființarea, organizarea, reglementarea, finanțarea, exploatarea, monitorizarea și gestionarea în comun a serviciilor comunitare de utilități publice furnizate/prestate în unitățile administrativ-teritoriale membre, precum și realizarea în comun a

⁷⁴ Bilanțul contabil și contul de profit și pierderi se publică în Monitorul Oficial al României, Partea a III-a.

⁷⁵ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind guvernanța corporativă a întreprinderilor publice, cu modificările și completările ulterioare.

⁷⁶ Codul Administrativ, articolele 131 și 176.

⁷⁷ Codul Administrativ, articolele 89-93.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

unor proiecte de investiții aferente sistemelor de utilități publice respective⁷⁸. În acest scop, ele controlează în numele unităților administrativ-teritoriale membre operatorii regionali ai serviciilor comunitare de utilități publice⁷⁹.

Codul Administrativ exemplifică o serie de domenii ce pot face obiectul furnizării în comun prin asociații de dezvoltare intercomunitară, respectiv activitățile de control, audit, inspecție, urbanism și amenajarea teritoriului, cadastru⁸⁰. Și alte competențe ale autorităților administrației publice locale pot fi exercitate în acest mod, de exemplu administrarea drumurilor, a zonelor verzi, serviciile de dezinsectizare și deratizare, serviciile sociale și serviciile comunitare de utilități publice.

În toate cazurile, autoritățile deliberative și executive ale unităților administrativ-teritoriale componente ale unei asociații de dezvoltare intercomunitară își păstrează autonomia locală.

Asociațiile de dezvoltare intercomunitară se finanțează prin contribuții din bugetele locale ale unităților administrativ-teritoriale membre, precum și din alte surse atrase, în condițiile legii. Guvernul și județele pot sprijini asociațiile de dezvoltare intercomunitară prin programe de dezvoltare.

Organele asociațiilor de dezvoltare intercomunitară sunt: adunarea generală a asociației, consiliul director și comisia de cenzori. Adunarea generală alege dintre membrii săi președintele asociației de dezvoltare intercomunitară. Organizarea și modul de funcționare a organelor asociației de dezvoltare intercomunitară și a aparatului tehnic sunt stabilite prin actul de înființare și statutul asociației de dezvoltare intercomunitară, care sunt aprobate prin hotărârile consiliilor locale, respectiv județene asociate. Hotărârile adunării generale sunt asimilate actelor administrative și intră sub incidența prevederilor legii contenciosului administrativ, putând fi atacate de orice persoană vătămată. Totodată, ca acte administrative, hotărârile adunării generale trebuie să respecte normele de tehnică legislativă stabilite prin Legea nr. 24/2000 cu modificările și completările ulterioare.

Consiliul director este organul executiv de conducere a asociației de dezvoltare intercomunitară și este format din președintele asociației de dezvoltare intercomunitară și încă cel puțin 4 membri aleși din rândul membrilor adunării generale a asociației. Consiliul director poate propune adunării generale înființarea unui aparat tehnic, finanțat din resursele asociației de dezvoltare intercomunitară. De asemenea, asociațiile de dezvoltare intercomunitară pot decide desemnarea

⁷⁸ Reglementări suplimentare cu privire la asociații de dezvoltare intercomunitară având ca scop serviciile de utilități publice sunt prevăzute în Legea-cadru nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice, cu modificările și completările ulterioare. Serviciile comunitare de utilități publice sunt: alimentarea cu apă, canalizarea și epurarea apelor uzate, procesarea apelor uzate din cadrul unităților administrativ-teritoriale printr-un serviciu public inteligent alternativ, colectarea, canalizarea și evacuarea apelor pluviale, alimentarea cu energie termică în sistem centralizat, salubritatea localităților, iluminatul public, alimentarea cu gaze naturale, transportul public local de călători.

⁷⁹ Legea nr. 51/2006 privind serviciile comunitare de utilități publice, art. 10, precum și Hotărârea Guvernului nr. 855/2008 pentru aprobarea actului constitutiv-cadru și a statutului-cadru ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciile de utilități publice.

⁸⁰ Codul Administrativ, art. 89., precum și Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, art. 24.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

unui administrator public, funcție de conducere, pentru gestionarea serviciilor de interes general care fac obiectul asocierii. Recrutarea, numirea și eliberarea din funcție a administratorului public al asociațiilor de dezvoltare intercomunitară se fac pe baza unei proceduri specifice de către consiliile directoare ale acestora și sunt aprobate prin hotărâri ale adunărilor generale ale asociațiilor respective.

Personalul de specialitate din cadrul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară care exercită activitățile aferente furnizării în comun a serviciilor publice local fundamentează, contrasemnează sau avizează din punct de vedere tehnic, după caz, actele autorităților administrației publice locale din unitățile administrativ-teritoriale membre, aplicându-i-se regimul legal al răspunderii pentru actele administrative.

Unitățile administrativ-teritoriale sunt reprezentate de drept în adunările generale ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară și în adunările generale ale operatorilor regionali și locali de către autoritățile executive. Acestea pot delega calitatea lor de reprezentanți ai unităților administrativ-teritoriale în adunările generale viceprimarilor, vicepreședinților, administratorilor publici, precum și oricăror alte persoane din aparatul de specialitate sau din cadrul unei instituții publice de interes local, cu respectarea regimului aplicabil incompatibilităților și conflictelor de interese.

Recomandări

Autoritățile administrației publice locale trebuie să utilizeze toată gama de opțiuni instituționale pentru furnizarea serviciilor publice avute în competență. Astfel:

- Unitățile administrativ-teritoriale rurale și mic urban pot avea beneficii importante din asocierea intercomunitară sau prin filialele județene ale structurilor asociative. Punerea în comun a resurselor permite obținerea de economii de scară, contractarea bunurilor și lucrărilor la costuri unitare mai mici, atragerea de expertiză tehnică ce lipsește la nivel local.
- Unitățile administrativ-teritoriale urbane mari pot păstra în aparatele de specialitate atribuțiile de strategie, reglementare, monitorizare și control și încredința prestarea serviciilor unor instituții publice de interes local, societăți comerciale subordonate sau unor prestatori privați. Separarea funcțiilor în furnizarea marilor servicii locale contribuie la mai multă eficiență și transparență.

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Lucrând împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă!

Proiectul beneficiază de un grant în valoare de 3.277.000 € oferit de Norvegia prin Granturile Norvegiene, în cadrul Programului Dezvoltare locală.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Serviciile publice locale

Serviciul public este „activitatea sau ansamblul de activități organizate de o autoritate a administrației publice ori de o instituție publică sau autorizată/autorizate ori delegată de aceasta, în scopul satisfacerii unei nevoi cu caracter general sau a unui interes public, în mod regulat și continuu”⁸¹. Dispozițiile generale privind înființarea, organizarea și prestarea serviciilor publice se regăsesc în Codul Administrativ⁸². Ele sunt completate de alte legi generale, de exemplu, legea finanțelor publice locale, dar mai ales de legi sectoriale.

Principiile

Furnizarea⁸³ serviciilor publice se realizează potrivit unui set de principii statuate de Codul Administrativ⁸⁴, pe care autoritățile administrației publice locale trebuie să le transpună în reglementările și practicile locale (Tabelul 13). În furnizare, autoritățile administrației publice și prestatorii serviciilor publice sunt obligate să respecte standardele de calitate și/sau de cost stabilite. De asemenea, acestea trebuie să respecte „obligația de serviciu public”, respectiv asigurarea accesibilității, continuității, suportabilității și măsuri de protecție a beneficiarilor serviciilor respective.

79

Tabelul 13 – Principii directe în furnizarea serviciilor publice. Sursa: Codul Administrativ

Denumire	Descriere
Principiul transparenței	Respectarea obligației de a informa cu privire la modul de reglementare, organizare, funcționare, finanțare, prestare și evaluare a serviciilor publice, la rezultatele obținute, la măsurile de protecție a utilizatorilor și la mecanismele de soluționare a reclamațiilor și litigiilor.
Principiul egalității de tratament	Prevenirea oricărei discriminări a beneficiarilor serviciilor publice bazate, după caz, pe criteriile de origine etnică sau rasială, religie, vârstă, gen, orientare sexuală, dizabilitate, precum și asigurarea aplicării unor reguli, cerințe și criterii identice pentru toți prestatorii serviciilor publice.
Principiul adaptabilității	Administrația publică are obligația de a evalua și a răspunde nevoilor societății sau ale utilizatorilor cu privire la serviciile publice respective, în limitele stabilite prin lege.
Principiul accesibilității	Asigurarea accesului la serviciile publice pentru toți beneficiarii, în special la acele servicii care răspund unor nevoi de bază ale acestora; se concretizează prin luarea în considerare a aspectelor referitoare la cost, disponibilitate, adaptare, proximitate.

⁸¹ Codul Administrativ, art. 5, lit. kk). Serviciile publice nu trebuie confundate cu instituțiile publice care le furnizează. Instituția publică este „structură funcțională care acționează în regim de putere publică și/sau prestează servicii publice” (Codul Administrativ, art. 5, lit. w)). Din păcate, în unele acte normative expresia „serviciu public” este folosită în mod eronat cu sensul de instituție publică.

⁸² Codul Administrativ, Partea a VIII-a, Servicii publice, articolele 580-597.

⁸³ Furnizarea desemnează ansamblul de activități, realizate potrivit atribuțiilor legale, în vederea înființării, organizării, finanțării și prestării propriu-zise a unui serviciu public.

⁸⁴ Codul Administrativ, art. 580.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Principiul responsabilității	Autoritățile administrației publice rămân responsabile pentru asigurarea și rezultatele serviciului public, independent de modalitatea de gestiune.
-------------------------------------	---

Clasificarea

În funcție de conținutul activității, serviciile publice pot fi servicii de interes economic general și servicii non economice de interes general. Serviciile de interes economic general sunt activități economice furnizate de către sau prin intermediul autorităților publice, cum ar fi serviciile comunitare de utilități publice, considerate ca fiind deosebit de importante pentru cetățeni și care nu ar putea fi furnizate optim în altă modalitate. Serviciile non economice de interes general sunt activități asociate cu exercitarea prerogativelor de putere și autoritate publică ale statului, de exemplu, poliție, armată, justiție, precum și activități fără caracter economic care răspund nevoilor de redistribuire și solidaritate (servicii sociale, servicii de sănătate, educație nr..).

Înființarea și organizarea

Autoritățile administrației publice locale, prin acte administrative, au competența de înființare și organizare a prestării serviciilor publice locale. Entitățile care prestează servicii publice pot fi compartimente din aparatele de specialitate, instituții publice de interes local, operatori economici cu capital al unităților administrativ-teritoriale, privat sau mixt.

Modalitățile de gestiune a serviciilor publice sunt gestiunea directă și gestiunea delegată (Tabelul 14).

Tabelul 14 – Modalități de gestiune a serviciilor publice. Sursa: Codul Administrativ

Tip gestiune	Descriere
Directa	Autoritatea administrației publice își exercita nemijlocit competența care îi revine cu privire la prestarea unui serviciu public. Gestiunea directă se poate realiza de către compartimente din aparatele de specialitate, instituții publice de interes local, operatori economici cu capital al unităților administrativ-teritoriale.
Delegata	Prestarea serviciului public se realizează în baza unui act de delegare și/sau a unei autorizări din partea autorității administrației publice competente, cu respectarea prevederilor din legislația privind achizițiile publice, achizițiile sectoriale și concesionarea de servicii. Prestatorii pot fi operatori economici cu capital privat sau organizații neguvernamentale.

Autoritățile administrației publice locale pot alege să furnizeze serviciile publice individual – prin forțe proprii – sau în asociere cu alte unități administrativ-teritoriale. Codul Administrativ dă posibilitatea unităților administrativ-teritoriale să coopereze pentru furnizarea în comun a unor servicii publice sau implementarea în comun a unor proiecte de dezvoltare în cadrul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară sau în cadrul filialelor județene cu personalitate juridică ale structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale recunoscute ca fiind de utilitate publică⁸⁵. O serie de domenii sunt exemplificate, respectiv activitățile de control, audit,

⁸⁵ Codul Administrativ, art. 89., precum și Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, art. 24.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

inspecție, urbanism și amenajarea teritoriului, cadastru, dar și alte competențe ale autorităților administrației publice locale pot fi exercitate în acest mod, de exemplu administrarea drumurilor, a zonelor verzi, serviciile de dezinsectizare și deratizare, serviciile sociale și serviciile comunitare de utilități publice⁸⁶. În cazul acestora din urmă, legea-cadru a serviciilor comunitare de utilități publice reglementează și mai detaliat atribuțiile, modul de înființare, funcționare și finanțare a asociațiilor de dezvoltare intercomunitară destinate serviciilor respective, astfel încât ele să reprezinte interesele unităților administrativ-teritoriale în cadrul operatorilor regionali de apă și canalizare și de salubritate⁸⁷.

Personalul de specialitate din cadrul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, precum și din cadrul filialelor județene cu personalitate juridică ale structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale recunoscute ca fiind de utilitate publică, care realizează activitățile aferente furnizării în comun a serviciilor publice locale fundamentează, contrasemnează sau avizează din punct de vedere tehnic, după caz, actele autorităților administrației publice locale din unitățile administrativ-teritoriale membre, aplicându-i-se regimul legal al răspunderii pentru actele administrative.

81

Competențele autorităților administrației publice locale – aspecte generale

Competența este „ansamblul atribuțiilor stabilite de lege, care conferă autorităților și instituțiilor administrației publice drepturi și obligații de a desfășura, în regim de putere publică și sub propria responsabilitate, o activitate de natură administrativă”⁸⁸. Aria teritorială în care se manifestă competențele autorităților administrației publice locale este interiorul granițelor unităților administrativ-teritoriale respective. Actele normative și acțiunile lor – de exemplu, repararea unui drum comunal, stabilirea unei taxe speciale – nu pot avea efecte dincolo de limitele teritoriale și asupra locuitorilor altor colectivități locale.

Competențele autorităților administrației publice locale în furnizarea serviciilor publice locale sunt clasificate în exclusive, partajate și delegate (Tabelul 15). Pentru fiecare serviciu public local, legea sectoriale stabilesc în mod expres și limitativ ansamblul atribuțiilor autorităților administrației publice locale.

Tabelul 15 – Tipologia competențelor. Sursa: Codul Administrativ

Tip competență	Definiție	Exemple
exclusivă	autoritățile administrației publice locale acționează singure pentru realizarea atribuțiilor,	serviciile comunitare de utilități publice,

⁸⁶ Potrivit Legii nr. 51/ 2006, serviciile comunitare de utilități publice sunt: alimentarea cu apă, canalizarea și epurarea apelor uzate, procesarea apelor uzate din cadrul unităților administrativ-teritoriale printr-un serviciu public inteligent alternativ, colectarea, canalizarea și evacuarea apelor pluviale, alimentarea cu energie termică în sistem centralizat, salubritatea localităților, iluminatul public, alimentarea cu gaze naturale, transportul public local de călători.

⁸⁷ Legea nr. 51/ 2006 privind serviciile comunitare de utilități publice, art. 10, precum și Hotărârea Guvernului nr. 855/2008 pentru aprobarea actului constitutiv-cadru și a statutului-cadru ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciile de utilități publice.

⁸⁸ Codul Administrativ, art. 5 lit. r).

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Tip competență	Definiție	Exemple
	având drept de decizie și dispunând de resursele și mijloacele necesare	administrarea drumurilor, serviciile culturale
partajată	autoritățile administrației publice locale acționează singure împreună cu alte autorități ale administrației publice pentru realizarea atribuțiilor, cu separarea contribuțiilor financiare și a limitelor dreptului de decizie pentru fiecare autoritate publică în parte	evidența persoanelor, învățământul preuniversitar, servicii sociale
delegată	autoritățile administrației publice locale acționează în numele și în limitele stabilite de către autoritățile administrației publice centrale, fiindu-le transferate în totalitate resursele financiare corespunzătoare	organizarea alegerilor, prestații sociale

Atribuțiile implicate în furnizarea serviciilor publice se pot referi la mai multe aspecte distincte, și anume:

- reglementarea⁸⁹,
- regimul proprietății,
- înființarea,
- organizarea,
- modalitatea de gestiune (prestarea),
- finanțarea funcționării și a dezvoltării,
- monitorizare și control.

În cazul competențelor exclusive, toate atribuțiile aparțin autorităților administrației publice locale. În cazul competențelor partajate, cel puțin una dintre atribuții este exercitată în comun cu o autoritate publică centrală. Tot competență partajată se consideră și situația în care se prevede expres prin lege că finanțarea cheltuielilor curente ale unui serviciu public se realizează atât de la bugetele locale, cât și de la bugetul de stat, cu indicarea sau nu a contribuției procentuale a ambelor părți. În cazul competențelor delegate, autoritățile administrației publice locale sunt însărcinate numai cu prestarea serviciului, restul atribuțiilor fiind păstrate de administrația publică centrală. Având în vedere această clasificare, serviciile publice furnizate de autoritățile administrației publice locale din comune, orașe, municipii și județe pot fi clasificate potrivit datelor din Tabelul 16 și Tabelul Eroare! **Argument comutare necunoscut.**

În cazul tuturor serviciilor publice locale, autoritățile publice centrale cu atribuții de control, constatare și sancționare a contravențiilor – Garda de Mediu, direcțiile de sănătate publică, inspectoratele județene pentru situații de urgență, inspectoratul de stat în construcții, autoritățile

⁸⁹ Atribuția de reglementare se referă la dreptul de a adopta reglementări aplicabile la nivel local serviciului public respectiv și nu la reglementarea la nivel național prin lege, hotărâre a guvernului sau ordin, care aparține întotdeauna Parlamentului și administrației publice centrale, după caz.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

de reglementnr. etc. – au obligația stabilită prin Codul Administrativ de a elabora și difuza „materiale documentare și ghiduri și/sau să aloce pe pagina de internet secțiuni special dedicate informării publice” în domeniile din responsabilitate⁹⁰.

Tabelul 16 – Competențele autorităților administrației publice locale de la nivelul comunelor, orașelor și municipiilor în cu privire la furnizarea principalelor servicii publice în anul 2021. Sursa: legislația sectorială

Competențe exclusive	Competențe partajate	Competențe delegate
<ul style="list-style-type: none"> - servicii publice de administrare a domeniului public și privat de interes local; - administrarea infrastructurii de transport rutier de interes local; - administrarea instituțiilor de cultură de interes local; - amenajarea teritoriului și urbanism; <ul style="list-style-type: none"> - alimentarea cu apă; - canalizarea și epurarea apelor uzate și pluviale; - iluminatul public; - salubritatea; - alimentarea cu energie termică produsă în sistem centralizat; - serviciile de asistență socială cu caracter primar pentru protecția copilului și pentru persoane vârstnice; - serviciile de asistență socială cu caracter primar și specializate pentru victimele violenței în familie; - transportul public local de călători; - construirea de locuințe sociale; <ul style="list-style-type: none"> - cadastrul imobiliar-edilitar; - registrul agricol; - autoritate tutelară; - servicii de salvamont; 	<ul style="list-style-type: none"> - învățământul preuniversitar de stat, cu excepția învățământului special; - ordinea și siguranța publică; - prevenirea și gestionarea situațiilor de urgență la nivel local; - servicii de sănătate (asistența medicală comunitară, medicina școlară, asistența spitalicească, asistență medico-socială); - serviciile de asistență socială rezidențiale pentru persoane vârstnice; - serviciile publice comunitare pentru evidența persoanelor; - administrarea infrastructurii de transport rutier de interes local la nivelul comunelor; <ul style="list-style-type: none"> - salarizarea asistenților personali ai persoanelor cu handicap grav; - indemnizații pentru persoanele cu handicap grav; - construirea de locuințe pentru tineret; 	<ul style="list-style-type: none"> - alocații de încălzire; - plata ajutorului pentru încălzirea locuinței cu lemne, cărbuni și combustibili petrolieri; - plata stimulentele educaționale acordate copiilor din familii defavorizate în scopul stimulării participării în învățământul preșcolar; - plata drepturilor copiilor cu cerințe educaționale speciale integrați în învățământul de masă;

⁹⁰ Idem, art. 93 alin. (3).

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Tabelul Eroare! Argument comutare necunoscut. - Competențele autorităților administrației publice locale de la nivelul județelor în cu privire la furnizarea principalelor servicii publice în anul 2021. Sursa: legislația sectorială

Competențe exclusive	Competențe partajate	Competențe delegate
<ul style="list-style-type: none"> - administrarea domeniului public și privat al județului; - administrarea instituțiilor de cultură de interes județean; - serviciile de asistență socială pentru victimele violenței în familie; - administrarea aeroporturilor de interes local; - autorizarea și avizarea transportului public județean; - servicii de salvamont; - servicii de pază a obiectivelor din proprietatea publică și privată a județului; 	<ul style="list-style-type: none"> - administrarea infrastructurii de transport rutier de interes județean; - învățământul special; - servicii de asistență medicală spitalicească; - serviciile de asistență medico-socială adresate persoanelor cu probleme sociale; - serviciile de asistență socială pentru protecția copilului; - serviciile de asistență socială specializate pentru persoane cu dizabilități; - serviciile publice comunitare pentru evidența persoanelor; - serviciile de asistență socială specializate pentru persoanele vârstnice; - servicii de salvamar; 	<ul style="list-style-type: none"> - Programul pentru șnr.României (legume-fructe, lapte și produse lactate); - plata stimulentele educaționale acordate copiilor din familii defavorizate în scopul stimulării participării în învățământul special preșcolar; - finanțarea drepturilor copiilor cu cerințe educaționale speciale care frecventează învățământul special; - finanțarea drepturilor salariale al personalului neclerical;

Competențele autorităților administrației publice locale – servicii selectate

În această secțiune sunt analizate o serie de servicii publice locale din perspectiva legislației aplicabile și atribuțiilor care contribuie la furnizarea lor, respectiv regimul proprietății, înființarea, organizarea și prestarea propriu-zisă, finanțarea, monitorizarea și controlul. Analiza este separată pe niveluri administrative.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Tabelul 18 – Descrierea succintă a competențelor în furnizarea unor serviciilor publice de la nivelul comunelor, orașelor și municipiilor

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
Servicii de administrare a domeniului public și privat (zone verzi, parcuri, zone de agrement, locuri de joacă, parcări, săli de sport, piscine, ștranduri, lacuri, cursuri de apă, managementul traficului, ecarisaj, cimitire, grădini botanice, toalete publice, afișaj, panotaj, mobilier urban, servicii de salvamont/r.alvamar)	O.G. nr. 71/2002 privind organizarea și funcționarea serviciilor publice de administrare a domeniului public și privat de inr.res local; O.G. nr. 21/2002 privind gospodărirea localităților urbane și rurale.	Infrastructura tehnico-edilitară utilizată la furnizarea serviciilor sunt în proprietatea unităților administrativ-teritoriale.	Reglementarea locală, înființarea și organizarea sunt atribuții exclusive ale autorităților deliberative, la propunerea autorităților executive. Activitățile serviciilor de administrare a domeniului public și privat se organizează și se desfășoară pe baza unui caiet de sarcini și a unui regulament de serviciu, aprobate de autoritățile deliberative, prin care se stabilesc nivelurile de calitate și indicatorii de performanță ai serviciilor, condițiile tehnice, raporturile operator-utilizatori, precum și modul de tarifare, facturare și încasare a contravalorii serviciilor furnizate/ prestate.	<u>Funcționare:</u> Venituri proprii ale operatorilor: prețuri, tarifele, taxe; Taxe speciale; Subvenții de la bugetele locale. <u>Dezvoltare:</u> Investiții directe în infrastructură finanțate din bugetele locale sau din împrumuturi; Subvenții pentru dezvoltare de la bugetele locale; Proiecte finanțate din fonduri externe nerambursabile; Proiecte finanțate din programe naționale de	Autoritățile executive, autoritățile deliberative, prin aparatele de specialitate.

85

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			<p>Gestiune directă: compartimente din aparatele de specialitate, instituții publice de interes local. Acestea funcționează în baza unui regulament de organizare și funcționare. În unele cazuri, structurile desemnate achiziționează bunuri, servicii sau lucrări de la terți, prin achiziție publică, conformr.revederilor Legii nr. 98/2016 privind achizițiile publice.</p> <p>Gestiune delegată: operatori economici cu capital al unităților administrativ-teritoriale sau privat. Gestiunea delegată este implementată în baza unui contract de delegare a gestiunii. Procedura de atribuire se stabilește confor. prevederilor Legii nr. 98/2016 privind achizițiiir. publice și ale Legii nr. 100/2016 privind concesiunile</p>	<p>dezvoltare (de exemplu, Programul Național de Dezvoltare Locală).</p> <p>* Pentru serviciile de salvamar, finanțarea este partajată între bugetul local și bugetul de statnr.rin sume defalcate din TVA).</p>	

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			<p>de lucrări și concesiunile de servicii.</p> <p>Este permisă asocierea unităților administrativ-teritoriale în vederea furnizării serviciilor. Asociațiile de dezvoltare intercomunitară organizează delegarea gestiunii.</p> <p><i>* Competența de furnizare a serviciilor de administrare a domeniului public și privat este exclusivă, cu o excepție. Competența de furnizare a serviciilor de salvamar este partajată, ca urmare a finanțării duale.</i></p>		
Administrarea drumurilor publice (de interes local – comunale, vicinale, străzi)	O.G. 43/1997 privr.d regimul drumurilor; O.G. nr. 71/2002 privind organizarea și funcționarea	Drumurile publice sunt în proprietatea unităților	Reglementarea locală, înființarea, organizarea și gestiunea se realizează similar serviciilor de administrare a domeniului public și privat.	<u>Funcționare:</u> Veniturile autonome ale bugetelor locale ⁹¹ ;	Idem servicii de administrare a domeniului public și privat.

⁹¹ Veniturile autonome sunt cele a căror alocare este decisă de autoritățile administrației publice locale, în funcție de necesitățile locale. Ele includ venituri locale, venituri din cote defalcate din impozitul pe venit, venituri pentru echilibrare.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
	serviciilor publice de administrare a domeniului public și privat de interes local.	administrativ-teritoriale;	<p>Clasificarea drumurilor de interes local se face prin hotărâri ale autorităților deliberative.</p> <p>Drumurile județene din intravilanul orașelor și municipiilor sunt administrate de autoritățile administrației publice locale respective, iar cele din intravilanul comunelor de către consiliul județean.</p> <p>Drumurile naționale de pe teritoriul municipiilor sunt administrate de autoritățile administrației publice locale respective.</p> <p><i>* Având în vedere structura finanțării, administrarea drumurilor comunale este considerată competență partajată între autoritățile administrației publice locale și administrația publică centrală.</i></p>	<p>Sume defalcate din taxa pe valoarea adăugată pentru finanțarea cheltuielilor privind drumurile județene și comunale.</p> <p><u>Dezvoltare:</u> Veniturile autonome ale bugetelor locale; Împrumuturi; Proiecte finanțate din fonduri externe nerambursabile; Proiecte finanțate din programe naționale de dezvoltare (de exemplu, Programul Național de Dezvoltare Locală).</p>	

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
Administrarea instituțiilor de cultură de interes local	Legea nr. 334/2002 legea bibr.otecilor, Ordonanța Guvernului nr. 21/2007 privind instituțiile și companiile de spectacole sau concerte, precum și desfășurarea activităților de impresariat artistic, Legea nr. 311/2003 legea muzer.or și a colecțiilor publice, Legea nr. 292/2003 privind organizarea și funcționarea așezămintelor culturale	Clădirile în care își desfășoară activitatea instituțiile culturale sunt în proprietatea unităților administrativ-teritoriale	Instituțiile de cultură sunt înființate și/sau organizate prin hotărâri ale autorităților deliberative. Instituțiile de cultură pot funcționa ca instituții publice de interes local, cu sau fără personalitate juridică, sau compartimente în aparatele de specialitate. Adeseori, instituțiile de cultură sunt organizate după modelul sediu central – filiale (de exemplu, bibliotecile și muzeele).	<u>Funcționare:</u> Venituri proprii ale insnr.uțiilor de cultură din taxe, chirii etc; Impozitul pe spectacole, care se face venit la bugetele locale; Subvenții de la bugetele locale (din veniturile autonome). <u>Dezvoltare:</u> Veniturile autonome ale bugetelor locale; Împrumuturi; Proiecte finanțate din fonduri externe nerambursabile; Proiecte finanțate din programe naționale de dezvoltare (de exemplu, Programul	Autoritățile executive, autoritățile deliberative, prin aparatele de specialitate. Ministerul Culturii, prin serviciile deconcentrate județene de cultură.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
Alimentarea cu apă și canalizarea și epurarea apelor uzate și pluviale	Legea nr. 241/2006 serviciului de alimentare cu apă și de canalizare; Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice	Proprietatea asupra infrastructurii tehnico-edilitare aparține unităților administrativ-teritoriale	Reglementarea locală, înființarea și organizarea sunt atribuții exclusive ale autorităților deliberative, la propunerea autorităților executive. Activitățile serviciului de alimentare cu apă și de canalizare se organizează și se desfășoară pe baza unui caiet de sarcini și a unui regulament de serviciu, aprobate de autoritățile deliberative, prin care se stabilesc nivelurile de calitate și indicatorii de performanță ai serviciilor, condițiile tehnice, raporturile operator-utilizatori, precum și modul de tarificare, facturare și încasare a contravalorii serviciilor furnizate/ prestate.	Național de Dezvoltare Locală). <u>Funcționare:</u> Venituri proprii ale operatorilor: prețuri, tarifele, taxe; Taxe speciale; Subvenții de la bugetele locale. <u>Dezvoltare:</u> Investiții directe în infrastructură finanțate din bugetele locale sau din împrumuturi; Subvenții pentru dezvoltare de la bugetele locale; Proiecte finanțate din fonduri externe nerambursabile; Fondul de întreținere,	Autoritățile executive, autoritățile deliberative, prin aparatele de specialitate; Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice.

90

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			<p>Gestiune directă: instituții publice de interes local cu personalitate juridică; operatori economici cu capital al unităților administrativ-teritoriale; operatori regionali înființați de unități administrativ-teritoriale, controlați prin asociații de dezvoltare intercomunitară. Operatorii se organizează și funcționează pe baza unui regulament de organizare și funcționare.</p> <p>Gestiune delegată: operatori economici cu capital privat sau mixt. Relațiile cu operatorul sunt stabilite prin contractul de delegare a gestiunii, care poate fi un contract de concesiune sau de achiziții publice. Procedura de atribuire se stabilește conform prevederilor Legii nr. 100/2016 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de</p>	<p>Înlocuire și dezvoltare; Proiecte finanțate din programe naționale de dezvoltare (de exemplu, Programul Național de Dezvoltare Locală).</p>	

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			<p>servicii sau ale Legii nr. 98/2016 privind achizițiile publice. Este permisă asocierea unităților administrativ-teritoriale în vederea furnizării serviciilor. Asociațiile de dezvoltare intercomunitară adoptă hotărâri de dare în administrare sau organizează delegarea gestiunii, acționând în numele unităților administrativ-teritoriale componente.</p> <p>Operatorii serviciului trebuie să obțină licența din partea Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice.</p>		
Iluminatul public	Legea nr. 230/2006 serv.ului de alimentare cu apă și de canalizare; Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice	Proprietatea asupra infrastructurii tehnico-edilitare aparține unităților	Reglementarea locală, înființarea și organizarea sunt atribuții exclusive ale autorităților deliberative, la propunerea autorităților executive.	<u>Funcționare:</u> Subvenții de la bugetele locale. <u>Dezvoltare:</u> Investiții directe în infrastructură finanțate din	Autoritățile executive, autoritățile deliberative, prin aparatele de specialitate;

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
		administrativ-teritoriale	<p>Activitățile serviciului de iluminat public se organizează și se desfășoară pe baza unui caiet de sarcini și a unui regulament de serviciu, aprobate de autoritățile deliberative, prin care se stabilesc nivelurile de calitate și indicatorii de performanță ai serviciilor, condițiile tehnice, raporturile operator-utilizatori, modul de finanțare.</p> <p>Gestiune directă: instituții publice de interes local cu personalitate juridică; operatori economici cu capital al unităților administrativ-teritoriale; operatori înființați de unități administrativ-teritoriale, controlați prin asociații de dezvoltare intercomunitară. Operatorii se organizează și funcționează pe baza unui regulament de organizare și funcționare.</p>	<p>bugetele locale sau din împrumuturi; Proiecte finanțate din fonduri externe nerambursabile; Proiecte finanțate din programe naționale de dezvoltare (de exemplu, Programul Național de Dezvoltare Locală).</p>	<p>Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice.</p>

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			<p>Gestiune delegată: operatori economici cu capital privat sau mixt. Relațiile cu operatorul sunt stabilite prin contractul de delegare a gestiunii, care poate fi un contract de concesiune sau de achiziții publice. Procedura r. atribuire se stabilește conform prevederilor Legii nr. 100/2016 privind concesiunir. de lucrări și concesiunile de servicii sau ale Legii nr. 98/2016 privind achizițiile publice.</p> <p>Este permisă asocierea unităților administrativ-teritoriale în vederea furnizării serviciilor.</p> <p>Asociațiile de dezvoltare intercomunitară adoptă hotărâri de dare în administrare sau organizează delegarea gestiunii, acționând în numele unităților administrativ-teritoriale componente.</p> <p>Operatorii serviciului trebuie să obțină licența din partea</p>		

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice.		
Salubritatea (colectarea, transportul, prelucrarea, tratarea, și depozitarea deșeurilor; curățarea căilor publice; dezapezirea; colectarea cadavrelor animalelor; dezinsecția, dezinsecția și deratizarea)	Legea nr. 101/2006 serviciului de salubritate a localităților; Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice	Proprietatea asupra infrastructurii tehnico-edilitare aparține unităților administrativ-teritoriale	Reglementarea locală, înființarea și organizarea sunt atribuții exclusive ale autorităților deliberative, la propunerea autorităților executive. Activitățile serviciului de salubritate se organizează și se desfășoară pe baza unui caiet de sarcini și a unui regulament de serviciu, aprobate de autoritățile deliberative, prin care se stabilesc nivelurile de calitate și indicatorii de performanță ai serviciilor, condițiile tehnice, raporturile operator-utilizatori, precum și modul de tarifare, facturare și încasare a contravalorii serviciilor furnizate/ prestate.	<u>Funcționare:</u> Venituri proprii ale operatorilor: prețuri, tarifele, taxe; Taxe speciale; Subvenții de la bugetele locale. <u>Dezvoltare:</u> Investiții directe în infrastructură finanțate din bugetele locale sau din împrumuturi; Subvenții pentru dezvoltare de la bugetele locale; Proiecte finanțate din fonduri externe nerambursabile; Proiecte finanțate din programe	Autoritățile executive, autoritățile deliberative, prin aparatele de specialitate; Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice.

95

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			<p>Autoritatea deliberativă poate stabili modalități diferite de gestiune pentru diferitele activități ale serviciului.</p> <p>Gestiune directă: instituții publice de interes local cu personalitate juridică; operatori economici cu capital al unităților administrativ-teritoriale; operatori regionali înființați de unități administrativ-teritoriale, controlați prin asociații de dezvoltare intercomunitară. Operatorii se organizează și funcționează pe baza unui regulament de organizare și funcționare.</p> <p>Gestiune delegată: operatori economici cu capital privat sau mixt. Relațiile cu operatorul sunt stabilite prin contractul de delegare a gestiunii, care poate fi un contract de concesiune sau de achiziții publice. Procr.ura de atribuire se stabilește conform</p>	<p>naționale de dezvoltare (de exemplu, Programul Național de Dezvoltare Locală).</p>	

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			<p>prevederilor Legii nr. 100/2016 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii sau ale Legii nr. 98/2016 privind achizițiile publice.</p> <p>Este permisă asocierea unităților administrativ-teritoriale în vederea furnizării serviciilor.</p> <p>Asociațiile de dezvoltare intercomunitară adoptă hotărâri de dare în administrare sau organizează delegarea gestiunii, acționând în numele unităților administrativ-teritoriale componente.</p> <p>Operatorii serviciului trebuie să obțină licența din partea Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice.</p>		
Alimentarea cu energie termică produsă în sistem centralizat	Legea nr. 325/2006 a serviciului public de alimentare cu energie termică;	Proprietatea asupra infrastructurii tehnico-edilitare	Reglementarea locală, înființarea și organizarea sunt atribuții exclusive ale autorităților deliberative, la	<u>Funcționare:</u> Venituri proprii ale operatorilor: tarife;	Autoritățile executive, autoritățile deliberative, prin

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
(producerea, transportul, distribuția și furnizarea energiei termice în sistem centralizat)	Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice	aparține unităților administrativ-teritoriale (centrale termice, rețele de transport și distribuție/ stații termice, echipamente). În câteva municipii – București, Constanța, Craiova – centralele electrice de termoficare se află în proprietatea unor operatori economici cu capital de stat.	propunerea autorităților executive. Acestea înființază compartimente energetice în cadrul aparatelor de specialitate, care planifică, coordonează, organizează și controlează serviciul, respectiv operatorii. Activitățile serviciului de alimentare centralizată cu energie termică se organizează și se desfășoară pe baza unui caiet de sarcini și a unui regulament de serviciu, aprobate de autoritățile deliberative, prin care se stabilesc nivelurile de calitate și indicatorii de performanță ai serviciilor, condițiile tehnice, raporturile operator-utilizatori, precum și modul de tarificare, facturare și încasare a contravalorii serviciilor furnizate/ prestate.	Subvenții de la bugetele locale pentru: - acoperirea diferenței dintre costurile suportate în legătură cu obligația de serviciu public și sumele efectiv încasate, în baza prețului local aprobat. <u>Dezvoltare:</u> Investiții directe în infrastructură finanțate din bugetele locale sau din împrumuturi; Subvenții pentru dezvoltare de la bugetele locale;	compartimentele energetice; Autoritatea Națională de Reglementare în Domeniul Energiei.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			<p>Gestiune directă: instituții publice de interes local cu personalitate juridică; operatori economici cu capital al unităților administrativ-teritoriale; operatori regionali înființați de unități administrativ-teritoriale, controlați prin asociații de dezvoltare intercomunitară. Operatorii se organizează și funcționează pe baza unui regulament de organizare și funcționare.</p> <p>Gestiune delegată: operatori economici cu capital privat sau mixt. Relațiile cu operatorul sunt stabilite prin contractul de delegare a gestiunii, care poate fi un contract de concesiune sau de achizițir publice. Procedura de atribuire se stabilește conform prevederilor Legii nr. 100/2016 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de</p>	<p>Proiecte finanțate din fonduri externe nerambursabile.</p> <p>* Ministerul Muncii și Protecției Sociale, prin Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială, achită persoanelor din categorii vulnerabile ajutoare pentru încălzirea locuinței.</p>	

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			servicii sau ale Legii nr. 98/2016 privind achizițiile publice. Operatorii serviciului trebuie să obțină licența din partea Autorității Naționale de Reglementare în Domeniul Energiei.		
Transportul public local de călători (pe raza unității administrativ-teritoriale sau, în cazul furnizării serviciului prin asociere, pe raza unităților administrativ-teritoriale membre ale asociației de dezvoltare intercomunitară)	Legea nr. 92/2007 a serviciilor publice dr.transport persoane în unitățile administrativ-teritoriale; Regulamentul (CE) nr. 1.370/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 octombrie 2007 privind serviciile publice de transport feroviar și rutier de călători;	Proprietatea asupra infrastructurii de transport și, de regulă, asupra mijloacelor de transport aparține unităților administrativ-teritoriale În cazul operatorilor economici cu capital privat, care prestează serviciul,	Reglementarea locală, înființarea și organizarea sunt atribuții exclusive ale autorităților deliberative, la propunerea autorităților executive. Acestea înființează autorități locale de transport, care planifică, coordonează, organizează și controlează serviciul, respectiv operatorii. Activitățile serviciului de transport public local se organizează și se desfășoară pe baza unui caiet de sarcini și a unui regulament de serviciu, aprobate de autoritățile deliberative, prin care se	<u>Funcționare:</u> Venituri proprii ale operatorilor: tarife; Subvenții de la bugetele locale pentru: - acoperirea diferenței dintre costurile suportate în legătură cu obligația de serviciu public și sumele efectiv încasate, la care se poate adăuga	Autoritățile executive, autoritățile deliberative, prin autoritățile locale de transport; Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice; Autoritatea Rutieră Română.

100

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Lucrând împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă!

Proiectul beneficiază de un grant în valoare de 3.277.000 € oferit de Norvegia prin Granturile Norvegiene, în cadrul Programului Dezvoltare locală.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
	Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilitate publică	proprietatea asupra mijloacelor de transport poate fi a acestora	<p>stabilesc nivelurile de calitate și indicatorii de performanță ai serviciilor, condițiile tehnice, raporturile operator-utilizatori, precum și modul de tarifare, facturare și încasare a contravalorii serviciilor furnizate/ prestate.</p> <p>Gestiune directă: instituții publice de interes local cu personalitate juridică; operatori economici cu capital al unităților administrativ-teritoriale; operatori regionali înființați de unități administrativ-teritoriale, controlați prin asociații de dezvoltare intercomunitară. Operatorii se organizează și funcționează pe baza unui regulament de organizare și funcționare.</p> <p>Gestiune delegată: operatori economici cu capital privat sau mixt. Relațiile cu operatorul sunt stabilite prin contractul de</p>	<p>un profit rezonabil.</p> <ul style="list-style-type: none"> - acordarea de facilități și compensații ca diferență dintre tariful standard și tarifele reduse pentru unele categorii de populație. <p><u>Dezvoltare:</u> Investiții directe în infrastructură finanțate din bugetele locale sau din împrumuturi; Subvenții pentru dezvoltare de la bugetele locale; Proiecte finanțate din fonduri externe nerambursabile.</p>	

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			<p>delegare a gestiunii, care poate fi un contract de concesiune sau de ac.ziții publice. Procedura de atribuire se stabilește conform prevederilor Legii nr. 100/2016 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii sau ale Legii nr. 98/2016 privind achizițiile publice.</p> <p>Este permisă asocierea unităților administrativ-teritoriale în vederea furnizării serviciilor.</p> <p>Asociațiile de dezvoltare intercomunitară adoptă hotărâri de dare în administrare sau organizează delegarea gestiunii, acționând în numele unităților administrativ-teritoriale componente.</p> <p>Operatorii serviciului trebuie să obțină licența din partea Autorității Rutiere Române.</p>		

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
Serviciile de asistență socială de interes local (pentru protecția copilului, protecția persoanelor vârstnice, protecția persoanelor cu dizabilități, a persoanelor fără adăpost, a victimelor traficului de persoane, a victimelor violenței în familie șr.a persoanelor aflate în situații econor.co-sociale sau medicale deosebite)	Legea nr. 292/ 2011 a asistenței sociale; Legea nr. 272/2004 privind sistemul de protecție a copilului; Legea 17/2000 privind asistența socială a persoanelor.vârstnice; Legea 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice; Legear.r. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap; Legea nr.197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale;	Proprietatea asupra infrastructurii serviciilor sociale este a unităților administrativ-teritoriale, cu excepția celei deținute de entități de drept privat, acreditate și contractate ca furnizori de servicii sociale	Reglementarea locală, înființarea și organizarea sunt atribuții exclusive ale autorităților deliberative, la propunerea autorităților executive. Acestea înființează, în cadrul aparatelor de specialitate, compartimente de servicii publice de asistență socială, compartimente de contractare a serviciilor sociale, aprobă strategia de dezvoltare a serviciilor sociale pe termen lung și planurile anuale de acțiune. Serviciile sociale pot avea destinații și denumiri diverse, precum centre de zi sau rezidențiale, locuințe protejate și unități protejate, complexuri multifuncținr.le sau complexuri de servicii, cantine sociale, servicii mobile de distribuție a hranei etc.	<u>Funcționnr.:</u> Bugetul local, din veniturile autonome ale acestuia; Bugetul de stat, prin sume defalcate din TVA pentru centre rezidențiale pentru persoane vârstnice; Venituri proprii ale prestatorilor, din tarife plătite de beneficiari; Donații și sponsorizări; <u>Dezvoltare:</u> Bugetul local, din veniturile autonome ale acestuia; Programe de investiții finanțate de la bugetul Ministerului Muncii și Protecției Sociale;	Autoritățile administrației publice locale, prin compartimentele pentru servicii publice de asistență socială; Ministerul Muncii și Protecției Sociale, prin Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială, Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție, Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități, Departamentul pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați;

103

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			<p>Annual, autoritățile executive elaborează și publică lista serviciilor sociale pe care le vor contracta cu furnizorii publici și privați de servicii sociale. Prestatorii serviciilor sociale înființate de autoritățile administrației publice locale pot fi publici și privați. Prestatorii publici sunt compartimente din aparatele de specialitate, instituții publice de interes local, cu sau fără personalitate juridică. Prestatorii privați sunt organizații neguvernamentale, cultele, filialele și sucursalele asociațiilor și fundațiilor internaționale, operatori economici.</p> <p>Prestatorii serviciilor sociale, indiferent de forma lor de organizare, trebuie acreditați. Acordarea serviciilor sociale are la bază ancheta socială și planul de intervenție aferent.</p>	<p>Proiecte finanțate din fonduri externe nerambursabile;</p>	

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			<p>În scopul dezvoltării serviciilor sociale, autoritățile administrației publice locale pot încheia contracte de parteneriat public-privat, în condițiile Legii parteneriatului public-privat nr. 178/2010.</p> <p>Autoritățile deliberative atribuie prin hotărâre prestarea serviciilor sociale către prestatori aflați în subordinea proprie.</p> <p>Serviciile sociale pot fi contractate cu prestatori privați acreditați, cu respectarea prevederilor Legii nr. 98/2016 privind achizițiile publice.</p> <p>Serviciile sociale furnizate independent de furnizori privați acreditați pot fi sprijinite financiar de administrația publică locală.</p> <p>Prestatorii serviciilor sociale trebuie să respecte standarde de calitate și normative de</p>		

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			personal, dacă acestea sunt în vigoare. Unitățile administrativ-teritoriale se pot asocia pentru înființarea de servicii rezidențiale de interes intercomunitar.		
Servicii sociale cu caracter pr.mar pentru persoanele cu handicap grav (salarizarea asistenților personali sau indemnizații)	Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap;	Nu e cazul	Potrivit legislației sectoriale, persoanele cu handicap grav au dreptul fie la un asistent personal, fie la o indemnizație lunară. Stabilirea încadrării și a gradului de handicap se realizează de către comisiile județene pentru evaluarea persoanelor adulte cu handicap. Autoritățile administrației publice locale pun în aplicare deciziile acestora. Asistenții personal sunt recrutați și salariați de administrația publică locală din unitățile administrativ-teritoriale. Indemnizațiile sunt achitate de	Bugetul de stat, prin sume defalcate din TVA, până la 90% din costurile aferente (art. 40 din Legea nr. 448/2006). Bugetul local, din veniturile autonome, în completarea veniturilor de la bugetul de stat.	Autoritățile administrației publice locale, prin compartimentele pentru servicii publice de asistență socială;

106

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			<p>unitățile administrativ-teritoriale.</p> <p>Serviciul public de asistență socială efectuează controale periodice asupra activității asistenților personali și prezintă semestrial un raport autorității deliberative.</p> <p><i>*Competențele privind serviciile sociale pentru persoanele cu handicap grav sunt partajate între autoritățile adnr.istrației publice locale și adminisnr.ția publică.entrală.</i></p>		
Învățământul preuniversitar de sr.t (preșcolar, primar, secundar inferior – gimnazial, secundar superior – liceal, vocațional, postliceal)	Legea nr. 1/2011 a educației naționale	Dreptul de proprietate asupra clădirilor și terenurilor unităților de învățământ preuniversitar de stat aparține unităților	Autoritățile deliberative organizează anual, prin hotărâre, rețeaua școlară a unităților de învățământ de stat și particular preuniversitar, cu avizul conform al inspectoratelor școlare. Dacă hotărârea nu este adoptată până la sfârșitul anului	<p><u>Funcționare:</u></p> <p>De la bugetul de stat, prin bugetul ministerului de resort sau prin sume defalcate din TVA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - finanțarea de bază, calculată conform 	Autorități executive și autoritățile deliberative, prin reprezentanții în consiliile de administrație sau prin compartimente/ instituții înființate

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
		<p>administrativ-teritoriale; acestea sunt date în administrare unităților de învățământ; Restul bazei materiale se află în proprietatea unităților de învățământ;</p>	<p>calendaristic, rețeaua școlară e organizată prin ordin al ministrului educației. Autoritățile administrației publice locale desemnează reprezentanți în consiliile de administrație ale unităților de învățământ și aprobă bugetele acestora.</p> <p>Ministerul de resort, prin serviciile deconcentrate, organizează recrutarea personalului didactic, a personalului de conducere, achită drepturile salariale.</p> <p><i>* Competențele de furnizare a serviciului de învățământ preuniversitar sunt partajate între autoritățile administrației publice locale și administrația publică centrală, prin Ministerul Educației șnr.ecetării.</i></p>	<p>standarr.lor de cost (cheltuieli de personal și parțial cheltuieli cu bunuri și servicii, potrivit articolului 104 din Legea nr. 1/2011);</p> <ul style="list-style-type: none"> - burse școlare; - finanțarea suplimentară (premiu pentru unitățile de învățământ preuniversitar de stat cu rezultate deosebite în domeniul incluziunii sau în domeniul performanțelor școlare); <p><i>* Cheltuielile de personal sunt</i></p>	<p>pentru gestionarea rețelei școlare locale; Ministerul Educației și cercetării, prin Inspectoratele Școlare Județene.</p>

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
				<p>achitate direct de Ministerul Educației; restul sumelor sunt alocate prin intermediul bugetelor locale.</p> <p>De la bugetele lor.le:</p> <ul style="list-style-type: none"> - finanțarea complementară (cheltuieli cu bunuri și servicii și alte cheltuieli, potrivit articolului 104 din Legea nr. 1/2011, de exemplu, transportul elevilor și al cadrelor didactice); - suplimentarea sumelor primite de la bugetul de stat pentru 	

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
				<p>destinațiile respective de cheltuieli.</p> <p>Din venituri proprii ale unităților de învățământ (tarife, taxe).</p> <p><u>Dezvoltare:</u> Bugetele locale din venituri autonome, proiecte cu finanțate din fonduri externe nerambursabile, proiecte finanțate din programe naționale de dezvoltare sau din împrumuturi.</p>	
Servicr. de sănătate (asistența medicală comunitară, medicina șr.lară, asistența spitalicească,	Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății; O.U.G. nr. 18/2017 privind asistența medicală comunitară;	Dreptul de proprietate asupra clădirilor și terenurilor unităților sanitare aparține	Autoritățile administrației publice locale înființează compartimente de asistența medicală comunitară, în care recrutează asistenți medicali comunitari și/ sau mediatori	<p>1. Asistența medicală comunitară</p> <p><u>Funcționare:</u> Bugetul de stat: - subvenții de la bugetul</p>	Autorități executive și autoritățile deliberative, prin comparnr.pECIALITATE și prin reprezentanții în consiliile de

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
asistență medico-socială.	O.U.G. nr. 162/2008 privind transferul ansamblului atribuțiilor și competențe exercitate de Ministerul Sănătății Publice către autoritățile administrației publice locale; Or..G. nr. 48/ 2010 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul sănătății în vederea descentralizării; O.G. nr. 70/2002 privind administrarea unităților sanitare publice de interes județean și local;	unităților administrativ-teritoriale; acestea sunt date în administrare unităților sanitare respective; Restul bazei materiale se află în proprietatea unităților sanitare; * 177 de spitale municipale, orașenești, comunale și monospecialitate se află în subordinea autorităților administrației publice locale de	sanitari. Aceștia acționează în conformitate cu ghidurile și protocoalele în domeniu, aprobate de Ministerul Sănătății. Autoritățile administrației publice locale înființează/ organizează/ desființează cabinete medicale școlare, angajează personalul medical și le finanțează cheltuielile de funcționare și dezvoltare. Autoritățile administrației publice locale propun Guvernului, cu avizul Ministerului Sănătății, înființarea și desființarea unităților sanitare cu paturi (descentralizate). Autoritățile deliberative hotărâsc, cu avizul Ministerului Sănătății, organizarea unităților sanitare cu paturi (descentralizate), numesc reprezentanți în consiliile de	Ministerului Sănătății pentru cheltuieli de personal și unele cheltuieli cu bunuri și servicii; Bugetele locale: - completarea subvențiilor de la bugetului de stat până la nivelul cheltuielilor totale; <u>Dezvoltare:</u> Bugetele locale; 2. Cabinetele medicale școlare <u>Funcționare:</u> Bugetul de stat: - subvenții de la bugetul Ministerului Sănătății pentru cheltuieli de personal și unele	administrație, după caz; Ministerul Sănătății, prin direcțiile de sănătate publ.ă; Casa Națională de Asigurări de Sănătate, prin casele de asigurări de sănătate;

111

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
		la nivelul comunelor, orașelor și municipiilor;	<p>administrație ale acestora, le aprobă bugetele și le coordonează din punct de vedere administrativ.</p> <p>Autoritățile administrației publice locale înființează/ organizează/ reorganizează/ desființează, cu avizul serviciilor deconcentrate ale Ministerului Sănătății, unități de asistență medico-socială, numesc reprezentanți în consiliile de administrație ale acestora, le aprobă bugetele și le coordonează din punct de vedere administrativ.</p> <p><i>* competențele de furnizare a serviciilor de sănătate între autoritățile administrației publice locale și administrația publică centrală, prin Ministerul Sănătății și Casa Națională de Asigurări de Sănătate.</i></p>	<p>cheltuieli cu bunuri și servicii;</p> <p>Bugetele locale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea subvențiilor de la bugetului de stat până la nivelul cheltuielilor totale; <p><u>Dezvoltare:</u> Bugetele locale;</p> <p>3. Unități sanitare cu paturi</p> <p><u>Funcționare:</u> Bugetul de stat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - venituri aferente contractelor de prestări servicii cu casele de asigurări de sănătate, dintr.țiile de sănătate publică, institutele medico-legale; 	

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
				<p>Bugetele locale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - subvenții pentru cheltuieli cu bunuri și servicii (reparații, utilități etc.); <p><u>Dezvoltare:</u></p> <p>Bugetul de stat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - subvenții pentru cheltuieli de capital din bugetul Ministerului Sănătății (prin bugetele locale); <p>Bugetele locale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - subvenții pentru cheltuieli de capital din venituri autonome ale bugetelor locale; - proiecte cu finanțare din 	

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
				<p>fonduri externe nerambursabile;</p> <ul style="list-style-type: none"> - împrumuturi; <p>4. Unități de asistență medico-socială:</p> <p><u>Funcționare:</u></p> <p>Bugetul de stat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - subvenții de la bugetul Ministerului Sănătății pentru cheltuieli de personal și unele cheltuieli cu bunuri și servicii; - venituri aferente contractelor de prestări servicii cu casele de asigurări de sănătate; <p>Bugetele locale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - completarea subvențiilor de la 	

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
Ordinea și liniștea publică (poliția locală sau paza comunală, după caz)	Legea nr. 155/2010 a poliției locale	Proprietatea asupra bazei materiale aparține unității administrativ-teritoriale	Autoritățile deliberative aprobă, la propunerea autorităților executive: înființarea poliției locale sau a pazei comunale. Dacă la nivelul unității administrativ-teritoriale funcționează poliția locală, prin hotărârea autorității deliberative se constituie comisia locală de ordine publică. Autoritățile deliberative aprobă regulamentul de organizare și funcționare a poliției locale, pe baza regulamentului-cadru aprobat de Ministerul Afacerilor Interne. Autoritățile deliberative aproba planul anual de ordine și siguranță publică.	<p>bugetului de stat până la nivelul cheltuielilor totale;</p> <p><u>Dezvoltare:</u> Bugetele locale;</p> <p><u>Funcționare:</u> - bugetele locale, din venituri autonome;</p> <p><u>Dezvoltare:</u> - bugetele locale, din venituri autonome;</p>	Autoritățile executive și autoritățile deliberative;

115

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			<p>Poliția locală are atribuții de menținere a ordinii și liniștii publice, de fluidizare a circulației pe drumurile publice, asigurare a disciplinei în construcții și afișaj stradal, a protecției mediului și inspecție a activităților comerciale.</p> <p>Poliția locală colaborează cu unitățile poliției naționale.</p> <p>Dacă nu este organizată poliția locală, autoritățile deliberative aprobă planul anual de pază al comunei.</p>		
Amenajarea teritoriului și urbanismul	Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul	Proprietatea asupra documentelor de urbanism și a bazelor de date edilitare și urbane este a unității administrativ-teritoriale;	Autoritățile administrației publice locale organizează și asigură furnizarea activităților de urbanism și amenajarea teritoriului. În cadrul aparatelor de specialitate se organizează compartimente de specialitate, conduse de arhitectul-șef al unității administrativ-teritoriale, iar în coordonarea autorităților	<p><u>Finanțarea elaborării documentațiilor de urbanism se asigură din bugetele locale local pentru:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>strategia de dezvoltare teritorială zonală;</u> 	Monitorizarea implementării politicii de urbanism se află în sarcina compartimentelor de specialitate, conduse de arhitectul-șef al unității

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
		Proprietatea asupra bazelor de date cadastrale și de carte funciară este a Agenției Naționale de Cadastru și Publicitate Imobiliară	executive se înființează Comisii tehnice de amenajare a teritoriului și urbanism. Având în vedere dificultățile de atragere în funcția de arhitect-șef a persoanelor calificate, se poate opta pentru furnizarea activităților aferente prin asociații de dezvoltare intercomunitară sau filiale județene cu personalitate juridică ale structurilor asociative. Specialiștii din cadrul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, care prestează servicii în domeniul amenajării teritoriului și urbanismului, exercită prerogative de putere publică și pot semna documentele emise sau întocmite în numele autorităților administrației publice locale pentru care asigură serviciile publice respective.	<ul style="list-style-type: none"> - <u>planul de mobilitate urbană</u>; - <u>planul urbanistic general</u>; - <u>planurile urbanistice zonale pentru zone centrale, zone protejate în integralitatea lor și zone de protecție a monumentelor, precum și planurile urbanistice zonale și de detalii privind realizarea unor obiective de interes public.</u> <p><u>Elaborarea altor planuri urbanistice</u></p>	administrativ-teritoriale. Controlul respectării disciplinei în construcții se realizează prin compartimente specializate de inspecție în construcții din aparatele de specialitate sau din polița locală.

117

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			<p>Autoritățile administrației publice locale aprobă documentațiile de urbanism și de amenajarea teritoriului. Elaborarea acestora poate fi realizată în interiorul compartimentelor de specialitate din aparatele de specialitate sau prestatori privați contractați de unitățile administrativ-teritoriale. În al doilea caz, verificarea calității și conformității documentațiilor revine personalului propriu al administrației publice locale. Documentațiile de urbanism aplicabile comunelor, orașelor și municipiilor sunt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - strategia de dezvoltare teritorială zonală periurbană/metropolitană (numai pentru u.a.t. membre în zone metropolitane sau din 	<p><u>zonale și de detaliu se finanțează de către persoanele interesate. Indiferent de inițiativa sau de sursa de finanțare, autoritățile administrației publice locale în competența cărora se află elaborarea, avizarea și aprobarea documentației de amenajare a teritoriului și urbanism sunt responsabile pentru întregul conținut al reglementărilor adoptate.</u></p>	

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			<p>aglomerări urbane, cu participarea consiliului județean);</p> <ul style="list-style-type: none"> - planul de mobilitate urbană (numai pentru municipiul București și municipiile de rang 1 și 2); - planul urbanistic general; - planul urbanistic zonal; - planul urbanistic de detaliu. 		
Evidența persoanelor (stare civilă, cărți de identitate)	O.G. nr. 84/2001 privind înființarea, organizarea și funcționarea serviciilor publice comunitare de evidența a persoanelor	Proprietatea asupra spațiilor de funcționare aparține unității administrativ-teritoriale, cu excepția cazurilor în care serviciile funcționează în cadrul unităților poliției naționale;	<p>Autorități deliberative înființează, organizează sau desființează, la propunerea autorităților executive, serviciile publice comunitare locale pentru evidența persoanelor (SPCLEP). Activitatea acestora e coordonată de secretarul general al unității administrativ-teritoriale.</p> <p>În activitate, SPCLEP colaborează cu serviciile județene de profil și cu Direcția pentru Evidența Persoanelor și</p>	<p><u>Funcționare:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - bugetele locale, din venituri autonome; <p><u>Dezvoltare:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - bugetele locale, din venituri autonome; 	<p>Autoritățile executive și autoritățile deliberative; Direcțiile județene pentru evidența persoanelor; Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date;</p>

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
		Restul bazei materiale aparține unității administrativ-teritoriale sau serviciilor însele, atunci când au personalitate juridică	<p>Administrarea Bazelor de Date din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.</p> <p>SPCLEP respectă normele de activitate, normativele de personal și dotare emise de Direcția pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.</p> <p><i>* Competențele privind furnizarea serviciului de evidența persoanelor sunt partajate între autoritățile administrației publice locale și administrația publică centrală, prin Ministerul Afacerilor Interne.</i></p>		

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Tabelul 19 - Descrierea succintă a competențelor în furnizarea unor servicii publice de la nivelul comunelor, orașelor și municipiilor

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
Administrarea drumurilor publice (județene)	O.G. 43/1997 privind regimul drumurilor; O.G. nr. 71/2002 privind organizarea și funcționarea serviciilor publice de administrare a domeniului public și privat de interes local;	Drumurile publice sunt în proprietatea unităților administrativ-teritoriale;	Reglementarea locală, înființarea și organizarea sunt atribuții exclusive ale autorităților deliberative, la propunerea autorităților executive. Gestiune directă: compartimente din aparatele de specialitate, instituții publice de interes județean. Acestea funcționează în baza unui regulament de organizare și funcționare. De cele mai multe ori, structurile desemnate achiziționează lucrări de la terți, prin achiziție publică, conform prevederilor Legii nr. 98/2016 privind achizițiile publice. Gestiune delegată: operatori economici cu capital al unităților administrativ-teritoriale sau privat. Gestiunea delegată este implementată în baza unui contract de delegare a gestiunii. Procedura de atribuire se stabilește conform	<u>Funcționare:</u> Veniturile autonome ale bugetelor locale ⁹² ; Sume defalcate din taxa pe valoarea adăugată pentru finanțarea cheltuielilor privind drumurile județene și comunale. <u>Dezvoltare:</u> Veniturile autonome ale bugetelor locale; Împrumuturi; Proiecte finanțate din fonduri externe nerambursabile; Proiecte finanțate din programe naționale de dezvoltare (de exemplu, Programul Național de Dezvoltare Locală).	Idem servicii de administrare a domeniului public și privat.

121

⁹² Veniturile autonome sunt cele a căror alocare este decisă de autoritățile administrației publice locale, în funcție de necesitățile locale. Ele includ venituri locale, venituri din cote defalcate din impozitul pe venit, venituri pentru echilibrare.

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			<p>prevederilor Legii nr. 98/2016 privind achizițiile publice și ale Legii nr. 100/2016 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii. Clasificarea drumurilor de interes județean se face prin hotărâri ale autorităților deliberative. Drumurile județene din intravilanul orașelor și municipiilor sunt administrate de autoritățile administrației publice locale respective, iar cele din intravilanul comunelor de către consiliul județean.</p> <p>* Având în vedere structura finanțării, administrarea drumurilor județene este considerată competență partajată între autoritățile administrației publice locale și administrația publică centrală.</p>		
Administrarea instituțiilor de	Legea nr. 334/2002 legea bibliotecilor,	Clădirile în care își desfășoară activitatea	Instituțiile de cultură sunt înființate și/sau organizate prin hotărâri ale autorităților deliberative.	<u>Funcționare:</u> Venituri proprii ale instituțiilor de cultură din taxe, chirii etc;	Autoritățile executive, autoritățile

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
cultură de interes județean	Ordonanța Guvernului nr. 21/ 2007 privind instituțiile și companiile de spectacole sau concerte, precum și desfășurarea activității de impresariat artistic, Legea nr. 311/2003 legea muzeelor și a colecțiilor publice, Legea nr. 292/2003 privind organizarea și funcționarea așezămintelor culturale	instituțiile culturale sunt în proprietatea unităților administrativ-teritoriale	Instituțiile de cultură pot funcționa ca instituții publice de interes județean, cu sau fără personalitate juridică, sau compartimente în aparatele de specialitate. Adeseori, instituțiile de cultură sunt organizate după modelul sediu central – filiale (de exemplu, bibliotecile și muzeele).	Subvenții de la bugetele locale (din veniturile autonome). <u>Dezvoltare:</u> Veniturile autonome ale bugetelor locale; Împrumuturi; Proiecte finanțate din fonduri externe nerambursabile; Proiecte finanțate din programe naționale de dezvoltare (de exemplu, Programul Național de Dezvoltare Locală).	deliberative, prin aparatele de specialitate; Ministerul Culturii, prin serviciile deconcentrate județene de cultură.
Transportul public local de călători	Legea nr. 92/2007 a	Proprietatea asupra	Reglementarea locală, înființarea și organizarea sunt atribuții exclusive	<u>Funcționare:</u>	Autoritățile executive,

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
(între localitățile de pe raza județului)	serviciilor publice de transport persoane în unitățile administrativ-teritoriale; Regulamentul (CE) nr. 1.370/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 23 octombrie 2007 privind serviciile publice de transport feroviar și rutier de călători; Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice	infrastructurii de transport și, de regulă, asupra mijloacelor de transport aparține unităților administrativ-teritoriale În cazul operatorilor economici cu capital privat, care prestează serviciul, proprietatea asupra mijloacelor de transport poate fi a acestora	ale autorităților deliberative, la propunerea autorităților executive. Acestea înființează autorități județene de transport, care planifică, coordonează, organizează și controlează serviciul, respectiv operatorii. Activitățile serviciului de transport public intra-județean se organizează și se desfășoară pe baza unui caiet de sarcini și a unui regulament de serviciu, aprobate de autoritățile deliberative, prin care se stabilesc nivelurile de calitate și indicatorii de performanță ai serviciilor, condițiile tehnice, raporturile operator-utilizatori, precum și modul de tarifare, facturare și încasare a contravalorii serviciilor furnizate/prestate. De regulă, serviciul este furnizat prin gestiune delegată, prestatorii fiind operatori economici cu capital privat sau mixt. Relațiile cu operatorul sunt stabilite prin contractul de delegare a gestiunii, care poate fi un contract	Venituri proprii ale operatorilor: tarife; Subvenții de la bugetele locale pentru: - acoperirea diferenței dintre costurile suportate în legătură cu obligația de serviciu public și sumele efectiv încasate, la care se poate adăuga un profit rezonabil. - acordarea de facilități și compensații ca diferență dintre tariful standard și tarifele reduse pentru unele categorii de populație. <u>Dezvoltare:</u> Investiții directe în infrastructură finanțate din bugetele locale sau din împrumuturi; Subvenții pentru dezvoltare de la bugetele locale; Proiecte finanțate din fonduri externe nerambursabile.	autoritățile deliberative, prin autoritățile județene de transport; Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice; Autoritatea Rutieră Română.

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Lucrând împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă!

Proiectul beneficiază de un grant în valoare de 3.277.000 € oferit de Norvegia prin Granturile Norvegiene, în cadrul Programului Dezvoltare locală.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			de concesiune sau de achiziții publice. Procedura de atribuire se stabilește conform prevederilor Legii nr. 100/2016 privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii sau ale Legii nr. 98/2016 privind achizițiile publice. Operatorii serviciului trebuie să obțină licența din partea Autorității Rutiere Române.		
Serviciile de asistență socială de interes județean (servicii preventive și rezidențiale cu pentru protecția copilului, protecția persoanelor vârstnice, protecția persoanelor cu dizabilități)	Legea nr. 292/2011 a asistenței sociale; Legea nr. 272/2004 privind sistemul de protecție a copilului; Legea 17/2000 privind asistența socială a	Proprietatea asupra infrastructurii serviciilor sociale este a unităților administrativ-teritoriale, cu excepția celei deținute de entități de drept privat, acreditate și contractate ca furnizori de servicii sociale	Reglementarea locală, înființarea și organizarea sunt atribuții exclusive ale autorităților deliberative, la propunerea autorităților executive. Acestea au în subordonare direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului (DGASPC), aprobă strategia de dezvoltare a serviciilor sociale pe termen lung și planurile anuale de acțiune. DGASPC coordonează serviciile publice de asistență socială înființate de comunele, orașele și municipiile din județele respective.	<u>Funcționare:</u> Bugetul local, din veniturile autonome ale acestuia; Bugetul de stat, prin sume defalcate din TVA pentru serviciile de protecția copilului, a persoanelor cu dizabilități și pentru centre rezidențiale pentru persoane vârstnice; Venituri proprii ale prestatorilor, din tarife plătite de beneficiari; Donații și sponsorizări; <u>Dezvoltare:</u> Bugetul local, din veniturile autonome ale acestuia;	Autoritățile administrației publice locale, prin DGASPC; Ministerul Muncii și Protecției Sociale, prin Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială, Autoritatea Națională pentru Protecția

125

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
	<p>persoanelor vârstnice; Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap; Legea nr.197/2012 privind asigurarea calității în domeniul serviciilor sociale;</p>		<p>În coordonarea consiliilor județene funcționează comisiile județene pentru protecția copilului și comisiile județene de evaluare a persoanelor adulte cu handicap. Prestatorii serviciilor sociale rezidențiale de interes județean pot fi de drept public sau privat. Prestatorii publici sunt centrele aflate în subordinea DGASPC, cu sau fără personalitate juridică. Prestatorii privați sunt organizații neguvernamentale, filialele și sucursalele asociațiilor și fundațiilor internaționale, operatori economici. Prestatorii serviciilor sociale, indiferent de forma lor de organizare, trebuie acreditați. În scopul dezvoltării serviciilor sociale, autoritățile administrației publice locale pot încheia contracte de parteneriat public-privat, în condițiile Legii parteneriatului public-privat nr. 178/2010. Prestatorii serviciilor sociale trebuie să respecte standarde de calitate și</p>	<p>Programe de investiții finanțate de la bugetul Ministerului Muncii și Protecției Sociale; Proiecte finanțate din fonduri externe nerambursabile;</p>	<p>Drepturilor Copilului și Adopție, Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități;</p>

126

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
			<p>normative de personal, dacă acestea sunt în vigoare.</p> <p>*Competențele privind serviciile de asistență socială de interes județean sunt partajate între autoritățile administrației publice locale și administrația publică centrală, prin Ministerul Muncii și Protecției Sociale.</p>		
Învățământul special (pentru persoane cu nevoi speciale)	Legea nr. 1/2011 a educației naționale	Dreptul de proprietate asupra clădirilor și terenurilor unităților de învățământ special aparține unităților administrativ-teritoriale; acestea sunt date în administrare unităților de învățământ;	<p>Autoritățile administrației publice locale desemnează reprezentanți în consiliile de administrație ale unităților de învățământ special și aprobă bugetele acestora.</p> <p>Ministerul de resort, prin serviciile deconcentrate, organizează recrutarea personalului didactic, a personalului de conducere, achită drepturile salariale.</p> <p>* Competențele de furnizare a serviciului de învățământ special sunt partajate între autoritățile administrației publice locale și</p>	<p>Funcționare:</p> <p>De la bugetul de stat, prin bugetul ministerului de resort sau prin sume defalcate din TVA:</p> <ul style="list-style-type: none"> - finanțarea de bază, calculată conform standardelor de cost (cheltuieli de personal și parțial cheltuieli cu bunuri și servicii, potrivit articolului 104 din Legea nr. 1/2011); - burse școlare; - finanțarea suplimentară (premiu pentru unitățile de învățământ preuniversitar 	Autorități executive și autoritățile deliberative, prin reprezentanții în consiliile de administrație sau prin compartimente/instituții înființate pentru gestionarea rețelei școlare locale;

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
		Restul bazei materiale se află în proprietatea unităților de învățământ;	administrația publică centrală, prin Ministerul Educației și Cercetării.	<p>de stat cu rezultate deosebite în domeniul incluziunii sau în domeniul performanțelor școlare);</p> <p><i>* Cheltuielile de personal sunt achitate direct de Ministerul Educației; restul sumelor sunt alocate prin intermediul bugetelor locale.</i></p> <p>De la bugetele locale:</p> <ul style="list-style-type: none"> - finanțarea complementară (cheltuieli cu bunuri și servicii și alte cheltuieli, potrivit articolului 104 din Legea nr. 1/2011, de exemplu, transportul elevilor și al cadrelor didactice); - suplimentarea sumelor primite de la bugetul de stat pentru destinațiile respective de cheltuieli. <p>Din venituri proprii ale unităților de învățământ (tarife, taxe).</p> <p><u>Dezvoltare:</u></p>	Ministerul Educației și cercetării, prin Inspectoratele Școlare Județene.

128

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
				Bugetele locale din venituri autonome, proiecte cu finanțate din fonduri externe nerambursabile, proiecte finanțate din programe naționale de dezvoltare sau din împrumuturi.	
Servicii de sănătate (asistența spitalicească, asistență medico-socială)	Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății; O.U.G. nr. 48/2010 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul sănătății în vederea descentralizării; O.G. nr. 70/2002 privind	Dreptul de proprietate asupra clădirilor și terenurilor sanitare aparține unităților administrativ-teritoriale; acestea sunt date în administrare unităților sanitare respective; Restul bazei materiale se află în proprietatea	Autoritățile administrației publice locale propun Guvernului, cu avizul Ministerului Sănătății, înființarea și desființarea unităților sanitare cu paturi (descentralizate). Autoritățile deliberative hotărăsc, cu avizul Ministerului Sănătății, organizarea unităților sanitare cu paturi (descentralizate), numesc reprezentanți în consiliile de administrație ale acestora, le aprobă bugetele și le coordonează din punct de vedere administrativ. Autoritățile administrației publice locale înființează/ organizează/ reorganizează/ desființează, cu avizul serviciilor deconcentrate ale Ministerului Sănătății, unități de	1. Unități sanitare cu paturi <u>Funcționare:</u> Bugetul de stat: - venituri aferente contractelor de prestări servicii cu casele de asigurări de sănătate, direcțiile de sănătate publică, institutele medico-legale; Bugetele locale: - subvenții pentru cheltuieli cu bunuri și servicii (reparații, utilități etc.); <u>Dezvoltare:</u> Bugetul de stat: - subvenții pentru cheltuieli de capital din bugetul	Autorități executive și autoritățile deliberative, prin compartimentele de specialitate și prin reprezentanții în consiliile de administrație, după caz; Ministerul Sănătății, prin direcțiile de sănătate publică; Casa Națională de Asigurări de Sănătate, prin

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
	administrarea unităților sanitare publice de interes județean și local;	unităților sanitare; * 93 de spitale județene și monospecialitate se află în subordinea autorităților administrației publice locale de la nivelul județelor;	asistență medico-socială, numesc reprezentanți în consiliile de administrație ale acestora, le aprobă bugetele și le coordonează din punct de vedere administrativ. <i>* competențele de furnizarea a serviciilor de sănătate sunt partajate între autoritățile administrației publice locale și administrația publică centrală, prin Ministerul Sănătății și Casa Națională de Asigurări de Sănătate.</i>	Ministerului Sănătății (prin bugetele locale); Bugetele locale: - subvenții pentru cheltuieli de capital din venituri autonome ale bugetelor locale; - proiecte cu finanțare din fonduri externe nerambursabile; - împrumuturi; 4. Unități de asistență medico-socială: <u>Funcționare:</u> Bugetul de stat: - subvenții de la bugetul Ministerului Sănătății pentru cheltuieli de personal și unele cheltuieli cu bunuri și servicii; - venituri aferente contractelor de prestări servicii cu casele de asigurări de sănătate; Bugetele locale:	casele de asigurări de sănătate;

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Denumirea serviciului	Legislația primară	Regimul proprietății	Înființarea, organizarea, prestarea	Finanțarea funcționării și a dezvoltării	Monitorizare și control
				- completarea subvențiilor de la bugetului de stat până la nivelul cheltuielilor totale; <u>Dezvoltare:</u> Bugetele locale;	

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Recomandări

- Pentru a face propuneri viabile, aleșii locali trebuie să posede cunoștințe temeinice ale legislației, cadrului instituțional, infrastructurii și caracteristicilor tehnice ale serviciilor publice locale. Colaborarea cu personalul tehnic din aparatele de specialitate și cu membrii comisiilor de specialitate din cadrul autorităților deliberative sunt esențiale pentru a elabora și promova proiecte de hotărâri sau de dispoziții de calitate.
- Aleșii locali din comune și mici orașe pot propune furnizarea în comun cu alte unități administrativ-teritoriale a unor servicii publice, în cazul cărora asocierea atrage expertiză tehnică ce lipsește la nivel local, creează economii de scară, reduce costurile unitare sau dezvoltă capacitatea administrativă. Codul Administrativ și legea finanțelor publice locale permit furnizarea în comun prin asociații de dezvoltare intercomunitară sau filialele județene cu personalitate juridică ale structurilor asociative ale a.a.p.l. a activităților de control, audit, inspecție, urbanism și amenajarea teritoriului și cadastru, dar lista poate fi completată și cu alte servicii publice (administrarea drumurilor, a zonelor verzi, dezapezirea etc.).
- Având în vedere dimensiunile foarte vaste ale legislației și caracteristicilor tehnico-edilitare ale serviciilor publice locale, este recomandat ca membrii autorităților deliberative să se specializeze pe câteva domenii înrudite, pe care să le reprezinte și în comisiile de specialitate.
- O sursă bună de inspirație pentru aleșii locali sunt bunele practici din colectivități locale învecinate sau similare. Pentru a le identifica, aleșii locali pot recurge la cercetare pe paginile de internet, în diversele rapoarte și analize publicate, precum și la informațiile deținute de structurile asociative ale a.a.p.l.
- Modalitatea de gestiune a serviciilor publice locale trebuie aleasă în funcție de mai mulți factori: complexitatea tehnică a serviciului, expertiza tehnică din aparatul de specialitate sau din instituțiile publice de interes local, proximitatea unor operatori economici specializați, posibilitatea furnizării prin asociere, posibilitatea generării și colectării de date statistice. Ca principiu, dacă există operatori economici publici sau privați capabili să presteze un serviciu public local la niveluri acceptabile de calitate, este de preferat încredințarea furnizării către aceștia și concentrarea eforturilor aparatului de specialitate pe reglementare, monitorizare, evaluare și control.
- Se recomandă stabilirea de tarife sau taxe speciale pentru finanțarea serviciilor publice locale ori de câte ori este posibil. Astfel, efortul bugetului local este mai sustenabil, iar excesele în utilizarea serviciului sunt diminuate. În cazul în care serviciul public local contribuie la reducerea unor externalități, de exemplu dezvoltarea transportului public local de persoane poate reduce poluarea atmosferică provenită de la mijloacele de transport proprietate personală, atunci există justificare pentru stabilirea unor tarife modice și majorarea efortului bugetului local.
- Managementul informațiilor privind serviciile publice este foarte important pentru măsurarea performanței prestatorilor. Aleșii locali pot contribui prin stabilirea, în colaborare cu compartimentele tehnice din aparatele de specialitate, a unor seturi de indicatori – de intrări, proces, ieșiri, rezultat – pe care prestatorii, indiferent de forma lor de organizare, să-i raporteze

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

periodic. Simultan, aparatele de specialitate trebuie să aibă capacitatea tehnică de stocare și analiză a datelor colectate, precum și disponibilitate de a le aduce la cunoștința publică.

- Analiza petițiilor, a timpului și modului de rezolvare a acestora este o sursă foarte utilă pentru aleșii locali de a dobândi informații cu privire la satisfacția utilizatorilor și la promptitudinea prestatorilor.

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Lucrând împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă!

Proiectul beneficiază de un grant în valoare de 3.277.000 € oferit de Norvegia prin Granturile Norvegiene, în cadrul Programului Dezvoltare locală.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Administrarea proprietății publice și private a unităților administrativ-teritoriale

Dreptul de proprietate al unităților administrativ-teritoriale este statuat în Constituția României⁹³. Detalierea formelor de proprietate, a gestiunii și valorificării acestora sunt prevăzute în Codul Administrativ⁹⁴.

Patrimoniul unității administrativ-teritoriale se constituie din domeniul public și domeniul privat. Domeniul public este alcătuit obligatoriu din bunurile prevăzute în Tabelul 20, precum și alte bunuri declarate de autoritatea deliberativă ca aparținând domeniului public, cu condiția să nu aparțină patrimoniului altei unități administrativ-teritoriale sau statului. Domeniul privat este alcătuit din bunuri aflate în proprietatea unității administrativ-teritoriale și care nu fac parte din domeniul public. Toate bunurile aparținând unităților administrativ-teritoriale sunt supuse inventarierii anuale. Autoritățile deliberative i se prezintă anual, de către autoritatea executivă, un raport asupra situației gestionării bunurilor.

Tabelul 20 – Bunuri care fac parte prin efectul legii din domeniul public al unităților administrativ-teritoriale. Sursa: Codul Administrativ, anexele 3 și 4

Domeniul public al comunelor, orașelor și municipiilor	Domeniul public al județelor
<ul style="list-style-type: none"> - drumurile comunale, vicinale și străzile; - piețele publice, piețele comerciale, parcurile publice, zonele de agrement, cimitirele orășenești și comunale, locuințele sociale; - lacurile și plajele care nu sunt declarate de interes public național sau județean; - rețelele de alimentare cu apă, canalizare, termoficare, stațiile de tratare și epurare a apelor uzate; - terenurile și clădirile în care își desfășoară activitatea consiliul local și primăria, precum și instituțiile publice de interes local, cum sunt: teatrele, bibliotecile, muzeele, spitalele, policlinicile și altele asemenea; - statuile și monumentele, dacă nu au fost declarate de interes public național; - bogățiile de interes public ale subsolului, dacă prin natura lor sau prin declarația legii nu sunt de interes public național; 	<ul style="list-style-type: none"> - drumurile județene; - terenurile și clădirile în care își desfășoară activitatea consiliul județean și aparatul propriu al acestuia, instituțiile publice de interes județean, cum sunt: biblioteci, muzee, spitale județene și altele asemenea bunuri, dacă nu au fost declarate de uz sau interes public național sau local; - rețelele de alimentare cu apă realizate în sistem zonal sau microzonal, precum și stațiile de tratare; - pistele de decolare, aterizare, căile de rulare și platformele pentru îmbarcare-debarcare situate pe acestea și terenurile pe care sunt amplasate care nu sunt declarate de interes public național; - ansamblurile și siturile istorice și arheologice care nu sunt declarate de interes public național;

⁹³ Constituția României, art. 136.

⁹⁴ Codul Administrativ, Partea a V-a, Reguli specifice privind proprietatea publică și privată a statului sau a unităților administrativ-teritoriale, articolele 284 – 264¹.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

- terenurile cu destinație forestieră, dacă nu sunt proprietatea persoanelor fizice, a persoanelor juridice de drept public sau privat sau a statului;- ansamblurile și siturile istorice și arheologice care nu sunt declarate de interes public național sau județean;	

Dreptul de proprietate publică

Exercitarea dreptului de proprietate publică se realizează de către autoritățile deliberative ale administrației publice locale, pentru bunurile aparținând domeniului public al unităților administrativ-teritoriale. Fundamentarea hotărârilor autorităților deliberative este realizată de compartimentele de specialitate din aparatele de specialitate ale autorităților executive.

Inventarul domeniului public

Inventarul bunurilor care alcătuiesc domeniul public al unității administrativ-teritoriale se întocmește și se actualizează de către o comisie special constituită, condusă de autoritatea executivă ori de o alta persoană împuternicită să exercite atribuțiile respective, după caz. Hotărârea de aprobare a inventarului trebuie însoțită, pentru fiecare bun inclus în domeniul public, de:

- acte doveditoare ale dreptului de proprietate, însoțite de extrase de carte funciara, din care să reiasă înscrierea dreptului de proprietate în cartea funciara și faptul că bunul în cauză nu este grevat de sarcini;
- declarație pe propria răspundere a secretarului general al unității administrativ-teritoriale din care să reiasă că bunul în cauză nu face/face obiectul unor litigii la momentul adoptării hotărârii.

În cazul în care nu există acte doveditoare ale dreptului de proprietate asupra unor bunuri imobile aflate în proprietatea publică a unității administrativ-teritoriale, aceste bunuri se pot înscrie în domeniul public respectiv, pe baza unei declarații pe propria răspundere a secretarului general al unității administrativ-teritoriale, prin care se atestă că:

- bunul în cauză nu face obiectul unor litigii cu privire la apartenența acestuia la domeniul public al unității administrativ-teritoriale respective la data semnării declarației;
- bunul în cauză nu face obiectul unor cereri de retrocedare sau de restituire.

Proiectul hotărârii privind atestarea inventarului domeniului public al unității administrativ-teritoriale se comunică și Ministerului Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației, care transmite în termen de maximum 60 zile de la comunicare, un punct de vedere cu privire la proiectul hotărârii, precum și la documentația aferentă acesteia. Aspectele neconforme sesizate de minister trebuie soluționate în termen de 45 de zile de la comunicare. Autoritatea deliberativă poate adopta hotărârea numai dacă ministerul nu mai sesizează aspecte neconforme. Ulterior, la cererea autorității executive, oficiul teritorial al Agenției Naționale de Cadastru și Publicitate

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Imobiliara operează modificările corespunzătoare în evidențele de cadastru și publicitate imobiliara.

După aprobare, inventarul bunurilor din domeniul public al unității administrativ-teritoriale constituie anexa la statutul unității administrativ-teritoriale, se publică pe pagina de internet⁹⁵ și se actualizează ori de câte ori intervin evenimente de natură juridică.

Transferuri ale bunurilor din domeniul public

Bunurile din domeniul public al unei unității administrativ-teritoriale pot fi transferate în domeniul public al statului sau al altei unității administrativ-teritoriale, prin hotărâre a autorității deliberative, la cererea autorităților destinate. Invers, în domeniul public al unei unități administrativ-teritoriale pot fi trecute bunuri din domeniul public al statului, prin hotărâre a Guvernului, la cererea autorității deliberative interesate. Transferul bunurilor din domeniul public între unități administrativ-teritoriale din județe diferite se poate face numai prin intermediul consiliilor județene, în vederea realizării unor obiective de investiții și pe durată determinată.

Trecerea unui bun din domeniul privat al unei unități administrativ-teritoriale în domeniul public al acesteia se face prin hotărâre a autorității deliberative. Trecerea unui bun din patrimoniul societăților comerciale sau al regiilor autonome, la care o unitate administrativ-teritorială este acționar, asociat sau proprietar, în domeniul public al respectivei unități administrativ-teritoriale se poate face numai cu acordul adunării generale, respectiv a consiliului de administrație, și cu achitarea contravalorii bunului.

Modalitățile de exercitare a dreptului de proprietate publică

Modalitățile de exercitare a dreptului de proprietate publică sunt stabilite de autoritățile deliberative, respectiv: darea în administrare, concesionarea, închirierea și darea în folosință gratuită.

Bunurile imobile proprietate publică care fac obiectul dării în administrare se înscriu în prealabil în cartea funciară. Dreptul de administrare se înscrie în cartea funciară de către titularul acestui drept. Un exemplu concludent este darea în administrarea asociațiilor de dezvoltare intercomunitară a infrastructurii tehnico-edilitare a unor servicii comunitare de utilități publice.

Bunurile care sunt prevăzute prin lege sau care prin natura lor pot utilizate în activități economice pot fi concesionate, în baza unui contract de concesiune de bunuri proprietate publică. Concesionarea are loc la inițiativa concedentului, respectiv unitatea administrativ-teritorială, sau ca urmare a unei propuneri însușite de acesta, primită de la orice persoană interesată. Prin contract, concesionarul primește dreptul și obligația de exploatare a unui bun proprietate publică, pentru o durată de maxim 49 de ani, în schimbul unei redevențe.

⁹⁵ În Monitorul Oficial Local, la secțiunea Statutul unității administrativ-teritoriale.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Atât concesiunea, cât și închirierea bunurilor proprietate publică a unităților administrativ-teritoriale se atribuie prin licitație publică. Procedura de atribuire este detaliată în Codul Administrativ⁹⁶.

Închirierea unui bun din domeniul public se aprobă prin hotărâre a autorității deliberative și după realizarea unei licitații publice. Hotărârea include informații despre datele de identificare și valoarea de inventar ale bunului care face obiectul închirierii, destinația dată bunului, durata și prețul minim al închirierii⁹⁷.

Darea în folosință gratuită a unui bun este condiționată de utilizarea sa potrivit destinației prevăzute în hotărârea autorității deliberative.

Dreptul de proprietate privată

Bunurile care fac parte din domeniul privat al unităților administrativ-teritoriale se află în circuitul civil și se supun regulilor prevăzute de Legea nr. 287/2009 privind Codul civil.

Inventarul bunurilor care alcătuiesc domeniul privat al unității administrativ-teritoriale se întocmește și se actualizează de către o comisie special constituită, condusă de autoritatea executivă ori de o alta persoana împuternicită să exercite atribuțiile respective.

Transferuri ale bunurilor din domeniul privat

Bunurile din domeniul privat al unei unități administrativ-teritoriale pot fi transferate în domeniul privat al statului sau al altei unități administrativ-teritoriale, prin hotărâre a autorității deliberative, la cererea autorităților destinate. Invers, în domeniul privat al unei unități administrativ-teritoriale pot fi trecute bunuri din domeniul privat al statului, prin hotărâre a Guvernului, la cererea autorității deliberative respective. Trecerea unui bun din domeniul public al unei unități administrativ-teritoriale în domeniul privat al acesteia se face prin hotărâre a autorității deliberative respective, dacă legea nu interzice transferul bunului în cauză (de exemplu, parcurile publice nu pot fi trecute în domeniul privat al unităților administrativ-teritoriale).

Modalitățile de exercitare a dreptului de proprietate privată

Bunurile proprietate privată a statului sau a unităților administrativ-teritoriale pot fi date în administrare, concesionate, închiriate sau vândute. De asemenea, ele pot fi date în folosință gratuită, pe termen limitat, persoanelor juridice fără scop lucrativ, care desfășoară activitate de binefacere sau de utilitate publică, ori instituțiilor publice de interes local.

Vânzarea bunurilor din domeniul privat al statului sau al unităților administrativ-teritoriale se face prin licitație publică, cu excepția cazurilor în care prin lege se prevede altfel. Stabilirea oportunității și vânzarea prin licitație publică a bunurilor imobile din domeniul privat se aproba de autoritățile deliberative. În cazul vânzării unui teren pe care sunt ridicate construcții, constructorii de bunăcredință ai acestora beneficiază de un drept de preempțiune. Prețul de vânzare se stabilește pe

⁹⁶ Codul Administrativ, articolele 308 – 323, respectiv 334 - 344.

⁹⁷ Codul Administrativ, art. 333.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

baza unui raport de evaluare, aprobat de autoritatea deliberativă. Răspunderea juridică privind corectitudinea stabilirii prețului prevăzut în raportul de evaluare revine exclusiv evaluatorului⁹⁸.

Recomandări

- Se recomandă ca unitățile administrativ-teritoriale care au în proprietate bunuri imobile numeroase și diverse să elaboreze și să aprobe o strategie de management a proprietății. Aceasta va stabili măsuri pentru creșterea valorii bunurilor din proprietate publică și acțiuni pentru valorificarea acestora. Toate hotărârile ulterioare ale autorităților deliberative privind modalitățile de exercitare a dreptului de proprietate vor trebui să se circumscrie strategiei de management a proprietății, ceea ce va conferi predictibilitate și transparență fiecărui demers.
- Se recomandă ca bunurile imobile care pot genera venituri regulate pe perioadă îndelungată să nu fie vândute, ci concesionate sau închiriate, astfel încât bugetele locale să beneficieze de venituri constante.
- Aleșii locali trebuie să se asigure că autoritățile executive și aparatele de specialitate realizează inventarierea anuală a bunurilor care alcătuiesc domeniile public și privat ale unităților administrativ-teritoriale, inclusiv înscrierea lor în cartea funciară;
- Aleșii locali trebuie să militeze pentru publicarea inventarelor domeniilor public și privat în Monitorul Oficial Local.

⁹⁸ Codul Administrativ, art. 363.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Finanțele publice locale

Administrarea resurselor financiare este o competență de bază a autorităților administrației publice locale. Aceasta are două componente principale, respectiv colectarea veniturilor și efectuarea cheltuielilor. Veniturile și cheltuielile sunt prevăzute în bugetele unităților administrativ-teritoriale.

În acest capitol, analizăm cele mai importante prevederi legale aplicabile, cercetăm o serie de indicatori statistici relevanți și formulăm recomandări care să sprijine aleșii locali în administrarea cât mai eficace și eficientă a resurselor financiare ale unităților administrativ-teritoriale.

Cadrul legislativ. Prezentare și interpretări

Actele normative principale

Principalele acte normative care conțin prevederi referitoare la resursele financiare ale unităților administrativ-teritoriale sunt Constituția României, Codul administrativ, Legea finanțelor publice locale și Codul fiscal⁹⁹.

Constituția prevede o serie de reguli de bază cu privire la resursele financiare ale unităților administrativ-teritoriale (articolele 137 – 139). Aceasta face distincția dintre resursele financiare ale statului și cele ale unităților administrativ-teritoriale. De asemenea, precizează că formarea, administrarea, întreținerea și controlul acestora se reglementează prin lege. Mai departe, Constituția menționează că bugetele locale sunt ale comunelor, orașelor și județelor, respectiv ale unităților administrativ-teritoriale. În plus, este enunțată o regulă importantă menită să asigure echilibrul oricărui buget public, respectiv „nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare”. În final, Constituția prevede distinct dreptul autorităților deliberative de a stabili impozitelor și taxe locale, „în limitele și în condițiile legii.”

Codul administrativ conține un număr de prevederi generale privind finanțele unităților administrativ-teritoriale. Cea mai mare parte sunt corelate cu principiile și regulile enunțate de Carta Europeană a Autonomiei Locale. Codul precizează, la articolul 87, că unitățile administrativ-teritoriale au resurse financiare proprii, pe care le gestionează pentru punerea în aplicare a competențelor ce le revin și care trebuie să fie corelate cu necesarul impus de competențele respective. În acest sens, autoritățile administrației publice locale pot stabili impozite și taxe locale, pot aproba bugete locale. În spiritul autonomiei locale, aceste competențe se exercită potrivit nevoilor locale, în limitele stabilite prin legile speciale.

Legile speciale aplicabile domeniului finanțelor publice locale sunt Legea finanțelor publice locale nr. 273/2006¹⁰⁰ și Legea nr. 227/2015 privind Codul fiscal. Prima reglementează gestiunea bugetelor unităților administrativ-teritoriale, iar cea de-a doua – la titlul IX – lista și procedurile de stabilire a impozitelor și taxelor locale. Pentru implementarea celor două acte normative au fost

⁹⁹ Codul administrativ aprobat prin O.U.G. nr. 57/2019, Legea finanțelor publice locale nr. 273/2006 și Codul fiscal aprobat prin Legea nr. 227/2005. În aceste cazuri, precum și în cele ale altor acte normative invocate în acest document, este necesar să se consulte formele actualizate la zi.

¹⁰⁰ Denumită, în continuare, legea finanțelor publice locale.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

emise alte legi¹⁰¹, precum și norme metodologice¹⁰², însă acestea au caracter pronunțat tehnic și sunt de resortul compartimentelor de specialitate din aparatele de specialitate și instituțiile publice de interes local.

¹⁰¹ De exemplu, O.U.G. nr. 46/2013 privind criza financiară și insolvența unităților administrativ-teritoriale, Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală.

¹⁰² De exemplu, H.G. nr. 1/2016 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, Ordinul M.F.P. nr. 1.792/2002 pentru aprobarea Normelor metodologice privind angajarea, lichidarea, ordonanțarea și plata cheltuielilor instituțiilor publice, precum și organizarea, evidența și raportarea angajamentelor bugetare și legale.

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Caseta 1 - Prevederi selectate privind finanțele publice locale din Constituție și Codul Administrativ

Constituția României, articolele 137 – 139, prevederi selectate

Formarea, administrarea, întrebuințarea și controlul resurselor financiare ale statului, ale unităților administrativ-teritoriale sunt reglementate prin lege.

Bugetul public national cuprinde bugetul de stat, bugetul asigurarilor sociale de stat și bugetele locale ale comunelor, ale orașelor și ale județelor.

Bugetele locale se elaborează, se aproba și se executa în condițiile legii.

Nici o cheltuiala bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare.

Impozitele și taxele locale se stabilesc de consiliile locale sau județene, în limitele și în condițiile legii.

Codul administrativ al României. Articolul 87 (Resursele financiare ale autorităților administrației publice locale)

(1) În cadrul politicii economice naționale, unitățile administrativ-teritoriale au dreptul la resurse financiare proprii, pe care autoritățile administrației publice locale le stabilesc, le administrează și le utilizează pentru exercitarea competenței și a atribuțiilor ce le revin, în condițiile legii.

(2) Resursele financiare de care dispun autoritățile administrației publice locale trebuie sa fie corelate cu competența și atribuțiile prevăzute de lege.

(3) În scopul asigurării autonomiei locale, autoritățile deliberative ale administrației publice locale au dreptul sa instituie și sa perceapă impozite și taxe locale, sa aprobe bugetele locale ale unităților administrativ-teritoriale, în condițiile legii.

(4) Stabilirea, constatarea, impunerea, inspecția fiscală, încasarea, urmărirea și executarea silită, precum și procedurile de administrare a creantelor bugetare locale se realizează în condițiile legii.

(5) Autoritățile administrației publice locale administrează sau, după caz, dispun de resursele financiare, precum și de bunurile proprietate publică sau privată ale unităților administrativ-teritoriale, în conformitate cu principiul autonomiei locale.

Înțelegerea regulilor și proceselor bugetare este condiționată de însușirea unor termeni specifici. Legea finanțelor publice locale conține un glosar de termeni, dintre care cei mai relevanți sunt redați în Caseta 2.

Caseta 2 - Termeni importanți în gestiunea finanțelor publice locale. Sursa: Legea finanțelor publice locale

- a. angajament bugetar - actul prin care o autoritate publică competentă, potrivit legii, afectează fonduri publice unei anumite destinații, în limita creditelor bugetare aprobate;

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

(angajamentul bugetar este un act intern; formularele tipizate ale angajamentelor bugetare sunt prevăzute în OMFP nr. 1792/2002)

- b. angajament legal - faza din procesul execuției bugetare, reprezentând orice act juridic din care rezulta sau ar putea rezulta o obligație pe seama fondurilor publice;
(de exemplu, un contract de lucrări, livrări de bunuri sau prestări de servicii, un contract de muncă)
- c. clasificare economică – clasificarea bugetară a cheltuielilor după natura și efectul lor economic;
(clasificarea economică se realizează în titluri, articole și alineate de cheltuieli, de exemplu, titlurile de cheltuieli de personal, cheltuieli cu bunuri și servicii, cheltuieli de capital)
- d. clasificare funcțională - clasificarea bugetară a cheltuielilor după destinația lor, pentru a evalua alocarea fondurilor publice unor activități sau obiective care definesc necesitățile publice;
(include toate cheltuielile efectuate într-un domeniu sau subdomeniu; clasificarea funcțională constă din capitole, subcapitole și paragrafe, de exemplu, capitolul „sănătate”, subcapitolul „Servicii medicale în unități sanitare cu paturi”, paragraful „Spitale generale”; capitolele, subcapitolele și paragrafele de cheltuieli se detaliază potrivit clasificării economice)
- e. cota defalcată din unele venituri ale bugetului de stat - procentul stabilit din unele venituri ale bugetului de stat, care se alocă bugetelor locale;
(de exemplu, cotele defalcate din impozitul pe venit; în anul 2021, 100% din impozitul pe venit este partajat cu bugetele locale; un alt exemplu este redevența minieră obținută prin concesionare, din activități de exploatare a resurselor la suprafață ale statului și a apelor minerale naturale carbogazoase sau necarbogazoase, din încasările căreia 80% se partajează cu bugetele locale, inclusiv al județului, potrivit Legii minelor nr. 85/2003, art. 45^{^1} alin. (2))
- f. credit de angajament - limita maximă a cheltuielilor ce pot fi angajate în timpul exercițiului bugetar, în limitele aprobate;
(creditul de angajament se referă la valoarea contractelor încheiate de entitățile publice; de exemplu, pentru o investiție majoră, care se implementează pe durata mai multor ani, în anul încheierii contractului se prevăd credite de angajament egale cu valoarea totală a acesteia, chiar dacă plățile propriu-zise din acel an sunt mai mici)
- g. credit bugetar - suma aprobată prin buget, reprezentând limita maximă până la care se pot ordona și efectua plăți în cursul anului bugetar pentru angajamentele contractate în cursul exercițiului bugetar și/sau din exerciții anterioare, pentru acțiuni multianuale, respectiv se pot angaja, ordona și efectua plăți din buget pentru celelalte acțiuni;
(creditul bugetar reprezintă limita până la care se pot realiza plăți pentru cheltuieli angajate legal și scadente în anul respectiv)
- h. echilibrare financiară - transferul de resurse financiare din unele venituri ale bugetului de stat către unitățile administrativ-teritoriale în vederea asigurării fondurilor necesare furnizării de servicii publice, în condițiile legii;
(de exemplu, sumele pentru echilibrarea bugetelor locale alocate anual unităților administrativ-teritoriale din cote defalcate din impozitul pe venit și din sume defalcate din TVA)

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

- i. garanție locală - angajamentul asumat de o autoritate a administrației publice locale, în calitate de garant, de a plăti la scadența obligațiile neonorate ale garantatului, operatorilor economici și serviciilor publice din subordinea acesteia, în condițiile legii;
(de exemplu, garantarea de către unitatea administrativ-teritorială a unui împrumut contractat de o instituție publică de interes local)
- j. rectificarea bugetară locală - operațiunea prin care se modifică, în cursul exercițiului bugetar, bugetele unității administrativ-teritoriale, cu obligativitatea menținerii echilibrului bugetar;
(de exemplu, majorarea în buget a veniturilor din cote defalcate din impozitul pe venit peste programul estimat inițial, ca urmare a unor încasări peste așteptări, se face prin rectificarea bugetară)
- k. transferuri de la bugetul de stat sau alte bugete către bugetele locale – formulare generică ce include totalitatea cotelor defalcate din unele venituri ale bugetului de stat, a sumelor defalcate de la bugetul de stat și a subvențiilor primite din bugetele unor instituții centrale pentru cheltuieli specifice;
(în clasificarea bugetară, veniturile bugetelor locale provenite din transferuri de la bugetul de stat sunt identificate distinct, în funcție de natura și destinația lor)
- l. virare de credite bugetare - operațiunea prin care se diminuează creditul bugetar de la o subdiviziune a clasificării bugetare care prezintă disponibilități și se majorează corespunzător o altă subdiviziune la care fondurile sunt insuficiente, cu respectarea dispozițiilor legale de efectuare a operațiunilor respective;
(de exemplu, diminuarea creditului bugetar de la titlul de bunuri și servicii al capitolului „asistență socială” și suplimentarea corespunzătoare a creditului bugetar al capitolului „sănătate” la titlul „transferuri între unități ale administrației publice”)
- m. venituri proprii - impozite, taxe, contribuții, alte vărsăminte, alte venituri și cote defalcate din impozitul pe venit;
(sunt considerate venituri proprii încasările asociate direct cu activități realizate la nivelul unității administrativ-teritoriale; la nivel internațional cotele defalcate din unele venituri ale bugetului de stat nu sunt considerate venituri proprii; România constituie o excepție; veniturile din prestări servicii sunt considerate venituri proprii)

Principii bugetare

Regulile și procedurile referitoare la gestiunea bugetelor unităților administrativ-teritoriale trebuie să respecte o serie de principii prevăzute de legea finanțelor publice locale. Cele mai importante dintre acestea sunt selectate în Tabelul 21.

Tabelul 21 – Principii ale gestiunii bugetelor locale. Sursa: Legea finanțelor publice locale

Principiu	Descriere în legea finanțelor publice locale	Observații
Principiul universalității	Veniturile bugetare nu pot fi afectate direct unei cheltuieli bugetare anume, cu excepția donațiilor și sponsorizărilor, care au stabilite destinații distincte.	Principiul nu este pe deplin respectat de sumele defalcate cu destinație specială alocate de la bugetul de stat sau subvențiile primite din bugetele unor instituții centrale pentru cheltuieli specifice, de exemplu, cheltuielile de personal cu asistenții

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Principiu	Descriere în legea finanțelor publice locale	Observații
		personali ai persoanelor cu handicap grav. Aceste sume au destinații precise, stabilite prin legile bugetare sau sectoriale.
Principiul transparenței și publicității	Procesul bugetar este deschis și transparent, acesta realizându-se prin: a) publicarea în presa locală, pe pagina de internet a instituției publice, sau afișarea la sediul autorității administrației publice locale respective a proiectului de buget local și a contului anual de execuție a acestuia; b) dezbateră publică a proiectului de buget local, cu prilejul aprobării acestuia; c) prezentarea contului anual de execuție a bugetului local în ședință publică.	Odată cu intrarea în vigoare a Codului Administrativ, publicitatea proiectului de buget, a bugetului aprobat și rectificat și a contului anual de execuție se face și prin monitorul oficial local, în format electronic.
Principiul anualității	Veniturile și cheltuielile bugetare sunt aprobate, în condițiile legii, pe o perioadă de un an, care corespunde exercițiului bugetar.	Prevederile bugetare sunt valabile numai în anul calendaristic pentru care au fost aprobate.
Principiul specializării bugetare	Veniturile și cheltuielile bugetare se înscriu și se aproba în buget pe surse de proveniență și, respectiv, pe categorii de cheltuieli, grupate după natura lor economică și destinația acestora.	Veniturile și cheltuielile se clasifică potrivit clasificărilor bugetare. Cheltuielile se angajează și se efectuează potrivit destinației indicate de clasificarea bugetară.
Principiul echilibrului	Cheltuielile unui buget se acoperă integral din veniturile bugetului respectiv, inclusiv excedentul anilor precedenți.	Cu excepția cheltuielilor de capital și a celor cu refinanțarea datoriei publice locale, autoritățile administrației publice locale nu pot împrumuta fonduri pentru finanțarea cheltuielilor curente. Acestea se finanțează din veniturile realizate și din eventualele excedente disponibile.
Principiul solidarității	Din fondul de rezerva bugetară constituit în bugetul local consiliile locale, județene sau Consiliul General al Municipiului București, după caz, pot aproba acordarea de ajutoare către unitățile administrativ-teritoriale aflate în situații de extrema dificultate, la cererea publică a primarilor acestor	

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Principiu	Descriere în legea finanțelor publice locale	Observații
	unități administrativ-teritoriale sau din proprie inițiativa.	
Principiul autonomiei locale financiare	<p>Unitățile administrativ-teritoriale au dreptul la resurse financiare suficiente, pe care autoritățile administrației publice locale le pot utiliza în exercitarea atribuțiilor lor, pe baza și în limitele prevăzute de lege.</p> <p>Autoritățile administrației publice locale au competența stabilirii nivelurilor impozitelor și taxelor locale, în condițiile legii.</p> <p>Alocarea resurselor financiare pentru echilibrarea bugetelor locale nu trebuie să afecteze aplicarea politicilor bugetare ale autorităților administrației publice locale în domeniul lor de competență.</p> <p>Sumele defalcate cu destinație specială se utilizează de către autoritățile administrației publice locale în conformitate cu prevederile legale.</p>	<p>Autonomia locală financiară se exercită în limitele prevăzute de legile aplicabile.</p> <p>Fondurile alocate pentru echilibrarea bugetelor locale trebuie utilizate de administrația publică locală potrivit propriilor politici bugetare.</p>
Principiul consultării	<p>Autoritățile administrației publice locale, prin structurile asociative ale acestora, trebuie să fie consultate asupra procesului de alocare a resurselor financiare de la bugetul de stat către bugetele locale.</p>	<p>Structurile asociative ale autorităților administrației publice locale sunt Asociația Comunelor din România, Asociația Orașelor din România, Asociația Municipiilor din România și Uniunea Națională a Consiliilor Județene din România.</p> <p>În cadrul Ministerului Finanțelor Publice funcționează Comitetul pentru finanțe publice locale, care reunește reprezentanți ai Guvernului, Parlamentului și structurilor asociative. Acesta ar trebui să fie cadrul pentru consultări privind transferurile de la bugetul de stat către bugetele locale.</p>

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Structura bugetelor

Veniturile și cheltuielile bugetare locale se grupează potrivit clasificății bugetare aplicabilă tuturor instituțiilor publice, care este aprobată prin ordin al ministrului finanțelor publice¹⁰³.

Legea finanțelor publice locale stabilește o structură suplimentară pentru bugetele aprobate la nivelul unităților administrativ-teritoriale. Acestea sunt separate într-o secțiune de funcționare și una de dezvoltare. Legea atribuie categorii de venituri și cheltuieli fiecăreia dintre cele două secțiuni. Bugetele se elaborează, se aprobă și se raportează pe ansamblu, precum și pe secțiuni de funcționare și dezvoltare (Figura 5 și Figura 6).

Figura 5 – Structura secțiunii de funcționare a bugetele aprobate în unitățile administrativ-teritoriale. Sursa: Legea finanțelor publice locale

Veniturile	Cheltuielile
<ul style="list-style-type: none"> •venituri proprii, cu excepția veniturilor din valorificarea unor bunuri din proprietatea u.a.t.; •venituri proprii ale institutiilor publice locale finantate integral sau partial din venituri proprii; •subventii pentru finantarea cheltuielilor curente; •sume defalcate din unele venituri ale bugetului de stat pentru finantarea cheltuielilor curente; •venituri din împrumuturi acordate institutiilor si serviciilor publice locale sau activitatilor finantate integral din venituri proprii; 	<ul style="list-style-type: none"> •cheltuieli de personal; •bunuri si servicii; •dobânzi; •subventii; •transferuri curente între unitățile administrației publice; •alte transferuri pentru cheltuieli curente; •asistenta sociala; •rambursari de credite; •alte cheltuieli; •împrumuturi pentru institutii si servicii publice locale sau activitati finantate integral din venituri proprii

Figura 6 - Structura secțiunii de dezvoltare a bugetele aprobate în unitățile administrativ-teritoriale. Sursa: Legea finanțelor publice locale

Veniturile	Cheltuielile
<ul style="list-style-type: none"> •varsaminte din sectiunea de functionare; •sume rezultate din valorificarea unor bunuri; •subventii pentru cheltuieli de capital; •sume defalcate din unele venituri ale bugetului de stat pentru finantarea cheltuielilor de capital; •sume primite de la Uniunea Europeana si/sau alti donatori în contul platilor efectuate si prefinantari 	<ul style="list-style-type: none"> •cheltuieli de capital; •proiecte cu finantare din fonduri externe nerambursabile de postaderare; •transferuri pentru cheltuieli de capital; •alte transferuri interne pentru cheltuieli de capital*). •rambursarea împrumuturilor contractate pentru implementarea proiectelor cu finantare externa nerambursabila de postaderare, prevazuta a fi realizata din sumele rambursate.

Una dintre principalele surse de finanțare ale secțiunii de dezvoltare o reprezintă vărsămintele din secțiunea de funcționare, respectiv excedentul anticipat al acesteia. Autoritățile administrației

¹⁰³ OMFP nr. 616/2006, cu modificările și completările ulterioare.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

publice locale pot să prevadă și să aprobe asemenea vărsăminte numai dacă au asigurat în prealabil din venituri programate necesarul de cheltuieli al secțiunii de funcționare.

Bugetele care se elaborează, se aprobă și se execută la nivelul unităților administrativ-teritoriale sunt următoarele:

- bugetele locale propriu-zise;
- bugetele instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din bugetele locale (de exemplu, administrațiile domeniului public, instituții de cultură etc.);
- bugetele instituțiilor publice finanțate integral din venituri proprii (de exemplu, spitalele publice descentralizate, administrațiile piețelor etc.);
- bugetele împrumuturilor externe și interne contractate sau garantate de autoritățile administrației publice locale și garantate de stat (se referă numai la cheltuielile finanțate din trageri din împrumuturile respective).

Împreună, după prin eliminarea transferurilor de sume, bugetele respective constituie bugetul general al unității administrativ-teritoriale, care reflectă totalitatea resurselor financiare gestionate direct sau indirect de autoritățile administrației publice locale.

Reguli bugetare

Legea finanțelor publice locale consfințește o serie de reguli de planificare și conduită bugetară, menite să transpună în practică principiile bugetare. Aceste reguli se reflectă mai departe în procesul bugetar.

I. Reguli generale aplicabile operațiunilor bugetare sunt următoarele:

- Creditele bugetare aprobate se utilizează pentru acțiunile entităților din administrația publică locală, potrivit scopurilor prevăzute în legi și alte reglementări. Acestea nu pot fi folosite pentru alte cheltuieli, care nu sunt stabilite în sarcina autorităților administrației publice locale.
- Creditele bugetare vor fi angajate și folosite în strictă corelare cu gradul previzionat de încasare a veniturilor bugetare. Astfel, execuția bugetară este realizată cu prudență, limitându-se efectele asupra echilibrului bugetar ale unor diminuări neașteptate a încasărilor. În acest scop, creditele bugetare se distribuie pe trimestre.
- Creditele de angajament și creditele bugetare reprezintă limite maxime, care nu pot fi depășite. Pentru anumită destinație de cheltuieli/ subdiviziune a clasificației bugetare, autoritățile administrației publice locale nu pot încheia contracte cu valoare mai mare decât creditele de angajament aprobate și nu pot face plăți peste nivelul creditelor bugetare aprobate în buget.
- Nicio cheltuială din bugetele aprobate la nivelul unităților administrativ-teritoriale nu poate fi angajată, ordonanțată și plătită dacă nu este aprobată, potrivit legii, și dacă nu are prevederi bugetare și surse de finanțare. Pentru a efectua o cheltuială, entitățile locale trebuie să aibă competențe în domeniul respectiv, iar sumele aferente trebuie prevăzute în bugetele acestora sub formă de credite de angajament și credite bugetare.
- Pentru acțiunile multianuale se înscriu în buget, distinct, creditele de angajament și creditele bugetare. Valorile contractate, respectiv angajamentele legale, nu pot depăși valoarea însumată a creditelor de angajament aprobate prin buget pentru anul bugetar respectiv pentru destinația/ subdiviziunea clasificației bugetare vizată. De exemplu, pentru proiectele majore de investiții, care se implementează pe parcursul mai multor ani, în anul încheierii contractului

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

se prevăd credite de angajament egale cu valoarea totală a acestuia și credite bugetare egale cu plățile propriu-zise estimate în acel an.

II. Regulile menite a asigura echilibrul bugetar sunt:

- La elaborarea bugetelor entităților publice locale, ordonatorii de credite și autoritățile deliberative au obligația să prevadă distinct credite bugetare destinate stingerii plăților restante la finele anului anterior celui pentru care se întocmește bugetul.
- În situația în care gradul de realizare a veniturilor proprii programate în bugetele entităților publice locale în ultimii 2 ani este mai mic de 97% pe fiecare an, ordonatorii de credite fundamentează veniturile proprii pentru anul curent cel mult la nivelul realizărilor din anul precedent.
- După aprobarea bugetelor entităților publice locale pot fi aprobate hotărâri ale autorităților deliberative cu implicații asupra acestora, dar numai cu precizarea surselor de acoperire a diminuării veniturilor sau a majorării cheltuielilor bugetare aferente exercițiului bugetar respectiv, după caz. Această prevedere e destinată prevenirii inițiativelor care pot afecta echilibrul bugetar după aprobarea bugetelor respective.

Procesul bugetar

Ordonatorii de credite

La nivelul administrației publice locale se regăsesc trei categorii de ordonatori de credite: ordonatori principali, ordonatori secundari și ordonatori terțiari. Potrivit legii finanțelor publice locale, „ordonatorii principali de credite ai bugetelor locale sunt primarii unităților administrativ-teritoriale, primarul general al municipiului București, primarii sectoarelor municipiului București și președinții consiliilor județene”¹⁰⁴. Ordonatorii principali de credite pot delega atribuții specifice înlocuitorilor de drept, respectiv viceprimarilor, sau altor persoane împuternicite în acest scop, de exemplu directorilor economici.

Conducătorii instituțiilor publice de interes local cu personalitate juridică sunt ordonatori secundari sau terțiari de credite, după caz. De exemplu, conducătorul administrației spitalelor este ordonator secundar de credite, iar managerii spitalelor, care îi sunt subordonate acesteia, sunt ordonatori terțiari de credite. Conducătorii poliției locale sau ai instituțiilor de cultură sunt ordonatori terțiari de credite, dacă nu au în subordine alte entități cu personalitate juridică.

Ordonatorii principali de credite gestionează bugetele locale și repartizează creditele bugetare aprobate în bugetele locale pentru bugetele instituțiilor publice subordonate. Ordonatorii terțiari de credite utilizează creditele bugetare ce le-au fost repartizate numai pentru realizarea competențelor instituțiilor pe care le conduc, potrivit prevederilor din bugetele aprobate și în condițiile legislației aplicabile.

Potrivit legii finanțelor publice locale, în procesul bugetar, ordonatorii de credite, indiferent de categoria lor, sunt responsabili de:

- elaborarea și fundamentarea proiectului de buget propriu;
- urmărirea modului de realizare a veniturilor;

¹⁰⁴ Articolul 21 alin. (2) din Legea finanțelor publice locale.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

- angajarea, lichidarea și ordonanțarea cheltuielilor în limita creditelor bugetare aprobate și a veniturilor bugetare posibil de încasat;
- organizarea și ținerea la zi a contabilității și prezentarea la termen a situațiilor financiare asupra situației patrimoniului aflat în administrare și a execuției bugetare;
- organizarea evidentei programelor bugetare, inclusiv a indicatorilor aferenți acestora;
- organizarea și ținerea la zi a evidentei patrimoniului, conform prevederilor legii.

Elaborarea bugetelor

În elaborarea proiectelor bugetelor de la nivelul unităților administrativ-teritoriale, veniturile proprii se estimează în funcție de materia impozabilă, baza de impozitare și cotele de impunere ale impozitelor și taxelor locale, de veniturile anticipate din alte surse, potrivit contractelor încheiate sau a încasărilor istorice, de volumul anticipat al serviciilor prestate. Veniturile din vânzarea bunurilor din patrimoniul unităților administrativ-teritoriale sau al instituțiilor publice de interes local, donațiile și sponsorizările se cuprind în bugete numai după încasarea lor, prin rectificarea bugetară. Veniturile din cote și sume defalcate din unele venituri ale bugetului de stat și subvenții din bugetele unor instituții publice din administrația publică centrală se repartizează u.a.t. de către direcțiile generale ale finanțelor publice, precum și consiliile județene, după caz¹⁰⁵.

În privința cheltuielilor, estimarea nevoilor se face la nivel de detaliu, pe ordonatori de credite, pe domenii, programe, proiecte, activități și acțiuni. Acestea trebuie să se regăsească între competențele legale ale autorităților administrației publice locale sau ale instituțiilor publice de interes local. Dimensionarea nevoilor de cheltuieli se poate face în funcție de standarde de cost sau realizări istorice ajustate cu inflația sau alte influențe (de exemplu, majorări salariale sau ale prestațiilor sociale).

Calendarul bugetar

Bugetele locale și bugetele împrumuturilor externe și interne se aprobă de către autoritățile deliberative. Bugetele instituțiilor publice de interes local se aprobă de către autoritățile deliberative, în funcție de subordonare.

Pentru asigurarea predictibilității și a rigurozității procedurale, elaborarea și aprobarea bugetelor locale urmează un calendar stabilit prin legea finanțelor publice locale (Figura 7).

¹⁰⁵ Consiliile județene repartizează către comune, orașe și municipii unele fonduri de la bugetul de stat, de exemplu, o parte din fondurile de echilibrare, sume din programul „Cornul și laptele” etc.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Figura 7 – Etapele calendarului bugetar necesar elaborării și adoptării bugetelor locale. Sursa: Legea finanțelor publice locale nr. 273/2006, art. 39

În cazul în care autoritățile deliberative nu aproba proiectele bugetelor locale în termenul de 45 de zile de la publicarea în Monitorul Oficial a legii bugetului de stat, direcțiile generale ale finanțelor publice dispun sistarea alimentării cu cote și sume defalcate din unele venituri ale bugetului de stat și subvenții din bugetele unor instituții publice din administrația publică centrală. Sistarea încetează la data adoptării bugetelor locale de către autoritățile deliberative. În cazul sistării veniturilor de la bugetul de stat, din bugetele locale se pot efectua plăți numai în limita celorlalte venituri încasate.

În cazul neaprobării bugetului de stat de către Parlament până la sfârșitul anului, începând din luna ianuarie a noului an se aplică bugetele anului precedent, până la aprobarea noilor bugete. În tot acest timp, limitele lunare de ale creditelor bugetare nu pot depăși, de regulă, 1/12 din prevederile bugetare rectificate ale anului precedent. Direcțiile generale ale finanțelor publice alocă u.a.t. sume defalcate din unele venituri ale bugetului de stat și subvenții din bugetele unor instituții publice din administrația publică centrală în limita lunara de 1/12 din prevederile bugetare ale anului precedent.

Virări de credite și rectificări bugetare

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Virările de credite bugetare de la un capitol la alt capitol al clasificăției bugetare și de la un program bugetar la altul se aproba de autoritățile deliberative, la propunerea ordonatorilor principali de credite. Acestea se pot efectua numai înainte de angajarea cheltuielilor, respectiv pot viza numai credite bugetare pentru care nu s-au semnat angajamente legale.

Virările de credite bugetare se pot efectua începând cu trimestrul al III-lea al anului bugetar. Cheltuielile de personal aprobate nu pot fi majorate prin virări de credite bugetare. În lipsa posibilității de a efectua virări de credite, ordonatorii principali de credite pot propune autorităților deliberative rectificări bugetare.

Pe parcursul exercițiului bugetar, autoritățile deliberative pot aproba rectificarea bugetelor de la nivelul unităților administrativ-teritoriale, în termen de 30 de zile de la data intrării în vigoare a legii de rectificare a bugetului de stat, precum și ca urmare a unor propuneri ale ordonatorilor principali de credite, întemeiate pe tendințele observate ale veniturilor și/sau cheltuielilor programate ale bugetelor respective. De exemplu, dacă secțiunea de funcționare a bugetului local înregistrează deficit în cursul anului, ordonatorul principal de credite propune autorității deliberative rectificarea bugetară, prin reducerea cheltuielilor și/ sau prin diminuarea vărsămintelor din secțiunea de funcționare către secțiunea de dezvoltare, cu condiția ca sumele respective să nu facă obiectul unor angajamente legale

Prevenirea plăților restante și a arieratelor

Legea finanțelor publice locale conține prevederi menite să prevină acumularea de plăți restante și de arierate la bugetele din unitățile administrativ-teritoriale¹⁰⁶. Plățile restante sunt definite drept „sume datorate și neachitate care au depășit termenul de plata prevăzut de actele normative sau de contract/factura”, iar arieratele sunt „plăți restante cu o vechime mai mare de 90 de zile, calculată de la data scadenței”. Este deosebit de important ca bugetele publice să evite întârzierile la plată, deoarece acestea pot avea efecte de antrenare în economie, ducând la neplata impozitelor, a salariilor, încetarea activității furnizorilor, disponibilizări, diminuarea concurenței și creșterea prețurilor. Unităților administrativ-teritoriale care înregistrează plăți restante li se aplică prevederi care le limitează autonomia bugetară.

Legea stabilește o serie de reguli care trebuie urmărite atât în faza de elaborare, cât și în cea de execuție:

1. La elaborarea bugetelor, ordonatorii de credite și autoritățile deliberative au obligația să prevadă distinct credite bugetare destinate stingerii plăților restante la finele anului anterior celui pentru care se întocmește bugetul.
2. În execuția bugetelor, ordonatorii de credite au obligația să asigure achitarea plăților restante preluate din exercițiul bugetar anterior, precum și a celor rezultate în cursul anului curent.
3. Ordonatorii de credite pot face noi angajamente legale, respectiv contracte de furnizare, servicii sau lucrări, numai după stingerea plăților restante înregistrate la finele anului anterior, respectiv a arieratelor din execuția anului curent. Se prevede o excepție de la această regulă, și anume când plățile restante sau arieratele provin din neacordarea

¹⁰⁶ Articolele 4¹, 14 alin. (6) și (8), 49 și 63 din legea finanțelor publice locale.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

sumelor cuvenite conform contractelor de finanțare a proiectelor finanțate prin programe naționale.

De exemplu, dacă o primărie a realizat reparații capitale la drumurile locale în anul anterior, care sunt scadente, dar au rămas neachitate, atunci nu mai poate contracta alte lucrări de reparații capitale la drumurile locale în anul curent, până nu stinge toate datoriile din anul anterior. Totuși, dacă acele lucrări au fost executate în cadrul unui proiect finanțat din Programul Național de Dezvoltare Locală, pentru care nu au fost primite subvențiile stabilite prin contractul de finanțare, atunci interdicția de a semna noi contracte nu se aplică.

4. În termen de 30 de zile calendaristice de la aprobarea bugetelor, precum și de la aprobarea rectificărilor bugetare, ordonatorii de credite au obligația de a notifica furnizorilor cu care au contracte în implementare valoarea maximă în limita căreia se pot executa lucrări, presta servicii și livra bunuri, calculată ca diferență dintre creditele bugetare disponibile și sumele aferente plăților restante la zi. Drept urmare, ordonatorii de credite și furnizorii trebuie să întocmească sau să actualizeze graficele de execuție/livrare fizice valorice pentru anul bugetar curent în funcție de valoarea maximă sus-menționată.

De exemplu, dacă valoarea serviciilor rămase de executat dintr-un contract este de 1 milion de lei, dar creditul bugetar aprobat la capitolul „autorități executive și legislative” - paragraful de cheltuieli „autorități executive” – titlul „bunuri și servicii” – articolul „bunuri și servicii” – alineatul „materiale și prestări de servicii cu caracter funcțional” este de 1,2 milioane lei, din care 0,4 milioane lei plăți restante din anul anterior, atunci graficul de prestare pentru anul curent trebuie ajustat astfel încât sumele nou facturate și scadente să nu depășească 1,2 – 0,4 = 0,8 milioane lei.

5. Ordonatorii principali de credite ai bugetelor locale au obligația să raporteze lunar către direcțiile generale ale finanțelor publice situația plăților restante ale bugetelor de la nivelul u.a.t. la finele lunii precedente. Dacă bugetele locale înregistrează arierate, ordonatorii principali de credite sunt obligați să ia măsuri pentru a le reduce cu cel puțin 5% lunar. Dacă bugetele instituțiilor publice de interes local finanțate integral din venituri proprii, cel mai frecvent spitalele publice, înregistrează arierate, ordonatorii de credite respectivi sunt obligați să ia măsuri pentru a le reduce cu cel puțin 3% lunar. Dacă diminuarea arieratelor nu este respectată, direcțiile generale ale finanțelor publice sistează alimentarea cu cote defalcate din impozitul pe venit și cu sume defalcate pentru echilibrarea bugetelor locale până la respectarea graficului inițial.

Echilibrul bugetar

În accepțiunea legii finanțelor publice locale, echilibrul bugetar reprezintă egalitatea dintre, pe de o parte, veniturile încasate și disponibilitățile bănești (excedent din anul anterior și sume trase din

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

împrumuturi) și, pe de altă parte, plățile efectuate însumate cu plățile restante la zi. Prin menținerea echilibrului bugetar, administrația publică locală se asigură că dispune de resurse financiare pentru a-și achita toate obligațiile de plată scadente și evită acumularea de arierate. În acest scop, legea finanțelor publice locale a prevăzut o serie de reguli care trebuie urmărite și îndeplinite pe parcursul anului bugetar și la sfârșitul acestuia¹⁰⁷.

1. În lunile aprilie, iulie și octombrie, pentru trimestrul expirat, și cel târziu în decembrie, pentru trimestrul al patrulea, ordonatorii principali de credite au obligația de a prezenta în ședință publică execuția bugetelor de la nivelul unităților administrativ-teritoriale. Autoritățile deliberative trebuie să analizeze și să rectifice bugetele cu scopul de a redimensiona cheltuielile în raport cu gradul de colectare a veniturilor, astfel încât la sfârșitul anului:
 - sa nu înregistreze plăți restante sau
 - diferența dintre suma veniturilor încasate și excedentul anilor anteriori utilizat pentru finanțarea exercițiului bugetar curent, pe de o parte, și suma plăților efectuate și a plăților restante, pe de alta parte, sa fie mai mare decât zero.
2. La sfârșitul anului, bugetul general consolidat al u.a.t. trebuie să îndeplinească următoarea condiție: suma veniturilor încasate, a tragerilor din împrumuturile contractate și a sumelor utilizate din excedentele bugetelor prevăzute la art. 1 alin. (2), pe de o parte, să fie mai mare decât suma plăților efectuate și a plăților restante, pe de alta parte. Această regulă verifică existența echilibrului bugetar pe ansamblul administrației publice locale din fiecare unitate administrativ-teritorială.

Execuția bugetară

În execuție, disciplina bugetară este asigurată de o serie de reguli prudențiale aplicabile ordonatorilor principali de credite și personalului din aparatele de specialitate¹⁰⁸.

1. Veniturile și creditele bugetare anuale aprobate prin bugete se repartizează pe trimestre, în funcție de termenele de încasare a veniturilor și de perioada în care este necesară efectuării cheltuielilor. Trimestrializarea trebuie să fie cât mai echilibrată, astfel încât să nu fie prevăzute plăți cu mult mai mari decât veniturilor încasate.
2. Cheltuielile bugetare parcurg următoarele faze:
 - angajament (contractarea),
 - lichidare (verificarea existenței angajamentului, a sumelor datorate, a documentelor justificative și a furnizării/ prestării/ execuției),
 - ordonanțare (confirmarea furnizării/ prestării/ execuției și dispoziția de efectuare a plății),
 - plata (virarea sumelor către furnizor).

Angajarea, lichidarea și ordonanțarea sunt atribuții ale ordonatorilor principali de credite, acțiunile acestora fiind avizate de compartimentele de specialitate. Plata cheltuielilor este asigurată de șeful compartimentului financiar-contabil. Primarii și președinții consiliilor județene pot delega atribuțiile de ordonatori principali de credite viceprimarilor/

¹⁰⁷ Articolul 49 din legea finanțelor publice locale.

¹⁰⁸ Articolele 50, 54, 58 din legea finanțelor publice locale.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

- vicepreședinților sau altor persoane împuternicite în acest scop, de exemplu directorilor economici.
3. Creditele bugetare neutilizate până la închiderea anului sunt anulate de drept. Ele pot fi bugetate din nou în anul următor.
 4. Excedentul bugetului local, constituit după returnarea sumelor neutilizate din transferuri din bugetul de stat sau din alte bugete, precum și după achitarea plăților restante, se reportează în exercițiul financiar următor și se utilizează în anul următor:
 - ca sursa de finanțare a cheltuielilor secțiunii de dezvoltare;
 - pentru acoperirea temporară a golurilor de casă;
 - pentru acoperirea definitivă a eventualelor deficite ale secțiunilor de funcționare și dezvoltare, la sfârșitul exercițiului bugetar.
 5. Sumele rămase neutilizate la sfârșitul anului și provenite din (i) subvenții de la bugetul de stat pentru implementarea proiectelor finanțate din fonduri externe nerambursabile, (ii) prefinanțarea și (iii) avansul acordat pentru implementarea proiectelor finanțate din fonduri externe nerambursabile se reflecta în excedentul bugetului local și se utilizează în anul următor cu aceeași destinație în cadrul secțiunii de dezvoltare.
 6. Ordonatorii principali de credite întocmesc și prezintă spre aprobare autorităților deliberative situațiile financiare anuale, inclusiv anexele la acestea. Ulterior aprobării, acestea se publică în monitorul oficial local.

Investițiile publice locale

Investițiile publice, respectiv reparații capitale, construcții noi și achiziții de alte active fixe, se cuprind în Programele de investiții publice, care se aprobă de autoritățile deliberative ca anexă la bugetele locale¹⁰⁹. Programele sunt elaborate de compartimente desemnate de ordonatorii principali de credite, de exemplu compartimentul economic sau cel de investiții, în colaborare cu compartimentele din aparatul de specialitate și instituțiile publice de interes local promoatoare.

Programele de investiții publice se structurează pe categorii de investiții. În interiorul acestora, se clasifică în investiții în continuare, investiții noi și poziția globală alte cheltuieli de investiții. Ordonatorii principali de credite stabilesc prioritățile în repartizarea sumelor pe fiecare obiectiv înscris în Programe, în limita creditelor de angajament și creditelor bugetare cuprinse cu acea destinație în proiectul de buget.

Obiectivele de investiții și celelalte cheltuieli asimilate investițiilor¹¹⁰ se cuprind în Programele de investiții publice numai dacă documentațiile tehnico-economice au fost elaborate și aprobate de către autoritățile deliberative. În plus, pot fi cuprinse în Programele de investiții publice numai acele obiective de investiții pentru care sunt asigurate integral surse de finanțare în anul curent și în următorii trei ani.

¹⁰⁹ Articolele 41 – 48 din legea finanțelor publice locale.

¹¹⁰ Conform art. 46 alin. (2) din Legea nr. 273/2006, cheltuieli asimilate investițiilor sunt achiziții de imobile; dotări; cheltuieli pentru elaborarea studiilor de fezabilitate, a studiilor de fezabilitate, a proiectelor și a altor studii aferente obiectivelor de investiții; cheltuieli de expertiza, proiectare și de execuție privind consolidările și intervențiile pentru prevenirea sau înlăturarea efectelor produse de acțiuni accidentale și calamități naturale; lucrări de foraj, cartarea terenului, fotogrammetrie, determinări seismologice, consultanța, asistență tehnică și alte cheltuieli asimilate investițiilor, potrivit legii.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Dacă un proiect de investiții nu se poate realiza conform estimării, ordonatorii principali de credite pot propune autorităților deliberative, până la data de 31 octombrie, aprobarea redistribuirii fondurilor către ale proiecte înscrise în Program.

Finanțarea instituțiilor publice de interes local

Din punct de vedere al finanțării, instituțiile publice de interes local cu personalitate juridică se împart în instituții finanțate integral din bugetul local (de exemplu, poliția locală, administrația domeniului public), instituții finanțate din venituri proprii și din subvenții acordate de la bugetul local (de exemplu, instituții de spectacole și concerte, piețe, servicii sociale rezidențiale) și instituții finanțate integral din venituri proprii (de exemplu, spitale publice)¹¹¹.

Veniturile proprii ale instituțiilor publice finanțate integral din bugetul local se varsă la bugetul local. Veniturile proprii ale celorlalte instituții publice de interes local se încasează, se administrează, se utilizează și se contabilizează de către acestea.

Excedentele rezultate din execuția bugetelor instituțiilor publice finanțate din venituri proprii și din subvenții acordate de la bugetul local se regularizează la sfârșitul anului cu bugetele locale, în limita subvențiilor primite de la acestea, dacă legea nu prevede altfel. Excedentele rezultate din execuția bugetelor instituțiilor publice finanțate integral din venituri proprii rămân la dispoziția acestora, urmând a fi folosite în anul următor cu aceeași destinație.

Veniturile bugetelor locale

Veniturile bugetelor locale sunt constituite din venituri locale, transferuri de la bugetul de stat sau alte bugete și sume primite de la UE/alți donatori. În prima categorie se regăsesc impozite și taxe locale, venituri din redevențe și chirii, amenzi, prestări servicii, donații și înstrăinarea unor active din patrimoniul unităților administrativ-teritoriale. În cea de-a doua categorie se încadrează cotele defalcate din impozitul pe venit, sumele defalcate din taxa pe valoarea adăugată, inclusiv cele pentru echilibrare, subvențiile de la bugetele unor ministere, instituții publice centrale sau alte administrații locale. În cea de-a treia se regăsesc sumele primite de la UE sau alți donatori în contul proiectelor co-finanțate din fonduri externe nerambursabile.

În acest capitol, analizăm prevederile legale și însemnătatea acestora pentru principalele surse de venituri ale bugetelor locale.

Impozite și taxe locale

Stabilirea, constatarea, impunerea, inspecția, încasarea, urmărirea și executarea silită, precum și procedurile de administrare a impozitelor și taxelor locale, se realizează în condițiile stabilite prin Codul fiscal și Codul de procedura fiscală¹¹².

Ca regulă generală de diferențiere, impozitele sunt datorate de proprietarii unor bunuri imobile (clădiri, terenuri, autovehicule), iar taxele de către utilizatorii unor bunuri aflate în proprietatea unităților administrativ-teritoriale sau de beneficiarii unor prestații ale administrației publice locale.

¹¹¹ Articolele 67-73 din legea finanțelor publice locale.

¹¹² Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal, Legea nr. 207/2015 privind Codul de procedură fiscală.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Scutirile sau reducerile ce pot fi acordate la plata impozitelor și taxelor locale sunt de două categorii: stabilite prin forța legii, adică prevăzute distinct și imperativ în Codul fiscal, și la dispoziția autorităților deliberative, acestea putând selecta dintr-o lista de beneficiari prevăzută de același act normativ.

Atribuții

Atribuții generale

Autoritățile administrației publice locale și organele fiscale ale acestora¹¹³, după caz, sunt responsabile pentru stabilirea, controlul și colectarea impozitelor și taxelor locale, precum și a amenzilor și penalizărilor aferente. Autoritățile deliberative iau hotărâri cu privire la stabilirea, cotele de impunere sau nivelurile impozitelor și taxelor locale, scutirile și reducerile, precum și cotele adiționale. Încasările se fac venit la bugetele locale. În cazul municipiului București, hotărârile se iau de către consiliul general, iar administrarea și încasările se realizează în principal la nivelul sectoarelor.

Un set de atribuții separate ale autorităților administrației publice locale, dar strâns legate de administrarea fiscală, sunt evidența nomenclurii stradale, evidența cadastrală, registrul agricol și registrul autovehiculelor înregistrate. Acestea sunt esențiale pentru inventarierea materiei impozabile. Așadar, administrarea fiscală locală este o activitate care impune conlucrarea strânsă între organele fiscale locale, compartimentele de urbanism, cadastru, registru agricol, autorizări, precum și entități din sfera serviciilor publice deconcentrate, de exemplu, serviciile publice comunitare regim permise de conducere și înmatriculare a vehiculelor, oficiile județene de cadastru și publicitate imobiliară, direcțiile generale ale finanțelor publice și agențiile județene pentru plăți și inspecție socială.

Indexarea impozitelor și taxelor locale

Autoritățile administrației publice locale sunt obligate să indexeze anual, până la data de 30 aprilie, prin hotărâre a autorităților deliberative, valorile în lei ale bazei de impozitare și nivelurile taxelor percepute cu rata inflației pentru anul fiscal anterior. Indexarea are efect pentru anul următor celui în care se realizează operațiunea¹¹⁴. Dacă hotărârea nu a fost adoptată cu cel puțin 3 zile lucrătoare înainte de expirarea exercițiului bugetar, în anul fiscal următor se aplică nivelurile maxime prevăzute de Codul fiscal, inclusiv indexarea cu inflația, pentru toate impozitele și taxele locale. Majorarea acestora se face prin efectul legii și se aplică de către organele fiscale locale, fără a mai fi necesară o hotărâre a autorităților deliberative. Astfel, neefectuarea la timp a indexării, inclusiv în anii electorali, poate atrage majorarea de câteva ori a nivelurilor impozitelor și taxelor locale.

Majorarea impozitelor și taxelor locale

Suplimentar față de nivelurile maxime ale impozitelor și taxelor locale, stabilite potrivit Codului fiscal, autoritățile deliberative pot stabili cote adiționale (majorări) de până la 50%. Pentru terenul agricol nelucrat timp de 2 ani consecutiv și pentru clădirile și terenurile neîngrijite din intravilan majorarea la impozitele respective poate ajunge la 500% (în cazul impozitului pe terenul din extravilan, majorarea operează începând cu al treilea an)¹¹⁵. Criteriile de includere în categoria

¹¹³ Compartimente de specialitate din aparatul de specialitate sau instituții publice de interes local cu atribuții de administrare fiscală.

¹¹⁴ Articolul 491 din Codul fiscal.

¹¹⁵ Articolul 89, idem

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

clădirilor și terenurilor neîngrijite din intravilan, precum și lista acestora se stabilesc prin hotărâre a autorităților deliberative, conform elementelor de identificare din nomenclatura stradală.

Autoritățile deliberative pot stabili majorări substanțiale ale impozitelor și taxelor locale, însă hotărârile trebuie să țină cont de impactul asupra veniturilor familiilor sărace, asupra conformării la plată, asupra costurilor curente ale operatorilor economici și, nu în ultimul rând, de impactul politic.

Impozitul pe clădiri

Impozitul pe clădiri se datorează de proprietarii acestora¹¹⁶. În cazul clădirilor aflate în proprietatea statului sau a unităților administrativ-teritoriale și concesionate, date în administrare, în folosință sau închiriate, utilizatorii datorează taxa pe clădiri. Codul fiscal prevede o serie de scutiri prin efectul legii de la impozitul pe clădiri, în general pentru construcții și infrastructuri aflate în patrimoniul statului sau al unităților administrativ-teritoriale, pentru lăcașuri de cult, pentru clădirile din parcurile industriale, parcurile științifice și tehnologice, incubatoarele de afaceri, hoteluri și pensiuni deschise cel mult 180 de zile pe an etc.¹¹⁷ Autoritățile deliberative pot acorda scutiri și reduceri pentru unele categorii de clădiri enumerate în Codul fiscal: monumente istorice, clădiri utilizate pentru serviciile sociale, clădiri de domiciliu ale persoanelor sărace, clădirile la care proprietarii au executat pe cheltuială proprie lucrări de intervenție pentru creșterea performanței energetice etc.

Impozitul pe clădiri se calculează diferențiat pentru clădiri deținute de persoane fizice și persoane juridice. În cadrul primei categorii, modul de calcul este diferit pentru clădirile rezidențiale și cele nerezidențiale. Codul fiscal, precum normele sale metodologice¹¹⁸ conține toate detaliile tehnice necesare calculului impozitului pe clădiri, respectiv baza de impozitare și cotele de impunere aferente.

Este important de semnalat că pentru clădirile rezidențiale deținute persoane fizice, impozitul este diferențiat în funcție de rangul localităților și de zonele fiscale stabilite de autoritățile deliberative în intravilan. Acestea pot stabili până la patru zone fiscale – A, B, C și D – cu coeficienți prevăzuți în Codul fiscal, nivelurile impozitului rezultat scăzând progresiv de la A la D. Dacă sunt stabilite mai puțin de patru zone, întotdeauna se începe cu zona A. Stabilirea zonelor fiscale este expresia politicii fiscale și urbanistice de la nivelul fiecărei u.a.t.

Impozitul pe clădiri se plătește anual, în două rate egale, până la datele de 31 martie și 30 septembrie, inclusiv, ceea ce înseamnă că veniturile din această sursă sunt inegal distribuite pe parcursul anului, având două vârfuri în trimestrele 1 și 3.

Impozitul pe teren

Impozitul pe teren se datorează de proprietarii acestora¹¹⁹. În cazul terenurilor aflate în proprietatea statului sau a unităților administrativ-teritoriale și concesionate, date în administrare, în folosință sau închiriate, utilizatorii datorează taxa pe teren.

¹¹⁶ Titlul IX, Capitolul II din Codul fiscal.

¹¹⁷ A se consulta Codul fiscal pentru lista completă a clădirilor pentru care nu se plătește impozit.

¹¹⁸ Hotărârea Guvernului nr. 1/2016, cu modificările și completările ulterioare.

¹¹⁹ Titlul IX, Capitolul III din Codul fiscal..

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Regimul scutirilor și reducerilor la plata impozitului pe teren este similar cu cel aplicabil în cazul impozitului pe clădiri¹²⁰.

Impozitul pe teren se calculează în funcție de amplasarea sa – în intravilan sau extravilan –, de suprafață, rangul localității și de categoria de folosință precizată în registrul agricol. Codul fiscal conține lista utilizărilor aplicabile terenurilor din intravilan fără construcții și celor din extravilan. Pentru aplicarea corectă a acestora este important ca evidențele din registrul agricol să fie complete și corecte.

Impozitele pe mijloace de transport

Impozitul pe mijloacele de transport este datorat de proprietarii acestora, înmatriculate sau înregistrate în România¹²¹. În cazul unui mijloc de transport care face obiectul unui contract de leasing financiar, impozitul pe mijlocul de transport se datorează de locatar.

Regimul scutirilor prin efectul legii la plata impozitului pe teren este similar cu cel aplicabil în cazul impozitelor pe clădiri și terenuri¹²². În privința scutirilor sau reducerilor acordate de autoritățile deliberative, ele sunt aplicabile numai mijloacelor de transport agricole utilizate efectiv în domeniul agricol.

Impozitul se calculează potrivit tipului de mijloc de transport, capacității cilindrice sau greutatea maxime autorizate, după caz.

În vederea administrării acestui impozit, organele fiscale locale trebuie să colaboreze îndeaproape cu serviciile publice comunitare regim permise conducere și înmatriculare vehicule, care gestionează registrul județean al autovehiculelor înmatriculate.

Taxe speciale

Autoritățile deliberative pot stabili taxe speciale pentru finanțarea unor servicii publice locale¹²³. Acestea se încasează de la utilizatorii serviciilor respective sau de la persoanele obligate prin lege să achite contraprestații pentru serviciile respective (de exemplu, pentru serviciul de salubritate a localităților). Nivelul taxelor speciale se stabilește anual prin hotărâri ale autorităților deliberative.

Autoritățile deliberative aprobă, la propunerea ordonatorilor principali de credite, regulamente privind taxele speciale, care prevăd domeniile de activitate și condițiile în care se pot institui taxele speciale, modul de organizare și funcționare a serviciilor locale pentru care se propun taxele respective¹²⁴.

Persoanele interesate pot face contestație împotriva hotărârilor prin care se stabilesc taxele speciale, în termen de 15 zile de la afișarea sau publicarea acestora. Autoritățile deliberative analizează și decid asupra contestațiilor primite.

¹²⁰ A se consulta Codul fiscal pentru lista completă a terenurilor pentru care nu se plătește impozit

¹²¹ Titlul IX, Capitolul II din Codul fiscal IV.

¹²² A se consulta Codul fiscal pentru lista completă a mijloacelor de transport pentru care nu se plătește impozit

¹²³ Taxele speciale sunt reglementate atât în legea finanțelor publice locale, cât și în Codul fiscal.

¹²⁴ Articolul 30 din Legea finanțelor publice locale nr. 273/2006.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Alte taxe locale

Codul fiscal prevede și alte taxe obligatoriu a fi instituite de autoritățile deliberative, respectiv¹²⁵:

- taxa pentru eliberarea certificatelor, avizelor și autorizațiilor;
- taxa pentru serviciile de reclamă și publicitate;
- taxa pentru afișaj în scop de reclamă și publicitate;
- impozitul pe spectacole.

De asemenea, sunt prevăzute și taxe ce pot fi instituite de autoritățile deliberative, respectiv¹²⁶:

- taxe pentru utilizarea temporară a locurilor publice și pentru vizitarea muzeelor, caselor memoriale, monumentelor istorice de arhitectură și arheologice și altele asemenea;
- taxa pentru îndeplinirea procedurii de divorț pe cale administrativă;
- taxa pentru reabilitare termică a blocurilor de locuințe și locuințelor unifamiliale.

Și în cazul acestor categorii de taxe se stabilesc scutiri prin forța legii și scutiri/ reduceri la dispoziția autorităților deliberative.

Cote defalcate din impozitul pe venit

Pentru suplimentarea veniturilor bugetelor locale, prin legea finanțelor publice locale s-a stabilit ca o cotă distinctă din impozitul pe venit încasat pe teritoriul fiecărei unități administrativ-teritoriale să se aloce bugetului local al u.a.t. respective și al județului din care aceasta face parte¹²⁷.

În vederea defalcării impozitului pe venit către bugetele locale, „orice persoana subiect al unui raport juridic fiscal, inclusiv operatorul economic, instituția publică și instituția publică locală”, care are organizat un punct de lucru la alta adresa decât sediul său social, cu minimum 5 persoane care realizează venituri din salarii, are obligația sa îl înregistreze fiscal, ca „plătitor de salarii și de venituri asimilate salariilor, la organul fiscal din subordinea Agenției Naționale de Administrare Fiscală în a cărei raza teritorială se afla adresa unde se desfășoară efectiv activitatea acelei entități”. Astfel, impozitul pe venit plătit de salariații oricărei entități cu cel puțin 5 angajați va fi defalcat cu bugetul local pe raza căruia este localizată. Potrivit legii finanțelor publice locale, „primarul, prin compartimentele de specialitate, poate verifica corecta înregistrare fiscală a contribuabililor la organul fiscal teritorial atât a sediului social principal, cât și a sediului secundar”. În cazul constatării unor nereguli, primarul sesizează organului fiscal teritorial al ANAF, fără a aplica sancțiuni proprii.

Legea finanțelor publice locale prevede posibilitatea modificării cotelor defalcate prin legile anuale ale bugetului de stat. Acest lucru s-a realizat în fiecare din ultimii șase ani. În anul 2021, defalcarea impozitului pe venit cu bugetele locale era următoarea:

Tabelul 22 - Defalcarea impozitului pe venit cu bugetele locale în anul 2021

Total impozit pe venit defalcat cu bugetele locale, din care:	100%
- cota defalcată directă alocată bugetelor județelor	15%

¹²⁵ Titlul II, Capitolele V, VI, VII din Codul fiscal.

¹²⁶ Titlul II, Capitolul IX din Codul fiscal.

¹²⁷ Articolul 32 din Legea finanțelor publice locale.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

- cota defalcată directă alocată bugetelor comunelor, orașelor și municipiilor	63%
- cota defalcată repartizată de consiliile județene bugetelor comunelor, orașelor și municipiilor	6%
- cota defalcată pentru finanțarea instituțiilor publice de spectacole – teatre și opera - din subordinea consiliilor județene	2%
- cota defalcată pentru echilibrarea bugetelor locale, din care:	14%
- pentru echilibrarea bugetelor județelor	2%
- pentru echilibrarea bugetelor comunelor, orașelor și municipiilor	12%

Echilibrarea bugetelor locale

Potrivit Cartei europene a autonomiei locale, adoptată România prin Legea nr. 199/1997, Guvernele trebuie să protejeze unitățile administrativ-teritoriale cu o situație mai grea din punct de vedere financiar, prin instituirea de mecanisme de echilibrare financiară sau de măsuri echivalente, destinate să corecteze efectele repartiției inegale a materiei impozabile. În plus, asemenea proceduri sau măsuri nu trebuie să restrângă libertatea de opțiune a autorităților administrației publice locale în sfera lor de competență¹²⁸.

În consecință, legea finanțelor publice locale a detaliat un mecanism de echilibrare al bugetelor locale, alimentat din cote defalcate din impozitul pe venit pentru echilibrare și din sume defalcate din unele venituri ale bugetului de stat pentru echilibrare. Cotele defalcate sunt prevăzute distinct în legea finanțelor publice locale, iar sumele defalcate sunt stabilite anual prin legea bugetului de stat. În vederea alocării către bugetele locale, sumele pentru echilibrare provenind din cele două surse se constituie într-un fond de echilibrare la nivel județean. Resursele acestuia se alocă separat bugetului județului și bugetelor comunelor, orașelor și municipiilor de către direcțiile generale ale finanțelor publice (Figura 8 și Figura 9). Sumele de echilibrare se alocă prin formulă, care urmărește reducerea dezechilibrelor orizontale dintre unitățile administrativ-teritoriale. Mecanismul a fost modificat în ultimii șase ani prin legile anuale ale bugetului de stat. În anul 2021¹²⁹, circuitele de alocare erau următoarele:

¹²⁸ Articolul 9 din Legea nr. 199/1997.

¹²⁹ Pentru detalii asupra mecanismului de formare și alocare a fondurilor de echilibrare, a se vedea Legea nr. 15/2021 a bugetului de stat pe anul 2021.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Figura 8 - Diagrama sistemului de echilibrare a bugetelor județelor

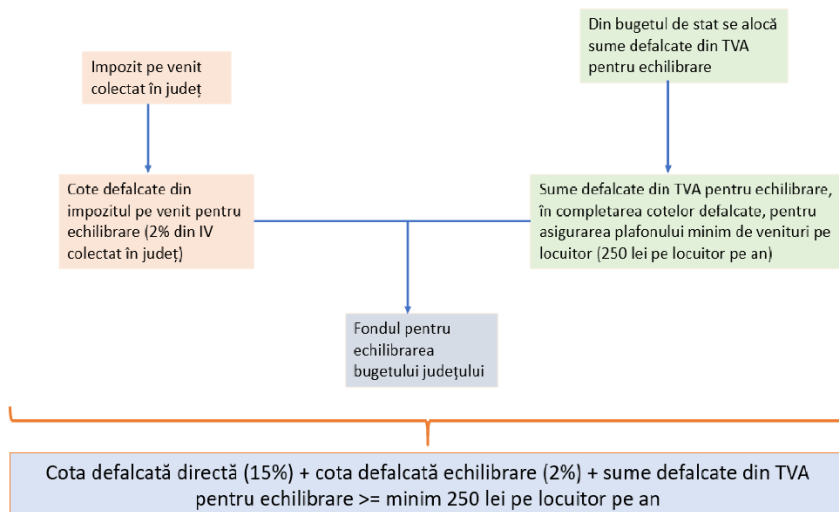
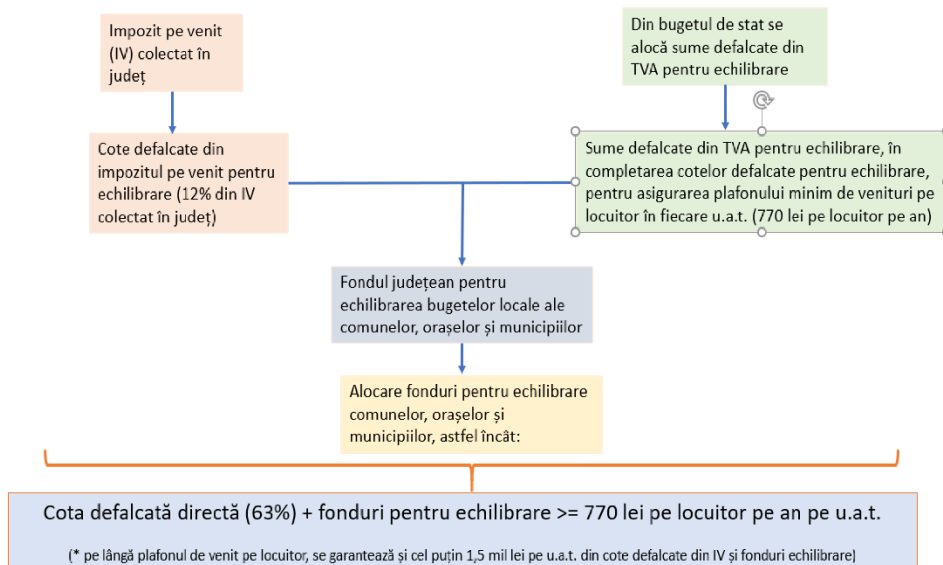

Figura 9 - Diagrama sistemului de echilibrare a bugetelor comunelor, orașelor și municipiilor

Transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat sau bugetele unor instituții publice centrale. Veniturile încasate la bugetele locale din impozite și taxe locale, cote defalcate din impozitul pe venit și mecanismul de echilibrare nu sunt suficiente pentru finanțarea tuturor serviciilor publice aflate în competența autorităților administrației publice locale. În consecință, legea finanțelor publice locale prevede alocarea de sume defalcate din unele venituri ale bugetului de stat cu destinație specială și de transferuri din bugetele unor ministere sau alte instituții publice centrale. Caracteristica definitorie a acestor resurse este obligativitatea autorităților administrației publice locale de a le aloca și cheltui pe destinațiile specificate în legea bugetului de stat, respectiv în legi speciale. Aceste transferuri se aprobă anual. Fundamentarea lor se face plecând de la costurile istorice sau de la standarde de cost (de exemplu, bunuri și servicii în învățământul preuniversitar, cheltuieli curente ale serviciilor sociale rezidențiale din subordinea consiliilor județene, drepturile

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

persoanelor cu handicap grav). După destinația lor, transferurile de la bugetul de stat sau din bugetele unor instituții publice centrale se împart în transferuri pentru cheltuieli curente și pentru cheltuieli de capital.

Pentru cheltuieli curente

Transferurile pentru cheltuieli curente sunt destinate funcționării unor servicii publice. În anul 2021, cele mai importante dintre acestea erau:

Tabelul 23 – Cele mai importante transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat sau bugetele unor instituții publice centrale. Sursa: Legea nr. 15/2021 a bugetului de stat pe anul 2021

Nivel administrativ	Denumire
Județean	Sume defalcate pentru finanțarea serviciilor sociale din sistemul de protecția copilului
	Sume defalcate pentru finanțarea serviciilor sociale din sistemul de protecția persoanelor adulte cu handicap
	Sume defalcate pentru “Programul pentru școli al României”
	Sume defalcate pentru finanțarea culturii și cultelor
	Sume defalcate pentru finanțarea cheltuielilor cu bunuri și servicii pentru întreținerea curentă a unităților de învățământ special și centrelor județene de resurse și asistență educațională din învățământul special
	Sume defalcate pentru finanțarea drepturilor copiilor cu cerințe educaționale speciale care frecventează învățământul special
	Sume defalcate pentru finanțarea cheltuielilor cu întreținerea drumurilor județene și comunale
	Subvenții de la bugetul Ministerului Sănătății pentru decontarea cheltuielilor pentru carantina
Comunele, orașele și municipiile	Sume defalcate pentru finanțarea de bază a unităților de învățământ preuniversitar de stat pentru cheltuielile cu bunuri și servicii
	Sume defalcate pentru finanțarea drepturilor asistenților personali ai persoanelor cu handicap grav sau a indemnizațiilor lunare
	Sume defalcate pentru finanțarea drepturilor copiilor cu cerințe educaționale speciale integrați în învățământul de masă
	Sume defalcate pentru finanțarea burselor școlare
	Sume defalcate pentru finanțarea ajutorului pentru încălzirea locuinței cu lemne, cărbuni și combustibili petrolieri
	Sume defalcate pentru finanțarea căminelor pentru persoane vârstnice
	Transferuri din bugetul Ministerului Sănătății pentru finanțarea sănătății (<i>asistența medicală comunitară, medicina școlară, unitățile medico-sociale</i>)

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Pentru cheltuieli de capital

Transferurile din bugetele unor ministere sau alte instituții publice centrale pentru cheltuieli de capital fac parte din programe de finanțare reglementate prin legi speciale¹³⁰. Potrivit legii finanțelor publice locale, sumele respective se alocă, pe baza de contract, pentru finanțarea integrală sau parțială a unor proiecte de dezvoltare de interes județean ori local. Stabilirea proiectelor și a u.a.t. beneficiare se face pe baza criteriilor aprobate prin hotărâre a Guvernului. Contractul de finanțare cuprinde, în mod obligatoriu, prevederi referitoare la valoarea totală a proiectului, contribuția din bugetul de stat, respectiv din bugetele locale, cheltuielile eligibile și eșalonarea multianuala a implementării și a alocațiilor financiare pe ani bugetari, astfel încât proiectele să fie finalizate în maximum 3 ani de la semnarea contractului¹³¹. În acest mod, se încearcă evitarea situațiilor de finanțare insuficientă sau de lungă durată a unor proiecte locale de investiții, care sunt de natură a genera arierate la bugetele locale.

În anul 2020, principalele transferuri din bugetele unor instituții publice centrale pentru cheltuieli de capital ale unităților administrativ-teritoriale au fost:

Tabelul 24 – Transferuri pentru cheltuieli de capital în anul 2020. Sursa: legea nr. 5/2020

Denumirea programului de finanțare	Instituția finanțatoare
Programul Național de Dezvoltare Locală	MDLPA
Transferuri de la bugetul de stat pentru implementarea proiectelor finanțate din fonduri externe nerambursabile	MDLPA
Transferuri de la bugetul Ministerului Sănătății către bugetele locale pentru finanțarea aparaturii medicale și echipamentelor de comunicații în urgență, a reparațiilor capitale în sănătate și altor investiții în sănătate	MS
Programul Național de Cadastru și Carte Funciara	ANCP

Datoria publică locală

Reglementările privind datoria publică locală sunt prevăzute de legea finanțelor publice locale¹³². Autoritățile deliberative hotărăsc, la propunerea ordonatorilor principali de credite, contractarea sau garantarea de împrumuturi, cu votul a cel puțin jumătate plus unu din numărul consilierilor în funcție. Instrumentele datoriei publice locale sunt:

- titlurile de valoare (obligațiunile);
- împrumuturile bancare sau de la alte instituții de credit, în lei sau în valută;
- credite furnizor;
- leasing financiar;
- garanție locală, acordată instituțiilor publice de interes local care contractează împrumuturi bancare.

Valoarea totală a datoriei contractate de unitățile administrativ-teritoriale se evidențiază în registrele de evidență a datoriei publice locale și se raportează anual prin situațiile financiare. De

¹³⁰ De exemplu, OUG nr. 28/2013 pentru aprobarea Programului național de dezvoltare locală.

¹³¹ Articolul 34 din legea finanțelor publice locale.

¹³² Articolele 61 – 63 din Legea finanțelor publice locale.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

asemenea, valoarea totală a garanțiilor emise de unitățile administrativ-teritoriale se înscrie în registrele de evidență a garanțiilor locale și se raportează anual prin situațiile financiare.

Datoria publică locală reprezintă o obligație generală care trebuie rambursată, conform acordurilor încheiate, din veniturile proprii ale u.a.t. împrumutate¹³³, precum și din veniturile beneficiarilor de împrumuturi garantate. Serviciul datoriei publice locale nu reprezintă obligații sau răspunderi ale Guvernului și va fi plătit din bugetele locale și din bugetele beneficiarilor de împrumuturi garantate, precum și din sumele obținute din contractarea de împrumuturi pentru refinanțarea datoriei publice locale directe. Datoria publică locală este garantată cu veniturile proprii ale u.a.t. În caz de neplată, creditorul, printr-un executor judecătoresc, poate cere plata datoriilor scadente direct din conturile din Trezorerie ale unităților administrativ-teritoriale în culpă.

Condiții. Pragul de îndatorare. Excepții

Legea finanțelor publice locale stabilește o serie de condiții care trebuie îndeplinite înainte ca autoritățile administrației publice locale să semneze contractele cu creditorii.

Guvernul aprobă anual limite pentru finanțările rambursabile care urmează a fi contractate de u.a.t. și pentru tragerile ce se pot efectua din finanțările existente și nou contractate, pe o perioadă de 3 ani următorii anului în care se aproba. Aceste limite nu includ finanțările rambursabile pentru prefinanțarea și/sau cofinanțarea proiectelor care beneficiază de fonduri externe nerambursabile de la Uniunea Europeană. Drept urmare:

- Autoritățile administrației publice locale pot contracta sau garanta împrumuturi numai cu avizul Comisiei de autorizare a împrumuturilor locale din cadrul Ministerului Finanțelor Publice.
- Autoritățile administrației publice locale pot folosi sumele împrumutate numai în limita tragerilor anuale autorizate de Comisia de autorizare a împrumuturilor.

Unitățile administrativ-teritoriale pot contracta datorie publică numai dacă noua datorie însumată cu cele existente se situează sub pragul de îndatorare. Pragul de îndatorare este egal cu 30% din media aritmetică a veniturilor proprii, diminuate cu veniturile din valorificarea unor bunuri, pe ultimii 3 ani anteriori anului în care se solicită autorizarea finanțării rambursabile care urmează să fie contractată sau garantată. În calcul sunt incluse ratele scadente la împrumuturile contractate sau garantate, dobânzile și comisioanele aferente acestora, inclusiv ale împrumutului care urmează să fie contractat sau garantat în anul respectiv, pe toată perioada de maturitate a acestuia.

Unitățile/Subdiviziunile administrativ-teritoriale care au înregistrat plăți restante la data de 31 decembrie a anului anterior, neachitate până la data solicitării avizului Comisiei de autorizare a împrumuturilor locale, sau care au înregistrat deficit al secțiunii de funcționare la sfârșitul anului anterior solicitării nu au dreptul la contractarea sau garantarea de împrumuturi. Sunt exceptate u.a.t. care se afla în procedura de criza financiară sau insolventă și care solicită împrumuturi sau garanții pentru refinanțarea datoriei publice locale, potrivit planului de redresare a crizei financiare sau insolventei, după caz.

¹³³ Potrivit art. 5 alin. (1) din legea finanțelor publice locale, venituri proprii cuprind impozite, taxe, contribuții, alte vărsăminte, alte venituri și cote defalcate din impozitul pe venit.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Împrumuturile contractate sau garantate de u.a.t. pentru asigurarea prefinanțării și/sau cofinanțării proiectelor care beneficiază de fonduri externe nerambursabile de preaderare și postaderare de la Uniunea Europeană sunt exceptate de la prevederile limitative privind autorizarea, tragerile, pragul de îndatorare și plățile restante.

Criza financiară și insolvența

Legea finanțelor publice locale definește situațiile de criză financiară și insolvență, precum și principalele acțiuni pe care autoritățile administrației publice locale trebuie să le ia pentru remedierea lor¹³⁴. Reglementări de detaliu sunt prevăzute în O.U.G. nr. 46/2013 privind criza financiară și insolvența unităților administrativ-teritoriale.

Criza financiară

Criza financiară este starea patrimoniului unității administrativ-teritoriale caracterizată prin existența unor dificultăți financiare, prin lipsa acută de disponibilități bănești, ce conduce la neachitarea obligațiilor de plată, lichide și exigibile, pe o anumită perioadă de timp. Criza financiară poate fi sesizată într-una dintre următoarele situații:

- neachitarea obligațiilor de plată, lichide și exigibile, mai vechi de 90 de zile și care depășesc 15% din cheltuielile prevăzute în bugetul general al unității administrativ-teritoriale respective, cu excepția celor aflate în litigiu comercial;
- neachitarea drepturilor salariale prevăzute în bugetul local sau în bugetele instituțiilor publice de interes local sau județean, după caz, pe o perioadă mai mare de 90 de zile de la data scadentei.

Autoritatea deliberativă ia act, în condițiile legii, de existența situației de criză financiară, mandatează ordonatorul principal de credite pentru elaborarea planului de redresare financiară și analizează propuneri care să fie cuprinse în planul de redresare financiară prezentat de ordonatorul principal de credite. Ulterior, planul de redresare financiară este aprobat de către autoritatea deliberativă.

Ordonatorul principal de credite are obligația ca în perioada desfășurării procedurii de redresare a crizei financiare să asigure funcționarea eficientă și eficace a serviciilor publice esențiale¹³⁵.

Autoritatea deliberativă declară, prin hotărâre, încetarea situației de criză financiară dacă:

- criteriile de intrare în criza financiară nu s-au mai evidențiat timp de 180 de zile calendaristice;
- sunt îndeplinite criteriile pentru declararea stării de insolvență.

Insolvența

Insolvența poate fi sesizată la tribunalul în a cărui circumscripție își are sediul unitatea administrativ teritorială de orice creditor sau grup de creditori care are una ori mai multe creanțe certe, lichide și exigibile împotriva acesteia, cu o valoare însumată care depășește 50% din bugetul general al unității administrativ-teritoriale pe o perioadă de 120 de zile consecutive.

¹³⁴ Articolele 74 și 75 din Legea finanțelor publice locale.

¹³⁵ Acestea sunt enumerate în H.G. nr. 647/ 2013 privind stabilirea serviciilor publice esențiale la nivelul unităților administrativ-teritoriale.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Judecătorul-sindic, prin hotărârea de deschidere a procedurii de insolvență, va numi un administrator. Acesta, împreună cu ordonatorul principal de credite, elaborează un Plan de redresare a insolvenței, care se supune aprobării consiliului local și devine obligatoriu atât pentru autoritatea deliberativă, cât și pentru cea executivă.

Administratorul și autoritățile administrației publice locale, după caz, au obligația ca în perioada desfășurării procedurii de insolvență să asigure furnizarea serviciilor publice esențiale.

Autorităților executive și deliberative le este interzisă exercitarea oricăror atribuții cu implicații financiare pe toată perioada gestionării situației de insolvență. Acestea se exercită exclusiv de administratorul numit.

În cazul în care nu mai sunt îndeplinite condițiile stării de insolvență a unității administrativ-teritoriale, judecătorul-sindic pronunță o sentință de închidere a procedurii, chiar dacă nu au fost stinse toate creanțele cuprinse în planul de redresare a stării de insolvență. Acestea fac obiectul planului de redresare a stării de criză financiară.

Recomandări

Aleșii locali trebuie să se implice în dezbaterile privind gestiunea bugetară și administrarea fiscală la nivelul unităților administrativ-teritoriale, dar și la nivel național, prin implicarea în activitățile structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale. În acest scop, contribuțiile lor vor fi cu atât mai valoroase, cu cât vor fi bazate pe o bună cunoaștere a cadrului legislativ și a practicii din domeniul finanțelor publice locale.

În această secțiune prezentăm o serie de recomandări cu valabilitate generală menite să sprijine autoritățile administrației publice locale în îmbunătățirea performanței administrării finanțelor publice locale.

- Aleșii locali trebuie să colaboreze cu compartimentele bugetar-contabil și fiscal din aparatele de specialitate.
- Este necesar ca aleșii locali să cunoască regulile fiscale și bugetare, precum și clasificarea bugetară și să se asigure că proiectele de hotărâri cu privire la impozite și taxe locale și proiectele de bugete le respectă întocmai.
- Noii aleși locali trebuie să se familiarizeze cu particularitățile instituționale și bugetare ale unităților administrativ-teritoriale: cine sunt ordonatorii de credite? care sunt principalele surse de venit și cum au evoluat ele în ultimii ani? Care sunt destinațiile de cheltuieli și structura economică a acestora și cum au evoluat ele în ultimii ani? Ce procese au loc în faza de elaborare a proiectelor de bugete? Cum este inventariată materia fiscală? Cum au evoluat zona fiscală, cotele de impunere, cotele adiționale și gradul de colectare la principalele impozite locale? Care sunt nivelurile redevențelor și chiriilor pentru bunuri aparținând patrimoniului u.a.t.? Cum se compară unitățile administrativ-teritoriale cu altele similare din județ, regiune sau din țară?
- Implicarea aleșilor locali în procesul bugetar trebuie să aibă loc încă din faza elaborării proiectelor de buget, prin intermediul comisiei de specialitate din autoritatea deliberativă. În acest scop, ei trebuie să cunoască situația și nevoile de finanțare ale serviciilor publice locale.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

- Proiectele de hotărâri inițiate de aleșii locali, care generează cheltuieli suplimentare din bugetele unităților administrativ-teritoriale, trebuie să includă măsuri pentru acoperirea acestora prin venituri suplimentare și/ sau reduceri ale altor cheltuieli.
- Este util ca proiectele finale ale bugetelor să conțină proiecții întemeiate ale veniturilor și cheltuielilor și pe următorii trei ani. Chiar dacă acestea nu fac parte din forma adoptată, ele arată impactul politicilor locale fiscale și bugetare adoptate, cresc predictibilitatea și transparența. Astfel, aleșii locali vor avea puncte de referință în dezbaterile privind proiectele de buget din anii următori.
- Este important ca aleșii locali să sesizeze proiecții supraestimate ale veniturilor și să prevină preluarea acestora în formele finale ale bugetelor.
- Se recomandă elaborarea unor standarde de cost locale pentru serviciile publice care dispun de date statistice suficiente, și utilizarea acestora la bugetarea cheltuielilor curente ale serviciilor respective. Este util ca bugetarea pe costuri istorice să fie evitată pe cât posibil, deoarece aceasta poate integra ineficiențe care se transferă de la un an la altul (de exemplu, pot exista situații în care prețurile materialelor consumabile sunt în scădere, iar bugetarea pe costuri istorice să nu surprindă aceste tendințe).
- Este de dorit ca numărul rectificărilor bugetare să fie redus. Necesitatea unor rectificări bugetare repetate, cu excepția celor impuse modificări ale transferurilor de venituri de la bugetul de stat sau de la alte instituții publice centrale, arată că elaborarea inițială a bugetelor a fost suboptimală și nu a reflectat corect capacitatea financiară și nevoile de cheltuieli ale unităților administrativ-teritoriale.
- Administrarea fiscală locală este o activitate care impune conlucrarea strânsă între organele fiscale locale, compartimentele de urbanism, cadastru, registru agricol, autorizări, precum și entități din sfera serviciilor publice deconcentrate, de exemplu, serviciile publice comunitare regim permise de conducere și înmatriculare a vehiculelor, oficiile județene de cadastru și publicitate imobiliară, direcțiile generale ale finanțelor publice și agențiile județene pentru plăți și inspecție socială. Aleșii locali pot juca un rol foarte important prin mobilizarea personalului tehnic în vederea realizării colaborărilor intra și interinstituționale necesare.
- Datoria publică locală trebuie contractată fie pentru proiecte cu finanțare din fonduri externe nerambursabile, care permit rambursarea rapidă a sumelor împrumutate, fie pentru proiecte care generează, direct sau indirect, venituri la bugetul local, pe termen mai lung decât perioada de rambursare.
- Se recomandă ca aleșii locali să monitorizeze anual datoria publică locală și capacitatea suplimentară de îndatorare, precum și să acționeze pentru publicarea registrelor datoriei publice în Monitorul Oficial Local.
- Este important ca aleșii locali să implementeze prevederile privind prevenirea plăților restante și asigurarea echilibrului bugetar din legea finanțelor publice locale, care garantează că unitățile administrativ-teritoriale nu vor ajunge vreodată în criză financiară sau insolvență.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Alte activități esențiale funcționării administrației publice locale

Managementul resurselor umane

Cadrul legislativ

Cadrul legislativ aplicabil managementului resurselor umane în instituțiile publice din administrația publică locală este format din legislație primară – legi și ordonanțe ale Guvernului – și secundară – hotărâri ale Guvernului, ordine ale conducătorilor instituțiilor publice din administrația publică centrală.

Principalele legi în domeniu sunt Codul Administrativ, Codul Muncii și legea privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice¹³⁶.

Clasificarea personalului din administrația publică locală

În administrația publică locală activează mai multe categorii de personal, fiecare cu reguli proprii privind gestiunea carierei și salarizarea, și anume:

Aleșii locali

Aleșii locali sunt primarii, președinții consiliilor județene, consilierii locali și județeni. În exercitarea mandatului lor, aceștia îndeplinesc o funcție de autoritate publică și formează autoritățile executive și deliberative ale unităților administrativ-teritoriale. Codul Administrativ conține reglementări cu privire la mandatul, drepturile, obligațiile, incompatibilitățile, conflictul de interese și răspunderea aleșilor locali¹³⁷. Legea salarizării¹³⁸ stabilește regulile remunerării acestora.

Funcționarii publici

Funcționarii publici activează în aparatele de specialitate și în unele instituții publice de interes local și ocupă posturi ce implică exercitarea prerogativelor de putere publică¹³⁹. Clasificarea, organizarea, gestiunea carierei, drepturile și îndatoririle, perfecționarea profesională, incompatibilitățile și conflictul de interese, gestiunea raporturilor de serviciu ale funcționarilor publici sunt reglementate în titlul II al Codului Administrativ, Statutul funcționarilor publici. Metodele și procedura de evaluarea performanțelor profesionale individuale ale funcționarilor publici sunt prevăzute în anexa nr. 6 al aceluiași act normativ.

În administrația publică locală se regăsesc funcționari publici de conducere – secretarii generali ai unităților/ subdiviziunilor administrativ-teritoriale, conducători ai unor compartimente

¹³⁶ O.U.G. nr. 57/2019 privind Codul Administrativ, Legea nr. 53/2003 privind Codul muncii și, respectiv, Legea-cadru nr. 153/ 2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice.

¹³⁷ Titlul VI din O.U.G. nr. 57/2019 privind Codul Administrativ.

¹³⁸ Legea-cadru nr. 153/ 2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice.

¹³⁹ Potrivit art. 5 din Codul Administrativ, regimul de putere publică semnifică „ansamblul prerogativelor și constrângerilor prevăzute de lege în vederea exercitării atribuțiilor autorităților și instituțiilor administrației publice și care le conferă posibilitatea de a se impune cu forță juridică obligatorie în raporturile lor cu persoane fizice sau juridice, pentru apărarea interesului public”.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

funcționale din aparatul de specialitate și din instituții publice de interes local – și funcționari publici de execuție. Dintr-un alt punct de vedere, funcțiile publice locale sunt clasificate în generale și specifice. În cea de-a doua categorie sunt incluse funcții cu atribuții adaptate la competențele specifice unor instituții publice, de exemplu, secretarul unității administrativ-teritoriale, arhitectul șef și polițistul local.

Lista funcțiilor publice de conducere și execuție, generale și specifice din administrația publică locală este prezentată în Tabelul 25.

Tabelul 25 – Funcții publice din administrația publică locală (sursa: Codul Administrativ, anexa nr. 5)

Categorie	Funcții generale	Funcții specifice
Conducere	<ul style="list-style-type: none"> - director general; - director general adjunct; - director; - director adjunct; - director executiv; - director executiv adjunct; - șef serviciu; - șef birou. 	<ul style="list-style-type: none"> - secretar general al unității/subunității administrativ-teritoriale; - arhitect-șef.
Execuție	<ul style="list-style-type: none"> - consilier, consilier juridic, auditor, expert, inspector, consilier achiziții publice; - referent de specialitate; - referent. 	<ul style="list-style-type: none"> - polițist local; - manager public.

În stabilirea structurii organizatorice a aparatului de specialitate sau a instituțiilor publice de interes local care prevăd funcții publice, autoritățile executive și deliberative trebuie să țină cont de regulile aplicabile numărului de funcții publice¹⁴⁰:

1. Numărul total al funcțiilor publice de conducere, cu excepția secretarului general, este de maximum 12% din numărul total al posturilor aprobate.
2. Rangul compartimentelor funcționale se stabilește în funcție de numărul funcțiilor publice de execuție, astfel:
 - a. pentru constituirea unui birou este necesar un număr de minimum 5 posturi de execuție;
 - b. pentru constituirea unui serviciu este necesar un număr de minimum 7 posturi de execuție;
 - c. pentru constituirea unei direcții este necesar un număr de minimum 15 posturi de execuție;
 - d. pentru constituirea unei direcții generale este necesar un număr de minimum 25 de posturi de execuție.

¹⁴⁰ Articolul 391 din Codul Administrativ.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Personalul contractual

Personalul contractual angajat în aparatul de specialitate și în instituțiile publice de interes local contribuie la realizarea competențelor acestora, desfășurând activități care nu implică prerogative de putere publică. În cele mai multe cazuri, personalul contractual ocupă funcții în entități însărcinate cu furnizarea serviciilor publice locale aflate în competența autorităților administrației publice locale, de exemplu, administrațiile domeniului public, administrațiile drumurilor, instituții de cultură, furnizori de servicii sociale, cabinete medicale și spitale publice, unități medico-sociale, creșe, furnizori de servicii comunitare de utilități publice organizați ca instituții publice de interes local.

Reglementările generale cu privire la personalul contractual se regăsesc în Codul Administrativ și în Codul Muncii. Prin legi speciale se pot stabili drepturi, îndatoriri și incompatibilități specifice, reguli speciale privind raporturile de muncă și aspecte privind gestiunea carierei. Asemenea reglementări există în domeniile cultură¹⁴¹ și sănătate¹⁴².

Personalul contractual poate ocupa funcții de conducere și de execuție. Codul Administrativ clasifică distinct funcțiile ocupate în cadrul cabinetelor aleșilor locali. De asemenea, în rândul funcțiilor contractuale se distinge și funcția de administrator public. Personalul contractual încheie cu instituțiile angajatoare contracte individuale de muncă și contracte de management. Contractele de management se disting prin faptul că prevăd indicatori de performanță ce trebuie îndepliniți de persoana angajată, mecanisme de verificare și efecte juridice ca urmare a rezultatelor constatate. Contracte de management sunt utilizate pentru angajarea administratorului public, a conducătorilor instituțiilor de spectacole și concerte, a managerilor spitalelor. Autoritățile administrației publice locale pot stabili utilizarea contractelor de management proprii pentru ocuparea funcțiilor de conducători și ale altor instituții publice de interes local, dacă legile speciale nu conțin alte prevederi exprese în acest sens.

Personalul contractual de la cabinetul alesului local este angajat pe baza încrederii și la propunerea acestuia. În administrația publică locală au dreptul la cabinet primarii, viceprimarii, președinții și vicepreședinții consiliilor județene.

Gestiunea personalului din administrația publică locală

Numărul personalului – funcționari publici și personal contractual – ce poate fi angajat în administrația publică locală este plafonat prin lege¹⁴³. Normativele de personal se aplică totalității posturilor din aparatele de specialitate¹⁴⁴ și din instituțiile publice de interes local și se calculează în funcție de categoria unității administrativ-teritoriale și populația acesteia. Pe lângă normativul

¹⁴¹ Legea nr. 311/2003 privind muzeele și colecțiile publice, Ordonanța Guvernului nr. 21/2007 privind instituțiile și companiile de spectacole sau concerte, precum și desfășurarea activității de impresariat artistic și Legea nr. 334/2002 privind bibliotecile.

¹⁴² Legea nr. 95/2006 privind reforma în sănătate, Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 18/2017 privind asistența medicală comunitară.

¹⁴³ Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 63/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, precum și pentru stabilirea unor măsuri financiare.

¹⁴⁴ Exceptând secretarul general și administratorul public.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

general de personal, sunt stabilite normative distincte pentru serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor, poliția locală, serviciul de pază a obiectivelor de interes județean, unitățile de management al proiectelor finanțate din fonduri externe nerambursabile, șoferii microbuzelor sau autobuzelor școlare. În cazul în care unitatea/subdiviziunea administrativ-teritorială a implementat proiecte finanțate din fonduri externe nerambursabile, care prevăd ca indicator de rezultat sau indicator de sustenabilitate înființarea unor posturi, atunci numărul maxim al posturilor aferente normativului general se suplimentează în mod corespunzător. Sunt exceptate de la normativele de personal, activitățile și instituțiile finanțate din capitolele bugetare „Învățământ”¹⁴⁵, „Sănătate” și „Asigurări și asistența socială”. De asemenea, sunt exceptate posturile din instituțiile publice de interes local, cu personalitate juridică, înființate pentru furnizarea serviciilor comunitare de utilități publice.

Și pentru cabinetele aleșilor locali sunt prevăzute normative, astfel:

- 13 posturi pentru cabinetul primarului general al municipiului București;
- 6 posturi pentru cabinetul președintelui consiliului județean, primarilor municipiilor reședință de județ și primarilor sectoarelor municipiului București;
- 2 posturi pentru cabinetele primarilor comunelor, orașelor și ai celorlalte municipii;
- 2 posturi pentru cabinetele vicepreședinților consiliilor județene, viceprimarilor municipiului și ai sectoarelor București, ai municipiilor reședință de județ;
- un post pentru cabinetele viceprimarilor comunelor, orașelor și ai celorlalte municipii.

Gestiunea personalului din administrația publică locală este realizată de către autoritățile executive și deliberative cu sprijinul compartimentelor de resurse umane. Acestea organizează și realizează înființarea și evidența funcțiilor, recrutarea, numirea, salarizarea, formarea și perfecționarea, consilierea etică, evaluarea, promovarea, sancționarea, modificarea și încetarea raporturilor de serviciu/ de muncă ale funcționarilor publici și ale personalului contractual. În gestiunea funcțiilor publice, autoritățile executive și compartimentele de resurse umane colaborează cu Agenția Națională a Funcționarilor Publici, care, printre altele, avizează structura funcțiilor publice în fiecare instituție angajatoare.

Salarizarea

Salarizarea aleșilor locali și a personalului angajat în administrația publică locală este stabilită potrivit legii privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice¹⁴⁶.

Primarii, viceprimarii, președinții și vicepreședinții consiliilor județene sunt remunerați cu o indemnizație lunară, care se determină prin înmulțirea unui coeficient, care diferă după categoria unității administrativ-teritoriale, funcție și populație, cu salariul de bază minim brut pe țară în vigoare¹⁴⁷. Consilierii locali și județeni care participă la ședințele ordinare ori la ședințele extraordinare ale autorității deliberative primesc o indemnizație lunară în cuantum de până la 10%

¹⁴⁵ Finanțat din bugetele locale, nu și din venituri proprii.

¹⁴⁶ Lege-Cadru nr. 153/ 2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice

¹⁴⁷ Coeficienții sunt prevăzuși în anexa nr. IX a legii salarizării.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

din indemnizația lunară a primarului, respectiv a președintelui consiliului județean¹⁴⁸, cu condiția să fi participat la cel puțin o ședință în luna respectivă. Indemnizațiile lunare pot fi cumulate cu pensia sau cu alte venituri. Consilierii locali sau județeni care participă la ședințele autorităților deliberative, organizate în timpul programului de lucru, se consideră învoșiți de drept, fără a le fi afectat salariul și celelalte drepturi ce le revin, potrivit legii, de la locul de muncă¹⁴⁹.

Tabelul 26 – Coeficienți utilizați la calculul indemnizațiilor primarilor, viceprimarilor, președinților și vicepreședinților consiliilor județene. Sursa: anexa IX, lit. C din Legea nr. 153/2017

Notă: Valoarea indemnizației lunare se calculează înmulțind coeficientul cu valoarea salariului minim brut pe economie. În perioada 2019-2021, indemnizațiile au fost înghețate prin lege la nivelul din 2018.

Nr. crt.	Funcția	Coeficient
1.	Primar general al Capitalei	10,00
2.	Viceprimar al Capitalei	9,00
3.	Președinte al consiliului județean	9,00
4.	Vicepreședinte al consiliului județean	8,00
5.	Primar municipiu reședință de județ	9,00
6.	Primar al sectoarelor municipiului București	9,00
7.	Primar oraș/municipiu (peste 100.001)	7,50
8.	Primar oraș/municipiu (cu 50.001 până la 100.000 locuitori)	7,00
9.	Primar oraș/municipiu (cu 20.001 până la 50.000 locuitori)	6,50
10.	Primar comună (cu 20.001 până la 50.000 locuitori)	6,00
11.	Primar oraș (cu 10.001 până la 20.000 locuitori)	6,00
12.	Primar comună (cu 10.001 până la 20.000 locuitori)	5,50
13.	Primar oraș (până la 10.000 locuitori)	5,50
14.	Primar comună (cu 5.001 până la 10.000 locuitori)	5,00
15.	Primar comună (cu 3.001 până la 5.000 locuitori)	4,50
16.	Primar comună (până la 3.000 locuitori)	4,00
17.	Viceprimar municipiu reședință de județ	8,00
18.	Viceprimar al sectoarelor municipiului București	8,00
19.	Viceprimar oraș/municipiu (peste 100.001)	6,50
20.	Viceprimar oraș/municipiu (cu 50.001 până la 100.000 locuitori)	6,00
21.	Viceprimar oraș/municipiu (cu 20.001 până la 50.000 locuitori)	5,50
22.	Viceprimar comună (cu 20.001 până la 50.000 locuitori)	5,00
23.	Viceprimar oraș (cu 10.001 până la 20.000 locuitori)	5,00
24.	Viceprimar comună (cu 10.001 până la 20.000 locuitori)	4,50
25.	Viceprimar oraș (până la 10.000 locuitori)	4,50
26.	Viceprimar comună (cu 5.001 până la 10.000 locuitori)	4,00

¹⁴⁸ Prevederile se aplică și delegatului sătesc.

¹⁴⁹ Articolul 213 din Legea nr. 153/2017.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

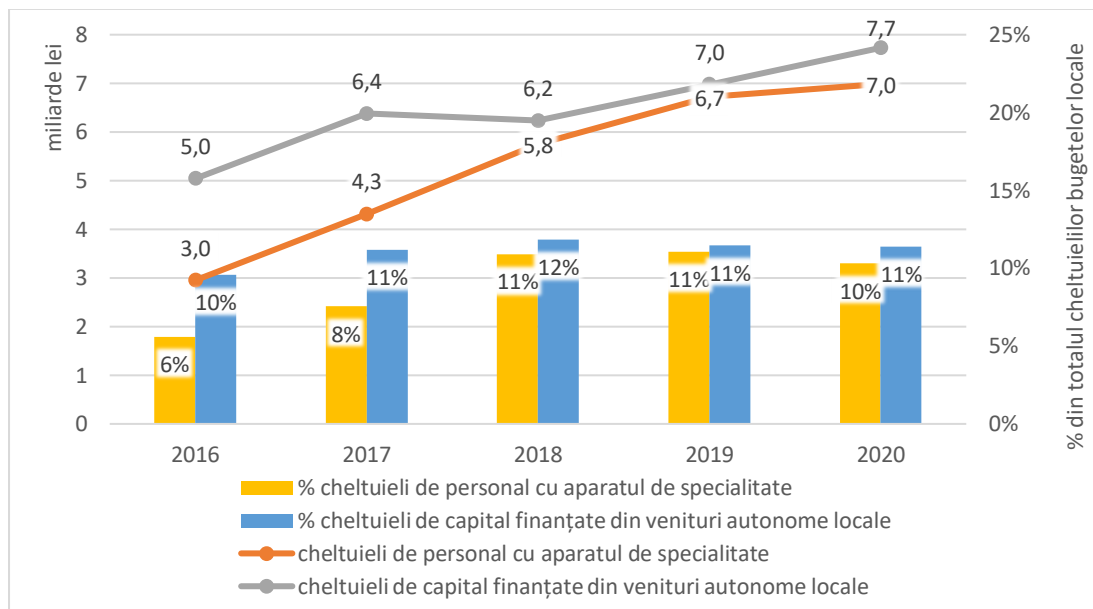
27.	Viceprimar comună (cu 3.001 până la 5.000 locuitori)	3,50
28.	Viceprimar comună (până la 3.000 locuitori)	3,00

Salarizarea funcționarilor publici și a personalului contractual din aparatele de specialitate și din instituțiile publice de interes local este compusă din partea fixă – salariul de bază – și partea variabilă – sporuri, indemnizații, adaosuri, prime, premii, compensații. Salariul de bază pentru fiecare funcție și grad profesional se stabilesc de către autoritatea deliberativă, în urma consultării organizației sindicale reprezentative sau, după caz, a reprezentanților salariaților. Nivelul salariului de bază astfel stabilit nu poate depăși nivelul indemnizației lunare a funcției de viceprimar sau vicepreședinte al consiliului județean, după caz. Salariul de bază aprobat de autoritatea deliberativă nu include majorările acordate personalului nominalizat în echipele de proiecte finanțate din fonduri europene nerambursabile. Partea variabilă a remunerației personalului angajat în administrația publică locală nu poate depăși 30% din valoarea salariilor de bază ale personalului respectiv la nivelul fiecărui ordinator de credite. Prin excepție, partea variabilă a remunerației personalului din unitățile sanitare publice și instituțiile publice de asistență socială poate depăși 30% din nivelul salariului de bază. Această flexibilitate în stabilirea salariilor de bază nu este aplicabilă personalului din unitățile sanitare publice, furnizorii publice de servicii sociale și personalul din instituțiile de cultură, ale cărui salarii sunt prevăzute în anexele II și III ale legii salarizării.

Așadar, autoritățile administrației publice locale se bucură de o autonomie reală în privința stabilirii remunerației salariaților din aparatele de specialitate și din unele instituții publice de interes local. Aceasta trebuie înfăptuită în baza unei politici salariale local asumate, ținând cont de ierarhia funcțiilor, evaluată din perspectiva contribuției lor la realizarea competențelor instituțiilor publice locale, de practicile salariale din unități administrativ-teritoriale similare sau vecine și de posibilitățile de finanțare din veniturile proprii ale bugetelor locale. În perioada 2017–2019, după descentralizarea competențelor de stabilire a salariilor la nivel local, s-a constatat un ritm rapid de majorare a cheltuielilor de personal cu aparatele de specialitate. Acesta s-a atenuat în anul 2020, dar, între timp, ponderea cheltuielilor de personal cu aparatele de specialitate a ajuns la aproape același nivel cu a investițiilor finanțate din venituri autonome locale (Figura 10).

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Figura 10 – Evoluția cheltuielilor de personal ale aparatele de specialitate și a cheltuielilor de capital finanțate din veniturile autonome ale bugetelor locale 2016-2020. Sursa: Ministerul Finanțelor Publice

Pensii și alte drepturi de asigurări sociale

Durata mandatului aleșilor locali constituie vechime în muncă și în specialitatea studiilor absolvite și se ia în calculul stagiului de cotizare pentru pensii publice. Codul Administrativ conține prevederi cu privire la indemnizația pentru limită de vârstă la care au dreptul persoanele ce au ocupat funcțiile de primar, viceprimar, președinte al consiliului județean și vicepreședinte al consiliului județean, i.e. pensia specială a aleșilor locali. Acestea sunt în prezent suspendate.

Pe perioada mandatului, primarii și viceprimarii, președinții și vicepreședinții consiliilor județene au dreptul la concedii de odihnă, concedii medicale, concedii fără plată, precum și la concedii plătite în cazul unor evenimente familiale deosebite.

Recomandări

- Se recomandă implicarea aleșilor locali în monitorizarea respectării normativelor de personal, prin solicitarea de informări semestriale din partea compartimentelor responsabile din aparatele de specialitate.
- Se recomandă ca politica salarială locală să fie bazată pe următoarele reguli:
 - nivelul salariilor de bază aprobate de autoritatea deliberativă să nu fie stabilit în dauna cheltuielilor de dezvoltare;
 - nivelul salariilor de bază să fie stabilit în urma unui proces de evaluare internă a posturilor, prin care să se stabilească în termeni relativi contribuția fiecărei funcții la activitatea instituțiilor publice;
 - nivelul salariilor de bază să fie stabilit în urma unei analize comparative cu unitățile administrativ-teritoriale învecinate;

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

- majorările salariale să nu depășească ritmul de creștere a veniturilor proprii și nici pe cel al investițiilor;
- raportul de compresie – raportul dintre cel mai mare și cel mai mic salariu de bază – să fie suficient de mare pentru a reflecta diferențierea dintre funcții, potrivit evaluării, și a preveni, astfel, demotivarea personalului;
- acordarea sporului pentru performanță, reglementat prin art. 26 din Legea-cadru nr. 153/2017 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice pentru personalul cu realizări deosebite în activitate.

Managementul investițiilor

Ciclul investițiilor publice

Proiectele de investiții în infrastructura publică locală sunt printre cele mai complexe activități realizate de administrația publică locală. Pregătirea lor din punct de vedere tehnic, respectiv elaborarea documentațiilor tehnico-economice, este reglementată prin Hotărârea Guvernului nr. 907/2016. Ciclul de proiect diferă în funcție de natura investiției, respectiv construcție nouă sau intervenție la o construcție existentă. Prin construcție se înțelege orice activ fix aflat în proprietatea unității administrativ-teritoriale, de exemplu, un drum, un pod, un teren de sport, o clădire etc.

Tabelul 27 – Etapele pregătirii tehnice, proiectării și contractării proiectelor de investiții în infrastructura publică locală

Etapa	Documentația și proceduri privind construcțiile noi	Durăță probabilă (în funcție de complexitatea lucrărilor)
Etapa 1 (concept)	Nota conceptuală se aprobă de ordonatorul principal de credite	1 – 3 luni
	Tema de proiectare se aprobă de ordonatorul principal de credite	
Etapa 2 (documentația tehnico - economică)	Studiul de fezabilitate - obligatoriu în cazul proiectelor majore de investiții; - nu e obligatoriu dacă oportunitatea și necesitatea au fost argumentate în documente strategice sau urbanistice; - se aprobă de către autoritatea deliberativă;	2 – 6 luni, inclusiv achiziția serviciilor
	Studiul de fezabilitate - conține indicatorii tehnico-economici ai obiectivului de investiții, devizul general și devizul pe obiecte componente ale investiției;	3 – 12 luni, inclusiv achiziția serviciilor

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Etapa	Documentația și proceduri privind construcțiile noi	Durată probabilă (în funcție de complexitatea lucrărilor)
	<ul style="list-style-type: none"> - se aprobă de către autoritatea deliberativă; se elaborează de către entități care prestează servicii de proiectare în domeniu; <p>(În cazul investițiilor la construcții existente, se elaborează „Documentația de avizare a lucrărilor de intervenții”, care este similară studiului de fezabilitate și care se aprobă de către autoritatea deliberativă.)</p>	
Etapa 3.a - documentație de proiectare	<p>Proiectul pentru autorizarea executării lucrărilor</p> <ul style="list-style-type: none"> - parte componentă a documentației pentru emiterea autorizației de construire; <p>Proiectul tehnic de execuție</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltă soluția tehnică aprobată în studiul de fezabilitate; include detalii de execuție; 	3 – 6 luni, se presupune același executant ca la studiul de fezabilitate; altfel, 4 – 12 luni, inclusiv achiziția serviciilor de proiectare;
Etapa 3.b - obținerea autorizațiilor	<p>Autorizația de mediu</p> <p>Autorizația de construire</p> <p>Alte autorizații</p> <p>(se obțin în paralel cu etapa 3)</p>	
Etapa 4 - Achiziția publică	<p>Elaborarea documentației de atribuire a achiziției publice</p> <p>Realizarea procedurii de achiziție publică</p> <p>Avizul Trezoreriei privind încadrarea sumelor ce vor fi contractate în creditele de angajament și creditele bugetare rămase disponibile</p> <p>Contractarea lucrărilor</p>	3 – 12 luni, inclusiv consultări, clarificări, contestații
Etapa 5 - realizarea lucrărilor	<p>Execuția lucrărilor</p>	

Notă: tabelul nu include activități precum elaborarea, depunerea, evaluarea și contractarea unor eventuale cereri de finanțare a proiectelor de investiții din fonduri externe nerambursabile. Termenele aferente trebuie adăugate la cele deja prezentate.

Surse de finanțare

Sursele potențiale de finanțare a investițiilor în infrastructura publică locală sunt:

1. Veniturile autonome locale, pe care autoritățile locale le pot aloca oricărei destinații de cheltuieli: venituri locale, cote defalcate din impozitul pe venit, fonduri pentru echilibrarea bugetelor locale;

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

2. Subvenții pentru investiții de la bugetele unor instituții centrale, de exemplu, Programul Național de Dezvoltare Locală (finanțat de Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației), subvenții pentru investiții în spitale publice (de la Ministerul Sănătății), subvenții pentru investiții în unități de învățământ (de la Ministerul Educației și Cercetării), subvenții pentru lucrările de înregistrare cadastrală sistematică (de la Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară);
3. Fonduri externe nerambursabile, de la Uniunea Europeană (programe operaționale, de exemplu, Programul Operațional Regional) sau țările Spațiului Economic European (Programului de Cooperare Elvețiano – Român, Mecanismul Financiar Norvegian);
4. Datorie publică locală: împrumuturi și emisiuni de obligațiuni interne sau externe.

Recomandări

- Se recomandă implicarea aleșilor locali în fazele de planificare a investițiilor, de aprobare a indicatorilor tehnico-economici și de bugetare prin programele anuale de investiții publice.
- Se recomandă monitorizarea de către aleșilor locali a respectării regulilor bugetare privind investițiile locale.
- E preferabil ca investițiile în infrastructura serviciilor publice locale să fie finanțate din surse atrase – fonduri externe nerambursabile, programe finanțate din bugetul de stat etc. – ori de câte ori este posibil. Aceste proiecte nu numai că degreveză bugetul local de cheltuieli importante, dar instituie disciplină și rigoare în managementul de proiect. O investiție astfel finanțată va fi dusă la bun sfârșit în termenul stabilit prin contract, în timp ce una finanțată exclusiv din bugetul local poate fi amânată în repetate rânduri, deoarece nu există un angajament față de o terță parte, iar concurența pe veniturile autonome este întotdeauna acerbă.

Managementul proiectelor cu fonduri externe nerambursabile

Surse de finanțare nerambursabilă

Fonduri externe nerambursabile sunt o sursă importantă pentru finanțarea proiectelor locale de dezvoltare, mai ales în unitățile administrativ-teritoriale cu resurse insuficiente. O altă valoare adăugată este încurajarea autorităților administrației publice locale în vederea planificării intervențiilor de dezvoltare locală (prin strategii de dezvoltare, planuri de mobilitate, planuri de acțiune cu surse de finanțare). În perioada 2021-2027, autoritățile administrației publice locale din România vor putea accesa fonduri externe nerambursabile pentru finanțarea proiectelor de investiții în infrastructură, servicii digitale, adaptare la schimbări climatice, mediu de afaceri etc. prevăzute într-o suită de programe operaționale (Tabelul 28). Condițiile de accesare, cheltuielile eligibile și neeligibile, precum și calendarul lansărilor, pot fi regăsite în documentele-cadru ale programelor respective și în ghidurile solicitanților, care se publică pe paginile de internet ale autorităților de management.¹⁵⁰ Aleșii locali și personalul tehnic din administrația publică locală

¹⁵⁰ <http://mfe.gov.ro/minister/periode-de-programare/perioada-2021-2027/>

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

pot participa la consultările pe marginea documentelor respective, astfel încât conținutul acestora să răspundă nevoilor, oportunităților și constrângerilor specifice locale.

Tabelul 28 – Programele operaționale. Sursa: Ministerul Infrastructurii și Proiectelor Europene

Program	Autoritatea de management
Program Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare	Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
Programul Operațional Sănătate	
Program Operațional Educație și Ocupare	
Program Operațional Incluziune și Demnitate Sociala	
Program Operațional Dezvoltare Durabilă	
Programul Operațional pentru Tranziție Justă	
Programul Operațional Asistenta Tehnica	
Program Operațional Transport	Ministerul Transporturilor, Infrastructurii și Comunicațiilor
8 Programe Operaționale Regionale	Cele 8 agenții de dezvoltare regională
7 Programe de cooperare transfrontalieră	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației

Organizarea instituțională

În vederea îmbunătățirii performanței administrației publice locale în atragerea fondurilor externe nerambursabile și implementarea proiectelor respective, prin Legea nr. 339/2007¹⁵¹ s-a impus ca orașele, municipiile, sectoarele municipiului București și consiliile județene să înființeze în aparatele de specialitate compartimente dedicate pentru „inițierea și implementarea proiectelor cu finanțare internațională”¹⁵². În cazul comunelor, se prevedea asocierea acestora pentru înființarea unor birouri comune specializate.

Deși nu există informații despre modul în care au fost implementate prevederile legii de către unitățile administrativ-teritoriale, este o realitate că pregătirea cererilor de finanțare și implementarea proiectelor necesită personal dedicat. De aceea, este important ca în aparatele de specialitate să existe posturi sau, unde este posibil, compartimente ale căror sarcini să se rezume la elaborarea și implementarea proiectelor finanțate din fonduri externe nerambursabile. Personalul desemnat trebuie sprijinit să-și dezvolte expertiza prin participarea la cursuri de perfecționare profesională în domeniu. Dacă înființarea unei structuri proprii de management al proiectelor nu este posibil, atunci unitatea administrativ-teritorială poate contracta servicii de consultanță, caz în care persoane din aparatul de specialitate trebuie însărcinate cu monitorizarea și verificarea calitativă a livrabilelor.

¹⁵¹ Legea nr. 339/2007 privind promovarea aplicării strategiilor de management de proiect la nivelul unităților administrativ-teritoriale județene și locale.

¹⁵² Art. 7 din Legea nr. 339/2007.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Pentru fiecare contract de finanțare din fonduri externe nerambursabile, instituția implementatoare trebuie să desemneze o echipă de proiect¹⁵³. Pentru implicarea în managementul proiectelor, membrii echipelor de proiect beneficiază de majorarea salariului de bază sau a indemnizațiilor lunare: funcționarii publici și personal contractual cu până la 50%, iar aleșii locali cu până la 25%¹⁵⁴.

Recomandări

- Se recomandă înființarea în cadrul aparatelor de specialitate a compartimentelor de specialitate sau desemnarea unor persoane responsabile de identificarea surselor de finanțare nerambursabilă și elaborarea cererilor de finanțare. În lipsa expertizei necesare, această activitate poate fi contractată sau furnizată în comun cu alte unități administrativ-teritoriale prin filiala județeană a structurilor asociative ale autorităților administrației publice locale.
- Fiecare proiect contractat necesită o echipă de management din cadrul administrației publice locale beneficiare. Pentru a asigura calitatea activității acesteia, aleșii locali trebuie să asigure resurse pentru perfecționarea profesională periodică a potențialilor membri ai echipelor de proiect.

Achiziții publice

Pentru a cumpăra bunuri, servicii și lucrări, unitățile administrativ-teritoriale și instituțiile publice de interes local cu personalitate juridică organizează proceduri de achiziție publice. Acestea trebuie să respecte cerințele și regulile impuse prin Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice și normele sale metodologice¹⁵⁵.

Unitatea administrativ-teritorială, instituțiile publice de interes local, operatorii economici cu capital al unităților administrativ-teritoriale și asociațiile de dezvoltare intercomunitară sunt considerate autorități contractante și obligate să utilizeze proceduri de achiziții publice.

În funcție de valoarea estimată a achiziției, autoritățile contractante sunt obligate să anumite proceduri de achiziții publice (Tabelul 29).

Tabelul 29 – Praguri valorice pentru stabilirea procedurilor de achiziții publice. Sursa: Agenția Națională de Achiziții Publice

Procedură/ tip contract	Servicii	Bunuri	Lucrări
Achiziție directă	0 - 132.519 lei		0 - 441.730 lei
Procedură simplificată (i.e. cerere de oferte)	132.520 - 600.129 lei		441.731 - 23.227.215 lei

¹⁵³ Articolul 16 din Legea nr. 153/2017 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice.

¹⁵⁴ Primari, viceprimari, președinți și vicepreședinți ai consiliilor județene, potrivit art. 16 din Legea nr. 153/2017 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice.

¹⁵⁵ Hotărârea Guvernului nr. 395/ 2016 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor referitoare la atribuirea contractului de achiziție publică/acordului-cadru din Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Procedură competitivă (licitație deschisă și altele asemenea)

Peste 600.129 lei

Peste 23.227.215lei

Organizarea și implementarea procedurilor de atribuire

Pentru a planifica, organiza și realiza procedurile de achiziții publice, autoritățile contractante trebuie să înființeze compartimente de specialitate, ale căror atribuții principale sunt (i) elaborarea, pe baza necesităților transmise de celelalte compartimente, strategiei de contractare și a programului anual al achizițiilor publice, (ii) elaborarea sau coordonarea elaborării documentației de atribuire, pe baza necesităților transmise de compartimentele de specialitate și (iii) implementarea procedurilor de atribuire. În toată activitatea sa, compartimentul colaborează cu celelalte compartimentele de specialitate interesate de procedurile de achiziții publice.

Autoritatea contractantă trebuie să aprobe anual strategia și programul de achiziții publice. Publicarea informațiilor privind procedurile de achiziții publice, inclusiv atribuirea acestora, se face numai în Sistemul Electronic al Achizițiilor Publice (SEAP)¹⁵⁶. Tot în SEAP sunt realizate și achizițiile electronice, în cadrul cărora ofertanții înregistrați, cărora le-au fost trimise invitații de participare, comunică prețurile propuse pe care electronică.

Procedurile de achiziție publică constau din trei etape:

1. Planificarea procedurii, inclusiv elaborarea documentației de atribuire, a strategiei de contractare și realizarea consultărilor publice.
2. Implementarea procedurii și atribuirea contractului, respectiv publicarea anunțului, primirea ofertelor, evaluarea ofertelor, atribuirea contractului.
3. Executarea și monitorizarea contractului, inclusiv amendarea acestuia.

Mecanismele disponibile atribuirea contractelor de achiziții publice prin procedură competitivă sunt:

1. Licitația deschisă;
2. Licitația restrânsă;
3. Negocierea competitivă;
4. Dialogul competitiv;
5. Parteneriatul pentru inovare;
6. Negocierea fără publicare prealabilă;
7. Concursul de soluții;
8. Procedura simplificată.

Licitația deschisă, licitația restrânsă și procedura simplificată într-o singură etapă (cererea de oferte) se realizează numai prin mijloace electronice (SEAP). Cel mai des utilizate mecanisme sunt procedura simplificată și licitația deschisă. Tipurile de contracte de achiziții publice semnate între autoritățile contractante și ofertanții declarați câștigători sunt contractele de furnizare, contractele de lucrări și acordurile cadru. Două sau mai multe autorități contractante pot organiza în comun anumite achiziții specifice, în vederea obținerii unor prețuri mai bune, ca urmare a

¹⁵⁶ Accesibil la www.e-licitatie.ro.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

economiilor de scară, și punerii în comun a expertizei tehnice. Împotriva operațiunilor și a actelor administrative ale autorităților contractante ofertanții nemulțumiți pot depune contestații la Consiliul Național pentru Soluționarea Contestațiilor sau plângere la instanța de contencios administrativ.

Detalii tehnice privind organizarea procedurilor, mecanismele de atribuire, conținutul documentației de atribuire, criteriile de calificare și atribuire, evaluarea ofertelor, caracteristicile contractelor de achiziții, implementarea propriu-zisă a acestora etc. sunt prevăzute în lege și normele metodologice și trebuie să fie cunoscute de către personalul din compartimentele de specialitate.

Recomandări

- Se recomandă ca aleșii locali să asigure resurse pentru perfecționarea periodică a personalului responsabile pentru achiziții publice, nu numai în compartimentul de specialitate, ci și în compartimentele de resort, mai ales cele implicate în investiții sau achiziții de bunuri și servicii de mare valoare.

Sistemul de control intern managerial

Sistemul de control intern managerial (SCIM) este un ansamblu de principii de management, implementate de către responsabilii de la toate nivelurile entității pentru a se asigura că obiectivele acesteia sunt realizate. Potrivit actului normativ în care este reglementat, control intern managerial este „ansamblul formelor de control exercitate la nivelul entității publice¹⁵⁷, inclusiv auditul intern, stabilite de conducere în concordanță cu obiectivele acesteia și cu reglementările legale, în vederea asigurării administrării fondurilor în mod economic, eficient și eficace; acesta include, de asemenea, structurile organizatorice, metodele și procedurile”¹⁵⁸. În implementare, toate nivelurile ierarhice sunt implicate în gestiunea tuturor proceselor interne desfășurate pentru realizarea obiectivelor generale și a celor specifice (Tabelul 30).

Secretariatul General al Guvernului elaborează și implementează politica în domeniul sistemului de control intern managerial, coordonează și supraveghează prin activități de îndrumare metodologică implementarea și dezvoltarea sistemelor de control intern managerial la nivelul entităților publice.

Tabelul 30 – Clasificarea obiectivelor, potrivit SCIM. Sursa: OSGG nr. 600/2018

Denumire	Descriere
obiective operaționale	obiectivele legate de scopurile entității publice, concretizate în funcționarea acesteia, utilizarea și protejarea resurselor
obiective de raportare	obiectivele cu privire la colectarea și gestionarea corectă informațiilor externe și interne, utilizate de entitatea publică, de exemplu, informații

¹⁵⁷ În cazul administrației publice locale, SCIM este implementat în cadrul aparatelor de specialitate și al instituțiilor publice de interes local.

¹⁵⁸ Ordin al Secretarului General al Guvernului nr. 600/ 2018 privind aprobarea Codului controlului intern managerial al entităților publice.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

	contabile, privind parametrii tehnico-fizici ai infrastructurii, volumul serviciilor furnizate, resursele interne etc.
obiective de conformitate	obiectivele privind conformitatea și respectarea în practică a legilor, regulamentelor și politicilor interne

Sistemul de control intern managerial al oricărei entități publice operează cu o diversitate de procedee, mijloace, acțiuni, dispoziții, care privesc toate aspectele legate de activitățile sale. Ele servesc conducerii în controlarea funcționării entității în ansamblul ei, precum și a fiecărei activități/operațiuni în parte. Instrumentarul de control intern managerial poate fi clasificat în șase grupe mari: obiective; mijloace (resurse); sistem informațional; organizare; proceduri; control.

Tabelul 31 - Clasificarea procedurilor, potrivit SCIM. Sursa: OSGG nr. 600/2018

Denumire	Descriere
1. Procedură documentată	Modul specific și standardizat de realizare a unei activități sau a unui proces, descris pe suport hârtie sau în format electronic. Procedurile documentate pot fi proceduri de sistem și proceduri operaționale.
1.1 Procedură operațională	Descrie un proces sau o activitate care se desfășoară la nivelul unuia sau mai multor compartimente dintr-o entitate, fără aplicabilitate la nivelul întregii entități publice.
1.2 Procedura de sistem	Descrie un proces sau o activitate care se desfășoară la nivelul entității publice, aplicabil/aplicabilă majorității sau tuturor compartimentelor dintr-o entitate publică.

Stabilirea sistemului de control intern managerial intră în responsabilitatea conducerii fiecărei entități publice și trebuie să aibă la bază standardele de control intern descrise în OSGG nr. 600/2018.

Tabelul 32 - Lista standardelor de control intern managerial la entitățile publice. Sursa: OSGG nr. 600/2018

Componenta SCIM	Denumire standard
Mediul de control	Standardul 1 - Etica și integritatea Standardul 2 - Atribuții, funcții, sarcini Standardul 3 - Competență, performanță Standardul 4 - Structura organizatorică
Performanțe și managementul riscului	Standardul 5 - Obiective Standardul 6 - Planificarea Standardul 7 - Monitorizarea performanțelor Standardul 8 - Managementul riscului
Activități de control	Standardul 9 - Proceduri Standardul 10 - Supravegherea Standardul 11 - Continuitatea activității
Informarea și comunicarea	Standardul 12 - Informarea și comunicarea Standardul 13 - Gestionarea documentelor

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Componenta SCIM	Denumire standard
	Standardul 14 - Raportarea contabilă și financiară
Evaluare și audit	Standardul 15 - Evaluarea sistemului de control intern managerial Standardul 16 - Auditul intern

În vederea monitorizării, coordonării și îndrumării metodologice a implementării și dezvoltării SCIM, conducătorul entității publice constituie Comisia de monitorizare. Aceasta elaborează Programul de dezvoltare a sistemului de control intern managerial, care se actualizează anual. Programul de dezvoltare cuprinde obiectivele entității publice în domeniul controlului intern managerial, în funcție de stadiul implementării și dezvoltării acestuia, iar pentru fiecare standard de control intern managerial se stabilesc activități, responsabili și termene, precum și alte elemente relevante.

Conducerea entității asigură procesul de elaborare a procedurilor documentate, respectiv a procedurilor de sistem și a procedurilor operaționale, pentru procesele și activitățile derulate în cadrul entității și aducerea la cunoștința personalului acesteia.

Conducătorul fiecărei entități publice elaborează anual Raportul asupra sistemului de control intern managerial.

Recomandări

- Se recomandă ca aleșii locali să se implice în monitorizarea implementării Programului de dezvoltare a sistemului de control intern managerial și a utilizării procedurilor aprobate în activitatea curentă a aparatului de specialitate și a instituțiilor publice de interes local.

Principalele registre specifice administrației publice locale

Complexitatea activității administrației publice locale și dinamica personalului din instituțiile locale generează riscul uitării, rătăcirii sau omisiunii unor informații importante. Totodată, imperativele de comunicare și de transparență față de cetățeni și operatorii economici creează nevoia de a regăsi informațiile rapid și cu precizie. Nu în ultimul rând, schimbul de date cu alte instituții publice necesită utilizarea unor informații nu doar accesibile și corecte, ci și prezentate în mod standardizat, care să faciliteze interoperabilitatea și analiza. Drept urmare, administrația publică locală este obligată să utilizeze registre (de preferință în format electronic), în care să consemneze multitudinea de informații necesare exercitării competențelor legale. O lista parțială a registrelor necesare fiecărei unități administrativ-teritoriale este redată în Tabelul 33.

Tabelul 33 – Lista registrelor necesare în administrația publică locală

Nume registru	Baza legală
Registrul pentru evidența proiectelor de hotărâri ale autorității deliberative	Codul Administrativ
Registrul pentru evidența hotărârilor autorității deliberative	
Registrul pentru evidența proiectelor de dispoziții ale autorității executive	

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Nume registru	Baza legală
Registrul pentru evidența dispozițiilor autorității executive	
Registrul privind înregistrarea refuzurilor de a semna/contrasemna/aviza actele administrative, precum și obiectiile cu privire la legalitate, efectuate în scris	
Registrul pentru consemnarea propunerilor, sugestiilor sau opiniilor cu privire la proiectele hotărârilor autorității deliberative și dispozițiilor autorității executive, numai în cazul celor cu caracter normativ	Legea nr. 52/2003 privind transparenta decizionala
Registrul pentru înregistrarea solicitărilor și răspunsurilor privind accesul la informațiile de interes public și pentru gestionarea procesului de acces la informații de interes public	Hotărârea Guvernului nr. 123/2002 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public
Registrul reclamațiilor administrative și al plângerilor în instanță	
Registrul de evidență a intrărilor - ieșirilor unității arhivistice	Legea arhivelor naționale nr. 16/1994
Registrul de intrare – ieșire de la nivelul autorităților administrației publice locale sau Registrul general pentru înregistrarea corespondenței	
Registrul de evidență a sesizărilor/cererilor pentru deschiderea procedurii succesorală	Ordinul MADR nr. 289/2017 pentru aprobarea Normelor tehnice privind modul de completare a registrului agricol pentru perioada 2015-2019
Registrul de evidență a certificatelor de urbanism	
Registrul de evidență a autorizațiilor de construire/desființare	Ordinul MDRL nr. 839/2009 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 50/1991 privind autorizarea executării lucrărilor de construcții
Registrul agricol	Ordonanța Guvernului nr. 28/2008 privind registrul agricol
Registrul de rol nominal unic la compartimentul fiscal	
Registrul de rol alte venituri	Ordinul MDRAP nr. 144/ 2016 privind aprobarea unor formulare tipizate pentru activitatea de colectare a impozitelor și taxelor locale, precum și a altor venituri ale bugetelor locale de către organele fiscale locale
Registrul pentru evidența atestatelor de producător	
Registrul pentru evidența carnetelor de comercializare	Legea nr. 145/2014 pentru stabilirea unor măsuri de

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Nume registru	Baza legală
	reglementare a pieței produselor din sectorul agricol
Registrul oferte, care cuprinde date și informații referitoare la derularea procedurilor prealabile încheierii contractului de concesiune de bunuri proprietate publică	Codul Administrativ
Registrul contracte, care cuprinde date și informații referitoare la executarea contractului de concesiune de bunuri proprietate publică	
Registru special pentru cererile și declarațiile pe propria răspundere privind acordarea ajutorului social	Hotărârea Guvernului nr. 50/2011 pentru aprobarea
Registrul special pentru cererile și declarațiile pe propria răspundere privind acordarea ajutorului social, în cazul persoanelor fără domiciliu sau reședință și fără locuință	Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr. 416/2001 privind venitul
Registrul pentru evidența efectuării orelor	minim garantat
Registrul unic de control	Legea nr. 252/2003 privind registrul unic de control
Registrul electronic de evidență a zilierilor	Legea nr. 52/2011 privind exercitarea unor activități cu caracter ocazional desfășurate de zilieri
Registrul general de evidență a salariaților	Legea nr. 52/2003 privind Codul muncii
Nomenclatura stradală	Legea cadastrului și a publicității imobiliare nr. 7/1996

Recomandări

- Se recomandă ca aleșii locali să evalueze periodic starea registrelor necesar a fi elaborate și întreținute de administrația publică locală.
- În lipsa registrelor, aleșii locali sunt încurajați elaboreze, împreună cu autoritatea executivă, un plan de realizare a registrelor respective.

Servicii e-guvernare

Obiective și clasificare

Furnizarea pe cale electronică a serviciilor publice, precum și comunicarea prin rețelele sociale, au devenit necesități pentru orice instituție publică, cu atât mai mult pentru unitățile administrativ-teritoriale. La nivel european a fost elaborată Agenda Digitală Europa 2020 cu obiectivul principal de a dezvolta o piață unică digitală, cu ramificații în principalele sectoare ale societății. La nivel național, Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România 2020 a fost adoptată în anul 2015 și a stabilit intervenții pentru extinderea utilizării tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) în patru direcții principale. În cadrul celei dintâi, „eGuvernare, Interoperabilitate, Securitate

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Cibernetică, Cloud Computing, Open Data, Big Data și Media Sociale”, sunt stabilite trei linii strategice de dezvoltare, și anume:

1. România va furniza servicii publice îmbunătățite prin utilizarea eGuvernării 2.0;
2. Instituțiile publice trebuie să promoveze adoptarea serviciilor de e-guvernare;
3. Instituțiile publice trebuie să optimizeze TIC pentru a eficientiza activitatea de guvernare.

Deși Strategia nu stabilește sarcini exprese administrației publice locale cu privire la serviciile electronice, ea pune accentul pe dezvoltarea celor asociate cu „evenimente de viață”, dintre care o parte sunt în competența autorităților administrației publice locale. Tabelul 34 oferă o enumerare a evenimentelor de viață care se află în responsabilitatea administrației publice locale și pentru care autoritățile administrației publice locale ar trebui să depună eforturi în vederea furnizării prin mijloace electronice.

Tabelul 34 – Lista evenimentelor de viață aflate în competența autorităților administrației publice locale. Sursa: H.G. nr. 245/2015 pentru aprobarea Strategiei naționale privind Agenda Digitală pentru România 2020

Domeniu	Denumirea serviciului public/obiectul interacțiunii cu instituțiile publice
Evidența persoanei	Eliberarea actelor de identitate
Bunuri imobile	Construirea unei locuințe (eliberarea certificatului de urbanism, depunerea documentației pentru autorizarea construirii/ desființării)
Drepturi și obligații cetățenești	Obligații fiscale și alte taxe către bugetul local (înscrierea și radierea bunurilor impozabile în/ din rolul fiscal, comunicarea declarațiilor de impunere, eliberarea certificatelor de atestare fiscală, plata online a impozitelor și taxelor locale)
Drepturi și obligații cetățenești	Obligații nefiscale (solicitarea și primirea autorizațiilor, avizelor, certificatelor etc., plata online a taxelor, tarifelor și amenzilor)
Familie	Înregistrarea nașterii (depunerea cererilor, eliberarea copiilor după documente)
Familie	Ajutorul de încălzire (depunerea cererilor)
Familie	Înregistrarea decesului (depunerea cererilor, eliberarea copiilor după documente)
Bunuri imobile	Închirierea unei locuințe sociale (depunerea cererilor, plata chiriei)
Familie	Încheierea și înregistrarea căsătoriei (depunerea cererilor, eliberarea copiilor după documente)
Familie	Desfacerea căsătoriei (depunerea cererilor, eliberarea copiilor după documente)

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Domeniu	Denumirea serviciului public/obiectul interacțiunii cu instituțiile publice
Evidența persoanei	Pierderea/Furtul/Distrugerea/actelor de identitate (programare, depunerea unor documente, plata online a tarifelor)
Drepturi și obligații cetățenești	Acces informație de interes public (depunerea cererilor, eliberarea documentelor)
Educație	Biblioteca (abonamente la biblioteci electronice)
Drepturi și obligații cetățenești	Denunțarea ilegalităților (depunerea sesizărilor și comunicarea soluționărilor la/ de către poliția locală)

Și alte servicii locale ar putea face obiectul furnizării pe care electronică, potrivit priorităților locale de dezvoltare, după cum se exemplifică în Tabelul 35.

Tabelul 35 – Lista unor servicii publice locale care ar trebuie furnizate și prin mijloace electronice

Serviciu
Depunerea oricăror petiții, sesizări, reclamații, precum și comunicarea soluționării acestora
Depunerea cererii și plata online pentru parcuri, locuri de veci, spații de comercializare în piețe, panouri publicitare, reabilitare termică, prestații sociale
Depunerea cererilor pentru branșarea/ racordarea/ contractarea la infrastructura serviciilor comunitare de utilități publice
Depunerea cererilor și eliberarea de extrase din registre, bănci de date urbane
Înscrierea sau programarea, inclusiv plata online, la facilități sportive și de agrement gestionate de administrația publică locală, precum piscine, săli și terenuri de sport, patinoare
Programarea audiențelor la aleșii locali și la conducătorii compartimentelor din aparatul de specialitate și ai instituțiilor publice de interes local

Furnizarea prin mijloace electronice a serviciilor publice poate fi realizată potrivit unor niveluri predefinite de sofisticare, descrise în Tabelul 36. Strategia națională privind Agenda Digitală pentru România 2020 și-a stabilit drept indicator principal ca până în 2030 toate evenimentele de viață tratate în cadrul acesteia să ajungă la nivelul 4 de sofisticare digitală. Pentru aceasta, serviciile electronice furnizate de administrația publică locală trebuie să ofere următoarele facilități: publicarea informațiilor necesare, completarea și transmiterea online a formularelor, transmiterea online a documentelor către solicitanți și plata on-line de către aceștia. În acest scop, este importantă utilizarea unor mijloace sigure de verificare a identității solicitanților, fie prin semnătură electronică, fie prin date de identificare (credențiale) atribuite individual. De asemenea, este esențială colaborarea cu alte instituții – centrale și deconcentrate – în vederea partajării informațiilor deținute, astfel încât unele formulare să poată fi pre-completate, fără a mai solicita datele respective cetățenilor și operatorilor economici.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Tabelul 36 – Niveluri de sofisticare ale serviciilor electronice

Nivelul 1	Publicarea informațiilor online;
Nivelul 2	Interacțiune unidirecțională: formularele tipizate sunt puse la dispoziție pentru a fi descărcate, completate și depuse fizic la ghișee;
Nivelul 3	Interacțiune bidirecțională: formularele tipizate sunt puse la dispoziție pentru a fi descărcate, completate și transmise online;
Nivelul 4	Tranzacții complete: livrarea documentelor emise de autoritățile publice și/sau plata prestațiilor/impozitelor/taxelor de către utilizatori;
Nivelul 5	Personalizare și pro-activitate: inițierea interacțiunii de către instituțiile publice, efectuarea unor procese în beneficiul utilizatorului, pentru a-i simplifica acestuia demersul, furnizarea automată a serviciului atunci când se constată îndeplinirea unor criterii legale (de exemplu, notificări prin sms, aplicații dedicate instalate pe dispozitive mobile, pre-completarea unor câmpuri ale formularelor tipizate, emiterea din oficiu a unor documente și notificarea ulterioară a beneficiarului);

Monitorul Oficial Local

Potrivit dispozițiilor Codului Administrativ¹⁵⁹, fiecare unitate administrativ-teritorială are obligația de a organiza, în cadrul paginii proprii de internet, în Monitorul Oficial Local, unicul mijloc de publicitate a actelor administrative ale autorităților administrației publice locale. Monitorul Oficial Local este gestionat de secretarul general al unității administrativ-teritoriale și de persoane desemnate de autoritatea executivă; acestea sunt responsabile pentru înființarea Monitorului Oficial Local pe pagina de internet, popularea sa și actualizarea la zi a conținutului. El va avea șase secțiuni, al căror conținut este detaliat de Codul Administrativ și de legea finanțelor publice locale, potrivit datelor din Tabelul 37.

Tabelul 37 – Conținutul Monitorului Oficial Local. Sursa: Codul Administrativ și legea finanțelor publice locale

Secțiune	Conținut
Statutul unității administrativ-teritoriale	Copie după statutul unității administrativ-teritoriale
Regulamentele privind procedurile administrative	Regulamentul cuprinzând măsurile metodologice, organizatorice, termenele și circulația proiectelor de hotărâri ale autorității deliberative Regulamentul cuprinzând măsurile metodologice, organizatorice, termenele și circulația proiectelor de dispoziții ale autorității executive
Hotărârile autorității deliberative	Actele administrative adoptate de autoritatea deliberativă (atât cele cu caracter normativ, cât și cele cu caracter individual) Registrul pentru evidența proiectelor de hotărâri ale autorității deliberative Registrul pentru evidența hotărârilor autorității deliberative

¹⁵⁹ O.U.G. nr. 57/2019 privind Codul Administrativ, anexa nr. 1.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Secțiune	Conținut
Dispozițiile autorității executive	<p>Actele administrative emise de autoritatea executivă</p> <p>Registrul pentru evidența proiectelor de dispoziții ale autorității executive</p> <p>Registrul pentru evidența dispozițiilor autorității executive</p>
Documente și informații financiare¹⁶⁰	<p>Proiectele bugetelor unității administrativ-teritoriale, supuse consultării publice</p> <p>Bugetele unității administrativ-teritoriale, aprobate</p> <p>Situațiile financiare asupra execuției bugetare trimestriale și anuale aferente bugetelor unității administrativ-teritoriale, inclusiv plățile restante</p> <p>Bugetul general consolidat al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale</p> <p>Registrul datoriei publice locale, actualizat anual</p> <p>Registrul garanțiilor locale, actualizat anual</p> <p>Programul de investiții publice al unității/subdiviziunii administrativ-teritoriale, aprobat</p>
Alte documente	<p>Registrul privind înregistrarea refuzurilor de a semna/contrasemna/aviza actele administrative, precum obiecțiile cu privire la legalitate, efectuate în scris</p> <p>Registrul pentru consemnarea propunerilor, sugestiilor sau opiniilor cu privire la proiectele hotărârilor autorității deliberative și dispozițiilor autorității executive, numai în cazul celor cu caracter normativ</p> <p>Raportul anual privind starea economică, socială și de mediu a unității administrativ-teritoriale</p> <p>Informarea în prealabil, din oficiu, asupra problemelor de interes public care urmează să fie dezbătute de autoritățile administrației publice locale</p> <p>Informarea în prealabil, din oficiu, asupra proiectelor de acte administrative, cu caracter normativ</p> <p>Minutele în care se consemnează, în rezumat, punctele de vedere exprimate de participanți la o ședință publică</p> <p>Procesele-verbale ale ședințelor autorității deliberative</p> <p>Declarațiile de căsătorie</p> <p>Orice alte documente care, potrivit legii, fac obiectul aducerii la cunoștință publică</p> <p>Orice alte documente a căror aducere la cunoștință publică se apreciază de către autoritățile administrației publice locale ca fiind oportună și necesară</p>

Notă:

¹⁶⁰ Lista documentelor financiare e prevăzută la art. 76¹ alin. (1) din Legea nr. 273/2006 privind finanțelor publice locale.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Potrivit art. 5 din anexa nr. 1 a Codului Administrativ, „publicarea oricărui act administrativ se face în format „pdf” editabil pentru a se păstra macheta și aspectul documentului intacte, astfel încât acesta să arate exact așa cum a fost realizat și să poată fi tipărit corect de oricine și de oriunde, fără să cuprindă semnăturile olografe ale persoanelor, asigurându-se respectarea reglementărilor în materia protecției datelor personale.”

Correspondența electronică

Potrivit articolului 94 din Codul Administrativ, „unitățile administrativ-teritoriale, în relațiile cu alte autorități și instituții publice, persoane fizice sau persoane juridice, pot utiliza poșta electronică drept instrument de comunicare oficială... Adresa oficială de poștă electronică a fiecărei unități administrativ-teritoriale se stabilește conform prevederilor legale în vigoare.” Așadar, această formă de comunicare cu alte instituții publice și cu petenții este considerată oficială, cu condiția ca unitățile administrativ-teritoriale să-și stabilească, să publice și să disemineze o adresa unică de poștă electronică pentru toate aceste interacțiuni.

Recomandări

- Se recomandă implicarea aleșilor locali în elaborarea, prin parteneriat între autoritatea executivă și autoritatea deliberativă, a unui Plan local privind furnizarea prin mijloace electronice a serviciilor publice locale. Ulterior, aleșii locali trebuie să își asume rolul de a monitoriza implementarea Planului.
- Este importantă asigurarea colaborării cu servicii publice deconcentrate de depozitare a unor date statistice necesare serviciilor locale furnizate electronic, de exemplu, oficiile de cadastru și carte funciară, direcțiile finanțelor publice, agențiile de plată a indemnizațiilor sociale, camerele notarilor, direcțiile regim permise și certificate de înmatriculare etc.
- Aleșii locali trebuie să se implice în operaționalizarea, popularea cu informație și publicarea Monitorului Oficial Local. Ulterior, ei trebuie să-și continue implicarea prin monitorizarea conținutului Monitorului, notificarea compartimentelor responsabile de actualizarea informațiilor și promovarea sa în rândul utilizatorilor de internet din colectivitatea locală.

Elaborarea documentelor de politici publice de interes local

Cadrul general

Sistemul politicilor publice reprezintă ansamblul instrumentelor și procedurilor dezvoltate în scopul de a îmbunătăți calitatea și eficiența procesului de luare a deciziei. Procesul politicilor publice este împărțit în două niveluri de planificare: sectorial/intersectorial și instituțional. Primul nivel este concentrat pe identificarea și rezolvarea problemelor de la nivelul colectivităților locale, în ansamblu. Cel de-al doilea se referă la managementul și rezolvarea problemelor la nivel instituțional, prin intermediul planificării resurselor financiare, umane, și administrative și utilizării de modele instituționale eficiente. În ambele cazuri, ciclul politicilor publice este comun, diferențele rezumându-se la subiectul acțiunilor propuse (Figura 11).

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

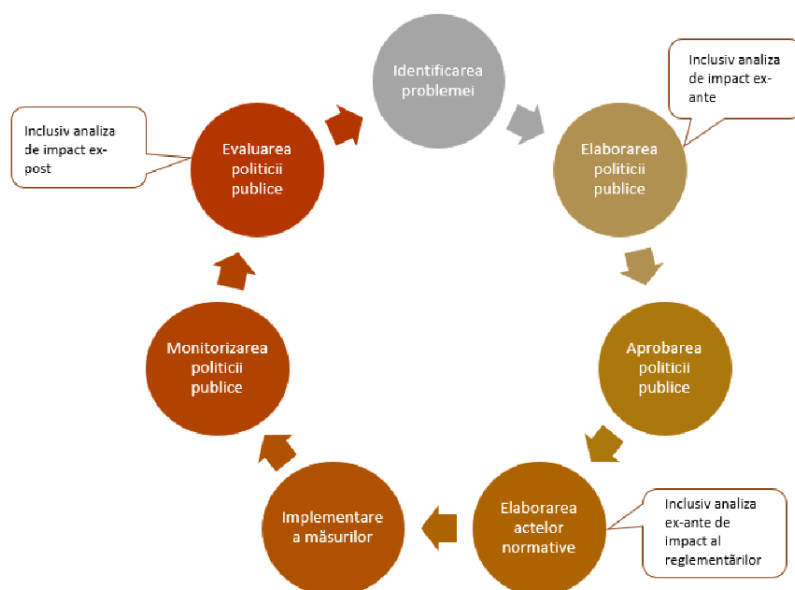
Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Figura 11 – Ciclul politicilor publice. Sursa: H.G. nr. 870/2006

Potrivit reglementărilor naționale în vigoare¹⁶¹, procesul de formulare a politicilor publice poate utiliza documente de politici publice mai generale, și anume strategiile, care includ identificarea principalelor aspecte de politici publice și direcții de acțiune sau documente de politici publice mai detaliate, respectiv planul și propunerea de politici publice.

În toate cazurile, este necesar ca documentele de politică publică locală să reflecte colaborarea între (i) aleșii locali și personalul tehnic din aparatele de specialitate și instituțiile publice de interes local, între (ii) administrația publică locală și administrația publică centrală, inclusiv reprezentanții acestora în județe, între (iii) administrația publică locală, în ansamblu, și societatea civilă. O precondiție pentru elaborarea de documente de politici publice de calitate este dezvoltarea cunoștințelor și aptitudinilor tuturor actorilor cheie angrenați în proces.

Instrumente de politică publică

Strategia este un document de politici publice pe termen mediu și lung care definește politica locală cu privire la un anumit domeniu, în care autoritățile administrației publice locale sunt investite cu atribuții. Strategia este elaborată în vederea formulării unei noi politici publice în domeniul respectiv, precum și în cazul în care politicile publice actuale necesită o îmbunătățire semnificativă. Părțile componente ale strategiei sunt enumerate în Tabelul 38.

¹⁶¹ Hotărârea Guvernului nr. 870/2006 privind aprobarea Strategiei pentru îmbunătățirea sistemului de elaborare, coordonare și planificare a politicilor publice la nivelul administrației publice centrale.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Tabelul 38 – Structura cadru a unei strategii. Sursa: H.G. nr. 870/2006

Componenta	Descriere
Introducere	Deciziile care au dus la elaborarea strategiei, perioada de implementare, partenerii implicați și metodologia de lucru.
Viziune, misiune și principii	Viziunea este situația dorită după o anumită perioadă, pornind de la situația actuală. Misiunea stabilește ce ar trebui să facă administrația publică locală pentru realizarea viziunii. Principiile enumerate sunt cele adoptate în elaborarea strategiei.
Informații generale relevante	Descrierea situației actuale pe baza principalilor indicatori socio-economici, din diferite perspective, relevante pentru toate grupurile implicate.
Priorități, politici și cadru juridic existente	Documentele de politică publică de la nivel superior – zonal, județean, regional sau național – aplicabile domeniului vizat, precum și actele normative centrale și locale în vigoare.
Definirea problemei	Descrierea la nivel general a problemelor și anticiparea evoluției lor pe termen mediu și lung.
Obiective	Situația pe care administrația publică locală urmărește să o realizeze prin măsurile prevăzute în Strategie, vizând îmbunătățirea parțială sau rezolvarea completă a problemei. Obiectivele strategiei sunt generale și specifice.
Direcții de acțiune	Principalele linii de acțiune care contribuie la îndeplinirea obiectivelor Strategiei.
Rezultate	La nivelul obiectivelor, rezultatele desemnează schimbările la nivelul domeniului vizat de strategie și impactul economic, social, cultural și de mediu asupra colectivității locale. La nivelul acțiunilor, rezultatele se referă la servicii sau produse furnizate de către instituțiile responsabile, în conformitate cu obiectivele și direcțiile de acțiune.
Indicatori de performanță	Factori măsurabili care arată gradul în care au fost atinse rezultatele. Indicatorii trebuie să fie elaborați pe baza datelor statistice existente. Nivelul de performanță este valoarea anticipată a indicatorilor, ca urmare a implementării Strategiei.
Planul de acțiune	Lista, calendarul și resursele necesare estimate – noi sau în continuare – ale activităților asociate direcțiilor de acțiune.
Impact bugetar	Estimarea resurselor bugetare necesare implementării Strategiei, defalcate pe ani bugetari, direcții de acțiune și acțiuni, cheltuieli noi și existente, precum și surse de finanțare.
Impact legislativ	Identificarea și descrierea succintă a conținutului modificărilor care trebuie aduse actelor normative, atât la nivel central, dacă e cazul, cât mai ales la nivel local, pentru implementarea Strategiei.
Proceduri de monitorizare, evaluare	Planificarea activităților de monitorizare a implementării, precum și a evaluării după implementare. Conține o metodologie de colectare, prelucrare și analiză a datelor statistice aferente.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Componenta	Descriere
Responsabilități în implementare	Sarcinile instituțiilor implicate în procesul de implementare, care să acopere în totalitate fiecare direcție de acțiune a Strategiei.

În administrația publică locală, strategiile pot viza ansamblul colectivităților locale, respectiv Strategiile de dezvoltare economică, socială și de mediu, sau anumite domenii distincte date prin lege în competența autorităților administrației publice locale, de exemplu, strategia de dezvoltare teritorială zonală, strategia de dezvoltare spațială a unității administrativ-teritoriale, strategia de dezvoltare a serviciilor comunitare de utilități publice, strategia de dezvoltare a infrastructurii de transport etc.

Un al doilea tip de document de politică publică este planul, care se elaborează pentru a sprijini implementarea propriu-zisă a strategiilor sau a propunerilor de politică publică. El poate fi pe termen mediu sau pe termen scurt în funcție de scopul politicii și de perioada implementării acesteia.

Planul pe termen mediu presupune un grad mai mare de generalitate. Se întocmește numai după ce strategia sau propunerea de politici publice a cărei implementare o detaliază a fost adoptată. Obiectivele, direcțiile de acțiune și rezultatele prezentate în Plan trebuie să coincidă cu cele din Strategie, dar să fie completate cu mai multe detalii legate de activități concrete, instituții responsabile, termene de realizare și resurse. O strategie poate da naștere mai multor planuri. Exemple concrete pot fi planul de mobilitate urbană, planul de creștere a eficienței energetice, planul de dezvoltare a serviciilor sociale, planul de investiții în infrastructura publică locală, planul de furnizare prin mijloace electronice a serviciilor publice locale, planul de creștere a numărului locurilor de parcare etc.

Planul pe termen scurt se elaborează în principal pentru o perioadă de până la un an și conține informații detaliate cu privire la activitățile legate de implementarea unei strategii sau a unei propuneri de politică publică. Este acceptabil ca formatul său să fie tabelar. Ca orice document de politică publică, Planul pe termen scurt trebuie să cuprindă documentul de referință, acțiuni corelate cu direcțiile de acțiune din cadrul acestuia, calendar (pe luni), rezultate, implicații bugetare, responsabilități în implementare și proceduri de monitorizare și evaluare. Exemple de planuri pe termen scurt sunt planul pentru concesiunea unor bunuri din proprietatea unității administrativ-teritoriale, planul pentru concesiunea unui serviciu comunitar de utilități publice, planul pentru realizarea de achiziții centralizate pentru instituțiile din subordinea unității administrativ-teritoriale, planul anual de întreținere și reparații a infrastructurii rutiere, planul de igienizare și refacere a cursurilor de apă din localitate etc.

Propunerea de politici publice este un document destinat rezolvării unor probleme cu mai multe variante posibile de rezolvare. Având în vedere accentul pus pe identificarea unor variante alternative de soluționare, etapa de consultare a tuturor actorilor implicați este deosebit de importantă. În vederea implementării, o propunere de politici publice poate genera unul sau mai multe acte normative. Structura propunerii de politică publică consta din componentele descrise în Tabelul 39. Exemple de propuneri de politică publică la nivel se pot referi la înființarea de noi

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

servicii, instituții sau programe, soluții privind transportul elevilor la unitățile de învățământ, desemnarea unor funcțiuni spațiale (de exemplu, zone comerciale, zone rezidențiale etc.), soluții pentru creșterea veniturilor bugetare etc.

Tabelul 39 – Structura unei propuneri de politică publică. Sursa: H.G. 775/2005 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile de elaborare, monitorizare și evaluare a politicilor publice la nivel central

Componenta	Descriere
Descrierea problemei	Descrierea domeniului sau a situației vizate de propunerea de politică publică, din perspectiva tuturor actorilor implicați, inclusiv a evoluției pe termen scurt și mediu, în lipsa unei intervenții
Documente de politici publice și acte normative privind problema de soluționat	Documente de politică publică centrale sau locale – strategii, planuri etc. –, precum și acte normative aplicabile domeniului sau situației vizate.
Identificarea și evaluarea variantelor	Enumerarea și descrierea variantelor posibile de acțiune pentru rezolvarea problemei. Una dintre variante poate fi menținerea situației existente. Pentru fiecare variantă se descrie impactul social, economic, bugetar și de mediu, potrivit analizelor de impact ex-ante generale sau detaliate. Se descrie un set de criterii pentru evaluarea de către decidenți a variantelor de acțiune. Se recomandă o variantă preferată de autorii propunerii de politică publică.
Implicații juridice	Lista și conținutul actelor normative care trebuie amendate, completate, elaborate și/ sau abrogate în varianta recomandată. Se descrie pe scurt conținutul intervențiilor legislative necesare pentru implementarea variantei alese.
Monitorizare și evaluare	Se descriu mecanismele de monitorizare și evaluare, indicatorii de performanță utilizați și entitățile responsabile.
Implementare	Se descriu acțiunile necesare a fi întreprinse pentru implementarea variantei recomandate, entitățile responsabile, termene limită și resurse financiare estimate.

Toate documentele de politică publică trebuie să conțină o analiză de impact. Analiza de impact a politicii publice sprijină luarea deciziei prin identificarea și descrierea efectelor anticipate și cuantificate. De asemenea, descrie avantajele și dezavantajele direcțiilor de acțiune sau a variantelor de soluționare, precum și consecințele asupra economiei, societății, bugetului și mediului. Analiza de impact permite decidenților politici formarea unei perspective cu privire la consecințele acțiunilor pe care le planifică sau le permite să evalueze eficacitatea acțiunilor pe care le-au întreprins deja. În funcție de etapa în care se realizează, analiza de impact este ex-ante sau ex-post.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Analiza de impact ex-ante se realizează la începutul procesului de formulare a politicii publice și implică estimarea consecințelor măsurilor propuse, cu ajutorul unor metode de studiu calitativ și cantitativ. Analiza ex-ante poate avea caracter general, caz în care se bazează pe metode calitative (interviu, dezbateri, focus-grup, analiza SWOT, arbore de probleme, analiza comparativă, analiza multicriterială etc.), sau detaliat, situație în care se bazează pe metode cantitative (analiza cost-beneficiu, analiza de cost-eficacitate, analiza de impact bugetar). De regulă, în administrația publică locală se recomandă analizele de impact generale, dar în anumite domenii sunt obligatorii cele detaliate, de exemplu, pentru proiectele de investiții în infrastructura locală, proiectele cu impact semnificativ asupra mediului, măsurile cu impact economic sau social considerabil.

Analiza de impact ex-post (sau evaluarea ex-post) se realizează pe parcursul sau la sfârșitul implementării politicii publice. Aceasta evaluează rezultatele obținute și identifică devierile de la valorile, calendarul, consumul de resurse și costurile anticipate. Menirea analizei ex-post este și de a face recomandări privind acțiunile cele mai potrivite pentru viitor. Atunci când este realizată în timpul implementării unei politici extinse în timp, analiza de impact ex-post urmărește să identifice ajustări necesare ale politicii respective pentru a corecta devieri de la cursul propus sau a îmbunătăți eficiența.

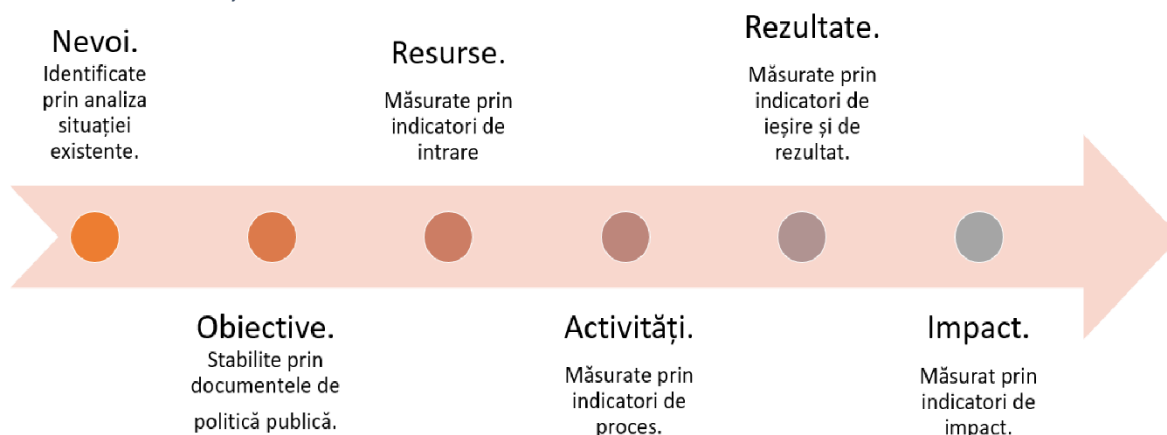
Atât elaborarea documentelor de politici publice, cât și a analizelor de impact asociate acestora pot fi realizate de personalul propriu al administrației publice locale sau de furnizori specializați. În al doilea caz, personalul propriu trebuie să dețină suficiente cunoștințe tehnice pentru a aprecia calitatea documentelor elaborate de contractori.

Rezultatele politicilor publice se măsoară prin indicatori de performanță, iar gradul de atingere al obiectivelor prin raportarea nivelului estimat la nivelul efectiv atins. Crearea unui sistem de măsurare a performanțelor în fiecare unitate administrativ-teritorială sprijină dezvoltarea analizelor de impact ex-ante și ex-post, precum și activitățile manageriale. El permite asocierea rezultatelor implementării politicilor publice cu resursele bugetare, arătând ce s-a obținut cu ajutorul fondurilor publice alocate.

Utilizarea indicatorilor de performanță presupune colectarea și evaluarea periodică a datelor statistice, potrivit procedurilor de colectare, prelucrare și analiză descrise în secțiunile de monitorizare și evaluare ale fiecărui document de politică publică. Indicatorii pot fi de intrări, de proces, de ieșire, de rezultat și de impact, ei aplicându-se în faze distincte ale implementării politicilor publice (Figura 12).

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Figura 12 – Indicatorii de performanță utilizați pentru măsurarea rezultatelor politicilor publice.
Sursa: H.G. nr. 870/2006

Nu întotdeauna implementarea unui document de politică publică depinde de măsuri legislative. Reglementarea este una dintre opțiunile importante, dar soluțiile la problemele identificate pot fi și de altă natură, de exemplu, conștientizarea grupului țintă prin informare și educare, identificarea și îndepărtarea cauzelor instituționale care determină ineficiența legislației existente, alocarea mai multor resurse umane etc. Totuși, atunci când măsurile legislative sunt necesare pentru implementarea unor documente de politică publică, proiectele de acte normative trebuie să conțină analiza de impact ex-ante a reglementărilor. Prin această analiză sunt identificate posibilele efecte ale reglementării asupra economiei, mediului de afaceri, cadrului legislativ, colectivității locale, bugetului local, mediului înconjurător etc. Analiza de impact a reglementării se concretizează în instrumente de prezentare și motivare a actelor normative, care, potrivit normelor de tehnică legislativă, pot fi:

- expuneri de motive, în cazul proiectelor de legi;
- note de fundamentare, în cazul ordonanțelor și al hotărârilor Guvernului;
- referate de aprobare, pentru celelalte acte normative;
- studii de impact, în cazul proiectelor de legi de importanță și complexitate deosebită și al proiectelor de legi de aprobare a ordonanțelor emise de Guvern în temeiul unei legi de abilitare și supuse aprobării Parlamentului¹⁶².

La nivelul administrației publice locale, instrumentele de prezentare și motivare aplicabile sunt referatele de aprobare. Potrivit Legii nr. 24/2000, conținutul acestora trebuie să cuprindă secțiunile descrise în Tabelul 40. Referatele de aprobare se elaborează de inițiatorii proiectelor de acte normative. În cazul în care aceștia sunt aleșii locali, este recomandat ca elaborarea să se facă în colaborare cu compartimentele de resort din aparatele de specialitate și cu consultarea comisiilor de specialitate ale autorităților deliberative.

¹⁶² Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, art. 30.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Tabelul 40 – Secțiunile referatului de aprobare a actelor administrative emise de autoritățile administrației publice locale. Sursa: legea nr. 24/2000, art. 31.

Secțiune	Descriere
Motivul emiterii actului normativ	Cerințele care reclamă intervenția normativă, cu referire specială la insuficiențele și neconcordanțele reglementărilor în vigoare; principiile de bază și finalitatea reglementărilor propuse, cu evidențierea elementelor noi; concluziile studiilor, lucrărilor de cercetare, evaluărilor statistice; referirile la documente de politici publice sau la actul normativ pentru a căror implementare este elaborat respectivul proiect.
Impactul socioeconomic	Efectele asupra mediului economic local, de afaceri, social și asupra mediului înconjurător, inclusiv evaluarea costurilor și beneficiilor.
Impactul financiar asupra bugetului unității administrativ-teritoriale	Efectele la nivelul veniturilor și cheltuielilor atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (pe 5 ani).
Impactul asupra sistemului juridic	Implicațiile pe care noua reglementare le are asupra legislației în vigoare, compatibilitatea cu reglementările comunitare și naționale în materie, determinarea exactă a acestora și, dacă este cazul, măsurile viitoare de armonizare care se impun.
Consultările derulate în vederea elaborării proiectului de act normativ	Organizațiile și specialiștii consultați și rezumatul recomandărilor primite.
Activitățile de informare publică privind elaborarea și implementarea proiectului de act normativ	Mijloacele de aducere la cunoștința publică a elaborării proiectului și a formei sale aprobate.
Măsurile de implementare	Modificările instituționale și funcționale la nivelul administrației publice locale, precum și compartimentele responsabile de implementarea sa.

Majoritatea politicilor publice și a actelor normative au un anumit impact asupra bugetului unității administrativ-teritoriale. În vederea asigurării resurselor bugetare suplimentare necesare implementării, inițiatorii și decidenții politicilor publice și proiectelor de acte normative trebuie să țină cont de specificul regulilor de finanțelor publice locale, și anume:

- solicitările bugetare trebuie să se refere la anul bugetar următor și nu la întreaga perioadă de implementare; astfel, vor fi selectate numai acțiuni care, potrivit planurilor de acțiune, sunt programate a fi implementate în cursul exercițiului bugetar următor;
- în cazul actelor normative, finanțarea nu se solicită pentru actul normativ în sine, ci pentru activitățile necesare în vederea implementării acestuia, astfel cum au fost ele identificate

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

În referatul de aprobare, de exemplu, achiziționarea de echipamente, angajarea de personal etc.;

- solicitările bugetare pot fi satisfăcute numai pentru acțiunile specificate sau induse de acte normative în vigoare, respectiv pot fi finanțate numai cheltuielile care au temei legal.

Recomandări

- Se recomandă ca aleșii locali să sprijine elaborarea unor documente de politici publice locale pentru domenii sau probleme complexe aflate în competența autorităților administrației publice locale, de exemplu, urbanism, servicii comunitare de utilități publice, e-administrație, eficiență energetică;
- Aleșii locali trebuie să se asigure că documentele de politici publice locale conțin secțiuni despre cadrul de monitorizare și evaluare, cu indicatori de performanță și procese de colectare și prelucrare a datelor statistice;
- Se recomandă ca aleșii locali să inventarieze documentele de politici publice locale în vigoare, să dezbată utilitatea fiecăruia, să le abroge pe cele desuete, să faciliteze evaluări ale impactului ex-post pentru cele rămase și să le actualizeze planurile de acțiune, în funcție de concluziile analizelor de impact;
- Se recomandă ca aleșii locali să se asigure că măsurile din planurile de acțiune din documentele de politici publice în vigoare sunt reflectate în procesul bugetar anual prin alocarea distinctă de credite bugetare în bugetul local și în bugetele instituțiilor publice de interes local;
- Se recomandă ca aleșii locali să își însușească practica de a fundamenta deciziile de politici publice cele mai complexe pe analize de impact ex-ante;
- Se recomandă ca aleșii locali să promoveze dezvoltarea conținutului referatelor de aprobare a proiectelor de acte administrative cu caracter normativ din administrația publică locală potrivit cerințelor normelor de tehnică legislativă.

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Lucrând împreună pentru o Europă verde, competitivă și incluzivă!

Proiectul beneficiază de un grant în valoare de 3.277.000 € oferit de Norvegia prin Granturile Norvegiene, în cadrul Programului Dezvoltare locală.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Anexe

Anexa 1 - Nivelurile administrative din statele membre ale Uniunii Europene și ale Spațiului Economic European

Tabelul 41 – Descrierea nivelurilor administrative din statele Uniunii Europene și state membre ale Spațiului Economic European. Sursa: Legislație europeană

Tara	Nivelurile guvernelor locale și regionale din UE
Austria	În Austria, există trei niveluri de diviziune subnațională. La cel mai înalt nivel, există nouă provincii federale cu puteri legislative. La nivelul intermediar există 95 de districte, care servesc în principal ca unități administrative. În cele din urmă, la cel mai scăzut nivel sunt municipalitățile, care au responsabilitatea generală pentru problemele care sunt exclusiv sau predominant locale.
Belgia	În Belgia există 3 niveluri de diviziune subnațională. La cel mai înalt nivel există 3 regiuni (regiunea flamandă, regiunea Bruxelles-Capitală și regiunea valonă), precum și 3 comunități lingvistice (comunitatea flamandă, comunitatea franceză și comunitatea germanofonă). Trebuie remarcat faptul că statul federal, Comunitățile și regiunile au autoritate juridică egală, dar au puteri și responsabilități pentru diferite domenii. La nivel intermediar sunt cele 10 provincii (5 în regiunea flamandă și 5 în regiunea valonă). În cele din urmă, la nivelul cel mai de jos se află municipalitățile.
Bulgaria	În Bulgaria există două niveluri de diviziune subnațională. La nivelul superior, există 28 de regiuni. Conform constituției, acestea sunt unități administrative teritoriale însărcinate cu executarea politicii regionale, implementarea guvernantei de stat la nivel local și asigurarea armoniei între interesele naționale și locale. La nivelul inferior se află municipalitățile. Conform constituției, acestea sunt unitățile teritoriale de bază ale guvernului. Municipalitățile sunt persoane juridice cu bugete proprii și au dreptul de a deține proprietăți.
Cehia	În Republica Cehă există două niveluri de diviziune subnațională. La nivelul superior sunt cele 14 regiuni, care sunt definite ca comunități teritoriale de cetățeni și au dreptul de a se guverna singuri. O regiune este, de asemenea, o corporație publică cu proprietăți proprii, pe care o administrează independent. La nivelul inferior se află municipalitățile, care includ orașe, orașe și municipalități închiriate. Municipalitățile sunt definite ca comunitățile teritoriale de bază ale cetățenilor și au dreptul de a se guverna singuri.
Cipru	În Cipru, există două niveluri de diviziune subnațională. La nivelul superior, există șase districte, dintre care patru sunt în zonele libere și două în zonele ocupate. La nivelul inferior se află municipalitățile și comunitățile. Acestea sunt la același nivel, dar municipalitățile au o populație mai mare. Districtele și municipalitățile ale căror teritorii sau părți din teritoriile cărora se află în zonele invadate de Turcia în 1974 au fost mutate temporar în zonele libere, dar își păstrează existența și statutul juridic.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Croația	În Croația, există două niveluri de diviziune subnațională. La nivelul superior, există 20 de județe. În plus, orașul Zagreb, în calitate de capitală a Croației, are atât statut de județ, cât și oraș. Județele au un grad relativ mare de autonomie. La nivelul inferior se află municipalitățile și orașele. Municipalitățile și orașele îndeplinesc sarcini de importanță locală, care sunt direct legate de nevoile cetățenilor și nu intră în sfera administrației de stat.
Danemarca	În Danemarca, există două niveluri de diviziune subnațională. La nivelul superior există cinci regiuni, iar la nivelul inferior sunt 98 de municipalități. Regiunile au fost create în 2007 ca parte a reformei, în cursul căreia regiunile au înlocuit cele 13 județe tradiționale ale țării și numărul municipalităților a fost redus de la 270 la 98. Administrația locală este un principiu consacrat în constituție, deși fără indicii despre modul în care ar trebui fi organizat. Autoritățile locale și regionale sunt responsabile pentru problemele de interes care nu sunt conferite în mod expres statului.
Elveția	Confederația Elvețiană este formată din 23 de cantoane suverane, dintre care trei sunt împărțite în jumătăți de canton (adică 20 de cantoane și șase jumătăți de canton). Cel mai recent dintre acestea, Jura, a fost format din șase districte vorbitoare de limbă franceză din zona de limbă germană a Cantonului Bernei în 1978. În 1993, districtul Beru de limbă germană s-a alăturat cantonului Basel-Land. Aceasta a fost prima dată când o unitate politică din Elveția a părăsit un canton pentru a se alătura altui. Cantoanele elvețiene sunt extrem de autonome și exercită un control administrativ larg, guvernul federal slab controlând doar afacerile externe, securitatea națională, vamă, comunicații și politica monetară. Cantonele au propriile lor constituții și legi și sunt responsabile de propriile lucrări publice, educație, îngrijirea săracilor, justiție și forțe de poliție. Formele locale de guvernare variază, dar fiecare canton are un consiliu legislativ (numit Grand Conseil, Grosser Rat, Kantonsrat sau Gran Consiglio), care numește un șef executiv. În câteva dintre cantoanele mici, adunarea generală a tuturor cetățenilor cu drept de vot sau Landesgemeinde decide asupra chestiunilor majore prin vot vocal; în majoritatea cantoanelor, această instituție străveche a fost înlocuită cu referendum. Comunele, în număr de peste 3.000, sunt unitățile de bază ale administrației locale. În cea mai mare parte, districtele elvețiene (Bezirke), care constituie un nivel mediu de organizare între cantoane și comune, sunt puțin mai mult decât circuite judiciare.
Estonia	În Estonia există două niveluri de diviziune subnațională. La nivelul superior există 15 județe, care sunt un nivel descentralizat al guvernului central. Acestea sunt finanțate de la bugetul de stat și au un rol de supraveghere și consultanță asupra autorităților administrației publice locale. La nivelul inferior se află municipalitățile și orașele rurale. Ele formează sistemul guvernamental local. Sunt unități administrative independente și organizează și gestionează toate problemele locale. Au propriul buget și dreptul de a impune și colecta impozite.
Finlanda	În Finlanda, există două niveluri de diviziune subnațională. La nivelul superior, există 19 regiuni, ale căror sarcini principale sunt planificarea și dezvoltarea regională. La nivelul inferior se află municipalitățile. Autoritățile locale primesc

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

	competențe administrative în temeiul legii. Consiliile regionale au atribuții administrative, în timp ce municipalitățile au și competențe de reglementare.
Franța	În Franța, există trei niveluri de diviziune subnațională. La cel mai înalt nivel există 26 de regiuni. Cinci sunt situate în străinătate și au mai multe puteri și competențe mai largi decât cele de pe continent. La nivelul intermediar, există 101 departamente, fiecare aparținând unei singure regiuni. Regiunile de peste mări au un singur departament. La nivelul cel mai de jos se află municipalitățile. Există, de asemenea, șase organisme locale și regionale cu statut special (Paris, Marsilia, Lyon, departamentul Paris, regiunea Île-de-France și Corsica). Având în vedere dimensiunea lor, municipalitățile din Paris, Lyon și Marsilia sunt subdivizate în districte municipale, fiecare având propriul consiliu de district.
Germania	În Germania există trei niveluri de diviziune subnațională. La nivelul superior sunt cele 16 landuri, dintre care trei sunt orașe-state. Fiecare land are propria constituție, parlament și curte constituțională și este în mare măsură autonomă în ceea ce privește organizarea sa internă. Pe lângă faptul că este responsabil pentru implementarea legilor federale, Länder are dreptul de a legisla în toate domeniile, în măsura în care Legea fundamentală nu conferă Federației putere legislativă. La nivel intermediar, există în jur de 400 de districte administrative. Acestea sunt legătura dintre cel mai înalt nivel (Land) și cel mai scăzut nivel (municipalitate) și îl susțin pe acesta din urmă în îndeplinirea sarcinilor lor. Există, de asemenea, cartiere urbane, care îndeplinesc sarcinile atât ale municipalităților, cât și ale districtelor administrative.
Grecia	În Grecia, există trei niveluri de diviziune subnațională. La cel mai înalt nivel, există șapte administrații descentralizate, fiecare cuprinzând două sau trei regiuni. Ei au responsabilități generale de luare a deciziilor în ceea ce privește chestiunile de stat din regiunile în cauză, dar nu sunt aleși și, prin urmare, nu sunt unități ale administrației locale și regionale. Acestea sunt conduse de un secretar general, asistat de un consiliu consultativ format din guvernatorii regionali și reprezentanții municipalităților. La nivel intermediar, există 13 regiuni, supravegheate de un guvernator regional împreună cu un consiliu regional. În cele din urmă, la cel mai scăzut nivel sunt 325 de municipalități.
Irlanda	În Irlanda, există trei niveluri de diviziune subnațională. La cel mai înalt nivel, există opt regiuni, guvernate de autorități care coordonează anumite activități ale nivelurilor inferioare și sunt implicate în monitorizarea utilizării fondurilor structurale ale UE. Nivelul intermediar este compus din 26 de județe, trei orașe și două orașe și județe. La nivelul cel mai de jos se află districtele municipale. Conform Legii privind reforma administrației locale din 2014, majoritatea zonelor de nivel intermediar (județe, orașe și orașe și județe) sunt împărțite în două sau mai multe unități numite districte municipale, care cuprind orașe și periferia acestora și înlocuiesc fostele consilii orășenești și de cartier ca autorități locale cu puteri decizionale.
Islanda	Structura administrației locale din Islanda este de origine nordică și în multe moduri fundamentale similară structurii actuale din celelalte țări nordice. Cu toate acestea, în Islanda nu există autorități regionale.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Italia	În Italia, există trei niveluri de diviziune subnațională. La cel mai înalt nivel, există 20 de regiuni, care exercită puteri legislative în mai multe domenii, fie că sunt exclusiv la nivel regional, nu sunt rezervate în mod expres legislației de stat sau sunt împărțite cu acestea din urmă. Cinci dintre acestea sunt „autonome”, ceea ce înseamnă că au un statut special, acordându-le forme specifice de autonomie. Alături de regiuni, există două provincii autonome, care, spre deosebire de provinciile normale, au puteri legislative. La nivelul intermediar există 51 de provincii și 10 orașe metropolitane. La nivelul cel mai de jos se află municipalitățile. Provinciile, orașele metropolitane și municipalitățile au atât funcții administrative proprii, cât și delegate și beneficiază de competențe de reglementare în sfera acestor competențe.
Letonia	În Letonia, există un singur nivel de diviziune subnațională. De la reforma administrativă teritorială a Letoniei din 2009, există nouă orașe republicane, care sunt orașe cu cel puțin 25 000 de rezidenți permanenți și 110 municipalități, care au fost înființate prin amalgamarea de parohii și orașe și care au un singur consiliu local. Toate guvernele locale au aceleași puteri, dar orașele nu cuprind teritorii rurale.
Lituania	În Lituania, există trei niveluri de diviziune subnațională. La cel mai înalt nivel, există 10 județe. La nivel intermediar, există 60 de municipalități. Municipalitățile sunt singurele autorități autonome autentice. În cele din urmă, la cel mai scăzut nivel sunt vârstnici, care sunt fie regiuni foarte mici formate din câteva sate, orașe individuale, fie părți ale unui oraș mare.
Luxembourg	În Luxemburg, există un singur nivel de diviziune subnațională. Administrația locală este formată din 116 municipalități. Municipalitățile sunt considerate persoane juridice care își gestionează propriile corpuri, patrimoniu și interese. Municipalitățile au responsabilitatea generală pentru toate aspectele legate de interesele municipale, dar au doar competențe administrative. Puterile municipale sunt definite ca fiind obligatorii sau opționale. Primarii reprezintă atât statul, cât și municipalitățile lor.
Malta	În Malta, există trei niveluri de diviziune subnațională. La cel mai înalt nivel există cinci regiuni. La nivelul intermediar există 68 de localități, fiecare dintre ele fiind administrată de un consiliu local. Conform constituției, singurul element al guvernării locale și regionale sub nivelul republicii în sine este sistemul consiliilor locale. În cele din urmă, la cel mai scăzut nivel se află comunitățile.
Norvegia	Norvegia are un sistem de două niveluri de guvernare locală: municipalitățile și autoritățile județene. Există 428 de municipalități și 19 autorități județene. Capitala, Oslo, este în mod oficial o municipalitate, dar în plus are aceleași sarcini ca și autoritățile județene. Municipalitățile și autoritățile județene au același statut administrativ, în timp ce administrația centrală are autoritatea și supravegherea superioară a administrației municipale și județene. Reprezentantul principal al guvernului central care supraveghează autoritățile locale este guvernatorul județului.
Polonia	În Polonia, există trei niveluri de diviziune subnațională. La cel mai înalt nivel, există 16 voievodate. La nivel intermediar, există 380 de județe, inclusiv 66 de

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

	<p>orașe importante cu peste 100 000 de locuitori care funcționează ca județe separate în sine. În cele din urmă, la cel mai scăzut nivel se află municipalitățile, care se încadrează în trei categorii: municipalități urbane care cuprind un oraș sau un oraș; municipalități mixte urbane-rurale care cuprind un oraș și sate înconjurătoare; și municipalitățile rurale care cuprind doar sate. Constituția prevede că municipalitatea este unitatea de bază a administrației locale.</p>
Portugalia	<p>În Portugalia, există trei niveluri de diviziune subnațională. La cel mai înalt nivel, există două regiuni autonome, care se bucură de un anumit grad de autonomie legislativă și de un statut administrativ și politic diferit datorită locațiilor lor geografice și culturilor specifice. Există, de asemenea, 18 districte, care nu pot fi considerate autorități regionale, deoarece rolul lor este foarte limitat. Ele există în mare măsură pentru a coordona acțiunea autorităților locale pe teritoriul lor. La nivelul intermediar există 308 de municipalități, care sunt la rândul lor subdivizate în parohii civile, cel mai scăzut nivel de diviziune administrativă din Portugalia.</p>
Slovenia	<p>În Slovenia, există un singur nivel de diviziune subnațională. Există 212 de municipii, dintre care 11 sunt municipii urbane. În prezent se elaborează o legislație privind crearea regiunilor, în urma modificării constituției din 2006, care a deschis calea înființării nivelului regional de guvernare.</p>
Slovacia	<p>În Slovacia, există două niveluri de diviziune subnațională. La nivelul superior, există opt regiuni. Din 2002, regiunile dețineau competențe specifice în mai multe domenii și, de asemenea, pentru implementarea delegată de guvernul central. La nivelul inferior se află municipalitățile. Unele dintre acestea au statut de oraș, acordat de parlamentul slovac; acestea sunt centre administrative, economice și culturale și oferă servicii publice orașelor învecinate.</p>
Spania	<p>În Spania, există trei niveluri de diviziune subnațională. La cel mai înalt nivel, există 17 comunități autonome, precum și două orașe autonome. Ei se bucură de o autonomie considerabilă și au puteri legislative. La nivel intermediar, există 50 de provincii concepute să desfășoare activități delegate de stat. Sunt entități locale cu personalitate juridică proprie și sunt compuse din grupuri de municipalități. Acestea sunt unitatea de bază a organizării teritoriale a Spaniei. La cel mai scăzut nivel se află municipalitățile, care sunt entități administrative guvernate de un primar și un consiliu municipal sau consiliu municipal.</p>
Suedia	<p>În Suedia, există două niveluri de diviziune subnațională. La nivelul superior, corpul guvernului regional este cunoscut fie ca „consiliu județean”, fie ca „regiune”. Există 20 de consilii județene care au responsabilități în domenii precum sănătatea publică și transportul public și patru regiuni care, din punct de vedere juridic, sunt echivalente cu consiliile județene, dar cu responsabilități suplimentare în domeniul dezvoltării regionale. La nivelul inferior se află municipalitățile.</p>
Țările de Jos	<p>În Țările de Jos, există două niveluri de diviziune subnațională. La nivelul superior, există 12 provincii. Consiliile provinciale sunt formate din reprezentanți aleși direct. La nivelul inferior, există 403 municipii. Din ce în ce mai mult, atât municipalitățile, cât și provinciile îndeplinesc sarcini care anterior erau exclusiv rezerva guvernului central.</p>

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

<p>Ungaria</p>	<p>În Ungaria, există două niveluri de diviziune subnațională. La nivelul superior, există 19 județe, precum și capitala, care are atât puteri municipale, cât și județene. Autoritățile județene au un rol limitat de coordonare. La nivelul inferior se află municipalitățile. Există patru tipuri diferite de municipii bazate pe mărime, nivel de dezvoltare și importanță regională. Acestea sunt: orașele, care sunt municipalități cu importanță regională; orașe cu statut de județ, care sunt orașe care oferă servicii publice pentru un teritoriu care se extinde dincolo de limitele lor geografice; districtele capitalei; și sate, care sunt municipalități cu 300-5 000 de locuitori fără servicii sau infrastructură majoră.</p>
<p>Regatul Unit al Marii Britanii și Irlanda de Nord</p>	<p>În Anglia, există patru niveluri de diviziune subnațională. La cel mai înalt nivel, există nouă regiuni, toate având același statut, cu excepția Londrei, care are puteri dezvoltate de fond mai importante. Al doilea nivel cuprinde Greater London, județele și autoritățile unitare. Greater London este singura regiune din Anglia cu puteri substanțial dezvoltate. Județele sunt zone ale administrației locale care au o structură pe două niveluri a consiliilor județene și raionale, în timp ce autoritățile unitare au o singură autoritate locală. La al treilea nivel, există cartierele londoneze, alte subdiviziuni ale Greater London și districte, alte subdiviziuni ale județelor. În cele din urmă, la nivelul cel mai de jos se află parohiile civile, care există doar în unele zone ale Angliei.</p> <p>În Irlanda de Nord, există un singur nivel de diviziune subnațională. Există 26 de zone de consiliu raional. În Irlanda de Nord, zonele consiliului districtual pot fi, de asemenea, denumite „districte guvernamentale locale”. Zonele consiliului raional sunt administrații unitare responsabile pentru toate domeniile administrației locale, dar misiunea lor este mai limitată decât cea a districtelor autorităților locale din restul Regatului Unit.</p> <p>În Scoția, există un singur nivel de diviziune subnațională. Există 32 de zone ale consiliului care acoperă această parte a Regatului Unit. Sunt guvernate de autorități unitare (consilii). Zonele Consiliului pot alege, de asemenea, să fie cunoscute sub denumirea gaelică <i>comhairle</i>.</p> <p>În Țara Galilor, există două niveluri de diviziune subnațională. La nivelul superior există 22 de autorități unitare. Acestea sunt în continuare împărțite în comunități. Consiliile comunitare au puteri similare cu consiliile parohiale civile engleze, dar spre deosebire de parohiile din Anglia, comunitățile acoperă întreaga țară a Țării Galilor.</p>

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Anexa 2 - Sinteze din coduri/ manuale privind aleșii locali din state europene

Carta europeană a autonomiei locale (articolul 7)¹⁶³ afirmă că niciun cetățean eligibil nu ar trebui să fie împiedicat să caute o funcție politică locală și regională din motive financiare și materiale sau din cauza condițiilor în care ar servi. Aceasta înseamnă că atribuțiile reprezentanților ar trebui să fie recunoscute în mod corespunzător în termeni monetari și să li se ofere sprijinul și resursele necesare pentru a le îndeplini în mod corespunzător, eficient și fără interferențe necorespunzătoare. În schimb, cetățenii au dreptul de a se aștepta la angajament și integritate din partea celor care sunt aleși. Selectivitatea, obiectivitatea, responsabilitatea, onestitatea și transparența ar trebui să fie caracteristice și vizibile în funcționarea cotidiană a tuturor organismelor publice, inclusiv a administrației locale.

Calitatea democrației reprezentative depinde de calitatea oamenilor care candidează pentru funcția aleasă. Acest lucru se aplică nu numai la nivel național, ci și consiliilor locale și județene. Cetățenii doresc ca membrii lor aleși să fie dedicați, cinștiți și eficienți în munca lor. Cu toate acestea, există îngrijorări din ce în ce mai mari, deoarece devine din ce în ce mai dificil să recrutezi oameni talentați în politica locală. Partidele politice devin din ce în ce mai disperate în căutarea candidaților la funcția de primar adecvat. Chiar și recrutarea candidaților pentru consiliile municipale se dovedește dificilă în unele comunități mai mici. Aceasta este o problemă serioasă;

Este important să se stabilească dacă aceasta este o problemă larg răspândită în statele membre și, dacă da, să se identifice modalități de remediere a problemei și să se mărească numărul de persoane care sunt dispuse și capabile să activeze pe scena politică ca reprezentanți locali;

Mulți oameni își dau seama că deținerea unei funcții publice este o slujbă dificilă, care poate necesita o muncă lungă și preluarea multor responsabilități. În majoritatea țărilor, sectorul public s-a extins semnificativ în ultimele decenii și devine din ce în ce mai complex. Acest lucru a dus la cereri mai stricte de bune practici de lucru în rândul politicienilor, care se așteaptă să se pregătească în mod adecvat pentru luarea deciziilor și să revizuiască cantități mari de date/reforme, ținând cont de o mulțime de legi, reglementări și instrucțiuni administrative;

Cererile în creștere în acest domeniu fac munca membrilor aleși din ce în ce mai dificilă și consumatoare de timp. La rândul său, acest lucru a contribuit la un transfer de putere de la politicieni la oficiali ai administrației locale, o dezvoltare care diminuează interesul indivizilor talentați de a candida la funcții publice.

Carta se concentrează mai mult pe libertățile și procesele democratice, mai degrabă decât pe actorii în sensul strict al cuvântului: privește în principal „autoritățile locale” și - mai concret - „constituite democratic”. organele de decizie”, în care se prevede că acestea ar trebui să fie, „compuse din membri aleși liber prin vot secret pe baza unui vot direct, egal, universal”. Această cerință democratică generală pentru obținerea unui mandat local este apoi completată de clauza care stipulează că „Condițiile de serviciu ale angajaților administrației locale vor fi astfel încât să

¹⁶³ Adoptată la Strasbourg în 15 octombrie 1985, a intrat în vigoare la 1 septembrie 1988. România a semnat Carta la 4 octombrie 1994 și a ratificat-o prin Legea nr. 199 din 17 noiembrie 1997, publicată în “Monitorul Oficial”, Partea I, nr. 331 din 26 noiembrie 1997, cu excepția art. 7, paragraful 2 din acest instrument juridic european.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

permită recrutarea de personal de înaltă calitate pe baza meritelor și competenței; în acest scop, se vor oferi oportunități de formare adecvate, remunerare și perspective de carieră”.¹⁶⁴

În timp ce doar angajații sunt menționați în mod explicit, principiile stabilite în Cartă ar trebui să se aplice persoanelor alese democratic reprezentanții locali și, în special, primarii, care cheltuiesc majoritatea sau chiar întreaga lor perioadă în funcție în serviciul cetățeni și comunități locale.

Cadrele naționale de reglementare

Statutul reprezentanților locali în Europa se bazează în principal pe legislația națională, care acoperă majoritatea condițiilor privind activitatea lor: nominalizare (acoperită de lege în 74% din țările care au răspuns), alegerea candidaților (87%), durata mandatului (100 %), condiții pentru obținere (90%), pentru implementare (94%) și pentru încetarea mandatului (94%), precum și demiterea și demisia (97%). Dispozițiile sociale, cum ar fi concediul plătit sau concediul parental, sunt rareori acoperite de legislație specifică; cu toate acestea, acestea pot fi conforme cu dreptul general al muncii, ocupării forței de muncă sau civil sau cu alte legislații naționale care nu sunt specifice autorităților locale.

Majoritatea acestor condiții juridice sunt universale într-o anumită țară și nu pot fi adaptate condițiilor locale de către autoritățile subnaționale; cu toate acestea, nivelul remunerației reprezentanților locali și numărul consilierilor locali depind de mărime (populația) autorității și în aproape 40% din țările care răspund pot fi modificate în continuare la nivel local. Prin urmare, autonomia autorității locale în ceea ce privește modificarea sau adaptarea cadrului legislativ de reglementare la condițiile locale este, în general, limitată. Aceasta creează, pe de o parte, condiții legislative stabile și comparabile între toate autoritățile locale dintr-o anumită țară, dar pe de altă parte, s-ar putea să nu fie adecvate pentru toate tipurile și dimensiunile autorităților locale. Cu toate acestea, se poate observa o tendință generală: în țările în care o parte semnificativă a sarcinilor administrației publice au fost transferate autorităților locale și regionale (țări federale sau țări regionalizate) și în majoritatea țărilor nordice în care guvernele locale dețin o sumă relativ mare de putere, autoritățile locale au cea mai mare autonomie în modificarea sau adaptarea cadrului de reglementare la condițiile locale.

Administrația locală din Europa

Administrația locală europeană urmează două modele deja stabilite în anumite țări, iar mandatul primarului depinde de modelul utilizat. Cele două modele diferă prin împărțirea puterii politice locale și a puterii executive. Primarul este fie ales direct de cetățeni, fie este ales dintre membrii consiliului. Într-o minoritate de cazuri, guvernul face nominalizarea oficială. În majoritatea țărilor, primarul este în același timp șeful administrației locale. Cu toate acestea, în unele țări, un manager municipal îndeplinește aceste atribuții. Modalitățile particulare de obținere a unui mandat și condițiile de eligibilitate pot varia foarte mult de la o țară la alta.

Modelul primar-consiliu

¹⁶⁴ Carta europeană a autonomiei locale, adoptată de Consiliul Europei - articolul 6.2.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

Modelul primar-consiliu implică un reprezentant politic ales (primar) care împarte puterea politică cu o adunare de reprezentanți politici (consiliul local). Primarul este fie ales direct de cetățean (48% din țările care au răspuns), fie este ales din și de către consiliu. Primarul are astfel un rol dublu: el / ea este atât politician, cât și în același timp, administrator șef responsabil cu implementarea deciziilor consiliului. Acest model este comun în democrațiile locale nou înființate în Europa Centrală și de Est, precum și în Franța sau Germania și implică adesea alegerea directă a primarului de către cetățeni. Alternativ, puterea executivă este investită unui grup de politicieni aleși (comitet executiv, colegiu) care guvernează sub conducerea unuia dintre ei, desemnați primar. Acest lucru este obișnuit în țările din sudul Europei (Spania, Portugalia și Italia) sau în Scandinavia.

În foarte puține țări (în special Belgia-Flandra, Olanda, Luxemburg) primarul este numit de guvern sau șef de stat, de obicei la recomandarea consiliului municipal.

Modelul Consiliului-manager

Un număr mic de țări folosesc modelul consiliului-manager, unde puterea politică este deținută în cadrul consiliului colectiv, care numește un manager municipal care este funcționar public, nu primar. Cu toate acestea, chiar și în țările care utilizează acest tip de guvernare locală, un primar poate fi ales direct de cetățeni în anumite orașe (Marea Britanie, Finlanda). Cele două modele nu sunt întotdeauna delimitate în mod clar, deoarece poate exista o suprapunere de modele diferite - de exemplu în Islanda consiliul poate numi un manager municipal sau poate decide să numească un politician în rolul de șef executiv.

Durata mandatului

În majoritatea țărilor, mandatul local este stabilit pentru o perioadă de patru ani, cu posibilitatea de a-l prelungi până la 6 ani. În anumite landuri din Germania, s-ar putea extinde până la nouă ani.

Condiții de eligibilitate

Cele mai frecvente cerințe legale pentru a fi candidat, în afară de vârstă și naționalitate (fie a statului, fie a UE dacă este un stat membru), sunt rezidența permanentă în municipiu (81% pentru consilieri și 61% pentru primari) și cazierul judiciar cerințe (65% pentru consilieri și 61% pentru primari). Anumite profesii sunt excluse în 52% din țările chestionate. În plus, condițiile de eligibilitate pot diferi în cadrul jurisdicției naționale. Acesta este în special cazul în țările federale (Austria, Belgia și Elveția) unde acestea sunt prescrise la nivel regional.

În toate țările, există o vârstă minimă pentru a candida la alegerile locale. Aceasta are vârsta de 18 ani, cu excepția anumitor țări în care primarul este ales direct de cetățeni și în Regatul Unit (21 de ani). Este cazul în Austria (19 ani), Slovacia (21 ani), România (23 ani) și în Polonia și Cipru (25 ani). Această restricție de vârstă este aceeași pentru consilieri și primari, cu excepția cazului în care este stabilită la o vârstă mai mare în Polonia și Slovacia (18 ani pentru consilieri) sau când privește doar consilieri, cum ar fi în Lituania (20 de ani pentru consilieri). Este foarte rar să se găsească o limită de vârstă maximă pentru a fi candidat: doar Olanda (70 de ani) și anumite municipalități germane aplică una. Domicilierea (reședința permanentă) în municipiu este, de asemenea, o cerință

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

frecventă pentru a fi candidat, deși poate varia în țări precum Franța, Spania, Islanda, Austria, Elveția, Portugalia, Letonia și Danemarca.

Luarea în considerare a cazierului judiciar este o cerință frecventă pentru a fi candidat în municipalitățile europene, chiar dacă detaliile practice variază. În unele țări, dosarul poliției trebuie să fie curat de orice condamnare sau pedeapsă cu închisoarea, în timp ce în altele, condamnarea poate fi însoțită de o perioadă de descalificare ca în Franța sau Belgia, sau în caz contrar, pedeapsa trebuie să fi fost executată într-un interval de timp (5 ani în Cipru, 65 de zile în Lituania) înainte de alegeri. În cea mai mare parte a Europei de Nord (Lituania, Finlanda, Suedia, Danemarca, Norvegia, Islanda și Regatul Unit) și, de asemenea, în Luxemburg, Portugalia, Macedonia și Muntenegru, acest element nu este luat în considerare atunci când este candidat. Condițiile politice pentru candidatură sunt destul de frecvente în toată Europa, necesitând, de obicei, candidații să fie incluși pe o listă de partid. Pentru ca candidații independenți să poată candida la alegeri, li se cere să adune un anumit număr de semnături de susținere de la electorat. Candidații la funcția de primar nu pot fi independenți în Austria, Belgia, Norvegia, Suedia, Letonia, Serbia și Muntenegru.

Pentru a fi eligibil ca în calitate de candidat, nu există nicio cerință pentru un nivel minim de educație sau formare, în afară de în Estonia. Formarea post-electorală este oferită în 80% din țările care au răspuns, cel mai adesea pe bază voluntară: fie ca educație formală, fie pur și simplu sub formă de broșuri sau manuale. Această instruire este oferită de obicei de către asociațiile naționale ale guvernelor locale, deși unele instruirii sunt organizate chiar de municipalități, în general în țările scandinave și baltice, dar și în altele. O altă cerință mai comună, dar mai simbolică, este depunerea jurământului, care este obligatoriu în 32% din țările chestionate: Austria, Belgia, Olanda, pentru consilierii din Scoția, pentru primarii din Estonia, Portugalia, Polonia, Slovacia, România și Muntenegru. Consimțământul scris este considerat suficient în Flandra / Belgia.

Programul de lucru

Programul de lucru al reprezentanților locali nu este prea reglementat în toată Europa. Primarii din municipalitățile mai mari lucrează de obicei cu normă întreagă, iar în țările cu municipalități mai mici pot deține funcții cu normă parțială.

Reglementările specifice referitoare la angajare și muncă sunt, în principiu, definite la nivel național; sau la nivel regional în țări federale precum Austria sau Elveția. De obicei, acestea variază în funcție de mărimea (populația) municipiului. Regulamentele variază, de asemenea, în raport cu dispozițiile care reglementează programul de lucru al reprezentanților locali sau, mai precis, cu participarea acestora la ședințele consiliului. Participarea la ședințele consiliului este obligatorie în Olanda, Islanda, România, Bosnia-Herțegovina și Cipru. În mai multe țări (Polonia, Luxemburg, Belgia-Flandra etc.), consilierii lucrează cu „jetoane de prezență”, pierzând astfel o parte din remunerația lor în caz de absență.

Remunerație

Veniturile primarilor sunt stabilite de obicei în legislația națională. În multe cazuri, este legat de factori externi sau este supus unor limite. Cu toate acestea, consiliile locale din unele țări se bucură

Promotor proiect: Asociația Comunelor din România

Partener 1: Asociația Autorităților Locale și Regionale din Norvegia

Partener 2: Asociația Municipiilor din România

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

de libertatea de a modifica aceste reguli în funcție de condițiile locale sau în funcție de performanța la locul de muncă. Consilierii, pe de altă parte, sunt remunerați în funcție de munca lor sau de participarea la ședințele consiliului. Prestațiile sociale existente sunt practic aceleași cu acoperirea națională de asistență socială.

Remunerația reprezentanților locali, reglementată de legislația de bază în 61% din țările care răspund, depinde în mare măsură de nivelul de autonomie financiară al municipalității. În unele state, precum Slovacia (care a progresat din 2005), Estonia, Letonia, Lituania, Ucraina și Portugalia, autoritățile locale au puțină independență fiscală sau într-adevăr mijloacele financiare necesare pentru perceperea impozitelor și o bună gestionare a veniturilor. Adesea, autoritatea locală are o marjă semnificativă de libertate pentru a determina remunerarea reprezentanților locali. Acest lucru variază de la o țară la alta; de exemplu, există un grad mult mai mare de autonomie în Suedia, Finlanda și Regatul Unit.

Regulile sunt adesea stabilite prin lege sau printr-un decret guvernamental, cu plafoane fixe, în timp ce consiliul local este responsabil pentru stabilirea cuantumului exact al remunerației. Într-un anumit număr de țări, în special în statele baltice, consiliile au o anumită marjă de manevră în stabilirea nivelurilor de remunerare. În Slovacia sau Spania, remunerația consilierilor locali nu este încadrată în lege și depinde doar de bugetul autorității locale.

Este bine cunoscut faptul că salariile mici afectează negativ recrutarea în orice profesie. Politica nu face excepție. Mulți politicieni locali consideră că primesc indemnizații, salarii și compensații insuficiente pentru îndatoririle lor și pentru timpul pe care trebuie să-l investească. Mulți au avut reduceri salariale pentru a fi politicieni și pentru a-și servi comunitățile. Reprezentarea locală este adesea considerată un loc de muncă cu jumătate de normă, dar salariile sunt atât de mici încât mulți oameni talentați, interesați de politică, nu pot fi convinși să se prezinte în calitate de candidați la consiliile municipale/județene.

Pe lângă faptul că joacă o regulă vitală în comunitățile lor, aceste consilii sunt, de asemenea, tabere importante de pregătire pentru viitorii primari, oferindu-le cunoștințe valoroase. Dacă condițiile îi împiedică pe oamenii talentați să caute funcții alese în aceste consilii, aceștia vor împiedica și persoanele calificate să devină candidați la funcția de primar în viitor.

Politica este una dintre profesiile considerate a avea cea mai mică securitate a locului de muncă. În funcție de natura locului de muncă, un membru ales nu poate fi niciodată sigur că își va păstra postul mai mult decât mandatul actual. Astfel de condiții nu atrag oameni care doresc să își construiască o carieră bazată pe securitatea locului de muncă.

Flexibilitatea remunerației

Cu mici excepții în Germania, Luxemburg, Serbia și Muntenegru, remunerația primarilor este regulată, la fel ca și cea a consilierilor municipali. În Germania, conform landurilor și mărimii municipiului, primarii și consilierii primesc fie un salariu fix, fie sunt plătiți onorarii. Finlanda, Lituania, Portugalia, Slovacia și Ucraina fac toate o distincție între plata consilierilor prin onorarii și primarii care primesc un salariu. Remunerația consilierilor locali este adesea pe o scară treptată și

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

este definită prin lege în funcție de numărul de locuitori din municipiu și / sau de numărul de consilieri municipali. Există excepții, cum ar fi în Estonia, Norvegia, Serbia, Regatul Unit, Elveția, Muntenegru, Suedia și Finlanda, unde fiecare municipalitate își operează propria scală salarială.

Salariile pot fi corelate cu indexul cu rata medie națională de salarizare. Este un mod economic de a ține legătura cu salariul mediu real din economia națională, dar și o alegere etică de a nu privilegia statutul reprezentanților publici. În timp ce Suedia, Estonia, Slovacia și Ucraina iau în calcul salariul mediu, în Letonia, această indexare se aplică doar consilierilor municipali. În Polonia, salariile consilierilor sunt limitate la venitul național minim de două ori. Salariile sunt indexate pe baza unui indice ponderat al costului vieții, calculat lunar în Luxemburg și anual în Flandra (Belgia). Unele țări au modalități mai originale de indexare a plății: în Portugalia este legată de salariul președintelui Republicii; în Serbia este legat de produsul național brut; iar în Norvegia este legat de salariile membrilor parlamentului național și ai directorilor administrativi.

Echilibru între viața personală și profesie

Pentru politicieni, distincția dintre muncă și viața privată este mai mică decât cea a majorității celorlalte profesii. O parte integrantă a rolului politicianului este de a fi într-o relație constantă cu alegătorii, participând la ședințe, preluând apeluri telefonice, scriind e-mailuri, etc. Mulți oameni calificați au respins ofertele de a participa la politică, deoarece își dau seama că ar pune prea multă presiune asupra vieții lor private și ar avea un impact negativ asupra obligațiilor lor familiale.

Reprezentarea locală este adesea o ocupație suplimentară, un loc de muncă cu fracțiune de normă desfășurat alături de un loc de muncă principal. La fel ca în viața de familie, poate fi dificil pentru politicieni să coordoneze o astfel de muncă cu obligațiile lor față de angajatorul lor principal. Cerințele de specializare și performanță sunt în continuă creștere în sectorul privat. Mulți oameni ambițioși nu sunt interesați să participe la politică ca membri aleși, deoarece știu că slujirea a doi maestri poate fi dificilă. Mulți angajatori nu doresc ca angajații lor să ocupe un loc de muncă suplimentar. În multe țări, există încă un decalaj semnificativ între femei și bărbați, cea mai mare parte a îngrijirii copiilor și a responsabilităților pentru ceilalți membri ai familiei dependente revin femeilor.

Noi provocări și amenințări

Odată cu apariția rețelelor de socializare, natura dezbaterii publice s-a schimbat enorm. Oamenilor care anterior nu participau public la discuțiile politice li s-a oferit acum o platformă larg deschisă pentru a-și exprima opiniile în mod public în bine sau în rău. Performanța politicianilor este discutată în mod constant pe internet într-un mod mult mai critic decât înainte. Acum oamenii pot spune sau scrie orice le place, despre oricine și oricând. Politicienii sunt acum aspru atacați non-stop cu comentarii online insensibile, adesea bazate pe jumătăți de adevăruri sau chiar știri false.

În timp ce majoritatea acestor atacuri provin de la indivizi, altele sunt orchestrate de adversari politici. Este practic imposibil ca politicienii obișnuiți să se apere împotriva unei astfel de calomnii și cei mai mulți dintre ei nici măcar nu încearcă, chiar dacă astfel de atacuri îi afectează pe ei și pe

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

cei dragi. Acest nou mediu a avut un efect negativ asupra recrutării în politică, descurajând oamenii să candideze pentru funcții publice.

Amenințările fizice și atacurile împotriva reprezentanților administrației locale devin, de asemenea, un eveniment din ce în ce mai frecvent. Discursurile de ură în creștere și creșterea extremismului au dus la creșterea violenței în politica europeană. Mai mult de jumătate din primarii din Germania declară că au fost amenințați într-un fel sau altul¹⁶⁵. Reprezentanții locali aleși sunt adesea considerați responsabili de către public pentru politicile decise la nivelul guvernului central. Faptul că politicienii locali sunt mai accesibili alegătorilor îi face să fie mai susceptibili de a fi victima unor astfel de atacuri decât politicienii naționali.

Recomandări

Ce se poate face pentru a crește numărul de oameni talentați care să fie candidații potriviți? Consiliile locale și consiliile județene ar putea efectua o revizuire cuprinzătoare a condițiilor de muncă ale politicienilor lor pentru a identifica ce ar putea fi făcut pentru a face mai de dorit ca oamenii „noi” să își dorească să candideze pentru funcții publice locale.

- Volumul de muncă și solicitările membrilor aleși ar trebui să fie revizuite și evaluate pentru a vedea dacă modificările contractelor de muncă le-ar putea spori eficiența;
- Condițiile de muncă ale politicienilor ar trebui examinate pentru a vedea cum ar putea fi făcute mai atractive pentru persoanele cu obligații familiale;
- Compensația financiară a consilierilor aleși locali și județeni ar trebui revizuită în funcție de responsabilitățile lor. Scopul ar trebui să fie acela de a permite tuturor cetățenilor să ia în considerare postul pentru funcții indiferent de statutul lor socioeconomic sau familial. În unele cazuri, aceasta ar însemna creșterea salariilor/indemnizațiilor reprezentanților pentru a face funcțiile alese mai atractive;
- Politicienii și oficialii locali trebuie să abordeze creșterea discursurilor de ură și extremism dezvoltând rețele de încredere în comunitățile lor. Acest lucru se poate face prin implementarea unor proiecte locale de democrație și încurajarea discuțiilor echilibrate în mass-media publică și rețelele de socializare. Este important ca politicienii înșiși să fie modele bune atunci când vine vorba de dezbateri și declarații politice.
- punerea la dispoziția acestora a facilităților, a echipamentelor și a sprijinului în materie de politici pentru a-și îndeplini sarcinile în mod satisfăcător;
- Să le ofere acestora un program de formare privind rolul, obligațiile și așteptările reprezentanților aleși. Aceasta ar trebui structurată în jurul unui modul de formare la nivel regional și național, care să descrie funcționarea administrației locale și responsabilitățile aleșilor locali și regionali, adaptat în funcție de circumstanțele specifice fiecărei autorități locale și regionale. Acesta ar trebui să acopere, de asemenea, codul etic al orașelor și regiunilor, care, din motive de transparență, ar trebui să fie disponibil pentru consultare publică;
- Să introducă indicatori de performanță și să ofere formare continuă pentru dezvoltarea profesională a aleșilor locali și regionali, acoperind modificările legislației relevante și aspectele care afectează gestionarea autorităților locale și regionale. Ar trebui să se ia în

¹⁶⁵ Congress of Local and Regional Authorities - 37th SESSION Strasbourg, CPL37(2019)02, 15 Octombrie 2019.

Proiectul „Îmbunătățirea accesului și a calității serviciilor pentru cetățeni – o administrație publică transparentă și responsabilă”.

considerare transformarea acesteia într-o calificare oficială și recunoscută, ceea ce ar conferi o valoare adăugată rolului său;

- Acordarea de asistență reprezentanților care lucrează frecvent de acasă, prin furnizarea de cursuri de TIC adecvate și de echipamente conexe. O astfel de asistență ar fi limitată la utilizarea de echipamente exclusiv pentru executarea lucrărilor publice ale acestora;
- Să programeze reuniunile astfel încât să nu fie restricționați pe cei care doresc să fie aleși la nivel local sau regional, în special pe cei care ocupă un loc de muncă cu normă întreagă și pe cei cu responsabilități familiale sau de îngrijire;
- Să încurajeze partidele politice și birourile municipale să elaboreze inițiative pentru a stimula interesul unei game mai largi de persoane în afacerile civice și publice, cu scopul de a încuraja cetățenii din toate sectoarele populației să candideze la alegerile locale și regionale;
- Să se asigure că sunt disponibile orientări clare cu privire la modul de abordare a cazurilor de hărțuire și de amenințare cu violența la adresa reprezentanților aleși și a familiilor acestora și că reprezentanților aleși li se acordă sprijin și îndrumare corespunzătoare, în colaborare cu poliția, inclusiv asistență pentru orice măsuri juridice care trebuie luate;
- Să se asigure că toți reprezentanții aleși beneficiază de formare introductivă la începutul mandatului lor, care acoperă responsabilitățile și obligațiile aleșilor, precum și instruirea cu privire la codul deontologic al municipalității și al regiunii;
- Activități de lobby pentru formare continuă, în țările în care aceasta nu există, pentru a asigura dezvoltarea profesională continuă a reprezentanților aleși. Ar putea fi luată în considerare integrarea acesteia într-o calificare oficială și recunoscută;
- Să elaboreze, împreună cu autoritățile competente, orientări privind modul în care autoritățile locale și regionale ar trebui să abordeze cazurile de hărțuire și amenințările de violență la adresa autorităților locale și regionale și a familiilor acestora;
- Formarea profesională continuă să fie pusă la dispoziția aleșilor locali și județeni, în special în ceea ce privește modificările legislative și chestiunile care afectează gestionarea autorităților locale și județene.